

Айтбай СӘУЛЕБЕК

ҰЛЫ МАҒЖАН ЕЛІНДЕ

**НА РОДИНЕ
ВЕЛИКОГО МАҒЖАНА**

АЙТБАЙ СӘУЛЕБЕК

ҰЛЫ МАҒЖАН ЕЛІНДЕ НА РОДИНЕ ВЕЛИКОГО МАГЖАНА

Тарихи-танымдық кітап
Историко-познавательная книга

Нұр-Сұлтан – 2021

Редакциялық кеңес:
Редакционный совет:

Қ.Омаров (төраға)
А.Сапаров
А.Шәріпов (бас редактор)
Т.Әбілмәжінов (жауапты хатшы)
О.Сағандықов
С.Нұрқайдарова
Г.Ф.Дубовик
Ғ. Қаржауова
А.Сәулебек

Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесі Президиумының Жарлығы

1993 жылғы 8 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабына сәйкес қаулы етемін: Солтүстік Қазақстан облысының Булаев ауданы Мағжан Жұмабаев ауданы болып қайта аталсын. Осы Жарлық қол қойылған күнінен бастап күшіне енеді.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев
Астана, 2000 жылғы 23 қараша, №490.

УДК 908 (574)
ББК 26.89 (5Каз)

С28. Айтбай Сәулебек.

Ұлы Мағжан елінде. На родине Великого Магжана.

Тарихи-танымдық кітап: Нұр-Сұлтан: «Кәусар» баспасы,
2021. - 400 бет.

ISBN 978-601-06-8277-1

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданының өткені мен бүгіні, тарихи һәм елімізге танымал тұлғалары, жарқын жетістіктері жайындағы кітап Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған.

Бұл - Солтүстік Қазақстан облысына қарасты Мағжан Жұмабаев ауданы туралы қазақ және орыс тілдерінде шығарылып отырған тұңғыш тарихи-танымдық кітап. Автордың көлемді зерттеу еңбегі Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына лайықты тарту: мұнда ауданның өткен тарихы, тарихи һәм елімізге танымал тұлғалары, әдеби-мәдени, білім, медицина, экономика, әлеуметтік, т.б. салалары, өңірдің өсіп-өркендеуіне сүбелі үлес қосқан ұйымдар мен мекемелер, елдің мақтаулы адамдары, қазіргі табыстары жан-жақты сөз болады.

Кітаптың тілі жатық, қарапайым. Көпшілік оқырманға арналған.

Книга о прошлом и настоящем, исторических и выдающихся личностях, ярких достижениях района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области посвящена 30-летию Независимости Республики Казахстан.

Это первое историко-познавательное издание о районе Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области на казахском и русском языках. Объемный исследовательский труд приурочен к 30-летию Независимости Республики Казахстан. Здесь подробно рассказывается о прошлом и настоящем района, его исторических и известных личностях, литературно-культурной, образовательной, медицинской, экономической, социальной и др. сферах, организациях и учреждениях, внесших значительный вклад в развитие региона, прославленных земляках, достижениях.

Книга изложена доступным, простым языком. Для широкого круга читателей.

ISBN 978-601-06-8277-1

УДК 908 (574)
ББК 26.89 (5Каз)

© А.Сәулебек, 2021
© «Кәусар» баспасы, 2021

Құмар АҚСАҚАЛОВ
Солтүстік Қазақстан облысының әкімі

Құрметті жерлестер!

«Ұлы Мағжанның елінде - На родине великого Магжана» атты жаңа кітап баспадан жарық көріп отыр.

Шын мәнінде бұл кітап Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған тартымды сый болды.

Мағжан Жұмабаев - поэзия әлеміндегі жарық жұлдыз.

Ол - адамзаттың айтулы ақыны.

Ол – біздің Солтүстік Қазақстан облысымыздың мақтанышы. Ұлы ақын. Мағжан Жұмабаевтың әдебиеттегі шығармашылық ерекшелігі, ғажап туындылары қандай қымбат болса, Ұлы ақын атындағы аудан

Елбасы Н.Назарбаев Солтүстік Қазақстан облысында

*Д.А.Қонаев – Қазақстан Компартиясы ОК бірінші хатшысы
К.Х.Төлебеков – Булаев аупарткомының бірінші хатшысы
И.И.Квашин – Булаев ауаткомының төрағасы. 1978 жыл.*

аумағында орналасқан киелі жерлер республикамызға ғана емес, шетелдерге де кеңінен танымал.

Сіздер жаңа кітапты парақтай отырып, Мағжан Жұмабаев ауданы туралы, Ұлы ақынның отаны туралы көптеген мәліметтерге қанығасыздар. Қасиетті қазақ жерінде бірнеше ғасыр бойы тарихи оқиғалар алмасып жатты: жергілікті ұлттың тағдыры «қыл үстінде» тұрды; ал бүгінде - ерікті-еріксіз түрде көшіп келгендер мен тың игеру кезінде «романтикалық сезіммен» келген әртүрлі этнос өкілдері бейбіт һәм татулық жағдайында өмір сүріп жатыр.

Кітап авторы Мағжан Жұмабаев ауданында тұратын халықтың қажырлы еңбегін, талантын, қол жеткізген табыстарын сипаттай-

*Елбасы Н.Назарбаев Солтүстік Қазақстан облысына келген сапарында Мағжан Жұмабаев ауданы ардагерлерінің жанында.
2009 жыл*

ды. Ұлы ақынның Отаны бұл күнде әлемдік дағдарыс, басқа да қиыншылықтарға қарамастан өсіп-өркендеп, даму үстінде.

Мағжандықтардың бұл еңбектен рухани әсер алып, Қазақстан Республикасының 30 жылдығы құрметіне әрбір отбасына жасалған құнды сый екендігіне көз жеткізеріне сенем.

Сіздерді Тәуелсіздігіміздің 30 жылдық мерейтойымен шын жүректен құттықтаймын.

Сіздерге мықты денсаулық, баянды бақыт және сәттілік тілеймін!

ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

Аудан 1928 жылы құрылған. 2000 жылдың 23 қарашасында Мағжан Жұмабаев ауданы болып аталған.

Ауданның жер көлемі – 7,81 мың. ш. км, облыстың жер көлемінің 8% құрайды.

ХАЛҚЫ

Ұлттық құрамы (2019 жылдың басында):

ұлт өкілі	адам саны	%
орыстар	17 196	57,47
қазақтар	8 541	28,54
немістер	1 497	5,00
украиндар	1 245	4,16
татарлар	413	1,38
белорустар	251	0,84
азербайжандар	187	0,62
поляктар	144	0,48
латыштар	49	0,16
чечендер	44	0,15
чуваштар	41	0,14
өзге ұлт	316	1,06
барлығы	29 924	100

*Қазақстан Республикасының Президенті
Қасым-Жомарт Тоқаев Солтүстік Қазақстан облысының
Қызылжар ауданының «Бәйтерек» ауылының бидай алқабында.
07 қыркүйек, 2021 жыл.*

Халқының жалпы саны 2020 жылдың 1 сәуіріндегі санақ бойынша
- 28505 адам. Ұлттық құрамы төмендегідей:

қазақтар	8 276	28,4%
орыстар	16 817	57,7%
украиндар	1 187	4,1%
немістер	1 465	5%
Басқа ұлт өкілдері	1 421	4,8%

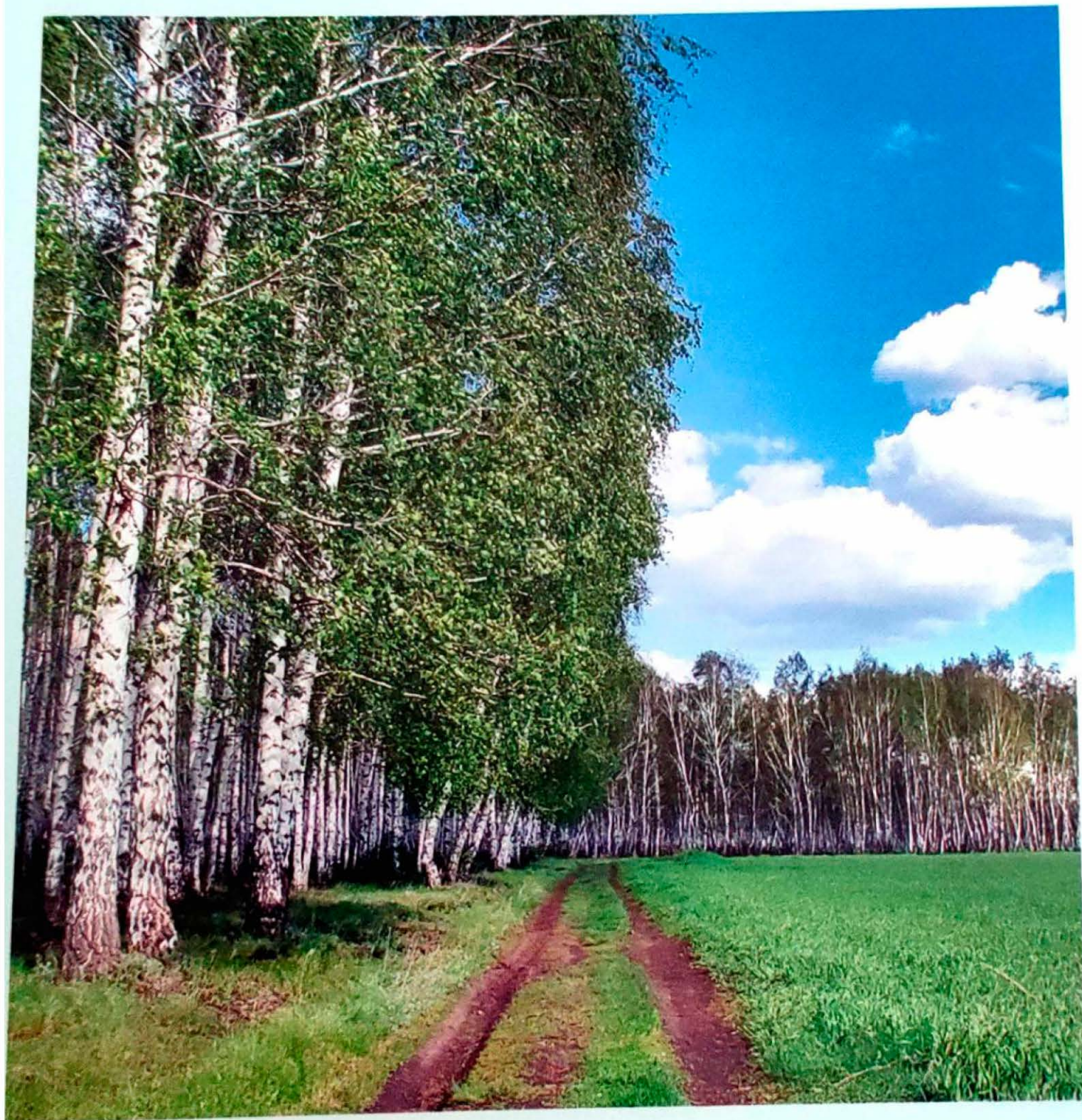
КЛИМАТЫ

Мағжан Жұмабаев ауданының климаты тым континентті, қаңтар айының жылдық орташа температурасы $-18-19^{\circ}\text{C}$, шілдеде $+18-19^{\circ}\text{C}$. Жауын-шашынның жылдық орташа мөлшері 300-350 мм. Күн сәулесінің ұзақтығы 2000-нан 2150 сағатқа дейін өзгереді. Радиациялық баланс жылына шамамен 25-30 ккал/см, қарашадан наурызға дейін керісінше. Ауа массасының жиі өзгеруі ауа-райының тұрақсыздығын тудырады. Қыста солтүстіктен соққан континентальды арктикалық ауа температураның күрт төмендеуіне әкеледі, кейде көктемгі-күзгі аяздар байқалады. Бұл атмосфераның айналымы, ол жылдан жылға температура мен жауын-шашынның күрт өзгеруіне себеп болады.

ЖЕР БЕДЕРІ

Аудан Батыс Сібір жазығының оңтүстік шетінде орналасқан. Жер бедері орманды-дала ойпаттарының көптеген көлдік төмендеулерімен сипатталады. Жазық бөлігі кеңістіктегі жас эпигерцин платформасының Батыс Сібір плитасына сәйкес келеді, онда қатпарлы іргетас шөгінді жыныстардың астына түседі. Мағжан Жұмабаев ауданындағы қақпақтың қуаты 1800 м, ал плиталардың оңтүстік шекараларына шөгінді қабаттар сіңеді. Орманды дала аймағы басым. Орманды дала сұр, қара топырақты, әр түрлі шөп, қайың мен көктерек өседі. Қайың ормандар аудан көлемінің 11%-ін алып жатыр.

СУАИДЫНДАРЫ

Келтесор, Майбалық және Тұзды, Қамысты, Медвежье, т.б. көл бар. Бірақ, бірі ащы болса, екіншісі тұщы. Әртүрлі.

Аудан аумағында үш ірі су қоймасы мен жасанды бірқатар шұңқыр бар. Олар сазды игеру нәтижесінде пайда болған. Бұл көздерден алынған су ауызсу мақсатында пайдалануға жарамайды, шаруашылық-тұрмыстық қажеттіліктерге жұмсалады. «Өлі» көлдер негізінен еріген қар суларымен толықтырылады. Олар ауа-райы мен климаттық жағдайларға байланысты ауытқуларға ұшырайды.

ТОПЫРАҒЫ

Топырағы карбонатты қара топырақты, шалғынды-қара топырақты, орманды және сортаң топырақ. Өсімдік бедерінің алуан түрлілігіне, ылғалдану жағдайына және аудан аумағындағы топырақ түзуші жыныстарға байланысты топырақ түзілу үшін әртүрлі жағдай жасайды, бұл әр түрлі типтердің қалыптасуына әкеледі. Булаев қаласының аумағында қарапайым шалғынды-қара топырақтары басым, сұр орман топырақтары кездеседі. Сұр орман топырақтары су қоймаларының ең жақсы құрғатылған жерлерімен шектелген. Олар дәнді және шөпті жамылғысы бар қайың ормандарының астында қалыптасады.

Булаев қаласының маңында мия дақтары кездеседі. Шоқ тастарда орман өсімдіктерін қоныстандыру үшін қолайлы су режимі жасалады. Осындай жағдайлардың арқасында орман өсімдіктері орман

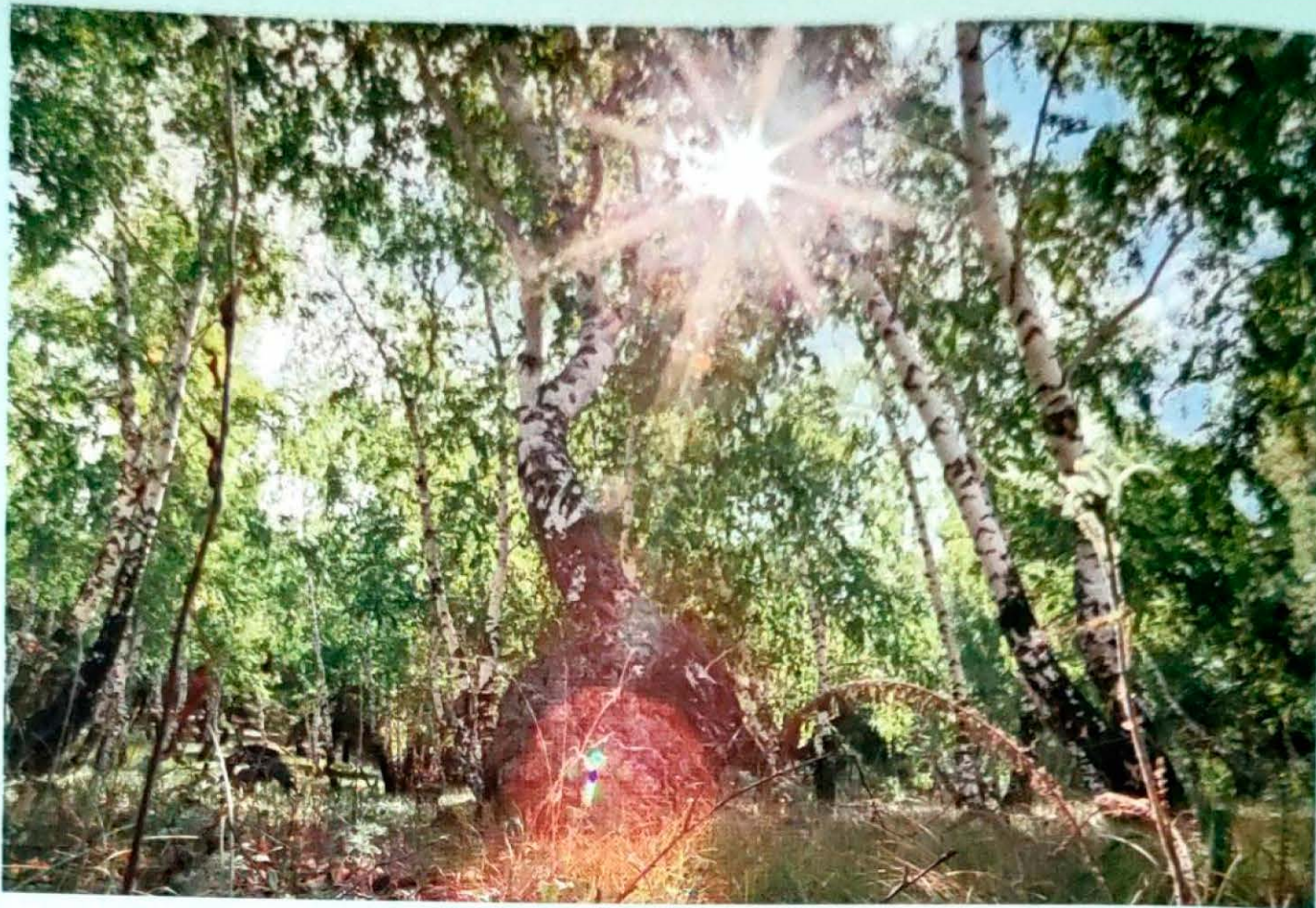

Жас қайыңдар

ландшафттарына енеді. Орман өсімдіктері қардың жиналуына ықпал етеді, нәтижесінде ол шамадан тыс ылғалдануға және тотықты кетіруге әкеледі. Соңғысы топырақ профилін генетикалық горизонттарға бөлуге ықпал етеді. Мия бейтарап реакцияға ие және оңай еритін тұздардан босатылады.

Шалғынды-қара топырақ гидроморфты топырақтан автоморфқа ауысады. Кең жазық ойпаттарда және таяз тұздықтарда таралған. Олар жер үсті суларының ағуына байланысты мезгіл-мезгіл шамадан тыс ылғалдану жағдайында қалыптасады және жоғарғы сумен қоректенеді. Бұл жерде қара топырақтың түзілу процестері гумустың жинақталуының жоғарылауымен және профильдің бір бөлігінен төмен көрінуімен көрінеді.

ӨСІМДІКТЕР МЕН ЖАНУАРЛАР ӘЛЕМІ

Мағжан Жұмабаев ауданының өсімдік жамылғысы бетеге, боз, селеу, сәбізшөп, бидайық, жусан, т.б. құрайды. Орманды дала белдемінде қайың, терек, сібір үйеңкісі басым. Бұталардан итмұрын, шие, шаттауық, тал, т.б. өседі. Сирек өсімдіктеріне ашық құндызшөп, сарғыш құндызшөп, шүйіншөп, альпі астрасы, шайқурай, бетеге, шолпанкебіс жатады. Мағжан Жұмабаев ауданында жануарлардан бұлан, елік, қасқыр, түлкі, күзен, борсық, қоян, ондатра, т.б. мекендейді.

Құстардан қаз, үйрек, аққу; жыртқыш құстардан - қаршыға, т.б. кездеседі. Су айдындарында шабақ, мөңке, алабұға мол.

ТАРИХЫ

«Булаев орман шаруашылығы» КММ Мағжан Жұмабаев ауданында орналасқан, жалпы көлемі 88 497 га, оның 90%-і орманды алқап.

Қорық Уваков ауылында 1905 жылы Петропавл уезінің қаулысы негізінде орманды қорғау мақсатында ұйымдастырылған.

Тұңғыш басшысы-орманшы Серке Қанжығаұлы Айманов патшалы Ресей армиясының отставкадағы офицері. 1934 жылы Булаев аудандық орман шаруашылығы құрылды.

1937 жылы Булаев аудандық орман шаруашылығы жойылып, оның негізінде Петропавл орман шаруашылығының Беляев орманшылығы құрылды. 1947 жылы Беляев орманшылығы Булаев орман шаруашылығы болып қайта құрылды. 1952 жылы орман шаруашылығы екіге бөлінді – Булаев және Конюхов. Булаев орман шаруашылығында 4 орманшылық болды: Булаев, Возвышен, Надеждин, Чистов.

1976 жылы Қазақ орман орналастыру кәсіпорнында дәлдіктің 1 разряды бойынша орман орналастыру жұмыстары жүргізілді. 1978 жылы Булаев және Конюхов орман шаруашылықтары 4 орман-

шылығымен бір Булаев орман шаруашылығына біріктірілді: Булаев, Суворов, Конюхов, Молодежный.

2000 жылы 25 сәуірде Булаев орман шаруашылығы «Булаев орман және жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі мекеме» болып қайта құрылды.

2005 жылы «Булаев орман және жануарлар дүниесін қорғау мекемесі» «Булаев мемлекеттік орман мекемесі» ММ болып қайта құрылды.

2004-2017 жылдары мемлекеттік орман мекемесін тәжірибелі басшы Құрманғалиев Мереке Қойбағарұлы басқарды. Ұжымда 90 адам еңбек етті, өрт қауіпті маусымдарда қызметкерлер саны 120-ға жетеді. Орман шаруашылығының басшысы да, көптеген қызметкерлері де жеткілікті еңбек өтіліне ие, аудан, облыс әкімінің, ҚР АШ министрлігінің көптеген Құрмет грамоталарымен марапатталған. Орман шаруашылығындағы көп жылғы еңбегі үшін орманшы - қорықшы Шәріпов Ораз Зейнелұлы «ҚР Тәуелсіздігіне 20 жыл» медалімен марапатталды.

2017 жылдың қазан айынан бастап мекеме директоры қызметін Бапашев Ербол Қариполлаұлы атқарып келеді. 79 тұрақты және 16 уақытша қызметкер жұмыс істейді.

«Булаев орман шаруашылығы» КММ кеспеағашты ұйымдастырумен айналысады, орманды өсіру, орманды өрттен және заңсыз әрекеттерден қорғау жұмыстарын жүргізеді, ағаш кесу билеттерін шығаруды жүзеге асырады.

2011 жылы Булаев қаласының шетінде көлемі 2,0 га уақытша питомник ұйымдастырылды, тыңайған жерлерді жырту жүргізілді, қоршаулар орнатылды, болашақ дақылдар мен мектеп бөлімдерін суару үшін су астындағы ыдыстар орнатылды. Сол жылдың күзінде 0,25 га алқапта қайыңның алғашқы егісі қолға алынды.

Түрлі өсімдіктерді өсіру бойынша жаңа технологиялар енгізілуде. Бүгінгі таңда көгалдандыруға арналған көшеттер бар: сібір алма ағашы, пирамидалық терек, ағаш талдары, қарапайым қарағай және қайың.

Мағжан Жұмабаев ауданындағы орман шаруашылығы мекемесі питомникте өсімдіктер өсіру бойынша Солтүстік Қазақстан облысында бірнеше рет үлгілі істерімен көзге түсіп, бірінші орынды жеңіп алды.

АУДАН ТАРИХЫ

Мағжан Жұмабаев ауданы - Солтүстік Қазақстан облысының солтүстік-шығысында орналасқан әкімшілік-аумақтық бөлініс. 1928 жылы құрылған. Жер аумағы 7,8 мың ш.км. 1997 жылы Возвышен ауданымен біріккен. 2000 жылы Булаев ауданы Мағжан Жұмабаев ауданы болып қайта аталды. Орталығы Булаев қаласы (1893 жылы құрылған), 1969 жылы қалалық мәртебе алды. Булаевтан облыс орталығына дейінгі қашықтық 106 км.

Аудан солтүстігінде және шығысында Ресей Федерациясының Омбы және Түмен облыстарымен, батысында - Солтүстік Қазақстан облысының Ақжар және Қызылжар, оңтүстігінде - Тайынша және Ақжар аудандарымен шектесіп жатыр. Солтүстік бөлігі - орманды дала, оңтүстігінде шағын көл қазаншұңқырлары кездеседі (Википедия).

БОАК-тың 1928 жылғы 3-ші қыркүйектегі қаулысымен Булаев ауданы құрылды, оның құрамына 18 ауылдық кеңес енді.

1928 жылдың 5 шілдесіндегі Петропавл уездік атқару комитеті президиумының отырысының №30 хаттамасының қаулысы бойынша құрылған жұмысшы, шаруа және қызыләскер депутаттары Булаев аудандық кеңесінің атқару комитеті пайда болған. Қарамағында 18 ауылдық кеңес болған екен, бәрінің атауы орысша.Неге десеңіз, бұл аймақ Ресейдің құрамында болыпты. Тек 1930 жылдың 23 шілдесін-

де Петропавл уезі жойылып, Булаев ауданы Қазақ АКСР орталық атқару комитетінің қарамағына берілген.

1932 жылы Қарағанды облысы құрылып, орталығы Петропавл қаласы боп бекітілген. Сол кезде қазіргі Солтүстік Қазақстан облысының аудандары толығымен Қарағанды облысына қараған. Қарағанды облаткомының шешімімен ауылдық кеңестер құрылған. Мәселен, 1935 жылы Булаев ауданына 25 ауылдық кеңес қараған. 1936 жылдың 29 шілдесінде Қарағанды облысы өз алдына бөлініп шыққан.

Қазақ зиялы қауымының, жергілікті ұлт өкілдерінің талап етуі бойынша Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев 2000 жылдың 23 қарашадағы жарлығымен Булаев ауданын Мағжан Жұмабаев ауданы деп атады. 2003 жылы 27 наурыздағы Солтүстік Қазақстан облысы әкімі мен мәслихатының біріккен шешімімен Ленин селосы Байшілік ауылы болып өзінің тарихи атауына ие болды.

Қазіргі таңда Мағжан Жұмабаев ауданында бір қала, 17 ауылдық округ бар. Олар:

Булаев қаласы
Авангард ауылдық округі
Аққайың ауылдық округі
Алтын дән ауылдық округі
Бәйтерек ауылдық округі
Бастомар ауылдық округі
Возвышен ауылдық округі
Қарақоға ауылдық округі
Конюхов ауылдық округі

Лебяжі ауылдық округі
Мағжан ауылдық округі
Молодогвардейское ауылдық округі
Ноғайбай би ауылдық округі
Полудинский ауылдық округі
Таман ауылдық округі
Ұзынкөл ауылдық округі
Успенка ауылдық округі
Чистов ауылдық округі

**Мағжан Жұмабаевтың
бюст-ескерткіші**

*Мағжан Жұмабаев ауданының орталығы Булаев қаласының
кіреберісі*

*Мағжан Жұмабаевтың туған жері Сасықкөлге
қойылған белгітас*

*Мағжан Жұмабаев аудандық мәслихатының
депутаттары*

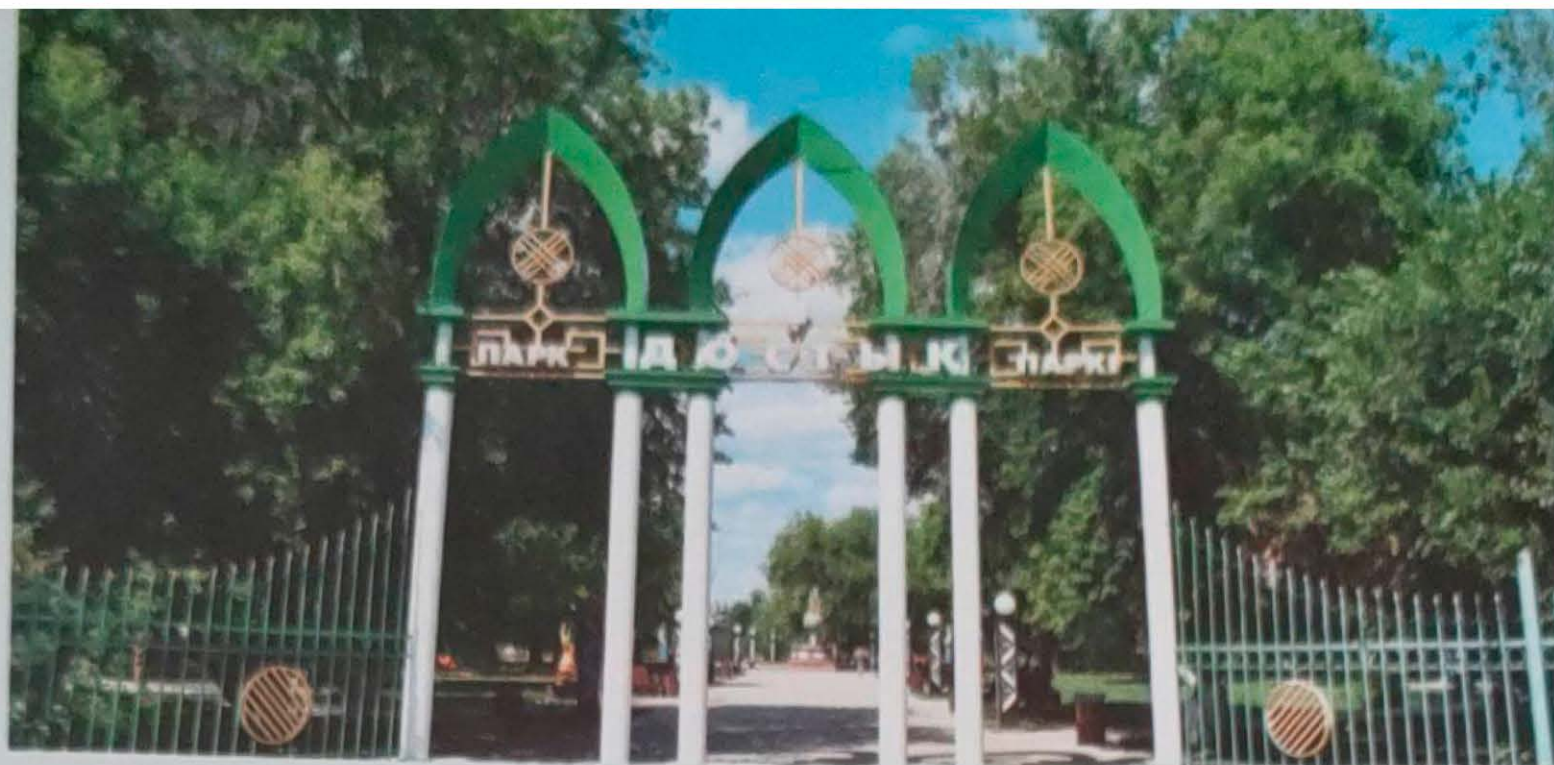
*Петропавлдан Омбыға барар тасжолдың бойында орналасқан
Мағжан Жұмабаев ауданы*

МӘДЕНИЕТ

Ауданда 66 мәдениет мекемесі халыққа қызмет көрсетеді. Атап айтсақ, 41 кітапхана, 23 клубтық мекеме және 2 музей. 45 көркемөнерпаздар ұжымы жұмыс істейді. «Булаевец» фотостудиясы (жетекшісі Г.Чапелигин) мен аудандық Мәдениет үйінің хоры (жетекшісі С.Кузьменко) «халық» атағын иеленген. «Ханшайым» дәстүрлі халық билері тобы (жетекшісі А.Тұрсымбаева), «Legion» заманауи би тобы (жетекшісі Б.Құдайбергенов), сондай-ақ Возвышенка, Ұзынкөл, Полудино және Бәйтерек ауылдық мәдениет үйлерінің «Көңіл ашар», «Әнші жүректер», «Калина Красная», «Селяночки», «Станица» вокалдық топтары мен балалар вокалды-би топтары тұрақты жұмыс істейді, өздерінің шынайы өнерімен аудан халқына рухани қуаныш сыйлайды.

Әлемдік дағдарыс кезеңіндегі қиыншылықтарға қарамастан Мағжан Жұмабаев ауданы басшылығы кітапханаларды жөндеу, мәдени-демалыс ұйымдастыру, жаңа кітаптар сатып алу, оларды насихаттау бағытында тиісті көмегін аямайды. Жақсы қырынан танылып келе жатқан ұжым баршылық. Олардың қатарына орталық кітапхана, аудандық балалар кітапханасы, Қарақоға, Октябрьское, Возвышенское, Ұзынкөл, Гаврино, Лебяжье, Надежка, Бәйтерек, Молодогвардейское, Конюхово, Тищенко, Хлебоборное, т.б. кітапханаларды қосуға болады. Олар республикалық «Абай оқулары» байқауына, «Рухани Жаңғыру» бағдарламасының аясындағы іс-шараларға белсенді қатысты.

Мәселен, 2020 жылдың маусым айында Мағжан Жұмабаевтың туған күнінде аудандық орталық кітапханада филология ғылымдарының кандидаты, жерлесіміз Сәуле Зейнішқызы Темірханованың «Мағжан Жұмабаев поэзиясындағы философиялық мотивтер» атты кітабының тұсаукесері өтті. Кітапханалардың жалпы қоры 465 151 дана. Мемлекеттік тілде – 154 274 дана кітап бар. 2020 жылы 8662 дана әдебиет кітап келіп түсті. Мағжан Жұмабаев ауданы өзінің терең тарихымен, салиқалы әдебиетімен, ұлттық мәдениетімен, әсем өнерімен облысымызға ғана емес, республикаға танымал. Биыл Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығын лайықты қарсы алуға дайындық жүргізіп жатырмыз.

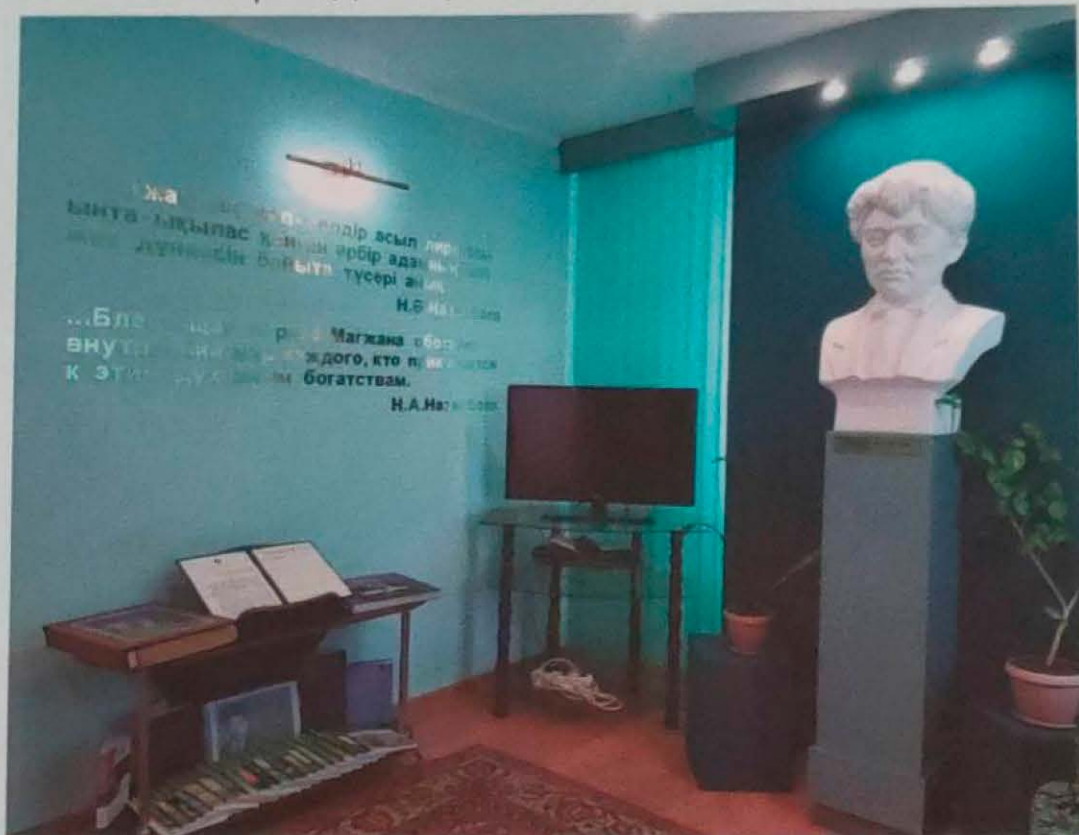
АУДАНДЫҚ МУЗЕЙ

2011 жылы «Асыл мұра» бағдарламасы аясында «Мағжан Жұмабаев ауданының тарихи-өлкетану музейі» КМҚК ретінде ашылды. Музейге рухани тәрбие, өлкетануды зерттеу, «Рухани жаңғыру» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру, т.б. бойынша келелі міндеттер жүктелген. Мұнда негізінен едәуір жәдігерлер жинақталған, балалар мен жасөспірімдерге басты назар аудара отырып, көптеген іс-шаралар өткізіледі. Ауданның барлық мектептерінің оқушылары музейді қызықтайды. Олардың туған жерге, Отанға деген сүйіспеншілік пен патриотизміне әсер етері сөзсіз. Ұлы ақын Мағжан Жұмабаевтың туған жерінде әрбір бес жыл сайын республиканың түкпір-түкпірінен келген қонақтар мен шетелдіктердің қатысуымен ұлттық-мерейтойлық іс-шаралар өткізіледі.

САРЫТОМАРДАҒЫ МУЗЕЙ. Музей Мағжан Жұмабаев ауданы

Мағжан ауылдық округінің Сарытомар ауылында орналасқан. 1989 жылы Сарытомар орта мектебінің бір бөлмесінде орналасқан болатын. Ұйымдастырушы Ерік Қаскейұлы Көжекбаев. 1993 жылы М.Жұмабаевтың 100 жылдығына орай салынған. Ең құнды жәдігерлер санатында М.Жұмабаевтың Ташкентте жарық көрген кітабы бар. Сондай-ақ, «Құран» мен «Жайнамаз» кітаптары сақталған. Ақынның атасы Жұмабай 1894 жылы қажылыққа барған. Жұмабаевтардың үйінің самаурыны сақталған. 1923-1927 жж. Мағжан Мәскеуде болған кезде М.Горький мен Мамин-Сибиряктың кітаптарын аударған. Олар да сақтаулы. 2008 жылдың 17 қаңтарынан бастап мектепішілік музей МҚКҚ «Мағжан Жұмабаев музейі» болып өзгертілді. Ақынның 115 жылдығына орай 2008-2009 жж. арналған «Мәдени мұра» аймақтық бағдарламасы аясында мұражайға күрделі жөндеу жүргізілді. Фирматтың көлемі 60 ш.м., алаңы 55 ш.м. Экспозиция үш залда орналасқан, жәдігерлер ақынның өмірлік және әдеби жолына арналған. «Дара»

фирмасы заманауи талаптарға сай, жоғары эстетикалық деңгейде безендірген. Мұнда ақын-жазушылармен кездесулер, дөңгелек үстелдер, сондай-ақ мемлекеттік және ұлттық мерекелерге арналған іс-шаралар өткізіледі. 2019 жылғы 23 мамырдан бастап «Солтүстік Қазақстан облысы әкімдігінің мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасының Солтүстік Қазақстан облыстық музей бірлестігі» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорнының «Мағжан Жұмабаев музейі филиалы» болып өзгертілді. Сарытомардағы Мағжан Жұмабаев музейі Солтүстік Қазақстан облысындағы киелі орындардың бірінен саналады. Оған «Мәдениет саласының үздігі», бірнеше марапат иегері Айгүл Теңдікқызы Жүнісбаева жетекшілік етеді.

Мағжанның туған жерінің ақ қайыңдары

Ноғайбай би мазары

*Облыс әкімі Қ.Ақсақаловтың Мағжан Жұмабаев ауданына
кезекті сапарынан көрініс*

Булаев қаласынан көрініс

Аудандық емхана

Ақын Мағжанның әкесі Бекеннің
қабіріне қойылған белгітас. Петропавл қаласы

Аудан әкімі Қ.Омаров Жеңіс күнінде соғыс ардагерлерінің құрметіне гүл шоқтарын қояда

Ноғайбай би ауылында II-дүниежүзілік соғысына қатысушыларға арналған монументтің ашылуы

*Соғыс құрбандарына арналған ескерткіш.
Советское селосы.*

*Біз біргеміз! М.Жұмабаев ауданында өткен челлендж.
2021 жыл*

Мағжан Жұмабаев ауданының әкімі Қ.Омаров облыс әкімі
Қ.Ақсақаловқа ауызсу мәселесіне байланысты атқарылар
жұмыс жөнінде есеп беруде

Биші қыздар

Ерік Асқаровтың туған жері Дүйсеке ауылында оқыған мектебі

Қазақстан жастар сыйлығының лауреаты, ақын Ерік Асқаров

Ауғанстан соғысына мағжандық қатысушылар

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ

Ауданның аграрлық саласында 64 ЖШС мен ШҚ, ШФҚ, 266 ауыл шаруашылық кәсіпорыны жұмыс істейді. Ауыл шаруашылығын дамытудың стратегиялық бағыттары: сүтті мал шаруашылығы, ірі қара етін өндіру, дәнді және дәнді-бұршақты дақылдар өсіруді ұлғайту, картоп пен көкөніс, азық түрлері және оларды ұқсату, т.б. айқындалған. Мәселен, субсидия мен несие есебінен 732 бас асыл тұқымды ірі қара сатып алынды. Бүгінде осы түліктің саны 41036 басқа жетті. Өткен жылы 1000 сиырға арналған екі заманауи сүт кешені: Полудино ауылында «Полудинское» (400 бас), Надежка ауылында «Ноғайбай» ЖШС (600 бас) ашылды.

Соңғы жылдары жылына орта есеппен 412,3 млн тонна астық өндірілді. Орташа өнімділік 14,2 ц/га құрады, жыл сайын ауданда майлы дақылдарға арналған егіс алқабы ұлғаюда. Әрине, бұл жерде өндірушілердің қызығушылығын тудыратын мемлекеттік қолдау маңызды фактор болып табылады. Мәселен, 2015 жылмен салыстырғанда майлы дақылдар өндірісі үш есеге артты, қазір 95,8 мың гектарды құрайды.

Атап айтуға тиіспіз, 5 жыл ішінде Мағжан Жұмабаев ауданында ауыл шаруашылығын дамыту үшін 1000 ауыл шаруашылық техникасы сатып алынды. «Ноғайбай» ЖШС (А.Сапаров), «Чистовский» ЖШС (Глушко А.П.), «Үлгілі» ЖШС (Д.Қуатбеков), «Земля Возвышенский» ЖШС (О.Құдасбаев), «СК АГРО 2050» ЖШС (Рафальский А.Б.), «Полудинское» ЖШС (Гасанов М.З.), «Нурсен Агро» ЖШС (К.Сыздықов), «Акса Север» ЖШС (А.Мұқашева), «Александровское» ЖШС (В.Чернышев), «Таманское» ЖШС (Н.Туницкий), «ЖНВ» ЖШС (А.Лауденшлейгер) тәрізді жекеменшік кәсіпорындар ауданымыздың Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығын көрнекті табыстармен қарсы алуына қомақты үлес қосып келеді.

БІЛІМ

Тарихы (1928-2021). КСРО БОАК 1928 жылғы 3 қыркүйектегі қаулысымен Булаев ауданы 1928 жылғы 17 қаңтардан бастап құрылды. Оның атқарушы-басқарушы органы аудандық атқару комитеті болды, оның құрамына бірнеше бөлім кірді, оның ішінде 1928 жылы халықтық білім беру бөлімі құрылды.

Кезінде аудандық халыққа білім беру бөлімін, ал 90-шы жылдардан бастап білім беру бөлімін:

1957-1964 жж. Писчур Иван Иванович;
 1964-1967 жж. Табачнов Петр Николаевич;
 1967-1968 жж. Лобачев Дмитрий Павлович;
 1968-1971 жж. Кожаева Мария Евлампьевна;
 1971-1997 жж. Дубовик Геннадий Федорович;
 1997-1999 жж. Доровик Николай Васильевич;
 1999-2007 жж. Роза Сәкенқызы Бектасова;
 2007-2008 жж. Алла Мұхамеджанқызы Шақанова;
 2008-2017 жж. Жанайдар Жексенбайұлы Әлназіров;
 2017-2019 жж. Рысжан Бекетқызы Нұрғалиева;
 2019-2020 жж. Гүлнар Темірболатқызы Таласбаева басқарды.

Ал 2020 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін Сара Миронқызы Рамазанова аудандық білім бөліміне жетекшілік етеді.

Октябрь революциясына дейін Булаевта үш сыныптан тұратын шіркеу мектебі болды, онда екі мұғалім жұмыс істеді. 1924 жылдың жазында мектеп ғимараты өртенді. Сондай-ақ, 1914 жылы Омбы теміржолы есебінен Булаевта теміржолшылардың балаларына арналған алғашқы мектеп салынды (бұрынғы Ленин көшесі, банк жанында). Басында қабылдау бөлмесі болды, тек 1920 жылы ғимарат мектепке бейімделді. Мектепте 3 сыныпқа бір мұғалім сабақ берді. 1930-жылы үш сыныптан тұратын ұжымшар жастарының мектебі ұйымдастырылды. 1940- жылдары Булаевта қазіргі гимназия аумағындағы үш ғимараттан тұратын №1 орта мектеп пайдалануға берілді. Сегіз жылдық мектепке Құрылысшылар көшесінен, бастауыш мектепке Ленин көшесі жағынан баратын.

Кеңес үкіметі кезінде ауданда 115 мектеп халыққа білім берумен шұғылданды. Булаевта 5 мектеп болса, оның ішінде жұмысшы жастарға, спорт пен музыка арналғаны да бар еді. Оған қоса екі пионерлер үйі, жас техниктер станциясы, «Ақ қайың» пионер лагері де қызмет көрсетті. Барлық ауылда балабақша, интернаттар жұмыс істеп тұрды.

Қазіргі жағдайға тоқталайық. 1974 жылы 1110 оқушыға арналған Батыр Баян атындағы жаңа мектеп пайдалануға берілсе, №2 Булаев ом (1983), №3 ом(1964, кейіннен балабақша қосылды), №4 ом (2020 жылдан бастап Мағжан Жұмабаев атындағы) білім ошақтары болып саналады. 1992 жылы тұңғыш рет мемлекеттік тілде оқытатын мектеп өз жұмысын бастады. 2008 жылы Хлебоборное ауылында 90 оқушыға арналған жаңа мектеп салынды.

СПОРТ

Мағжан Жұмабаев ауданында дене шынықтыру-бұқаралық және сауықтыру жұмыстарын жүргізу үшін 170 спорт ғимараты орналасқан. Булаев және Возвышенка ауылдарында екі стадион және бір денешынықтыру-сауықтыру кешені бар. 19 баскетбол, 27 волейбол алаңы, 37 футбол алаңы (оның 18-і жасанды жабық футбол алаңы), 26 хоккей корты бар (оның ішінде үшеуі Қарақоға, Бастомар ауылдары мен Булаев қаласында пластик корт), сондай-ақ, биыл Булаев қаласында «JASTAR» жабық хоккей корты ашылды. 2020 жылы заманауи спорт алаңдары көптеп салынды, көшелерге 9 тренажер кешені орнатылды. 2021 жылы Булаев қаласы мен Надежка ауылында көпфункционалды спорт алаңы салынды. Ұзынкөл, Бәйтерек ауылдары мен Булаев қаласында мәдениет үйлеріне спорттық жабдықтар сатып алынған, мәдени-спорттық орталықтар жұмыс істейді. БЖСМ-де спорттың 11 түрі бар (волейбол, баскетбол, еркін күрес, грек-рим күресі, қазақша күрес, шаңғы жарысы, футбол, бокс, жеңіл атлетика, шайбалы хоккей, тоғыз құмалақ). Аудан спортшылары «Солтүстік» қысқы спорттық мерекесі, «Ақ бидай» жазғы спорттық мерекесі, облыстық «Әйелдер спартакиадасы» сияқты жарыстарда жүлделі орындарға ие болды.

ЖАСТАР РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ

Статистика департаментінің деректері бойынша 2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша ауданда 14-тен 29 жасқа дейін 5449 адам тұрады.

Аудан аумағында жастарға арналған мынандай қызметтер жүзеге асырылады:

- «Жас тәлімгер» жастар қоғамдық бірлестігі, төрағасы Ахметхан Нұрғалиұлы Қанышев;

- «Нұр Отан» партиясының жастар қанаты - «Жас Отан», атқарушы хатшысы Ғабит Балғабайұлы Сақтағанов.

Тұрғылықты жері, оқу және жұмыс орны бойынша жастармен атаулы жұмысты қамтамасыз ету мақсатында 2013 жылы еліміздің

Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаевтың бастамасымен Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданы әкімдігінің ішкі саясат, мәдениет және тілдерді дамыту бөлімі жанынан «Жастар ресурстық орталығы» КММ құрылды, оның директоры болып Гүлдана Бексұлтанқызы Нұржігітова тағайындалды.

Өткізілетін іс-шаралардың негізгі бағыты: «Жаңа қазақстандық патриотизмді» насихаттау; «Қазақстан халқына жыл сайынғы Жолдауды насихаттау».

«Жастар ресурстық орталығы» КММ келесі бағыттар бойынша жұмыс істейді:

- жастарға ақпараттық-кеңестік көмек көрсету;
- жастар бастамаларын қолдау.

Аудан орталығындағы әлеуметтік зерттеулер (жастар арасындағы қылмыстың, жұмыссыздықтың және басқа да әлеуметтік мәселелердің алдын алу), жастар арасында жұмысқа орналастыру және өзге де әлеуметтік мәселелер бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысын жүргізу, жастар ұйымдарына жаппай көмек көрсетеді және ау-

данный қоғамдық өміріне жастарды тартады. «Жастар ресурстық орталығының» штаттық саны алты адам: бухгалтер, нұсқаушы, жастар бойынша маман және «Алтын дән», «Қарақоға», «Возвышенский» ауылдарындағы филиалдар. Жалпы, ауданда жастар саясатын жүзеге асыру келесі бағыттарда жүзеге асырылады: жастарды жұмыспен қамту және жұмысқа орналастыру, бос уақытын ұйымдастыру, патриоттық тәрбие, жастарды экологиялық тәрбиелеу, салауатты өмір салтын насихаттау, шығармашылық және зияткерлік әлеуетті дамыту.

Жастар орталығының белсенділері: Бекет Құдайбергенов «Legion» би ұжымының жетекшісі; Төлеу Василиса «Шырайлы көздер» қайырымдылық қорының ұйымдастырушысы.

Еріктілер: Петрова Яна, Трайлин Владимир, Әсел Баймолдинова, Заманбек Даймергенов; Галайдина Мария «Жастар ресурстық орталығының» жастар жөніндегі маманы; Сағынтай Майлашев «Қарақоға» ауылынан; Ларин Илья - «Возвышен» ауылынан; Ал Гүлназ Садықова «Жомарт жүрек» облыстық байқауында «Үздік ерікті» номинациясы бойынша лауреат атанды; Ахметхан Қанышев «Алтын дән» ауылының маманы.

Жыл сайын «Жасыл ел», «Жастар тәжірибесі», «Дипломмен ауылға» мемлекеттік бағдарламалары бойынша жұмысқа орналастыру жұмыстары жүргізіледі.

Бүгінде «Жасыл ел» бағдарламасы жастарды жұмысқа орналастыру мен Қазақстан экологиясын қолдау үшін бірегей әрі өзекті мүмкіндік болып табылады. Міне, 11 жыл бойы бүкіл елімізде жүзеге сәтті

асырылуда. Бағдарламаға қатысушылар ормандарды қорғау, өсіру жұмыстарын жандандырды. Елімізде ағаш отырғызу ісі кеңінен қолға алынды, сондай-ақ қалалар мен ауылдарда жасыл аймақтар пайда болды.

Мағжан Жұмабаев ауданында «Жасыл ел» бағдарламасына ерекше көңіл бөлінеді. Соңғы төрт жыл бойы облыста жұмысқа орналасқан жастардың саны бойынша Мағжан Жұмабаев ауданы 1-ші орынды ұстап тұр. Тіпті 2015 жылы «Жасыл ел» жастар еңбек жасақтарының ең үздігі» атты номинацияны да жеңіп алған.

Еріктілерді туған өлкесінің экологиясы қатты толғандырады. Сондықтан жиі сенбілік өткізіп тұрады. Олар «Жасыл ел» бағдарламасы жасақтарымен бірігіп, өздері тұратын қала мен ауылдарды көркейтіп, оның әдемі әрі таза болуына ықпал етеді.

Еріктілердің (волонтерлер) жұмысын үйлестіру үшін 2020 жылдың басында Мағжан Жұмабаев ауданында фронт-офис ашылды. Еріктілердің барлық жобасы «Birgemiz» бағдарламасымен 7 бағытта жүргізіледі. Қозғалысқа 500-ден астам жас қосылды. Олардың әрқайсысы көмекке зәру адамдарға қол ұшын беруге әрқашан дайын.

Мәселен, қар қалың жауған кезде «Қарлы десант» акциясы басталады. Жастар күректі қолға алып, жалғызділікті зейнеткерлерге көмек береді. Қарттардың күлімсіреген жүздерін көру, ризашылықпен айтқан алғысын естуден артық қуаныш жоқ шығар?

МЕДИЦИНА

Денсаулық сақтау жүйесінде бір орталық аурухана мен емхана, 4 дәрігерлік амбулатория, 2 ФАП, 44 МП бар.

Тәуелсіздік жылдарында 4 жаңа денсаулық сақтау мекемесі салынды. Атап айтқанда, 2006 жылы Булаев қаласында туберкулезге қарсы диспансер салынды. Ол қазіргі уақытта «тәжтажал» індеті (ковид) мен қолқа аурулары бар науқастар үшін оңалту

бөліміне бейімделді. 2009 жылы Полтавка ауылында дәрігерлік амбулатория, 2014 жылы Булаев қаласында «100 мектеп, 100 аурухана» бағдарламасы аясында 250 орындық аудандық емхана пайдалануға берілді. 2018 жылдың желтоқсан айында Ноғайбай ауылында «Ноғайбай» ЖШС демеушілігімен жаңа медициналық пункт ашылды. Жыл сайын ауданның денсаулық сақтау нысандарының материалдық-техникалық базасы нығайтуға тиісті көңіл бөлінеді. Мәселен, аудандық және ауылдық ауруханалар мен ФАП-тарға жөндеу жұмыстары жүргізілді. 2020 жылы Полудино ауылындағы ФАП та жаңартылды.

ӘДЕБИЕТ

Мағжан Жұмабаев ауданындағы әдебиет тақырыбына келер болсақ, сөз жоқ, алдымен Ұлы ақынның өзінен бастар ек әңгімемізді.

Мағжан Жұмабаев – бір өңірдің, туған өлкесінің, тіпті Қазақ мемлекетінің мақтанышына айналған талантты ақыны ғана емес, ол – күллі түркі әлемінің жарық жұлдызы.

Өз тарапымыздан «Мағжан Жұмабаев – адамзаттың ақыны» деп мақтанышпен айта алар ек. Өйткені, оның жүрегінен төгілген жауһар жырлар адам баласының көкейкесті мәселелерімен ұштасып жатқанын аңғару қиын емес.

Сонау аласапыран заманда баспа бетін көрген «Шолпан» өлеңдер жинағы [Қазан, 1912], «Өлеңдер» кітабы [Қызылорда, 1922], «Өлеңдер» кітабы [Ташкент, 1923], «Батыр Баян» поэмасы, т.б. шығармалары ақынның атағын шығарған болатын.

Бір қуаныштысы: Мағжан Жұмабаев ауданында әдебиет әлемінің майталмандары аз емес екен. Әсіресе, орыс тілді ақын-жазушылардың белсенділігі көңілге демеу.

Өкініштісі сол: қазақтың талантты ақыны Ерік Асқаров жарық дүниемен ерте қоштасты. Әйтпесе Мағжан атасының жолымен нық қадаммен жүріп келе жатқан-ды. Еріктің де артына қалдырған шығармашылық мұрасы жеткілікті.

Ауданда ғана емес, облыста әдебиет сүйер қауымның ыстық ықыласына бөленген «Подлесок» атты әдеби-шығармашылық клубтың жұмыс істеп келе жатқанына биыл 30 жыл толады. Бес жасында «халық жауы» атанған әкесімен бірге Мағжанның отанына еріксіз көшірілген, аталмыш әдеби клубты өз қолымен құрған, 18 жыл бойы өзі жетекшілік жасаған ақын Вера Захаровна Егорованың (2009 жылы дүниеден қайтқан – А.С.) еңбегі ұшан-теңіз.

Ол Мағжан Жұмабаев ауданы қаламгерлерінің алғашқы жинағын «Земля Мағжана песнями богата» деп атапты. Клуб жұмысының жетекшілігін өз қолына алған Вера Захаровнаның қызы, ақын Татьяна Борисовна Егорова әріптестері Валентина Васильевна Курочкина, Анатолий Николаевич Колесников, Надежда Сергеевна Горбачева, Любовь Ивановна Мещерякова, т.б. бірігіп, Ұлы ақын Мағжан жерінде құдіретті әдебиет туын желбірете түскен. Олар қазірдің өзінде он шақты кітап шығарып үлгерген. Мұндай игілікті істі Жазушылар одағының өзі атқара ала ма екен? Немесе облыстық әкімшіліктер Вера Захаровна тәрізді өз өңірінде тұратын жас ақындар мен жазушыларға ерекше көңіл бөлер ме еді?

Бір жақсысы: ауданда әдебиетке жан-тәнімен берілген, қолына қалам ұстаған жандар қандай көп болса, олардың оқырмандары соншалықты өсіп отырған. Оның ішінде аудан басшысынан бастап кәсіпкерлер кітап шығару ісіне жәрдемдесіп келеді. Мәселен, Мағжан Жұмабаев ауданының әкімі қызметінде тұрғанда Айдарбек Сейпілұлы Сапаров Вера Егорованың «Непобедимая сила» атты кітабын (Петропавл, «Северный Казахстан», 2010) шығаруға демеушілік жасаған. «Нұр Отан» партиясының Мағжан Жұмабаев ауданындағы филиалы 2013 жылы «Продолжение Веры» атты кітапты, аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы Оралбай Сағандықов 2016 жылы «Поет земля Мағжана» кітабын шығарып беріпті. Бұдан артық құрмет бар ма?

Енді жергілікті ақындардың жетістігімен таныстыралық. Ауғанстанда соғысқа қатысушы Александр Анатольевич Казаков 1995 жылы Петропавл қаласындағы қылмысты іздестіру тобында қызмет істеп жүргенде жол апатына түсіп, I-топтағы мүгедек боп қалады. Әйтсе де ол жасымайды, бала күнінен армандаған поэзиямен шұғылданады. Еңбекқорлығының арқасында, әдеби клубтың демеушілігімен «Палитра одной души» атты кітабы жарық көрді.

Александр Иванович Бортник көп жыл бойы «Подлесок» клубының педагогикалық секторына жетекшілік жасаған еді, 2013 жылы Москвадан «Мысли вслух» атты кітабын басып шығарды.

Елена Перепелица 8-класс оқып жүрген кезінде әдеби клубтың есігін ашқан. Ленаның дарынын байқаған клуб жетекшісі Вера Захаровна «Первоцветы» журналының редакциялық алқасының мүшесі етіп сайлауды ұсынады. Көп ұзамай жас ақын қыз журналдың редакторы боп бекітіледі. Алайда 10-класта оқып жүрген сәтінде Ленаның ағзасынан қатерлі ісік табылады. Талантты қыз өлең жазып, өз бойындағы кеселмен күреседі. Ол ешқандай мұңайғанын көрсетпейді. Өмірмен ерте қоштасқан қайсар қыздың құрметіне «Подлесок» әдеби-шығармашылық клубында Елена Перепелица атындағы қайырымдылық секторы жұмыс істейді.

Мағжан Жұмабаев ауданындағы қаламгерлердің қажырлылығына таңқалмасқа шара жоқ. Оларды әдебиетке шын берілген өжет жандар десек қателесе қоймас ек. Мәселен, «Чистовское» селосының тұрғыны Валентина Васильевна Курочкина 30 жыл бойы фармацевт боп еңбек етіпті. Жарының өмірмен ерте қоштасуы – ағзасындағы қант диабеті кеселін асқындырып жібереді. Өйтпегенде ше? Өзіне қарауға шамасы болмайды. Соның салдарынан 9 мәрте операция үстеліне жатқызылады. Ақырында көзі көруден қалады. Бала күнінде «Дружные ребята» газетіне мақалалары мен өлеңдері жарияланып тұрған Валентина Васильевна қолына қайта қаламын алып, бойындағы дертпен күресумен келеді.

Сондай-ақ, мағжандық қаламгерлер В.И.Мочалин, А.Сармұқанов, С.Түренова, М.Оңай, Н.Еламанов, Ю.Мальдина, А.Қараторғаев, А.Тұрсынбаев, т.б. Мағжан Жұмабаев ауданының әдебиет саласындағы майталмандары.

1930 жылы аудандық «Путь Ильича» газеті жарық көріп, кейіннен заманның ағымына байланысты «Вести» деген атпен шыға бастаған. 1989 жылдан бастап аудандық газетті шығару ісін «ҚАЗКСР оқу ағарту ісінің үздігі», Қазақстан Журналистер одағының мүшесі, еңбек ардагері Неля Федоровна Гончар қолға алып, мемлекеттік тілдегі «Мағжан жұлдызы» газетін де жеке шығарып келеді. Аудандағы әдебиет сүйер қауымның жиі баратын орыны осы екі басылым редакциясы.

Қысқасы, атақты ақын Мағжан Жұмабаевтың туған жерінде әдебиетке деген көзқарас оңды, ендеше ақын-жазушылардың елімізге кеңінен танылар уақыты да таяп қалғандай.

БІРІНШІ БӨЛІМ

БЫЛАЙ - БУЛАЙ

БУЛАЕВ АТАУЫ ҚАЙДАН ШЫҚТЫ?

Шындығында алғаш рет Мағжан Жұмабаев ауданына барған кісі «Осы Булаев деген атау қайдан шыққан?» деген сауалға жауап іздеуі мүмкін. Бәлкім, тұрғындардан сұрарсыз. Сұраңыз. Олар сан-саққа жүгіртеді. Ақырында «Біз бұл жайында білмеуші ек» деп ағынан жарылады. Неге? Өйткені, бұл мәселені шындап зерттеген кісі жоқ десек те болады.

Мағжан Жұмабаев ауданының өткені мен бүгіні туралы деректі кітап жазуды тағдырдың жазуымен міндетімізге алған соң алдымен осы бір маңызды сауалға жауап іздеп көрелік. Мәселе – базбіреулердің қытығына тиюде емес, мақсат: шындыққа қарай жақындай түсу. Ақиқатты аша алмасақ та, оқырмандарға ой салу. Әркім өзінің туған жерінің тарихын білуге құқылы екендігін аңғарту. Бәлкім, бізден кейін басқа жазушылар біз анығына толық жетпеген құпия-сырды ашатын шығар.

Сөзіміз түсінікті болу үшін рет-ретімен баяндауға рұқсат етіңіздер.

Бірінші болжам.

Былай (немесе Бұлай – А.С.) деген адам атымен 1730 жылы батпақты көлдің аталғандығы туралы.

Әңгімеміздің басында Булаевтың шығу тарихы жөнінде азғана кісінің пікір білдіргендігін ескерттік. Солардың ішінде көбірек өзінің болжамын ұсынған зерттеушіден бастайық.

ФИЗОВ Алексей Савельевич (1922-2020).

Родился в с.Раевка, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Учитель Раевской школы, директор Полудинской средней школы Булаевского района Северо-Казахстанской области. Историк, краевед, участник Великой Отечественной войны. Его перу принадлежат краеведческие исследования истории родного села Раевки, станции Полудинской, очерки по истории Северо-Казахстанской области.

Міне, осы соғыс ардагері, ауылдың мұғалімі шырылдап аудандық газетке бірнеше рет мақала ұсыныпты.

Марқұм Алексей Савельевичтің қандай мақсатты алдына қойғандығын бір Алла білер, біздің білетініміз – оның «Булаев деген қазақ емес, ол - казак» деп дәлелдеуге тырысқандығы.

Сонымен 1994 жылы ауыл мектебінің тарихшысы Қазақстанда жарық көрген «Қазақ КСР-нің қысқаша энциклопедиясындағы» Булаев туралы анықтаманы көре сала байбаламға басады. Тыңдап көрелік:

«До того, как обратились ко мне сотрудники газеты, казалось, об истории Булаева все известно, сведения о нем есть даже в «Краткой энциклопедии Казахской ССР». Но когда я начал собирать более подробных материал с момента рождения селения, обращаясь в архивы, к старожилам, краеведам понял, что о Булаеве известно очень мало и даже сведения в энциклопедии не верны. Озадачила меня строка в энциклопедии «Первое упоминание о Булаеве датируется 1730 годом». Под ней подпись бывшего первого руководителя района. Когда я позвонил ему, оказалось, что журналист, готовивший эту статью не довел дело до конца, автор сам ничего не писал, стоит только его подпись» - деп таңқалады А.С.Физов Булаев аудандық «Путь Ильича» газетінде жариялаған «Перелистывая истории страницы» атты мақаласында.

Біздің Полудин ауылында тұратын құрметті зерттеушіміз «Булаев деген жер аты станицадан бұрын болған ба? Мүмкін емес» деп «айды аспанға шығарады». Ол кісінің, жанындағы бірді-екілі жақтасының пікірінше, қазақта бұрын жер-су аттары болмаған тәрізді. Тек казактар келгенде ғана пайда болған екен.

Энциклопедияда айтылғандай бұл аймақта ертеде, дәлірек айтсақ, 1730 жылы Булаев (біздіңше Бұлай не Былай) батпақты көлдің аты болған.

Қызықты қараңыз. Физов марқұм осы мақаласында алдымен «Булаев деп тек стансаның аты аталған» деген ойға табан тірейді де, сәлден соң былай өрбітеді:

«В Булаеве барак был построен в 1894 году, близ болота Булаева. Так называли болото станичники на Медвежке. Среди медвежинцев имелись казаки Булаевы, которые, должно быть, или угождая имели при «болоте» или (что тоже вполне вероятно) связали с каким-то событием свою фамилию с «болотом» - деп «казактардың тарихын» энциклопедияда атап көрсетілгендей 1730 жылға апарып тірейді.

Енді бірде: «М.И.Бенюх деген танысының «Акмолинских областных ведомостях» журналында (Омбы, 1877 жыл, №23) Булаев деген казактардың болғандығы жөнінде жазылғандығын, Татьяна Булаева деген казак қызы Петропавлда тұрады-мыс, бірақ, қыз құрғырды таба алмағандығын» дәлел ретінде ұсынады ауыл тарихшысы.

Мақала шағын болса да кереғар пікірге толы. Бірді айтып, екіншісіне кетіп қалады автор. Нақты дерек жоқ.

Біздің жеке пікіріміз бойынша 1730-жылдары «Булаев батпақты көлдің атауы болған» деген болжам шындыққа саятын сияқты. Және бұл казактың есімі емес, жергілікті қазақтың аты деп түсінеміз. Мүмкін, Бұлай, әлде, осыған ұқсас болуы. Олай дейтін себебіміз, ертеде Мағжан Жұмабаев ауданы орын тепкен жердің бәрі шалқар теңіз болыпты. Омбымен екі ортаға кеме қатынаған. Сол теңіз тартылып, бөлініп қалып, батпақты көлдерге айналған. Қазіргі күннің өзінде де Булаев қаласы тұрған жерде ондаған батпақты көл жатыр. Осының өзі айғақ емес пе? Ал жердің, көлдің, тау мен тастың, т.б. атауы әлімсақтан келе жатқан ақиқат. «Казактар ғана жер атауын берген» деген пікір шолақ ойдың жемісі.

Марқұм А.Физовтың өзі де ешбір мұрағаттан, ешбір құжаттан Булаев деген сөзді кездестірмедім деп мойындапты.

Екінші болжам.

Булаев станциясына қазақтың есімі қойылғандығы туралы.

Батыр Баян атындағы Булаев мектеп-гимназиясының тарих пәні оқытушысы Ю.Дмитриев аудандық «Вести» газетіне 2008 жылы бастырған «Булаево – страницы истории» атты мақаласында әуелде станция, сосын кент, кейін қала атанған Булаевтың тарихына тоқталады. Үзінді келтірелік:

«Основали поселок Булаево работники открытой в 1884 году железнодорожной станции. В первое время оно носило название «Медвежья». В то время на территории поселка Булаево находились всего 4-5 домов. Первые поселенцы: Зленко, Севрюгин, Лебедев, Сардык. Перед 1905 годом из поселка выселилось несколько семей казаков, они расположили свои постройки на окраине озера, вблизи дома сторожа переезда – казаха по имени Булай. Поселок стал Булаевым, вскоре и станцию местные жители стали называть «Булаево». Управление железной дороги позволило узаконить это переименование».

Міне, көріп отырсыздар, тарихшы Ю.Дмитриев Булаев казактың емес, қазақтың есімі екендігін жайып салды. Біздіңше, кентте тұрған 4-5 отбасының ішіндегі Сардык емес, Садық болуға тиіс. Былай сол кісінің баласы шығар. Негізгі есімі басқаша. Өйткені, алғашқы пойыздар өткенде қолындағы жалаушасымен «Былай, былай» деп айқайлап жол нұсқап тұрған соң өзге ұлт өкілдері атын «Былай» деп атап кеткен болуы мүмкін. Жергілікті тарихшылардың өздері осындай

қорытындыға келген.

1994 жылы әлдекімдер үгіттеді ме, «Булаев деген казак» деп дес бермеген А.Физов кейінгі мақалаларында үйреншікті әнін шырқайтын болды. «Булаево – наш город» («Вести», 2002 жыл, 20 шілде), «История нашего края, строительство железной дороги» («Вести», 2004 жыл 28 май) атты мақалаларында «Булаев деген стрелочниктің есімімен аталған» деп ұлты жөнінде ештеңе айтпастан: «До сих пор мне не удалось найти биографию Булаева» деп кінәсін мойындағандай кейіп танытады.

Бір білсе, аудандық мұрағатты көп жыл басқарған Л.Заева ханым білер деп үміттеніп ек, ол да өзінің қала тарихы туралы мақалаларында Булаевқа қатысты жаңа дерек айтпапты.

Булаев есімінің шығу тарихы жайлы көп ойланған, көп ізденген адам – ұлтжанды, патриот ағамыз Зейнолла Олжабаев. Алдымен танысып алыңыздар:

ОЛЖАБАЕВ Зейнолла Олжабайұлы (1930).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы, Стаханов атындағы ұжымшарда туған. 1950 жылы мектепті бітірген соң Мәскеу ветеринарлық академиясына түсіп, 1955 жылы «Возвышен» кеңшарында зоотехник боп бастады алғашқы еңбек жолын. 1958 жылдың шілдесінде Конюхов (қазіргі Мағжан Жұмабаев) аудандық ауыл шаруашылық инспекциясының бас зоотехнигі болып тағайындалды. 1961 жылы «Қарағанды» кеңшарының бас зоотехнигі болып тағайындалды.

1970 жылы Булаев ауданы ауыл шаруашылығы басқармасы бастығының орынбасары болып тағайындалды. 1992 жылдың қыркүйегінен бастап зейнеткерлікке шықса да бас зоотехник болып жұмыс істеді. 1995-1998 жж. аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы. Бірнеше рет аудандық еңбекші депутаттары Кеңесінің депутаты болып сайланды. «Құрмет Белгісі» орденімен (1981), «Еңбек ардагері», «Тыңға 50 жыл», «Ұлы Отан соғысындағы жеңіске 60 жыл», «Ұлы Отан соғысындағы жеңіске 65 жыл», т.б. мерейтойлық медальдарымен марапатталған.

Зейнолла Олжабайұлы ауданға Мағжан Жұмабаев есімін беру, Батыр Баянның есімін мәңгілік қалдыру мақсатында ерекше еңбек сіңірді.

Жасыратыны жоқ, ауданнан мардымды жаңалық ести алмаған соң Петропавл қаласында тұратын Зекеңе сәлем бере бардық. Бұй-

ымтайымызды жасырған жоқпыз. Көп сөйлемейтін ағамыз жауабының орнына алдымызға құжаттарды үйіп қойды. Сондай сәттің бірінде үй иесінің атына жазылған хат қолымызға түсті. Онда Зейнолла ағамызға былайша жауап қайтарылыпты:

«Официальных данных (документов, подтверждающих полученные названия) о станции Булаево (затем с.Булаево, г. Булаево) в государственном архиве не имеется.

Согласно исследованиям, проведенным местным краеведом М.И. Бенюхом по топонимике Булаевского района значится следующие:

«Основание рабочему поселку положили работники открытой в 1894 году железнодорожной станции, которая первое время носила название «Медвежья» (В 4 км от станции находился поселок Медвежинский или «Медвежья».

Перед 1905 годом из поселка выселилось несколько семей проживающих там казаков, которые расположили свои постройки около озера, вблизи дома сторожа железнодорожного переезда казаха по фамилии Булай. Выселок стал называться «Булаево», вытеснив наименование «Медвежья». Управление железной дороги сочло возможным узаконить это переименование. До 1917 года станция и поселок назывались «Булаево».

Основание: фонд 158, оп.1, д. 92, л.10.

И.о. директора государственного архива Северо-Казахстанской области М.М. Мелехин (07.12.98. №11.12/11-0)

P.S. Сіздерге қайдам, бізге бәрі түсінікті. Егерде тың дерек тапсаңыздар, хабарласарсыздар.

ЕКІНШІ БӨЛІМ

ҚАЗАҚ ЖЕРІНЕ
ЭТНОС ӨКІЛДЕРІНІҢ ЕНУІ

1. АРНАЙЫ КӨШІРІЛГЕНДЕР МЕН КАЗАКТАР

Патшалы Ресей XVIII ғасырдың ортасына таман Қазақ Елінің кең даласына көз тігіп, отарлау саясатын бастады.

XVIII-XX ғасырлардың бас кезінде Қазақстанның байырғы халқы өлкенің басым көпшілігін құрады. 1897 жылы Қазақстанда барлығы 4147,7 мың адам тұрған болса, соның 80 пайызға жуығы қазақтар еді. Халықтың қалған бөлігін казактар мен қоныс аударған орыс шаруалары, сондай-ақ ұйғыр, дұңған, татар, өзбек, басқа да этностық топтар құрады.

Қазақстанға алғашқы болып келгендер казактар мен әскери шенді орыстар болды. Олар шекара шебіндегі әскери бекіністер мен станицаларда тұрды. Кейін Қазақстанды отарлау әрекеті күшейген кезде казак әлеуметтік тобына қоныс аударып келген шаруалар мен мещандар, солдаттар да қабылдана берді.

Жаңа Есіл (Новоишим) қорғаныс линиясының құрылысы (бұл атау кейде Пресногорьковская не Горькая деп те аталады) 1752 жылы

іргетасын қалады. Линия екі алтыбұрышты және 9 төртбұрышты әскери бекініс, 33 күзет бекінісі (редут) пен 42 тіректен құралды. Ұзындығы 565 верстке тең. Қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданында Полудин мен Лебяжы бекінісін, Чистой, Медвежий, Нагорный, Ганкин, Камышловский тәрізді күзет бекінісін салуды жоспарлаған.

Мұның барлығы не үшін? Әскери және күзет бекіністері қазақ жерін жаулап алғандықтың белгісі, яғни жергілікті халық көтерілер болса, күшпен басып тастау үшін керек.

Жасыратыны жоқ, Ресей империясы басып алған жерлерінің бәрін өзінің жекеменшігі деп жариялады.

Казактар ұйымы негізінен жер шаруашылығы, мал бағу мен балық аулаумен шұғылданды. 1748 жылы Ресей үкіметінің қаулысына сәйкес казактар әскери қамалдардың жанынан хуторлар тұрғызу, шөп әзірлеу жұмыстарын атқарды. 1759 жылы алғақшы село құрылды, ол Лебяжі деп аталды.

1906-1910 жж. Столыпиннің аграрлық реформасынан кейін Қазақ жеріне, атап айтқанда қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының Лебяжі селосына Калужский, Тульский, Московский, Брянский облыстарынан арнайы көшірілгендер қоныстана бастайды. Арнайы деп айтатын себебіміз: олар квотамен келгендер, сондықтан оларға үкімет тарапынан компенсация төленді, жер берілді, тұрмыстық жағдайы жақсы болды.

Көші-қон 1918-1921 жж. жалғасады. Осы село алдын-ала арнайы көшірілетіндерді қабылдауға әзірленген болатын. Ол үшін Илья пайғамбар шіркеуі салынған. Бірақ, тарихшылардың өздері пайдалану мерзімін екі түрлі болжаммен: бірі – 1773-1774 жж., екіншісі -1826 жылы тұрғызылған деп көрсетеді.

1887 жылы осы селода шіркеуден басқа мектеп, нан дүкені, 15 диірмен, 10 дүңгіршік, пошта, Козьминская деп аталатын жәрмеңке өз кестесіне сәйкес жұмыс істеген.

«Медвежий» деп аталатын казактардың күзет бекінісі 1752 жылы пайда болған. Артынша осы аттас станица тұрғызылды. Мұндағы келімсектер де бай болды. Өйткені, олар жергілікті қазақтардың мал-мүлкін, жерін, т.б. тартып алды.

2. ОРЫС ШАРУАЛАРЫНЫҢ ҚОНЫСТАНУЫ

1861 жылы Ресей патшасы шаруаларды езгіден құтқарып, басына бостандық беруге мәжбүр болды. Өйткені, шаруалар жерсіз қалды,

олар құл сияқты еді, сондықтан бірігіп көтеріліс ұйымдастыруды ойластырды. Осындай қауіпті сейілтү үшін патша оларды тәуелділіктен азат етіп, орнына Қазақстан мен Сібірге барып, жерге ие болуды ұсынды. Ол үшін жоғарыда айтқанымыздай, XIX ғасырдың 60-90-жылдарында жүргізілген әкімшілік реформалардың нәтижесінде Ресей патшасы қазақтардың жерін түгелдей Ресей мемлекетінің меншігі деп жариялады.

Шаруаларды Қазақстанға жаппай қоныс аудартудың өзіндік себептері болды. Біріншіден, Ресей империясы қоныс аударушы шаруалар есебінен қазақ өлкесінің аумағында өзінің сенімді тірегін қалыптастыруды мақсат етті. Екіншіден, патша үкіметі орыс шаруаларын жаппай қоныс аудару арқылы қазақтарды егіншілікпен айналысатын отырықшы өмір салтына көшіруді ойлады. Өйткені ондай жағдайда қыруар көп жер босап қалып, жергілікті халықты қатаң бақылауда ұстаудың тамаша мүмкіндігі туар еді. Үшіншіден, патша үкіметінің жергілікті халықты христиан дініне енгізу және орыстандыру жөнінде арам пиғылы да болатын. Төртіншіден, қоныс аударушы шаруалар Қазақстанды орыс империясының сарқылмас мол астығы бар алып қоймасына айналдыруы тиіс деп үміттенді. Өлкені казактар арқылы отарлау экономикалық тұрғыдан ойдағыдай оңды нәтиже бермеді. Әскери қызметте жүрген казактар өлкедегі әскери гарнизондар мен шенеуніктер тобының өзін де азық-түлікпен жарытымды қамтамасыз

ете алған жоқ. Оның үстіне Ресейдің жерсіз шаруаларын жаңа жерде емін-еркін тамаша өмір сүруге болады екен деген хабарлары мен хаттары ол жақта қалғандарды еліктіре елеңдетті. Мұның өзі орыс шаруаларын одан сайын жаппай қоныс аударуға қызықтыра түсті. Сөзіміздің бір дәлелі, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданындағы станцияларға, атап айтқанда «Медвежийейге» Россия, Украина мен Қырымнан шаруалар қаптап келді.

1891 жылғы патшаның Транссібір теміржол құрылысы жөніндегі жарлығы қазақ жеріне көшіп келуші шаруалардың санын арттырды. Өйткені, бұл теміржол Қазақстан арқылы, оның ішінде Петропавл уезін басып өтетін.

Біз әңгіме өзегіне айналдырып отырған Мағжан Жұмабаев ауданының Булаево, Ярма, Қарақоға, Ганькино, Чистое станциялары сол заманда салынған болатын. Сондықтан теміржол арқылы Петропавл уезіне қоныс аударушыларды алып келу саясаты оңай жүзеге асырылды.

Шындығында Ресейден «Бостандық алдық, қазақ жерін иеленеміз, бай боламыз» деген тәтті үмітпен көшіп келген шаруалардың шекесінің шылқылдап тұрғаны шамалы еді. Өйткені, оларды мұнда ешқандай да жайлы тұрмыс күтіп тұрмаған-ды. Оларды айдалаға әкеп тастады. Қар қалың. Қысы қатты аяз бен боран. Жағдай жасалмаған. Оның үстіне патшалы Ресей жергілікті қазақтармен бірге олардан да салық жинады.

«Қазақ жерінде ырзыққа кенелеміз» деген қиялдың жетегінде келген орыс мұжықтары өздерінің алдынан пейіш емес, «тозақ»

Міне, осы паравоз Қазақ жеріне әртүрлі этнос өкілдерін тасыған.

шыға келгендігін көргенде, не істерлерін білмеді. Өйткені, олардың кері көшіп кетуіне еш мүмкіндік жоқ еді. Өкіметтің алдап әкелгенін сезді. Өкінді. Бірақ, ертеден талай тауқыметті бастан кешірген орыс кедейлері алдымен ауызсу үшін құдықтар қаза бастады. 1912 жылы оларға жер бөлінді. Өгіз жегіп, соқамен бидай септі, жұмыстың бәрін қолмен атқарды. Арасында аң аулады, балық ұстады, жидек терді. Мал өсірді. Сүт өнімдерін өндірді. Жүннен киім-кешектер әзірледі. Орыс мұжықтарынан ауыр еңбекті қалай игеретінін көрген жергілікті жұрт та отырықшылыққа үйренді.

Осы орайда бір шындықты айтуға тиіспіз, біз кездескен Мағжан Жұмабаев ауданы селоларындағы әртүрлі этнос өкілдері - қарт кісілердің бәрі де қиын кезеңде қазақтардың орасан көмек бергенін еске түсірді. «Егерде, - деді олар, - жергілікті қазақтардың дер кезінде жасаған қамқорлығы болмаса, біз не үсіп, не ашығып, өмірмен ерте қоштасқан болар ма ек?».

Қоныс аударушылардың көпшілігі орман шаруашылығын жетік меңгергендер болатын. Олар ағаштан үй, дүкен, т.б. халыққа қажетті нысан тұрғызды. Емдік шөптерден дәрі-дәрмектер жасады.

Ақырында олар да қазақ жеріне сіңісіп, жергілікті ұлт өкілдерімен жақсы қарым-қатынас орнатуға бел буды.

Ауданға көшіп келгендер тек орыс этносының өкілдері ғана емес. Мәселен, 1941 жылы Қырымнан немістер, 1944 жылы чешендер жер аударылды. Олар Фурманов селосында жергілікті халықпен тіл табысып, барлығы тату-тәтті өмір сүрді.

3. КЕҢЕС ӨКІМЕТІ КЕЗІНДЕГІ ОҚИҒАЛАР

1917 жылдың қазанындағы Петроградтағы революция биліктің жұмысшы және солдаттар депутаттары кеңесінің қолына тиетіндігін хабарлап жатты. Петропавлда кеңес өкіметі бейбіт жолмен орнады. Қысқы Сарайды басып алуға қатысқан қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының тумасы Атрошенко Федот Яковлевич жерлестерін жағымды жаңалықпен қуантты. Әйтсе де азаматтық соғыс оты тұтанбай қоймады. Кеңес өкіметіне қарсылар Петропавлда бас көтерді. Өйткені, Сібірде адмирал А.В.Колчак бастаған уақытша Сібір өкіметі билікті тартып алған болатын. 1919 жылы М.Н. Тухачевскийдің басшылығындағы Қызыл армияның 5-ші әскері Қазақстанның солтүстік, солтүстік-шығыс өңірін колчактардан азат етті, Петропавл

қаласы 1919 жылдың 30 қазанында кеңес өкіметінің жауларынан толық тазартылды.

Алайда тыныштық орнай қоймады, өкімет ауылшаруашылығы өнімдерін күштеп тартып алған соң 1921 жылы шаруалар көтерілісі бұрқ етті. Мағжан Жұмабаев ауданының Белое, Зарослое және Коломзино селоларының наразылық білдірушілері Суворов, Конюхово, Октябрьское ауылдарын басып алды. Олар шектен шықты. Коммунистер мен комсомолдарды ұрып-соқты, өлтірді. 1921 жылдың 21 ақпанында бүлікшілер талқандалды. Булаев болысында 50 коммунист шәйіт болды. Петропавлдың Октябрь алаңында 217 кісі бауырластар зиратына жерленді.

1929 жылы Сталин кулактарды жою саясатына көшуді қолға алды. Өкінішке орай, нағыз кулактар ұсталып, жазаланған жоқ, олардың орнына қарапайым ауыл адамдары тұтқындалды. Аудан бойынша ұсталып, дүние-мүліктері тәркіленген шаруаларды «Александрорка» селосына жинап, еңбекпен түзеу лагерлеріне жөнелтті.

Колхозға мүше болудан бас тартқан кісілер «кулак» атанып, қатаң жазаланып жатты. Булаев ауылдық кеңесі бойынша 193, Писаревте - 16, Александровта - 12, Веселовскийде - 111, Екатериновта - 33, Успенскийде - 23, Медвежинскийде - 25, Конюховта - 103 адам кулактардың тізіміне енгізілді.

Анықтама. Қазақстанда 100 мың адам қуғын-сүргінге ұшырап, 27 мыңы атылған. Ал Солтүстік-Қазақстан облысы бойынша 6 мың кісі тұтқындалып, оның 1465-і атылған.

Қазақ жерінде «халық жауларына» арналған 20 лагерь жұмыс істеген. Олардың ішіндегі ҚАРЛАГ, АЛЖИР мен СТЕПЛАГ лагерлері қанішерлігімен аты шыққандар.

Мағжан Жұмабаев ауданында 722 адам қуғын-сүргіннің құрбанына айналған. Олардың қатарында: атақты ақын Мағжан Жұмабаев, учаске инспекторы Авдеев И.Ф., колхозшылар – Т.Әлжанов («Сулышоқ»), А.Ауғамбаев пен Гаврилов И.М. («Красная крепость»), Грязнов И.Н. («Красная крепость») колхозының төрағасы, т.б. болды.

Екінші дүниежүзілік соғыс Мағжан Жұмабаев ауданы халқына зор қасірет ала келді. Мәселен, сол кездегі Полудин ауданының (қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы) тұрғындары жаумен шайқасқа бір кісідей жұмылып, қатысатындығын жария етті. Әйелдер бригадасы құрылды. Оны Василиса Илларионовна Бондарева басқарды. Қайсар бригадир республикадағы қыз-келіншектердің жаппай трактор руліне отыруына арнап Үндеу жариялады. Бастама қызу қолдау тапты. Тек Полудин ауданының өзінде тракторшылардың 80%-і қыздар мен әйелдер еді. Ал олардың бірінің - жары, екіншісінің - ағасы, үшіншісінің – сүйген жігіті, т.б. полудиндік ерлер неміс-фашистерге

соғыста жанқиярлық ерлік көрсетті. Олардың көбі Отан үшін жанын пидә етті.

Тыл еңбеккерлері де қол қусырып отырмады: жауынгерлерге азық-түліктер, киімдер, сыйлықтар, тіпті жалынды хаттар жөнелтті. Танктер мен ұшақтар шығаруға қаржы жинастырды. Сөйтіп жүріп елдегі халық мемлекеттік жоспарларды артығымен орындады. Не деген қайталанбас ерлік десеңізші?!

Кеңестер Одағының өжет халқы жауды тас-талқан етті. Жеңіс туын Қазақ батыры Рақымжан Қошқарбаев Рейхстагқа тікті. Германия КСРО алдында тізе бүкті. Бұл адамзат тарихындағы ғаламат жеңістің бірегейі еді!

4. ТЫҢ ИГЕРУ

1954 жылы Кремль басшылары Қазақ елінің солтүстік облыстарына «Тың игереміз» деген мақсатты желеу етіп, түрлі этнос өкілдерін қазақ жеріне жібере бастады. Дәл сол жылдың көктемінде Полудин ауданына 2000 жас қыздар мен жігіттер орналасты. Осы ауданның орталығы Полудин Петропавл-Омбы жолының бойында орналасқан. Ресей Федерациясына жақын.

Мағжан Жұмабаев ауданына қарасты Пулеметовка деген тарихи село болған. Неге мұндай ат қойылғанын жергілікті қариялар Колчак-

тың өкіметі кезінде осы селода пулемет взводы тұрғандығымен байланыстырады. Қызылдар ауылға лап қойғанда тұрғындар пулеметтерді жерге көміп тастапты.

1954 жылы Таман гвардиялық дивизиясының запасқа шыққан 49 жауынгерінің тың игеруге келу құрметіне орай бір жылдан соң Таман дивизиясы

атындағы кеңшар құрылған. Оны Қазақ КСР Компартиясы ОК хатшысы Л.И.Брежнев аралап, жағдайды көзімен көрген. Келер жылы мол астық жиналған. Ал 1957 жылы Мағжан Жұмабаев (бұрынғы Була-

ев) аудандық атқару комитетінің төрағасы қызметін атқарған, Кеңес одағының Батыры Жәлел Қизатов Таман дивизиясы атындағы кеңшарға директор боп ауысады.

Жәлел Қизатұлына дейін кеңшарда 92 вагонетка қойылып, тың игерушілер тұрған болатын. Батыр қазақ алты жыл ішінде қыруар жетістікке қол жеткізді. 30-дан астам тұрғын үй мен мәдениет клубын тұрғызды. Мылқау фильмдер көрсетілетін болды.

«Ұзынкөл» кеңшарының директоры Ержан Құлжанұлы Темірбеков те өзінің іскерлігін танытты. Халықты ұйымшылдыққа жұмылдырудың арқасында мол астық мемлекет қоймасына құйылды. Осы ауылдан сол кезде 22 еңбеккердің ордендер мен медалдерді кеуделеріне тағуы – еселі еңбектің жемісі.

ҮШІНШІ БӨЛІМ

БАТЫР БАЯН – ТАРИХИ ТҰЛҒА

Баян Қасаболатұлы, Батыр БАЯН (шамамен 1710/15-1757 ж. ж.)

- бүкіл өмірін қазақ жұртының тәуелсіздігі жолындағы күреске арнаған ержүрек ардагерлердің бірі, батыр. Батырлығымен, тапқырлығымен Абылай ханның ерекше құрметіне бөленген. Қазақ-жоңғар шайқастарына қатысып, «Батыр Баян» атанған. Батыр Баян жөніндегі деректерді Мағжан Жұмабаевтың «Батыр Баян» поэмасынан, жыраулар шығармаларынан, Шоқан Уәлихановтың еңбектерінен кездестіруге болады. Тарихи деректерде Баян жоңғар шапқыншылығына қарсы күрескен қазақ батырларының ішіндегі шоқтығы биік болып көрсетіледі. Қазақ батырларының

елдікті сақтап қалудағы ерлігі Үмбетей мен Тәтіқара толғауларында жақсы баяндалған. Үмбетей жыраудың «Бөгенбай өлімін Абылай ханға естірту» атты толғауында былай делінген:

- Қара керей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Сары, Баян мен Сағынбай қырмап па еді жауыңды, қуантпап па еді қауымды, ұмыттың ба соны Абылай?

Бұл толғаудан батыр Баянның Абылай ханның тірегінің бірі екенін байқаймыз. Оның ел қорғаған басқа да батырлармен, қазақ халқының туын жықпаған, талай шайқастарда ерлік көрсеткен хас батырының бірі болғанына көзіміз жетеді. Тәтіқара толғауында:

*- Бөкейді айт Сағыр мен Дулаттағы,
Деріпсәлі, Маңдайды айт Қыпшақтағы.
Өзге батыр қайтса да бір қайтпайтын
Сары менен Баянды айт Уақтағы.*

Бұл жолдар Баян батырдың ержүрек батылдығын, тұлғалы азамат болғанын дәлелдейді. Жырдағы Сары - Баянның ағасы. Шоқан Уәлихановтың «Исторические предания о батырах XVIII века» атты мақаласында Баян батыр жайлы мағлұматтар бар. Мұнда да Баянның ержүректілігін, ақылдылығын Абылай ханның жоға-

ры бағалағанын айтады. Уақ батыры Баян Абылай ханмен бірге Қытай жасақтарына қарсы соғысқа қатысады. Қытайлармен айқаста Абылай қолы шегінуге мәжбүр болғанда Абылайдың әскерінің шегінуіне мүмкіндік жасап, Баян қолы қытайлармен айқасады. Бұл шайқаста Баян өзінің тапқырлығымен, ержүректілігімен, найзагерлігімен көзге түсіп, хан әскерін құтқарады. Шоқанның айтуынша, Баян Абылайдың ең жақын батырларының бірі болған. Ол ағасы Сары батырмен бірге уақ-керей руларының жасақтарын бастап қалмақтарға қарсы соғысқан. Осындай бір жорықта Сары мен Баян қаза болады. «Халық аузында қос батырдың аттары біріктіріліп, Сары-Баян деп қосақталып айтыла да береді», - деп жазады Шоқан. Абылай хан «үш жүздің батырларының ішінде кімдерді ерекше бағалайсыз», - деген сұраққа екі батырды ерекше атайды. «Бәсентіін Малайсары байлығымен, батырлығымен, мінезімен ерекшеленсе, Уақ Баян ақылдылығымен, батырлығымен ерекшеленеді», - деп жауап берген екен. Шоқанның бұл мәліметтерінен Баянның ханына да, халқына да мәлім, айбынды қолбасшы және ержүрек жауынгер болғанын көреміз.

Абылай қалмақтарға жорықпен келе жатқанда қалмақтан жеті адам елші келіп, қалмақ ханы Серен хан: «Қалмақтар мен қазақтар ағайынды болған. Біз сіздерге ақ киіз үйлер сыйлаймыз, бейбіт болайық», - деп ұсыныс жасайды. Абылай батырларын жинап кеңес құрады. Хан: «Ақ киіз үйлерді алайық, оларды сендірейік, одан кейін шабуыл жасайық», - дейді. Сол кезде Баян: «Сіз қалмақтарды алдаймын деп ойламаңыз. Ұса менен Серен жоғары және төмен Қытайды да алдаған, сізді де алдайды», - дейді. Хан өз сөзінен қайтпайды, қазақтар екі күн қалмақтарды тосады. Шолғыншылар екі күн бұрын қалмақ қолының жасырын кетіп қалғанын хабарлайды. Баян мың адамдық жасақпен қалмақтарды қуып, Қытай жеріне кіреді. Бірақ қалмақ қолын толық талқандай алмай, қайтуға мәжбүр болады. Қайтар жолда қалмақтардың өліктерінен уланған судан ұшынып ауырған Баян және оның жауынгерлері қаза болады. Бұл деректі де Ш. Уәлиханов айтқан.

Мағжан Жұмабаевтың «Батыр Баян» поэмасының желісі де осыған ұқсас. Поэма аса көркем деңгейде, ерекше шабытпен жазылған. Сезім де, махаббат та, батырлық та, жан күйзелісі де дастанда жыр болып өріледі. Поэмадағы батыр Баян тағдыры ешкімді де бейжай қалдыра алмайды. Шоқтығы биік Баянның бейнесі поэмада былай суреттеледі:

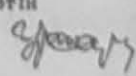

- Қанайым, ойың ұдай, тілің шаян,
Амал не, келген жоқ қой батыр Баян.
Көп жаудың албастысы, ел еркесі,
Баянның батырлығы алашқа аян.
Баянның аруақты құр атынан көп қалмақ
болмаушы ма ед қорқақ ноян?!
Наркескен, өрттей ескен қайтпас болат,
Баянсыз қанатымды қалай жаям?
Би Қанай! Аттанбайды хан Абылай,
келмесе қандыбалақ батыр Баян! –

деген Абылай сөзінен батырдың хан ордасындағы орны мен беделін байқайсыз. Баян батыр ел рухы мен батыр рухының биіктігін барлық құндылықтан жоғары қояды. Елдің мүддесі Баян үшін қымбат, халқының тағдыры жау табанына басылмауы жолында жан аямай күрескен Баян батыр - ерліктің, отаншылдықтың үлгісі. 1993 жылы режиссер С.Тәуекелов Баян батыр жөнінде кинофильм түсірді. Батыр бейіті Қарағанды облысы Қарқаралы ауданының Шекелек зиратында. Батырдың ұрпақтары Солтүстік Қазақстан облысының Мағжан Жұмабаев (бұрынғы Булаев) ауданында тұрады. Қазақ осындай батырлардың арқасында тағдыры мен келешегін қорғап қалды. («ZHARAR»).

Баян батырды жоғарыда келтірілген өмірбаянынан кейін таныстырудың өзі артық. Сонау ықылым замандағы атақты ғалым Шоқан Уәлихановтың батыр Баян жөніндегі жазбаларында, жыраулардың дастандарында, Мағжан Жұмабаевтың «Батыр Баян» поэмасында дәлелді түрде баяндалған. Оның үстіне ұрпақтары Мағжан Жұмабаев ауданында тұрады.

Бір қызығы, қазақтың әйгілі ғалымы, Қазақстан Ұлт-

БУЛАЕВ АУДАНЫ ӘКІМІ		Солтүстік Қазақстан облысы АКІМ
Солтүстік Қазақстан облысы		БУЛАЕВСКОГО РАЙОНА
643310 Булаев қаласы Юбилейный көшесі, 56 үй тел. факс 2-14-06 от 4 1998 жыл	№ 4-19/95	643310 г. Булаев ул. Юбилейная, 56 тел. факс 2-14-06
Ғылым Министрлігі, Ғылым Академиясы Ш.Ш.Уәлиханов атындағы тарих және этнология институты. Академик М.К.Қозыбаев мұрағаты.		
Сіздің Булаев ауданы әкімінің атына жолдаған 2.09.1998 ж. № 320 хаттарыма байланысты хабарлаймын: қазақ елінің тәуелсіздігіне мол үлес қосқан жергілікті халық батыры, қолбасшы Батыр Баян жөнінде біраз жұмыстар атқарылды. Республикалық, облыстық, аудандық басшыларда қазақ және орыс тілдерінде Батыр Баян туралы, оның өмірі, ерлігі жөнінде материалдар жарияланды. Ауыл-селоарда осы тақырыпта жиындар өткізіліп, олардың хаттамалары аудан әкімі жанындағы ономастикалық комиссияның қарауына жіберілді. Ол жиындар хаттамалары негізінен қазақ ауылдарынан келіп түсті. Осы хаттамалардың негізінде 8.02.1999 ж. аудандық ономастикалық комиссияның жиыны өтті. Жиында ақсақалдар алқасының басшылары, аудандық мәслихатпен қатынас қатысты. Жиын қызу тартыс үстінде өтті. Ономастикалық комиссияның шешімімен әр селолық округтерде жиындар өткізіп, тұрғындардың тілек-талаптарын білу тапсырылды. Жергілікті ақпарат Батыр Баян туралы материалдарды жариялау тапсырылды. Содан кейін осы мәселені аудандық ономастикалық комиссияның отырысында қарау тапсырылды.		
Аудан әкімі қызметін атқарушы:		О.Сағымжанов

тық Ғылым академиясының академигі, Ш.Уәлиханов атындағы тарих және этнография институтының директоры Манаш Қозыбаев 1998 жылдың 2 қыркүйегінде (№310) Солтүстік Қазақстан облысы, Булаев ауданының әкіміне жолдаған хатында «Булаев қаласының атын Батыр Баянға беру керек» деп, бұлтартпас дерек келтіріпті.

Ұсыныс заңды әрі өте орынды. Алайда академиктің хатына арада бес ай өткенде әкімнің міндетін атқарушының қолымен сырғытпа жауап беріліпті.

Бұдан кейін арада бес жыл өткенде Солтүстік Қазақстан облысы әкімі Қажымұрат Ыбырайұлы Нағымановтың атына қазақтың нарқасқалары - Кеңес Одағының Батыры Қ.Сұрағанов, академиктер - З.Қабдолов, Ө.Сұлтанғазин, Г.Ташенов, корреспондент-мүшелер Н.Айтхожина, О.Баймұратов, Халық жазушысы Қ.Жұмаділов пен ақын К.Салықовтар «Батыр Баян есімін Булаев қаласы атына берсеңіз» деп арнайы хат жолдайды.

Қажымұрат Ыбырайұлының батылдығын, ұлтжандылығын білетін елағалары одан үлкен үміт күткені анық. Біздіңше, осы қызметінен бір-екі жыл бұрын Шығыс Қазақстан облысын басқарып

Ахмет Сегер -
Кавказдағы батыр
г-ну Нағымұлы К.И.

Глубокоуважаемый Кажымұрат Ибраевич!

Наше время бурного возрождения национального самосознания казахского народа побуждает обратиться к далекому и недавнему историческому прошлому, воскресить забытые, а современному молодому поколению и вовсе неизвестные имена людей, оставивших глубокий след в развитии казахского общества.

Особое место в истории казахского народа принадлежит его храбрым защитникам и героям-батырам. К плеяде крупных деятелей Казахстана XVIII века относится обобщенный все еще анимацией историков батыр Баян. Между тем на сцене политической жизни нашего государства XVIII века он играет важную роль.

Баян Касаболатаулы родился примерно в 1714 году в Северном Казахстане, его прямые потомки родились в Булаевском районе, ныне в районе Мағжана Жумабаева. За проявленный героизм и полководческие заслуги батыр Баян снискал особое почитание у народа и воспевался в народной памяти в течение трех веков. В первой половине XVIII века при защите казахских степей от нашествия джунгаров проявил героизм, став верным соратником, одним из главных батыров Аblaй-хана. Баян сумел сплотить народ против врага, возглавив многочисленный отряд сородичей, совместно с Кабыбаем, Малайсары, Олжабаем и другими батырами принимал участие в освобождении Прииртышья, Калбинских земель и Тарбагатайского края. Батыр Баян особенно отличился в восьмидесятидневной Шортанской битве у подножия Тарбагатайских гор и в Акшаулинских боях под Аягузом, проявив героизм и отвагу.

Он был одним из главных участников национально-освободительного движения казахов XVIII века и имел в свое время среди воинов огромный авторитет и уважение. Особо ценна ум и храбрость Баяна сам Аblaй хан, о чем свидетельствуют записи великого казахского ученого-просветителя Ч.Ч.Валиханова. "Когда спросили у Аblaй, - пишет ученый в своем исследовании "Исторические предания о батырах XVIII в." - кого он из батыров более уважает из всех 3 орд, он отвечал: "... Из моих батыров басегиинен Малайсары по богатству, храбрости и по характеру и уважал Баян по уму и храбрости стоит выше всех" (Валиханов Ч.Ч. Собрание сочинений в пяти томах. А.-А., 1961. Т.1. С. 222). Далее ученый отмечает, что Аblaй хан никогда не начинал бой или поход против врага без батыра Баяна. Охоту обратимся к вышеупомянутому труду Ч.Ч. Валиханова: "Последнее преследование бежавших торгоутов в преданиях народа известно под именем "пыльного похода". В этом походе народу было сан (без счета), хан стоял на сборном месте, не двигаясь, он дождался храброго батыра Баяна, несмотря на ропот других батыров. Наконец, явился с 540 человеками и он, предстал перед

ханом: "Куда, что прикажешь, я исполню". Обратился к народу и сказал: "Вот зачем я долго ждал Баяна..." (С.225).

И батыр Баян с 1000 человек догнал китайское войско, впервые пришедшее в Восточный Туркестан, нанес им крупное поражение, преследовал до Кулжа. На обратном пути, заболел от воды, испорченной трупами казакчиков, погиб вместе с товарищами.

О нем сложено немало легенд, преданий и песен. В народных сказаниях восхваляются ловкость, бесстрашие, мужество батыра Баяна. Он славился и своим умением внезапно нападать на врага, организовывать победоносные засады и ловко скрываться от преследования. О нем и его подвигах воспевали крупнейшие акыны и жырау XVIII в. Умбетей, Татихара, видный поэт конца XVIII - I половины XIX в. Кобылан Борибайұлы, писали известные писатели И.Есенберлин в своей трилогии "Кочевники", К.Жумадилов в дилогии "Дарбаоз", высоко отзывались в своих трудах о храбрости батыра видный поэт-просветитель, фольклорист конца XIX - начала XX в. Машир Жусуп Копеев, академик Алькей Маргулан и др.

Вы хорошо знаете о подвигах батыра Баяна и по знаменитой поэме Вашего прославленного земляка, великого казахского поэта Мағжана Жумабаева "Батыр Баян" и одноименному художественному фильму, снятому по мотивам этого же произведения в 1993 году.

Мы убеждены, что будет глубоко справедливо и благородно со стороны его потомков увековечить имя батыра, переименовав г. Булаев в г. Батыр Баян и, назвав одну из улиц г. Петропавловска именем Батыра Баяна.

Мы обращаемся к Вам, Кажымұрат Ибраевич, поддержать наши предложения и инициировать в органах власти принятие соответствующих решений.

С уважением к Вам,
от имени ветеранов войны и труда, научной и творческой интеллигенции:

С. Сурағанов,	Герой Советского Союза,	К.С.
А. Акмадиев,	ветеран ВОВ и труда	О.А.
И. Айтхожина,	почетный гражданин г. Аягуз,	И.А.
З. Кабдолов,	ветеран ВОВ и труда	З.К.
	член-корр. НАН РК	Н.А.
	академик НАН РК, Народный	У.Б.
	писатель РК	
Г. Сұлтанғазин,	академик НАН РК	
Г. Ташенов,	академик НАН РК	
О. Баймұратов,	член-корр. НАН РК,	
	заслуженный деятель науки РК	
К. Жұмаділов,	Народный писатель Казахстана,	
	лауреат госпремии РК	
К. Салықов,	казахский поэт, заслуженный	
	деятель РК	

тұрған кезінде жалаға ұшырап, басын әрең арашалап алған Нағыманов мырза асығыстық танытпаған болуы керек. Ұлт мақтаныштарының ұсынысын қолдамапты. Өкінішті-ақ!

Біз жоғарыда аттары аталған шенеуніктерді кінәлаудан аулақпыз. Өйткені, қазақта «Батпандап кірген ауру мысқалдап шығады» деген қанатты сөз бар. Тарихи атауларымызды қайтару бір, не бес-алты жылдың еншісіндегі міндет емес. Шүкір, көптеген жер-су атаулары, атақты адамдарымыздың есімдері өз орнына қойылып келеді.

Алдағы уақытта халқымыздың маңдайалды Батыры Баян атамыздың есімі мәңгілікке ел тарихында қалады деген нық сенімдеміз.

ТӨРТІНШІ БӨЛІМ

МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ –
ҰЛЫ АҚЫН

ҰЛЫ МАҒЖАН ЕЛІНДЕ

ӨМІРБАЯН ЖОЛДАРЫНАН.

Мағжан Жұмабаев 1893 жылы Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы (бұрынғы Булаев), Сасықкөл деген жерде туған. Бала кезінен өте зеректігімен көзге түскен Мағжан төрт жасынан хат таниды. Қызылжардағы М.Бегішев ашқан медреседе 5 жыл оқып, 1910 жылы бітіреді.

1910-1913 жылдары Уфадағы «Ғалия» медресесінде оқиды. 1912 жылы Қазан қаласында ұстазы, татар жазушысы Ғалымжан Ибрагимовтың көмегімен «Шолпан» атты тұңғыш жинағы басылып шығады. Осыдан соң Мағжан Жұмабаев Омбыдағы мұғалімдер семинариясына түсіп, 1916 жылы оны медальмен үздік аяқтайды.

Семинариядан соң «Алаш» партиясын құруға қатысады. 1920-жылдары шығармашылықпен шұғылданады. «Батыр Баян» поэмасын, көптеген еңбек жазады. 1923-1927 жылдары М.Жұмабаев Мәскеуде жоғарғы әдеби-көркемөнер институтында оқиды. Бұл жылдары орыс, Батыс Еуропа әдебиетін терең зерттеп оқиды.

1929 жылы ол «Алқа» атты жасырын ұлтшыл ұйым құрды деген жалған айыптаумен сотталады. Шын мәнінде бұл әдеби платформаға қатысты үйірме болатын. Ол ұлт-азаттығын терең қозғаған ақын болды. Өкінішке орай, 1929 жылдан 1938 жылға дейінгі ақынның он жылдық ғұмырында шығармашылық үнсіздік орнайды.

Ақын 1938 жылы «үштіктің» шешімімен жазықсыз атылады. Ол қазақ әдебиетін орыс, Еуропа әдебиетінің биік деңгейіне теңестірді. «Батыр Баян», «Қорқыт», «Оқжетпестің қиясында», «Қойлыбайдың қобызы», «Ертегі», т.б. поэмалар қалдырды.

Мағжан «Педагогика» оқулығында халықтық педагогика мен психологияға талдау жүргізді.

1. АҚЫНЫН АРДАҚТАҒАН ЕЛ

Ұлы ақын Мағжан Жұмабаевтың туған жеріне тағзым етудің орайы түсті. Бұрын Омбыға барып-қайтып жүргенде Булаев ауданы деген атауды көріп, қынжылсақ; бертін келе Мағжан Жұмабаев ауданы деген белгілі есімді естіп, орыс жұртымен шекарадағы қазақ өңірінің жақсылыққа бет бұрғандығына қуанатынбыз.

Енді міне, Ұлы ақын Мағжан Жұмабаевтың ақ қайыңдар мекенінде жүрміз. Аудан әкімі Қайрат Омаров келе жатқанымызды естіген соң, арнайы жоспар құрып қойыпты. Алдымен аудандық тарихи-өлкетану музейіндегі жәдігерлермен таныстық. Тынысымыз кеңіп сала бергендей болды. Біршама ақпарат алып, рухани жан дүниемізді байыттық. Музей қызметкері Фариза есімді қарындас Мағжанның өлеңдерін жатқа оқығанда, көзіңізге еріксіз жас үйіріліп, тұла бойыңыз шымырлап қоя береді екен. «Шіркін, - деп ойладық іштей, - астананың музейіне қызметке қабылдайтын кісі-ақ екен. Сөзі, нақышы, шешендігі, өлең оқудағы шеберлігі көз қуантқаны, көңіл сүйсіндіргені өз алдына, өнерсүйер қауымды ұмытылмас әсерге бөлейді».

Аудан басшысы Қайрат Қайроллаұлы Мағжан атамыздың туған жері Сасықкөлге апарды бізді. Кезінде шалқар көл болыпты.

Әкесі Бекен мыңғыртып мал ұстаған ауқатты кісі екен. Судың жағасында ақ қайыңды орман жайқалып тұрған дейді. Ақынның ба-

лалық шағы өткен жерге белгітас орнатыпты. Басына Мағжанның «Туған жер» атты өлеңін тақтаға ілінгендей жарқыратып қойыпты.

Артық сөз жоқ. Әсерлі көрініс!

Бүгінде қандастарымыз тұратын Сарытомар ауылында Мағжан Жұмабаевқа арнайы музей ашылған екен. Арнайы деп атап көрсетіп отырғанымыз, Мәдениет министрлігіне қарайды. Ырза болмасқа амал қалмады, түкпірдегі ауылда Мағжан ақынның ескерткіші бой көтеріп, музейінде аса құнды жәдігерлер сақталған. Қалайша қуанбасқа?

Біз мұндай игілікті істерді Ақтөбе облысындағы Қобыланды батыр кесенесі мен музейінде, Батыс Қазақстан облысындағы Жәңгір хан резиденциясында көріп, көңіліміз марқайып қайтқан ек. Небәрі 28 проценті ғана қазақ ұлтын құрайтын Мағжан Жұмабаев ауданындағы мәдени іс-шаралар басқа өңірлердегі ағайындарымызға таптырмас өнеге. Мәселен, Қарағанды облысының Шет ауданындағы Шортанбай жырауға арналған музейді дүмбілез басшылар жауып тастап, ел-жұртты шулатып жатқанына бірнеше жыл өтті.

2. «ЖЕЛ ЕМЕСПІН МЕН НЕГЕ?»

Мағжан Жұмабаев – классик ақын. Біздіңше, Ұлы Абайды толық тани алмай жатқандығымыз сияқты, Мағжанды да зерттемей жүрміз. Сондықтан көпшілік оның поэзиясынан хабарсыз. Тіпті оның кім екендігін, шығармалары ешбір ұлы ақыннан кем түспейтіндігін, керісінше асып түсетіндігін білмейді.

Ұсыныс: Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаев алдағы уақытта Ұлы Абай тәрізді Ұлы Мағжан өлеңдерін халық болып оқуды ұйымдастырып, шығармаларын бірнеше шет тіліне аудартып, творчествосын кеңінен насихаттауды қолға алса.

Мағжан ақынның бір ғана «Жел» деген өлеңін оқып көрелікші:

*Жел - тым тентек бір бала,
Жан сүйгені - сар дала,
Дамыл алмай жүгіред.
Ерні өтірік қыбырлап,
Сыр айтқан боп сыбырлап,
Кейде аң боп өкіред.
Желге еш нәрсе тең емес,
Тау да жолын бөгемес,*

Сақ-сақ күліп секіред,
Жүйрік желім тым сотқар,
Біреу бетін жапса егер,
Әдейі бетке түкіред.
Мазасы жоқ жел ерке,
Оянып ап тым ерте,
Жорғалай басып кетеді.
Тыныш жатқан түс көріп
Көлдің бетін кестелеп,
Оны әуре етеді.
Кәрі орманды оятып,
Бірдеңе деп жұбатып,
Жымиып күліп өтеді.
Жұрттан ойын жасырып,
Алқынып өзі асығып,
Қарақат көзге жетеді.
Дем ала алмай асығып,
Күрсініп ауыр, бас ұрып:
«Саған, сұлу сәулеге
Келдім ұшып, ғашықпын.
Бір сүйеге асықпын,
Мойның бұр мендей әуреке!»-
Деді де, сүйіп көзінен,
Шашы, алма жүзінен,
Қол жіберді кеудеге.
Бақыттысың, еркежан!
Уа, дариға, Жасаған,
Жел емеспін мен неге?!

ТҮЙІН

Аллаға шүкір, биылғы жылы Омбы облысымен шекаралас жатқан Сасықкөлге – Мағжан атамыздың кіндік қаны тамған жерге екі рет жолым түсті. Бірі – қыстың көзі қырауда, екіншісі – қыркүйектің жаймашуақ кезінде. Соңғы сапарымда Ұлы ақынның туған жері Сасықкөлдің қазіргі көрінісін суретке түсірудің сәті түсті. Бұл көлдің Мағжан атамыздың бала кезінде көлемі ат шаптырым болғандығын, әкесі Бекеннің мыңдаған жылқысы жусап жататындығын жазған кісілер де

баршылық. Өкінішке орай, қазіргі сәтте суы тартылып қалған. Айналасын қалың қамыс қоршап алған. Жағасы батпақ.

Бір ғажабы, көлдің арғы шетінде жүзіп жүрген төрт аққу көзімізге шалынды. Шағалалар да қонақтаған. Тырна, тіпті ләйлөк те көрінді. Амал не, фотоаппараттың шамасы жетпеді іліп қалуға сол көріністі.

Алла амандығын берсе, тағы да атбасын бұрармыз.

Сөз соңында Мағжан Жұмабаевтың «Туған жерім – Сасықкөл» атты өлеңін бірге оқып көрелік:

*Алыстан мұнарланып шалқыған көл,
Бетінде күннің нұры балқыған көл.
Жарысып саф күмістей ақ көбігің,
Мап-майда мөлдіріңде қалқыған көл.
Жаныңда жас балалар ойнаған көл,
Жан-жануар суыңды ішіп, тоймаған көл.
Көз салып жалтырыңа, мұңға батып,
Ғашықтар жарын іздеп, ойлаған көл.
Шешініп қыз-келіншек су алған көл,
Әр жанды мөлдіріңнен суарған көл.
Масайрап, суға тойып төрт түлік мал
Дөңіңе ойнақ салып, қуанған көл.*

Сыртыңда ақбоз үйлер жарасқан көл,
 Байларың кедейлерге қарасқан көл.
 Ағайын тату-тәтті – қоныс бірге,
 Саулықты сағат сайын сұрасқан көл.
 Түрлі құс әуез қосып, шулаған көл,
 Шуақта балықтарың тулаған көл.
 Сапырып сары қымыз ертеңді-кеш,
 Басыңда кеңес құрып, дулаған көл.
 Сасық деп еркелетіп ат қойған көл,
 От-суға иең түгіл, жат тойған көл.
 Назданып, жүйрік мініп, тарлан шүйіп,
 Көкселдір тұс-тұс жақтан ат қойған көл.
 Кір жуып, кіндік кесіп, сенде өскен көл,
 Құрбымен ойнап-күліп, кел дескен көл.
 Жарысып, тайға мініп, батпаққа аунап,
 Күресіп күн батқанда белдескен көл.
 Айдын көл, ата қоныс, құт болған көл,
 Сусын боп сұрағанға, от болған көл.
 Кеше бірлік, ынтымақ түгел шақта
 Бейне бір сенің басың сүт болған көл.
 Білмеймін не боларын, қайран көлім,
 Жарайды тең болмаса күн мен түнің.
 Итиіп қарашекпен келіп қонса,
 Басыңнан құсың ұшып кетер сенің.

P.S. Алғаш рет қыс ішінде Сасықкөлден қайтып келе жатқанымызда ұйытқып боран соқты. Сол сәт есіме Мағжанның «Қысқы жол» деген өлеңі оралды.

- Барады үдеп бұл боран,
 Жанымда жоқ тірі жан.
 Тоңазыды денем де,
 Адаспай, дұрыс келем бе?
 Қорқып, жүрек ойнайды,
 Көз алдыма елестеп,
 Әлденелер келеді.
 Боранын Тәңір ашпады,
 Жол білінбей бастады.
 Көрінген бір жарық жоқ,
 Босаңсиды Қаракөк...

*Сар далада адасып,
Суық кебін жамылып
Қалармын, кім біледі.*

Әлбетте Мағжан атам сияқты айдалада Қаракөкпен жалғыз келе жатқан жоқпын. Бірақ, гуілдей соққан боран бойыңызды үрейлі сезімнің құшағына баурап алатын сияқты.

Төмендегі қос шумақ сол бір ұмытылмас боранда тілімнің ұшына еріксіз оралған еді:

*Ұлы Мағжан елінде,
Ұлы Мағжан жерінде,
Боран соқты тұтқиылдан гуілдеп.
«Мықты болсаң, тылсым жауға берілме»,
Деп соғады қатты желі уілдеп.*

*Мағжан атам жүрген жолмен келемін,
Ерік достың ізін көрдім, еремін.
Жол таба алмай, қалсам-дағы боранда
Адастыра көрме, мені өлеңім.*

2021 жыл.
Мағжан Жұмабаев ауданы,
Солтүстік Қазақстан облысы.

БЕСІНШІ БӨЛІМ

ЖАРҚЫРАҒАН ЖҰЛДЫЗДАР

КЕҢЕС ОДАҒЫНЫҢ БАТЫРЛАРЫ

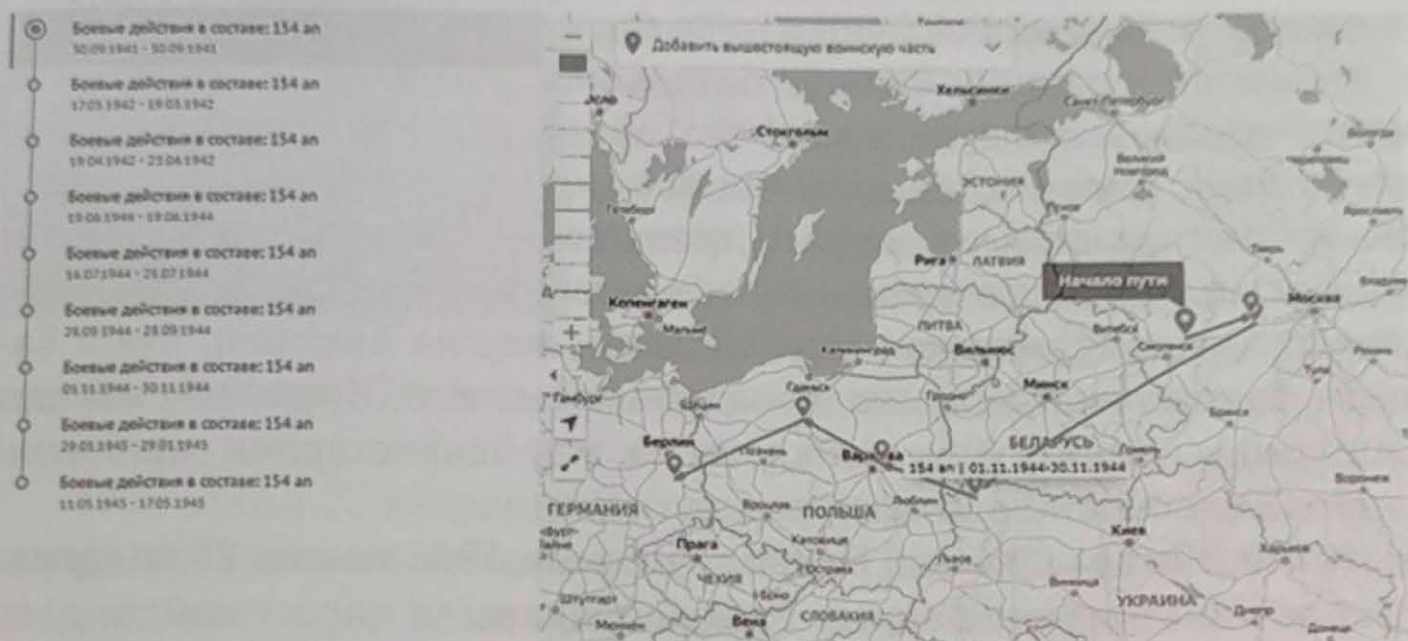
Жәлел Қизатұлы ҚИЗАТОВ (9.10.1920, Солтүстік Қазақстан облысы Есіл ауданы Қарағай ауылы – 25.4.1999, Қызылорда қаласы) – еңбек және соғыс ардагері, қоғам қайраткері. Кеңес Одағының Батыры (15.1.1944). 1940 жылы ауыл шаруашылығы техникумын бітірген соң, Қызыл Армия қатарына шақырылады. 1942 жылы кіші лейтенанттар курсын бітірген Қизатов 154-гвардиялық артиллерия полктың взвод командирі болды. Соғыс жылдары жоғары артиллерия мектебін бітіреді. 2-дүниежүзілік соғысқа бастан-аяқ қатысқан. Ол Одесса, Қырым, Сталинград, Белоруссия майдандарында, фашистермен күресті, батыр – қалалар Одесса, Керчь, Сталинградты қорғауға, Украина, Белоруссия, Польшаны фашистерден азат етуге қатысты, Германия жерінде соғысты. 1944 жылы Днепр өзені үшін болған шайқаста көрсеткен асқан ерлігі үшін аға лейтенант Қизатовқа Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. Соғысты майор дәрежесінде аяқтады. Соғыстан соң Қазақстан Компартиясы ОК жанындағы жоғары партия мектебін бітірді. 1947-50 жж. Солтүстік Қазақстан облысы Ленин ауданы атқару комитетінің төрағасы, 1952-57 жж. Булаев ауданы атқару комитетінің төрағасы, 1957- 63 жж. Таман дивизиясы атындағы кеңшардың директоры, 1963-68 жж. Қарақоға элеваторының директоры болды. 1968-87 жж. Қызылорда облыстық астық өнімдері басқармасының бастығы, 1988-97 жж. облыстық табиғатты қорғау қоғамы төралқасы төрағасының орынбасары, төрағасы қызметтерін атқарды. Ол облыс экономикасын дамытуға, әсіресе ауыл шаруашылығы мен өңдеуші өнеркәсіп саласына елеулі үлес қосты. Оның белсенді қатысуымен Қызылорда астық өнімдері комбинаты Жалағаш және Шиелі элеваторының құрылысы іске асырылды. Арал экологиялық апат аймағының мәселелерін жалпы мемлекеттік деңгейге көтерді. Арал өңіріндегі экол. апаттан зардап шеккендерді әлеум. қорғау мәселесі бойынша заңды жетілдірушілердің бірі болды.

Жеңіс парадына екі рет қатысты. Ол бірнеше өлең, повестер, поэмалар мен әңгімелер жазған. Солтүстік Қазақстан, Қызылорда облыстық халық депутаттары Кеңесінің депутаты болып сайланған. 2 рет Ленин орденімен, Октябрь революциясы, 1,2-дәрежелі Отан соғысы, 3 рет Еңбек Қызыл Ту, «Құрмет белгісі» ордендерімен, көптеген медальдармен марапатталған.

Батыр Жәлел Қизатұлының соғыста жүріп өткен жолдары:

КИРЕЕВ Семен Яковлевич (1916-1944).

Алтай өлкесі, Кытман ауданы, Чер-
вово ауылында шаруа отбасында дүни-
еге келген. 7 сыныпты, бухгалтерлер
курсын бітірген. Киреевтер отбасы Сол-
түстік Қазақстан облысының Булаев ау-
данына көшкеннен кейін ата-аналары
мен ересек балалары Чистово ауылы-
ның астық шаруашылығында еңбек ете
бастады. Семен Киреев «Чистовский»
кеңшарында есепші-бухгалтер болып
жұмыс істеді.

Ол 1941 жылдың маусымында Қазақ КСР-ы Солтүстік Қазақстан облысы Булаев аудандық әскери комиссариатымен Қызыл Әскер қатарына шақырылды. 1942 жылы 7-ші армияның кіші лейтенанттарының жеделдетілген

курстарын бітірді. 1942 жылдан бастап Ұлы Отан соғысы шайқастарында.

1061-ші атқыштар полкінің взвод командирі (272-ші атқыштар дивизиясы, 7-ші армия, Карель майданы) лейтенант Семен Киреев Кеңес әскерлерінің Свир-Петрозавод шабуылдау операциясы барысында ерекше көзге түсті.

1944 жылы 21 маусымда Киреевтің атқыштар взводы алғашқылардың бірі болып Ленинград облысының Лодейное Поле қаласынан солтүстікке қарай Свир өзенін басып өтті. Оның взводы, 1061-ші атқыштар полкінің бірінші батальоны, қарсылас басып алған қарама-қарсы жағалауға жетіп, тез арада жау траншеясына кіріп, қоян-қолтық ұрыс бастады. Батыл командирдің үлгісімен сарбаздар пулемет пен гранатамен жаудың траншеясын тазартып, атыс нүктелерін басып, жау сарбаздарының тобын таратып жіберді. Осыдан кейін взвод қазылып, жаудың жаулап алған жеріне бекітіліп, бүкіл батальон мен полкке көпір жолын қамтамасыз етті. Киреевтің взводы плацдармды кеңейту үшін шайқастарда, жау бекіністерінің серпілісінде табандылық пен батылдық көрсетті.

КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1944 жылғы 21 шілдедегі Жарлығымен неміс-фашист басқыншыларына қарсы майдандағы қолбасшылықтың жауынгерлік тапсырмаларын үлгілі орындағаны және сонымен бірге көрсеткен ерлігі мен батырлығы үшін лейтенант Киреев Семен Яковлевичке Кеңес Одағының Батыры атағы берілді.

Алайда ол Питкярант (Карелия) қаласының батысындағы шайқаста ауыр жарақат алып, 1944 жылы 17 шілдеде қайтыс болды. Денесі сол қаласындағы бауырластар қабіріне қойылды. Кейін С.Я.Киреевтің күлі Ленинград облысының Лодейное поле қаласының Урицкий даңғылындағы саябақта көпшілік зиратында қайта жерленді.

Оған Лодейное поле қаласының алаңында ескерткіш белгі орнатылды. Семен Киреевтің есімі Чистовка орта мектебі, Ленинград облысы Лодейное Поле қаласындағы және Петропавл (Қазақстан) қаласындағы көшелерге, Питкярант қаласындағы Пионерлер үйіне берілген.

КОВАЛЕВСКИЙ Анатолий Николаевич (1916-?).

1941 жылдың маусымынан бастап Лужка шебінде шайқасты, жаудың 14 танкісін жеке жойды, ол үшін Қызыл Ту орденімен марапатталды және лейтенанттардан капитандарға тағайындалды. Кингисепті босатуда танкистердің подполковник А.Н. Ковалевскийдің

әрекеті шешуші болды. 1944 жылдың 15 ақпанынан бастап 152-ші Қызыл Тулы танк бригадасының командирі болды.

Комбриг Ковалевскийдің ең тән белгілері жеке батылдық, қауіп-қатерге деген жеккөрушілік және Ленинград майданында көп айтылатын сирек түйсігі болды. Ол Ковалевскийге қиын және күрделі жағдайларда дұрыс шешім қабылдауға үйретті.

1944 жылдың шілдесінде бригада Ленинград майданының 2-ші соққы армиясының құрамына кіріп, Нарваны азат етуге және одан кейін Синимяэ биіктеріндегі операцияларға қатысты,

Эстонияның Тарту, Таллин, Пярну, Хаапсалу қалаларын азат етуге қатысты.

1945 жылы 27 қаңтарда Польша аумағындағы Нейберун қаласы үшін ұрыста қолындағы автоматпен мерген атағынан қаза тауып, қайтыс болғаннан кейін Кеңес Одағының Батыры атағына ие болды.

Оның есімімен Кингисеппа қаласының көшесі аталған. №7 гимназия-мектебінің ғимаратында Кеңес Одағының Батыры Анатолий Николаевич Ковалевскийге мемориалдық тақта орнатылды.

Бұл Кингисепп қаласының тұрғындары мен қала әкімшілігіне 1941 және 1944 жылдары Ұлы Отан соғысы кезінде Кингисепп пен Кингисепп ауданы үшін ерлікпен күрескен танк әскерлеріне құрмет. Бұл №4 Кингисеппе мектебі мен ПЛ-18 оқушыларының іздеу топтарының бес жылдық жұмысының нәтижесі.

ПУНЕНКО Андрей Алексеевич (1918-1999).

Омбы облысы, Называев ауданы, Виденкино селосында туған. Даңқ орденінің толық кавалері. 1936 жылы отбасымен Солтүстік Қазақстан облысы Булаев ауданының «Политотдел» колхозына көшіп келді.

1938-1940 жылдары кавалерия полкінде қызмет етіп, қызметтен кейін колхозға оралды. 1941 жылдың 15 шілдесінен бастап Ұлы Отан соғысы майданында. Солтүстік майданның 314-ші атқыштар дивизиясының, Сталинград түбіндегі шайқастардың қатысушысы.

Соғыстан кейін Петропавлға келді, 1949 жылдан бастап станция жабдықтау бастығының орынбасары, 1962 жылдан бастап Петропавл нан комбинатының наубайханасының меңгерушісі. Ордендер мен медальдармен марапатталған. Петропавл қаласында 25.01.1995 жылы қайтыс болды.

КОЛОГОЙДА Николай Васильевич (1922-1964).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы, Воскресенка ауылында жұмысшы отбасында дүниеге келген. 1940 жылы Свердлов облысының Полев қаласындағы №1 орта мектепті бітірді. Кристолин зауытында бақылау-өлшеу аспаптарының шебері болып жұмыс істей бастады. 1941 жылы маусымда Полев аудандық әскери комиссариаты әскерге шақырылып, Камышловск жаяу әскер училищесінің курсанты болып қабылданды. 1941 жылдың желтоқсанынан бастап әуелі Мәскеу маңындағы қорғаныс аймағы шептерінде, содан кейін солтүстік-батыс майданда ұрысқа қатысады.

Ол 52-ші армияның 73-ші атқыштар корпусының 254-ші атқыштар дивизиясының 929-шы атқыштар полкінің 1-ші пулемет ротасының командирі, капитан ретінде Днепр үшін болған шайқаста ерекше көзге түсті. 1943 жылдың 1-ші қазанында Черкасс облысының Хрешкатик д. ауданында Днепрден өту кезінде жүз екі сарбаздан тұратын шабуылдау тобын басқарды.

Командир Кологойда 17 фашистің көзін жойып, ерекше батырлықтың үлгісін көрсетті. Днепрдегі қанды шайқаста ол жарақат алғанына қарамастан жетекшілік рөлін жалғастыра берді. Н.В.Кологойда шебер және батыл әрекеттері үшін КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1944 жылғы 22 ақпандағы Жарлығымен Кеңес Одағының Батыры атағына ие болды.

Кейін батыр офицер Польша мен Праганы азат ету жорықтарына аттанды.

Соғыстан кейін әскери-саяси академияда оқып, әскери бөлімдердің бірінде командирінің орынбасары лауазымына тағайындалды. 1963 жылы 8 мамырда полковник Н.В.Кологойда әскери делегация құрамында Берлинде Кеңес жауынгерлеріне арналған ескерткіштің ашылуы рәсіміне қатысты.

Ол 1964 жылы 18 қыркүйекте қайтыс болды. Полев қаласында жерленген. Осы қаладағы көше мен мектеп оның есімімен аталған.

КОВШОВА Наталья Венедиктовна (1920-1942).

Уфа қаласында дүниеге келген. Кеңес Одағының Батыры. 1934-35 жж. Мағжан Жұмабаев ауданының Полудин мектебінде оқыды. 1941 жылдың қазан айында мергендік курстарда оқығаннан кейін Мәскеу коммунистік милиция дивизиясының құрамында майданға аттанды. Бір күні Сутоки-Бяково ауылының жанындағы қатыгез шайқастың соңында оны қорғаған бөліктен тек Ковшова мен М.Поливанова қалды. Олар фашистерді жақындатып жіберді, ал соңғы екі гранатамен өздерін және айнала-сындағы жауларын жарды. Ковшова Кеңес армиясының бір бөлігінің тізіміне мәңгі енгізілді. Ковшованың есімімен Мәскеу, Уфа, Месягутово, Челябинск қалаларындағы, Полудино ауылындағы көше аталған.

КРЕТОВ Николай Федорович (1909-1944).

Таганрог қаласында туған. Кеңес Одағының Батыры. Тимирязев ауылшаруашылық академиясын бітірген. 1930 жылы жиырма мың адамның бірі болып Қазақстанға көшіп келді. Петропавл округі басшысының ұйғаруымен Надежка ауылына ұжымшар төрағасы болып тағайындалды. Көп ұзамай Мағжан Жұмабаев ауданындағы Полудин МТС директорының орынбасары болып қызмет атқарды. Мәскеу облыстық ауыл шаруашылығы басқармасы бастығының орынбасары, Мәскеу облыстық жер бөлімінің бас инженері болып жұмыс істеді.

СОЦИАЛИСТІК ЕҢБЕК ЕРЛЕРІ

БОРИДЬКО Борис Дмитриевич (1922-1966).

Омбы облысының Есіккөл ауданы, Орловка ауылында дүниеге келген. 1934 жылдан «Қызыл Орлов» АШС колхозшысы боп еңбек етіп жүргенде соғыс басталып, Отанды қорғауға аттанды. 1949 жылы үш жауынгерлік марапатпен оралды. 1949-1955 жж. Солтүстік Қазақстан облысының Булаев ауданы «Чистовский» кеңшарында тракторшы, 1955-1982жж. трактор-егіс бригадасының бригадирі болып жұмыс істеді. А.Д.Боридьконың бригадир лауазымына тағайындалуы тың жерлерді игерудің басталуымен тұспа-тұс келді. Шебер бригадирдің басшылығымен оның ұжымы аудандағы ең үздіктердің бірі болды. Жақсы көрсеткіштері үшін Алексей Дмитриевич Еңбек Қызыл Ту орденімен марапатталды.

А.Д. Боридьконың бригадасы, 1971 жыл

1958 жылы КСРО ХШЖК қатысушысы болу құрметіне ие болды. Бір жылдан кейін жоғары өндірістік көрсеткіштері үшін оған «Солтүстік Қазақстан облысының үздік бригадирі» атағы беріледі. Борицько бригадасы жыл сайын әр гектардан орта есеппен 17 центнерден астық алған. Үш жыл ішінде бригада он тоннадан астам жанармай, ауылшаруашылық техникасын жөндеуге 1640 рубль үнемдеді.

*Оң жақта тұрған
Социалистік Еңбек Ері
А.Д.Борицько*

Партия мен үкімет Алексей Дмитриевичтің Борицьконың еңбегі жоғары бағалап, 1967 жылы Социалистік Еңбек Ері атағын берді. Ол «Ленин», «Октябрь революциясы» ордендерімен марапатталған. 1966 жылы қайтыс болды.

КИРИЛЕНКО Мария Ивановна (1935-1990).

Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданында дүниеге келген. 1943 жылдан «Советское» кеңшарында тұқым сепкіш, кейін аға шошқа бағушы болып жұмыс істеді.

Мария Ивановна Кириленко қандай жұмыс атқарса да, ол барлық жерде толық күш-жігермен жұмыс істеді. «Советское» кеңшары тың жерлерді игерген жылдар еді. 1958 жылы кеңшар басшылығы Мария Ивановнаны шығынға батып жатқан шошқа шаруашылығына жұмысқа жіберді. Ол бұл саланың үлкен пайда әкелетінін дәлелдеу үшін көп жұмыс істеуге тура келді. Ол алғашқы қадамын жемді дайындау мен таратуды, үй-жайларды тазартуды механикаландырудың көшбасшысы болудан бастады. Көп ұзамай шошқа өндірісі өнеркәсіптік негізге ауыстырылған кезде,

ферма шығын келтіруді тоқтатты. Сөйтіп, 1965 жылы ерекше жетістіктерге жетті. Әрбір негізгі егістен ол жоспармен қарастырылғаннан екі есе көп, Әр торайдың бір реттік төлінің саны 10 торайға жетті, әрі аман сақтап қалды. Осы жетістігі үшін КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1966 жылғы 20 наурыздағы жарлығымен Мария Ивановна Кириленкоға Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Табысты еңбегі үшін Ленин орденімен, «Құрмет белгісі», «Ерен еңбегі үшін» медальдарымен марапатталған.

2014 жылы Советское ауылында Социалистік Еңбек Ері, шошқа өсіруші Мария Ивановна Кириленко бюсті тұрғызылды. салтанатты ашылуы өтті. Зейнеткерлікке шыққаннан кейін М.И.Кириленко Мағжан Жұмабаев ауданының Придорожное ауылында тұрды.

КУРАПОВ Николай Гаврилович (1923-2003).

Ресейдің Алтай өлкесінің Павлов ауылында дүниеге келген. 1949 жылы Қазақстанға көшіп келді. Алматы және Ақмола облыстары шаруашылықтарының басқару құрылымдарында, 1960 жылдан Солтүстік Қазақстан облысында жұмыс істеді. 1964-1984 жж. Булаев ауданы «Чистовский» кеңшарының директоры болып жұмыс істеді. Оның басшылығымен шаруашылық жоғары өндірістік көрсеткіштерге қол жеткізді. «Путь Ильича» газетінің 1980 жылдың 3 қыркүйегінде Николай Гаврилович былай деп жазды: «Жақында Отанымыздың астанасы Алматыдан оралдым, онда мен Қазақ КСР-нің 60 жылдығына арналған салтанатқа қатыстым. Бұл оқиға қазақ жерінде жарқын және ұмытылмас мерекеге ұласты. Мен осы әсерлі оқиғаға куә болғанымға шексіз қуаныштымын. «Чистовский» кеңшарының барлық еңбеккерлері егін, мал өсірушілер бүгін оныншы бесжылдықта сүт тапсыру бойынша жеті жылдық жоспарды және ет бойынша бес жоспарды орындау үшін күрес жүргізуде».

«Чистовский» кеңшарының еңбеккерлері де жоспарларды абыроймен орындады. 10-шы бесжылдықта бидайдың әр гектарынан орта есеппен 20,8 центнер өнім жиналды. «Әр отбасына - жайлы тұрғын үй» деген девизбен еңбеккерлердің тұрмыстық жағдайы жақсартылды. Міне, осындай жоғары табыстары үшін 1980 жылы КСРО

Жоғарғы Кеңесі Президиумының Жарлығымен Николай Гаврилович Кураповқа Социалистік Еңбек Ері атағы берілді.

Құрметті демалысқа шыққаннан кейін Украинаға кетті.

КОНСТАНТИНОВ Федор Васильевич (1910-?).

Ол 1923 жылы әкесінің үйінде жұмыс істей бастады, содан кейін теміржолда жұмысшы болды, содан кейін жүргізуші болды. 1941-1945 жж. Кеңес Армиясы қатарында әскери борышын өтеді. Ол 1946 жылы Конюхов ауданы «Қызыл бекініс» ауылшаруашылығы артелінің төрағасы боп сайланды. Басшылар мұнда жиі ауысатын. Сондықтан көптеген адамдар оны өзінен бұрынғы адамдардан артық ұстамайды деп сенді. Бірақ скептиктер қателескен. Федор Васильевич жаңа жерде орнықты және алғашқы күндерден бастап экономиканың табысын арттыру жолдарын белсенді іздей бастады. Ол былай бастады: бірнеше қолөнершілерді жинап, қыш өндірісін ұйымдастырды. Алғашқы жылы колхоздың кірпіш өндірушілері артельге жүз мың табыс әкелді. Басқарма бұл қаржыны шаруашылықтың негізгі салалары – егіншілік пен мал шаруашылығын нығайтуға жұмсады. Колхозшылар ауылшаруашылық серіктестігін дұрыс жолға қоя білген жаңа төрағаны құрметтей бастады. Коммунистер оны бірнеше рет аудандық партия комитетінің мүшесі етіп сайлады. Лебяжі ауылдық, Конюхов аудандық және Солтүстік Қазақстан облыстық еңбекші депутаттары кеңестерінің депутаты болды.

Жоғары көрсеткіштерге қол жеткізген «Қызыл бекініс» ауылшаруашылық серіктестігінің озат фермерлері ордендер мен медальдарды кеуделеріне тақты. КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1957 жылғы 11 қаңтардағы Жарлығымен Федор Васильевич Константинов Социалистік Еңбек Ері атағына ие болды. Ол 1970 жылы Челябинск қаласына көшіп кетті.

КУРЛОВ Василий Николаевич (1909-1985).

Солтүстік Қазақстан облысы, Шал ақын ауданы, Ново-Покров-

ка ауылында дүниеге келген. Еңбек жолын 1924 жылы кулактарға жалданып бастаған. 1928-1931 жж. «Қызыл тері илеуші» кәсіпшілік артелінде, алдымен қатардағы жұмысшы, содан кейін артельдің төрағасы болып еңбек етті. 1932-1937 жж. аудандық комсомол комитетінің хатшысы, кейін 1937 жылдан партия қызметінде болды. 1951-1963 жж. - Булаев аудандық партия комитетінің хатшысы. 1965-1972 жж. Солтүстік Қазақстан облыстық атқару комитетінің

еңбек ресурстарын пайдалану бөлімінің меңгерушісі болып жұмыс істеді. Василий Николаевич шаруа еңбегін ерте білді, батрактың тағдырын бастан өткерді.

Ол Айыртау, Рузаев және Соколов аудандарында аудандық комсомол комитетінің хатшысы болды. 1937 жылы Соколов аудандық партия комитетінің үшінші хатшысы, содан кейін Арықбалық, содан кейін Щучье аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып сайланды, оны 1949 жылға дейін басқарды. Ұлы Отан соғысының ауыр жылдарындағы қажырлы еңбегі үшін Василий Николаевич Еңбек Қызыл Ту және 1-ші дәрежелі Отан соғысы ордендерімен марапатталды.

1951 жылы республикалық партия мектебін бітіргеннен кейін В.Н.Курлов Булаев аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып сайланды. Көп ұзамай Қазақстанда тың игеру басталды. Сол кезде Василий Николаевич көп еңбек сіңірді, тәжірибелі коммунист-ұйымдастырушының қабілеттері толығымен көрінді, партия алдына қойылған міндеттерді сәтті орындады. Мемлекет Булаев ауданы басшысының еңбегін жоғары бағалады. КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1957 жылғы 11 қаңтардағы жарлығымен Василий Николаевич Курловқа Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. 1969 жылы В.Н.Курлов Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің Құрмет грамотасымен марапатталды.

В.Н.Курлов Қазақстан Компартиясы ОК мүшелігіне, екі рет Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің депутаты боп сайланды.

ЛИЗУНОВ Иван Михайлович (1923-1975).

Воронеж облысы, Лиман ауданы, «Кооперативный дворики» кентінде дүниеге келген. 1941-1943 жж. Совет Армиясы қатарында әскери борышын өтеді. 1943 жылдың наурыз -шілде айлары ара-

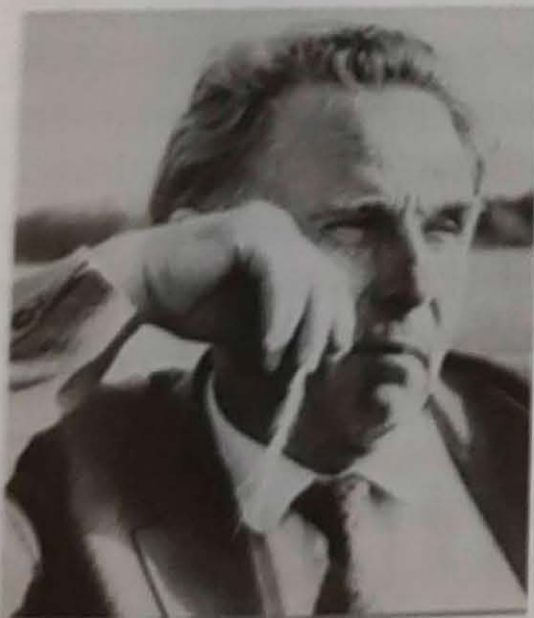

лығында Оңтүстік-Батыс майданының 135-ші танк дивизиясының командирі болды. 1948-1954 жж. - Воронеж облысы «Радчен» астық кеңшарының аға агрономы. 1962-1963 жж. Октябрь ауданы «Городец» кеңшарының директоры.

Иван Михайлович Солтүстік Қазақстанға 1954 жылдың наурыз айында партия өзінің мыңдаған үздік жұмыскерлерін тың игеруге жіберген кезде келді. Білімі мен кәсібі бойынша агроном Лизуновқа алғашқы күндерден бастап қомақты міндет жүктелді. Ол «Молодогвардейский» совхозының директоры болып тағайындалды. Қиындықтарға қарамастан алғашқы көктемде 26 мың гектар алқаптың тыңы игерілді. Күзде тұңғыш рет мемлекетке 316 212 ц астық тапсырылды – бұл жоспардағыдан 85,428 ц артық. Бір жылдан кейін тың жер осыншама өнім берді, оған ауданның барлық ескі шаруашылықтары қол жеткізе алмады. 1956 жылдың жазына қарай кеңшарда жаңа үйлер, жатақхана, асхана, дүкен, мектеп пайда болды. Қоныс аударушылар шындап өмір сүре бастады. Сол жылдары шаруашылық 24 мың гектардың әрқайсысынан орташа 16 центнерден астық жинады. Кеңшар мемлекетке 1 миллион 890 мың пұт астық тапсырды. Бұл аймақтағы ең жақсы және арзан астық болды. Ауыл шаруашылығы өндірісін, егіншілік техникасы мен технологиясын дамытуға агроном-директор И.М.Лизунов зор үлес қосты. КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1957 жылғы 11 қаңтардағы жарлығымен Иван Михайлович Лизуновқа Социалистік Еңбек Ері атағы берілді.

1960-жылдардың ортасында ол Воронеж облысына көшіп кетті.

МИЛЛЕР Иосиф Иванович
(1927-1994).

Ставрополь өлкесі Буденов ауданы Давсун ауылында дүниеге келген. Ата-анасымен бірге Солтүстік Қазақстанға жер аударылды. Еңбек жолын 1941 жылы Полудин ауданы (қазіргі Мағжан Жұмабаев) Тельман атындағы колхозда бастады. 1953-1959 жж. аталмыш колхоз төрағасы. 1962 жылы Қа-

рағанды партия мектебін бітіргеннен кейін Возвышен ауданы «Қарағанды» кеңшарының директоры болып тағайындалды. 25 жыл бойы шаруашылықты басқара отырып, ауылшаруашылық өндірісінде айтарлықтай жетістіктерге жетті. Совхоз өндірісті сенімді арттырып, тұрғын үй және әлеуметтік-мәдени нысандар құрылысын өрістетті. КСРО ХШЖК Бас комитеті 1967 жылғы 8 сәуірде «Қарағанды» кеңшарын Халық Шаруашылығы Жетістіктері Көрмесінің қатысушысы ретінде бекіткен күн есте қаларлық болды. Қазақстан ОККП қаулысымен шаруашылық Қазақ КСР Алтын Құрмет Кітабына енгізілді. Егін шаруашылығы мәдениеті, жаңа технологиялар, агротехникалық іс-шаралар, барлық мамандар мен жұмысшылардың еңбегін шебер ұйымдастыру есебінен астық өндірісі жыл сайын ұлғайып отырды. 1970 жылдары шаруашылықта жалпы астық жинау 2,1 есе, ал мемлекетке нан сату 2,3 есе өсті. 6 миллион 860 мың 600 рубльдің таза пайдасы алынды. Мал шаруашылығы да рентабельді болды: ет өндірісі 143,3 пайызға және сүт өндірісі 106,9 пайызға өсті. Миллер Иосиф Иванович елдің құрметіне ие болды, адамдарда бастаманы оята білді, құнды бастаманы қолдады, жоспарды соңына дейін жеткізді. Оның еңбектегі ерлігі жоғары бағаланды.

КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының жарлығымен Иосиф Иванович Миллерге 1981 жылы Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. 2 рет Ленин, Октябрь Революциясы, Еңбек Қызыл Ту, «Құрмет Белгісі» ордендерімен, медальдармен марапатталған.

Ол 1994 жылы Германияда қайтыс болды.

НУСИНОВ Анатолий Натанович (1928-2000).

Кубанда дүниеге келген. Сол жерде еңбек жолын бастаған. 1954 жылы Солтүстік Қазақстанға тың игеруге келді. 1954 жылдан трактор-егіс бригадасын басқарды, кейіннен Солтүстік Қазақстан облысы Булаев ауданы «Булаев» кеңшарының бөлімше басқарушысы болды. 1955 жылы А.Н.Нусинов басқарған бригада ауданның барлық фермерлерімен бірге құрғақ жаздың қиындықтарын бастан өткерді. Бірақ күзгі өңдеудің озық ауылшаруашылық технологиясының арқасында әр гектардан 8,2 центнер астық жиналды. Нуси-

нов бригадасы аудан бойынша бірінші орынға шықты. Ол Булаев ауданында тұңғыш рет егін жинаудың тиімді әдісін енгізді. Жоспардан 2600 гектарды алып тастады, бұл бүкіл аумақтың 70% құрады. Есесіне қалған астықты алқап әр гектарынан 27 центнерге дейін өнім берді.

1957 жылғы 7 қарашадағы «Путь Ильича» газетінде «Біздің еңбегіміздің жемісі» атты мақаласында ол былай деп жазды: «Өткен жылы біздің трактор-егіс бригадасы комсомол-жастар бригадаларының облыстық жарысында бірінші орын алды және есімі облыстық Құрмет тақтасына енгізілді».

Расында озат бригада 20 жұмыс күн ішінде 5600 гектарды жинап, рекордтық көрсеткішке қол жеткізген еді.

1957 жылы КСРО Жоғарғы Кеңесі Төралқасының жарлығымен Анатолий Натанович Нусиновқа Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Көп ұзамай ол Қазақстаннан көшіп кетті.

СЛОНОВ Степан Егорович (1927-1996).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы (бұрынғы Конюхов), «Правдин» ауылында дүниеге келген. Еңбек жолын 1942 жылы қатардағы колхозшы болып бастаған. 1943 жылы Суворов МТС-да тракторшы болып жұмыс істеді. 1947-1952 жж. трактор бригадасының бригадирінің көмекшісі және 1953-1956 жж. механикаландырылған отрядтың бригадирі. 1959 жылдан «Жаңа жол» колхозының аға механигі, 1961 жылдан «Суворов» кеңшарының бас инженері. 1968 жылы «Казсельхозтехника» аудандық бірлестігінің басқарушысы, 1981 жылдан зейнеткерлікке шыққанға дейін Булаев аудандық автожол басқармасының бастығы болып қызмет етті.

Соғыс жылдарында Суворов машина-трактор станциясында тракторшы болып жұмыс істеді. Соғыс аяқталғаннан кейін оған механикаландырылған отряд сеніп тапсырылды. Степан Егорович білікті бригадир болып шықты, әсіресе тың игеру кезінде ерекше көзге түсті. Оның механизаторлары ғасырлар бойы соқа тимеген мыңдаған гектар жерді жыртып тастады. Алғашқы жылдары әр гектардан 26 центнерден бидай алып, мемлекеттік қоймаларға 18 мың центнер алтын дән құйды.

КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1957 жылғы 11 қаңтардағы жарлығымен Степан Егорович Слоновқа Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Оның бастамасымен кеңшарда техниканы жөндеудің ағынды-тораптық әдісі өндіріске енгізілді. Шаруашылық жыл сайын ауданда алғашқылардың бірі болып машиналарды ретке келтірді. Астықты өндіру және мемлекетке тапсыру бойынша қабылдаған міндеттемелерін жүйелі түрде асыра орындағаны, техниканы шебер пайдаланғаны, өндірісте механизацияны кеңінен енгізгені үшін Степан Егорович 1967 жылы «Еңбек Қызыл Ту» орденімен марапатталды. 1971 жылы ВДНХ көрмесінің қатысушысы ретінде қола медальмен марапатталды. 1975 жылы «Құрмет Белгісі» орденімен марапатталды.

Ол 1994 жылдан зейнеткерлікке шықты. 1996 жылы Булаев қаласына жерленді.

ПОПОВ Владимир Александрович (1912-1977).

Ресей Федерациясы, Краснодар өлкесі, Гулькевич ауданы, Гирей ауылында дүниеге келген. Социалистік Еңбек Ері (1972). 1954 жылдың наурыз айында Солтүстік Қазақстан облысындағы тың жерлерді игеруге келіп, 1955 жылға дейін Тимирязев ауданының «Есіл» кеңшарында аға агроном болып жұмыс істеді. 1955-1957 жж. сол аудандағы «Докучаев» кеңшарының директоры, 1961-1973 жылдары қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданындағы «Чистов» кеңшарының бас агрономы. Екі мәрте Ленин орденімен, Еңбек Қызыл Ту орденімен, бірнеше медалдермен марапатталған.

ТӨЛЕБЕКОВ Қасым Қажыбайұлы (1935-1991).

Петропавл қаласында дүниеге келген. Алматы зооветеринарлық институтын ғалым-зоотехник мамандығы бойынша бітірген. Еңбек жолын 1960 жылы Мағжан Жұмабаев ауданының (бұрынғы Булаев) «Калинин» кеңшарында зоотехник болып бастаған. 1961 жылдан бастап Сергеев ауданы «Октябрь» кеңшарының бас зоотехнигі, кейін Преснов ауданы «Миролюбов» кеңшарында бас зоотехник болып

жұмыс істеді. 1966-1969 жж. - Солтүстік Қазақстан ауыл шаруашылығы басқармасының бас зоотехнигі. 1969-1970 жж. - Солтүстік Қазақстан облыстық ауыл шаруашылығы басқармасы мал шаруашылығы бөлімінің бастығы, бастығының орынбасары. 1970-1973 жж. - Бескөл аудандық атқару комитетінің төрағасы. 1973-1981 жж. - Булаев аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы. 1981-1986 жж. - Қостанай облыстық партия комитетінің екінші хатшысы. 1987 жылы - Шымкент, 1988 жылдан Алматы облыстық партия комитеттерінің бірінші хатшысы, ауыл шаруашылығы министрінің бірінші орынбасары.

Аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы Қасым Қажыбайұлы Төлебековтың басшылығымен Булаев ауданы 1975-1980 жж. мемлекетке астық, картоп және көкөніс сатудың жеті жылдық жоспарын орындады. 11 бесжылдықтың есебіне 12,5 миллион пұт астық тапсырылды. Сүт пен жүнді тапсыру бойынша бес жылдық бағдарлама мерзімінен бұрын орындалды. 80 млн. рубльден астам күрделі салымдар игерілді, негізгі қорлар 2 есе өсті. Колхоздар мен совхоздардың әлеуметтік инфрақұрылымы дамыды, тұрғын үйлер, мектептер, балабақшалар салынды, жолдарды жабу жақсарды.

Қасым Қажыбайұлы жоғары жұмыс қабілетін және өзі айналысқан істі жете білуін ұштастырған.

1980 жылы КСРО Жоғарғы Кеңесі Төралқасының жарлығымен Қасым Қажыбайұлы Төлебековке Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. Қасым Қажыбайұлы екі рет Ленин орденімен, екі рет Еңбек Қызыл Ту орденімен, Октябрь революциясы орденімен марапатталған. Құрметті демалысқа шыққаннан кейін Алматы қаласында тұрған.

Аудан тұрғындары ауданның дамуы мен өркендеуі үшін ауқымды жұмыс жасаған тамаша адам, шебер басшы бейнесін өз жүректерінде ризашылықпен сақтайды.

ФИЛИППЕНКО Петр Яковлевич (1917-1997).

Омбы облысы, Есіккөл ауданы Орловка ауылында дүниеге келген. Социалистік Еңбек Ері. 1939 жылы өндірістен қол үзбей Петропавл педагогикалық техникумын, кейін Петропавл педагогикалық

институтын бітірген. Қазақстанға көшкеннен кейін 1935-39 жж. Мағжан Жұмабаев ауданында (бұрынғы Булаев) мектеп меңгерушісі болып жұмыс істеді. 1939 жылы Қызыл әскер қатарына шақырылды. Ұлы Отан соғысына қатысушы. Ауыр жарақаттан кейін оралды. 11 жыл бойы партия және совет органдарында жұмыс істеді. 1955-73 жж. Ақ қайың (Совет) аудандық партия комитетінің 1-хатшысы. 1973-79 жж. Солтүстік Қазақстан облыстық партия комитетінің партия комиссиясының төрағасы. Екі мәрте Ленин, Еңбек Қызыл Ту, 1-ші және 2-ші дәрежелі «Отан соғысы» ордендерімен, бірнеше медалмен марапатталған.

АЛТЫНШЫ БӨЛІМ

ТАНЫМАЛ
МАҒЖАНДЫҚТАР

АСҚАРОВ Ерік Мұхамедхафизұлы (1959 -2003).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы, «Дүйсеке» ауылында дүниеге келген. Ақын, публицист, драматург. Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі (1989). Ленин комсомолы сыйлығының лауреаты (1988), Қазақстан Жазушылар Одағы сыйлығының лауреаты (1989).

1978 жылы Мұхтар Әуезов атындағы Қазақ драма театрының актерлік студиясын бітірген. 1983 жылы Алматы мемлекеттік театр және бейнелеу өнері институтының режиссерлік бөлімін бітірді. 1983-1985 жж. қазақстандық теледидарда режиссер, кейін редактор болып жұмыс істеді. 1985-1986 жж. «Жазушы» баспасында редактор. 1988-1991 жж. Қазақстан Жазушылар одағы үйінің директоры.

1991 жылы Көкшетау қаласында тұрып, Солтүстік Қазақстан облысы бойынша Қазақстан Жазушылар Одағы бөлімшесінің хатшысы болып жұмыс істеді.

Көптеген республикалық және халықаралық айтыстардың жүлдегері. 1989 жылы М.Мақатаев атындағы Қазақстан Жазушылар Одағы сыйлығының, 1988 жылы Ленин комсомолы атындағы сыйлықтың, 1990 жылы Қазақстан Жастар Одағы сыйлығының, 2002 жылы «Түрік» халықаралық поэзия фестивалінің лауреаты атанды.

1982 жылы Ерік Мұхамедхафизұлы Асқаровтың көптеген шығармалары «Қарлығаш» өлеңдер жинағына, 1984 жылы «Жетіген», 1999 жылы «Астана жұртын айналсам» атты кітаптарында жарияланды. Оның қаламынан «Батыр Баян», «Біржан сал», «Қызыл қала Қызылжар» пьесалары шықты. Соңғысы Қазақстан театр одағының сыйлығымен марапатталды. Ол «Абылай хан» және «Сегіз сері» поэмаларының авторы.

Ерік Мұхамедхафизұлы якут жазушысы И.Гогольдің «Наара Суох», грузин жазушысы Л.Табукашвилидің «Арманымның ақ құсы» пьесаларын қазақ тіліне аударып, в. Шестериковтың өлеңдерін қазақ тіліне аударған.

1983 жылы О.Бөкеевтің «Қар қызы» повесі бойынша, 1985 жылы С. Сейфулиннің «Көкшетау» поэмасы бойынша көркем фильмдер түсірген.

Ерік Мұхамедхафизұлы Асқаров еңбек жолында көптеген грамоталармен және дипломдармен марапатталды. Қарағанды облысының «Шет ауданының Құрметті азаматы».

Ерік Мұхамедхафизұлы 2003 жылы қайтыс болды, бірақ өз тағдырын заманауи драматургтің қиын тағдырымен мықтап байланыстырған үздік ақындардың, публицистердің бірі ретінде отандастарымыздың есінде қалды.

Сағандықов Оралбай Шәріпұлы (1941).

Новосибирск облысы Чулым ауданы «Жаңа еңбек» ауылында шаруа отбасында дүниеге келген. 1959 жылы Новосибирск облысы, Новосибирск ауданы, «Ярков» орта мектебін бітірді. 1961 жылы Новосібір ауылшаруашылық институтының агротехникалық факультетіне оқуға түсті. Оқуды бітіргеннен кейін 1966 жылы Кемерово облысының «Подгорный» колхозына агроном ретінде жұмысқа қабылданды. 1967 жылы О.Ш. Сағандықов Кемерово облысы, Мариин ауданы, Ново-Ивановка ауылындағы Ішкі істер басқармасының №3 еңбекпен түзеу колониясының №1 учаскесінің басқарушысы болып тағайындалады. 1969 жылы Солтүстік Қазақстан облысы Бескөл ауданы тәжірибе шаруашылығының №1 бөлімшесінің басқарушысы болып тағайындалды. 1972 жылы сол ауданның «Андреев» кеңшарына жіберілді. 1974-1976 жж. Бескөл аудандық атқару комитеті төрағасының орынбасары. 1976-1981 жж. Солтүстік Қазақстан облысы Мәскеу ауданы «Бұлақ» кеңшарының директоры. 1981 жылы Булаев аудандық атқару комитетінің төрағасы болып тағайындалды, сонымен қатар 1984 жылы Жоғары партия мектебіне түсіп, оны сырттай аяқтайды. 1987 жылы Солтүстік Қазақстан облыстық атқару комитеті төрағасының орынбасары, жоспарлы комиссияның төрағасы, 1989 жылдан бастап Солтүстік Қазақстан облыстық табиғатты қорғау комитеті төрағасының орынбасары болып еңбек етті. 1992 жылдан Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев атындағы кеңшардың директоры, 1997 жылдан Булаев ауыл шаруашылығы басқармасының егіншілік жөніндегі бас маманы, 1998 жылдан Солтүстік Қазақстан облысы Булаев ауданы әкімінің бірінші орынбасары, ауыл шаруашылығы басқармасының

бастығы. 1999 жылдан «Голден Грей» корпорациясы ЖАҚ Булаев өндірістік кешенінің директоры. 2004 жылдан Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданы мәслихатының тексеру комиссиясының төрағасы, 2008 жылдан бастап ардагерлер кеңесінің төрағасы.

Оралбай Шәріпұлы Сағандықов «Құрмет белгісі», «Октябрь революциясы» ордендерімен, «Тың жерлерді игергені үшін», «Қазақстан Тәуелсіздігіне 10 жыл», «Қазақстан Тәуелсіздігіне 20 жыл», «Астанаға 10 жыл» медальдерімен, Қазақстан Республикасы Президентінің, Солтүстік Қазақстан облысы әкімінің, Мағжан Жұмабаев ауданы әкімінің Құрмет грамоталарымен марапатталған. «Мағжан Жұмабаев ауданының құрметті азаматы». 2011 жылы Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың ұлықтау рәсіміне шақырылған.

ДУБОВИК Геннадий Федорович (1934-2021).

Минск облысы, Белоруссия ауданы, Столбцы қаласында дүниеге келген. 1946 жылы отбасы Солтүстік Қазақстан облысына көшіп келеді. 1951 жылы Петропавл педагогикалық институтын география мамандығы бойынша бітірген. 1952 жылдың қыркүйегінен бастап Геннадий Федорович «Белоглин» бастауыш мектебіне жұмысқа қабылданды. 1953 жылдың тамыз айынан бастап «Соколов» орта мектебіне ауысды. 1958 жылғы тамызда Геннадий Федорович Булаев ауданы «Октябрь» орта мектебінің меңгерушісі, 1961 жылғы мамырда «Семипол» орта мектебінің директоры болып ауыстырылды. 1967 жылы ол КОКП мүшелігіне өтеді. 1969 жылдың мамыр айында Г.Ф.Дубовик «Зәкір» орта мектебінің директоры, ал 1971 жылдың қазан айында Петропавл мамандандырылған мектебінің директоры боп қызмет атқарды. 1971 жылы желтоқсанда Геннадий Федорович Дубовик Булаев аудандық халыққа білім беру бөлімінің меңгерушісі болып тағайындалып, 1999 жылдың сәуір айында зейнетке шыққанға дейін жұмыс істейді.

Ардагер «Құрмет Белгісі» орденімен, В.И. Лениннің 100 жылдығына арналған мерейтойлық медальмен, «Ағарту үздігі», «10 бесжылдықтың үздігі» белгілерімен, Солтүстік Қазақстан облыстық білім бөлімінің Құрмет грамоталарымен, Қазақстан Республикасы Президентінің, Мағжан Жұмабаев ауданы әкімінің Құрмет грамота-

ларымен марапатталған. 2011 жылдан бастап Геннадий Федорович «Мағжан Жұмабаев ауданының Құрметті азаматы».

БУБЕНКО Владимир Степанович (1954).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы, Надежка ауылында дүниеге келген. 1971 жылы орта мектепті бітіргеннен кейін Целиноград ауылшаруашылық институтында оқыды. Болашақ еңбек қызметі ұзақ жыл бойы облыстың ауыл шаруашылығымен тығыз байланысты болды. Ауыл шаруашылығы өндірісін дамытуға, ауыл шаруашылығы өнімдерін сатып алуға және қайта өңдеуге көп көңіл бөлінді, 2003 жылдан бастап Владимир Степанович бірқатар аудандардың, оның ішінде Мағжан Жұмабаев ауданының әкімі лауазымында жұмыс істейді. Ұйымдастырушылық қабілетімен ол ауданның әлеуметтік-экономикалық, ауылшаруашылық дамуы мен елді мекендерді абаттандыру үшін көп жұмыс жасады. Етті және сүтті бағыттағы элиталық тұқымды 1044 бас ІҚМ сатып алынды. Бәйтерек ауылында «Нұр Сен Агро» ЖШС репродукторлық шаруашылығы құрылды, ол жыл бойы 17 адамды жұмыспен қамтамасыз етті. Возвышен ауылдық клубы, высокое ауылында тұрғындардың демалыс орталығы, Булаев қаласындағы тарихи-өлкетану мұражайы жөнделіп, ашылды, Қарақоға ауылында мәскеулік Әулие Матронаға шіркеу салынды. Булаев қаласында Пионерская және Целинная көшелерінің қиылысында балалар ойын алаңы ашылды, тротуарлар салынды.

Аудан әкімі Владимир Степанович Бубенконың ұсынысы бойынша жерлестерімізге алғаш рет «Ауданның Құрметті азаматы» атағы берілді. Даңқ аллеясы ашылды, онда жерлестеріміздің – Кеңес Одағының Батырларының, социалистік еңбектің және оның дамуына үлес қосқан ауданның құрметті азаматтарының есімдері мәңгі есте қалды.

Солтүстік Қазақстан облысы әкімінің орынбасары, облыстық мәслихаттың хатшысы болып жұмыс істеген кезеңде қараусыз қалған ғимараттар мен құрылыстарды қалпына келтіруге, әлеуметтік саланысандарын салуға ауданға көмек көрсетті және көмектесті. Денсаулық сақтау саласында оның көмегімен жаңа аудандық емхана іске қосылды.

Еңбек демалысына шығып, жұмысын жалғастырды және тамаша басшы, ұйымдастырушы, жоғары білімді, өз ісін жақсы білетін маман ретінде жастарға өз тәжірибесі мен білімін беруде.

Еңбектегі жетістіктері үшін мемлекеттік наградалармен және мерейтойлық медальдермен марапатталған.

ҒАБДУЛИН Бекей (1918-1997).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы Сарытомар ауылында дүниеге келген. Сарытомар ауылында оқып, жұмыс істеді. 1942 жылдың қаңтарында 114 атқыштар полкі майданға шақырылды. 1944 жылдың тамызында басынан ауыр жараланып, 1944 жылдың желтоқсанында госпитальдан кейін демобилизацияланды. Демобилизациядан кейін Сарытомар ауылында тұрып, жұмыс істеді. «Қызыл Жұлдыз», «I дәрежелі Отан соғысы» ордендерімен, «Еңбек ардагері» медалімен, мерейтойлық медальдармен марапатталған.

БІЛӘЛОВ Серік Сұлтанғазыұлы (1958).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы (бұрынғы Булаев), Сарытомар ауылында туған. Целиноград ауыл шаруашылық институтын (1983), Алматы экономика және статистика институтын тәмамдады (1998). Мамандығы - зооинженер, экономист. Еңбек жолын 1974 жылы Солтүстік Қазақстан облысының Возвышен ауданының «Молодогвардейцев» атындағы кеңшарында мал санитары болып бастаған. Бескөл ауданы «Андреев» кеңшары бөлімшесінде

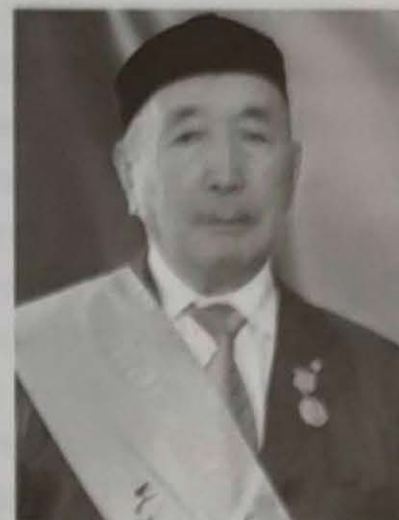
зоотехник болып жұмыс істеді. Солтүстік Қазақстан облысының кеңшарларында бас зоотехник, Совет ауданы «Аралағаш» кеңшарының директоры, 1992 жылы «Бескөл құс фабрикасы» АБАҚ бас зоотехнигі, одан кейін президенті қызметін атқарды. 1999-2007 жж. Солтүстік Қазақстан облысының Мағжан Жұмабаев (бұрынғы Булаев), Есіл және Қызылжар аудандарының әкімі. 2007 ж. сәуір айынан Солтүстік Қа-

зақстан облысы әкімінің орынбасары лауазымын атқарған. 2007 - 2013 жж. - Солтүстік Қазақстан облысы әкімі. 2013 жылғы 15 наурыздан - Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаты.

ОЛЖАБАЕВ Зейнолла Олжабайұлы (1930).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы, Стаханов атындағы ұжымшарда туған.. 1950 жылы мектепті бітірген соң Мәскеу ветеринарлық академиясына түсіп, 1955 жылы «Возвышен» кеңшарында зоотехник боп бастады алғашқы еңбек жолын. 1958 жылдың шілдесінде Конюхов (қазіргі Мағжан Жұмабаев) аудандық ауыл шаруашылық инспекциясының бас зоотехнигі болып тағайындалды. 1961 жылы «Қарағанды» кеңшарының бас зоотехнигі болып тағайындалды.

1970 жылы Булаев ауданы ауыл шаруашылығы басқармасының орынбасары болып тағайындалды. 1992 жылдың қыркүйегінен бастап зейнеткерлікке шықса да бас зоотехник болып жұмыс істеді. 1995-1998 жж. аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы. Бірнеше рет аудандық еңбекші депутаттары Кеңесінің депутаты болып сайланды. «Құрмет Белгісі» орденімен (1981), «Еңбек ардагері», «Тыңға 50 жыл», «Ұлы Отан соғысындағы жеңіске 60 жыл», «Ұлы Отан соғысындағы жеңіске 65 жыл» т.б. мерейтойлық медальдарымен марапатталған.

Зейнолла Олжабайұлы ауданға Мағжан Жұмабаев есімін беру, Батыр Баянның есімін мәңгілік қалдыру мақсатында ерекше еңбек сіңірді.

МОЛДАХМЕТОВ Зейнолла (1933).

Солтүстік Қазақстан облысы, Жамбыл ауданы, Октябрь ауылында туған. Қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының «Чистов» орта мектебін бітірген.

Ғалым, химия ғылымдарының докторы (1972), профессор (1974), Қазақстан ғылым академиясының академигі (1989). Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері (1993). ҚР білім беру ісінің Құрметті қызметкері (2002). 1956 жылы Абай атындағы Қазақ педагогикалық институтты және Мәскеудегі Нәзік химия технологиялар институтының аспирантурасын (1962) бітірген. 1956–75 жылдары Қазақ мемлекеттік университетінде, Целиноград педагогикалық институтында,

Қарағанды мемлекеттік университетінде ғылыми-педагогикалық қызметтер атқарды. Қазақ химия-технология институтының ректоры (1975–80), Қарағанды мемлекеттік университетінің ректоры (1980–88). 1991–98 жылдары Қазақстан ғылым академиясының Органикалық синтез және көмір химиясы институтының директоры. ҚР ҰҒА Орталық Қазақстан бөлімшесінің академик-хатшысы (1988–2001) болды. 1998 жылдан қазірге дейін Қазақстан-Ресей университетінің (Астана қаласы) ректоры. Ұлы зерттеулерінің негізгі бағыты органикалық молекулалардың фотохимиясы мен фотофизикасын, сондай-ақ теориялық және қолданбалы спектроскопиясын, кванттық химия және органикалық молекулалардың реакция қасиеттерін зерттеуге арналған. Молдахметов 5 монография, 6 авторлық куәлік пен патенттің авторы. “Құрмет белгісі” (1981), “Еңбек Қызыл Ту” (1986) ордендерімен және көптеген медальдармен марапатталған.

ШАЙХУТДИНОВ Еренғайып Мәлікүлы (1933-2021).

Солтүстік Қазақстан облысының Жамбыл ауданы «Октябрь» ауылында дүниеге келген. Қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының «Чистовский» орта мектебін бітірген. М.Ломоносов атындағы Мәскеу нәзік химиялық технологиялар институтын және аспирантурасында оқыған. Химия ғылымының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі, Қазақ КСР-нің еңбек сіңірген ғылым қайраткері, Солтүстік Қазақстан университетінің құрметті профессоры.

Еңбек жолын Қарағанды синтетикалық каучук зауытының ауысым бастығы болып бастаған. 1963-1988 жылдары - Қазақ мемлекеттік университетінің аға оқытушысы, доценті, жоғары молекулалы қосылыстар химиясы кафедрасының меңгерушісі. 1988-1995 жылдары - Қазақ политехникалық институты физикалық және аналитикалық химия кафедрасының профессоры. 1978-1992 жылдары - Қазақ политехникалық институтының проректоры, ғылыми кеңес төрағасының орынбасары. 1994-2001 жылдары Қ.Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық университетінің ректоры, ректордың кеңесшісі, мұнай,

газ және полимерлерді қайта өңдеудің химиялық технологиясы кафедрасының профессоры. 2000-2002 жылдары - Қазақстан Ресей университетінің ректоры. 2003 жылдан бастап Алматы қалалық ардагерлер кеңесінің төрағасы. Ғалымның негізгі ғылыми жұмыстары суда еритін полимерлердің негізіне желімдеуіш қосылыстардың қолданылуы және синтез мәселелеріне арналған. 600-ден астам ғылыми жарияланымның, оның ішінде 9 монографияның, 5 оқулықтың, 100-ге тарта авторлық куәліктің және өнертабыстық патенттердің авторы.

«Құрмет», «Парасат» ордендерімен, медальдармен марапатталған.

САПАРОВ Айдарбек Сейпілұлы (1966).

Солтүстік Қазақстан облысы қазіргі Мағжан Жұмабаев Булаев ауданының Ноғайбай би (бұрынғы «Красный») селосында дүниеге келген. 2006 жылы Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетін тәмамдаған. Зооинженер, мемлекеттік басқару бакалавры мамандықтарына ие.

Институтты аяқатаған соң Булаев ауданының ауылшаруашылығы кәсіпорындарында мамандығы бойынша жұмыс істеген. 1995–2003 жылдары — Солтүстік Қазақстан облысы Петропавл қаласындағы «Ноғайбай» ЖШС-ның директоры, бас директоры. 2003–2005 жылдары — Солтүстік Қазақстан облысы Петропавл қаласындағы «Продкорпорация» АҚ Солтүстік Қазақстан облыстық өкілдігі директорының орынбасары. 2005–2006 жылдары — Солтүстік Қазақстан облысы Петропавл қаласындағы «Продкорпорация» АҚ Солтүстік Қазақстан облыстық өкілдігі директорының бірінші орынбасары. 2006–2006 жылдары — Солтүстік Қазақстан облысы Петропавл қаласы бойынша Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі облыстық аумақтық инспекциясының бастығы. 2006–2008 жылдары — Солтүстік Қазақстан облысы Шал ақын ауданының әкімі. 2008 жылдың наурыз айынан 2010 жылдың сәуіріне дейін Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданының әкімі. 2010 жылдың сәуір айынан 2011 жылдың қыркүйегіне дейін Солтүстік Қазақстан облысы әкімінің ауыл шаруашылығы жөніндегі орынбасары. 2011 жылдың қыркүйегінен Солтүстік Қазақстан облысы әкімінің бірінші орынбасары.

2019 жылдан бастап Қазақстан Республикасы Ауылшаруашылығы министрінің бірінші орынбасары.

«Құрмет» және «Парасат» ордендерімен марапатталған. «Мағжан Жұмабаев ауданының Құрметті азаматы».

БАШМАКОВ Анатолий Афанасьевич (1949).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының Қарақоға ауылында туған.

Петропавл педагогикалық институтының тарих факультетін (1972) қоғамтану және тарих пәндерінің оқытушысы мамандығы бойынша; Целиноград ауылшаруашылық институтының агрономия факультетін (1986) ғалым агроном мамандығы бойынша бітірген. Саяси ғылымдардың кандидаты (2005). Кандидаттық диссертациясының тақырыбы: «Ресей Федерациясы мен Қазақстан Республикасының шекаралық ынтымақтастығының әлеуметтік-саяси мәселелері». Экономика ғылымдарының докторы (2007). Докторлық диссертациясының тақырыбы: «Қазақстан Республикасының экономикасы және қоғамдық ортасы: өзара ықпалдастық теориясы және механизмі». Қарағанды «Лингва» институты мен А. Мырзахметов атындағы Көкшетау университетінің профессоры. ҚР ұлттық инженерлік академияның мүшесі-корреспонденті.

60-тан астам ғылыми мақаланың, оның ішінде «Логистика Қазақстанның институционалды экономикасындағы дара және жаңа бағыт ретінде», «Экономикалық антропология адамның экономикалық мінез-құлқын зерттеу әдісі ретінде», «Өзара байланысқан құбырлардың заңы», «Генезис және экономикалық мәдениетті көтерудің кейбір мәселелері», «Экономика - этномәдениетті генезистің туындысы», «Моральдық климат - экономикаға әсер етуші жанама механизм», «Өнегелі экономика. Арман немесе шындық», «Джентльмендік келісім және іскерлік бедел», «Бизнестің өнегелік негізі», «Халықтық дипломатия - шекаралық ынтымақтастықтың маңызды түрі», «Еуропадағы шекаралық ынтымақтастық тәжірибесі - Қазақстан үшін маңызы» мақалаларының авторы.

«Нұр Отан» партиясының мүшесі (2002 жылдан).

1972 жылдан - Солтүстік Қазақстан облысында мектеп директоры. 1975 жылдан - Солтүстік Қазақстан облысы Сергеев аудан-

дық комсомол комитетінің бірінші хатшысы. 1977 жылдан - Солтүстік Қазақстан облыстық комсомол комитетінің хатшысы. 1978 жылдан - Компартияның СҚО Сергеев аудандық комитетінің ұйымдастыру бөлімінде меңгеруші. 1986 жылдан - Компартияның Солтүстік Қазақстан облыстық комитетінде бөлім меңгерушісінің орынбасары. 1988 жылдан - Компартияның Петропавловск қалалық комитетінің екінші хатшысы. 1992 жылдан - Меммүлік облыстық комитеті төрағасының бірінші орынбасары. 2002 жылдан - «Продкорпорация» облыстық уәкілеттілігі директорының орынбасары. 2002 жылдан - Петропавл қалалық Экономикалық колледжінің директоры. 2002 жылдан бері - ҚР Парламенті Сенатының депутаты, Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің мүшесі.

«Нұр Отан» партиясы саяси кеңесінің мүшесі. ҚР Президенті жанындағы Әйелдер ісі және отбасы-демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссиясының мүшесі (2008). «Отан» депутаттық тобының жетекшісі. Қазақстан орыс, казак және славян ұйымдары қауымдастығының төрағасы, Қазақстан орыс, казак және славян ұйымдары қауымдастығы Астана филиалының төрағасы.

«Құрмет» (2005), «Достық» (2008) ордендерімен; «Ерен еңбегі үшін» (1976), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001), «Қазақстан Конституциясына 10 жыл» (2005), «Қазақстан Парламентіне 10 жыл» (2006), «Астананың 10 жылдығы» (2008) медальдарымен марапатталған.

БІЛӘЛОВ Берік Сұлтанғазыұлы (1963). Генерал-майор.

Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданы «Молодежный» кеңшарында дүниеге келген. 1996 жылы Қазақстан Республикасы ІІМ Қарағанды жоғары мектебін бітірген.

1990 жылдан 1993 жылға дейін Солтүстік Қазақстан облысы ІІБ Соколов ауданының ішкі істер бөлімінде учаскелік милиция инспекторы, жедел уәкіл, аға жедел уәкіл болып жұмыс істеді.

1993-2006 жж. қылмыстық іздестіру бөлімшесі бастығының орынбасары, Бескөл ауданы бойынша МТК бөлімінің бастығы, Солтүстік Қазақстан облысы ІІБ, ІІД қылмыстық іздестіру, ұйымдасқан қылмысқа қарсы күрес басқармасының бастығы.

2008 жылы Солтүстік Қазақстан облысы ІІД бастығының м. а.
2006-2009 жж. Солтүстік Қазақстан облысы ІІД басшысының
орынбасары, бірінші орынбасары.

2009-2010 жж. Ақмола облысы ІІД бастығының бірінші орынбасары;

2010-2011 жж. ҚР ІІМ Криминалдық полиция комитетінің төрағасы;

2011 жылдан бастап ТМД аумағында ұйымдасқан қылмысқа
және қылмыстың өзге де түрлеріне қарсы күресті үйлестіру бюросын-
дағы Қазақстан ІІМ-нің өкілетті өкілі.

2014 жылдан Солтүстік Қазақстан облысы Ішкі істер департа-
ментінің бастығы.

24.04.2019-04.11.2019 жж. Ақмола облысы Ішкі істер департа-
ментінің бастығы.

04.11.2019 бастап Қазақстан Республикасы ІІМ аппаратында.

СПИЧЕВ Владислав Петрович (1934).

Генерал-майор.

Бурят АССР еңбек сіңірген дәрігері. 1955 жылы Н.Щорс атындағы Омбы әскери-медици-
налық училищесін бітірген. 1964 Ленинградтағы
әскери-медициналық академияда оқыған. 1968 жылы Солтүстік Кавказ әскери округінде қызмет еткен. 1970 жылы академияның білім жетілдіру факультетін тәмамдап, Байкал жағалауы әскери округіне жолдамамен жіберіледі. 1982-1987 жж. Мәскеу әскери округінің медициналық қызметін басқарды. Ауғанстанда іс-сапарда болды, Черно-
быль атом электр станциясындағы апатты жоюға қатысты. 1987-1989 жж. Сирия Араб Республикасындағы әскери қызмет бастығының кеңесшісі қызметін атқарды. 1990-1992 жж. Әскери институт бастығы.

200 ғылыми еңбектің, ондаған монография мен оқу құралдарының авторы. «Қызыл Жұлдыз», «КСРО Қорғаныс күштеріндегі Отанға қызметі үшін» ордендері мен бірнеше медалдің иегері.

ИГНАТЕНКО Валерий Александрович

(1943). Генерал-майор.

Солтүстік Қазақстан облысы қазіргі Мағжан Жұ-

мабаев ауданы Бугровое ауылында дүниеге келген. Уссурийск қаласындағы Қиыр Шығыс әскери-автомобиль училищесін, тыл және көлік әскери академиясын бітірген. Әскери борышын Дальневосточном әскери округінде өтеген. 1994 жылдан Забайкальск әскери округі әскерлері қолбасшысының орынбасары. Қазіргі уақытта отставкада. Самара қаласында тұрады.

ОРАЗАЛИН Аманбол Мұхаметқалиұлы (1951).

Солтүстік Қазақстан облысы, Ленин ауданы, «Октябрь» ауылында дүниеге келген. 1973 жылы Целиноград ауыл шаруашылығы институтын, 1985 жылы Алматы жоғары партия мектебін бітірген. 1973-1977 жж. Преснов ауданы «Северный», «Благовещенский», Жамбыл ауданы «Жамбыл» кеңшарларының агрономы. 1977 жылы Ленин аудандық ауыл шаруашылығы басқармасының аға агрономы. 1977-1978 жж. Ленин аудандық комсомол комитетінің екінші хатшысы. 1978-1983 жж. Соколов аудандық комсомол комитетінің бірінші хатшысы. 1985-1986 жж. Соколов аудандық партия комитетінің ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі. 1987-1992 жж. Возвышен аудандық атқару комитетінің төрағасы. 1992-1995 жж. Возвышен аудандық әкімшілігінің басшысы (қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы). 1995-1996 жж. Возвышен ауданының әкімі. 1996-1998 жж. Солтүстік Қазақстан облыстық жер ресурстарын басқару комитетінің төрағасы. 1998 жылдан бастап Қазақстан Республикасы Премьер-Министрі Кеңсесінің бас инспекторы. Медалдермен марапатталған.

АБДУЛЛИН Хамза (1919-2001).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының Ойқызыл деген жерінде туған. 1932-1936 жж. Омбы қаласындағы ауыл шаруашылығы жұмысшылар факультетінде оқиды. Бітірген соң Қызылжарда облыстық Халық ағарту бөлімінде қызмет істейді. 1937-1940 жж. Алматыдағы Коммунистік Журналистер институтында оқып, оны тамамдағаннан кейін, «Социалистік Қазақстан» (қазіргі «Егемен Қазақстан») газетінде, Солтүстік Қа-

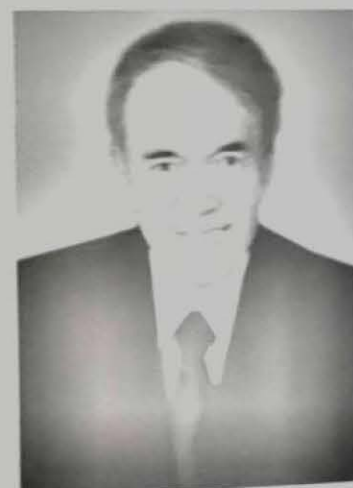

зақстан облыстық газетінде, «Жаңа фильм» журналында бөлім меңгерушісі қызметін атқарады. 1941 жылы әскерге алынып, Ұлы Отан соғысына қатысады. Соғыстың алғашқы жылдарында тұтқынға түсіп, концлагерь тауқыметін басынан өткереді. Кейін Мұстафа Шоқай ұйымдастырған Түркістан легионының қатарында болады. Х.Абдуллиннің алғашқы өлеңдері, очерктері, әңгімелері мен фельетондары 1936 жылдан бастап баспасөз бетінде жарық көре бастаған. 1940 жылы Бүкілқазақстандық әдеби конкурсқа қатысып, «Шойын жолда» атты дастаны бірінші бәйгеге ие болды. Х.Абдуллин шығармашылығының негізгі саласы – көркем аударма. Солардың елеулісі – Грузияның ұлы ақыны Шота Руставелидің «Жолбарыс тонды жиһанкез» дастаны.

БАЙМҰРАТОВ Ораз (1935).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы Дүйсеке ауылында туған. Экономика ғылымдарының докторы (1973), профессор (1975), Қазақстан ғылым академиясының академигі (2003), Қазақстанның еңбек сіңірген ғылым қайраткері (1991), Халықаралық және ҚР Инженерия академияларының академигі (1992). Мәскеу алтын және түсті металдар институтын бітірген (1957). Экономикалық институтының ғылым қызметкері, аспиранты, бөлім меңгерушісі (1957–1980), өндіргіш күштерді зерттеу кеңесі төрағасының орынбасары (1980–1983), төрағасы (1983–1994) қызметтерін атқарды. Қайта құру кезеңінде Кеңес Одағы Жоғарғы Кеңесінің депутаты болып сайланып, ондағы Республикалар кеңесі төрағасының орынбасары (1991–1992) болды, кейін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінде қаржы, бюджет және банктер жөніндегі тұрақты комитетін (1994–1995) басқарды. 1996 жылдан Қазақстанның Қаржы-банк менеджменті ғылыми-зерттеу институтының директоры. 1971 жылы «Экономическая эффективность капитальных вложений в промышленное производство» деген тақырыпта докторлық диссертациясын қорғады. Баймұра-

товтың зерттеулерінің негізгі бағыты – ғылыми-техникалық прогрестің экономикалық тиімділігі, экономиканың басым бағыттарын анықтау теориясы, аймақтарда өндіргіш күштерді дамыту, Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму мүмкіндіктері, нарықтық қарым-қатынасқа көшу мәселелері. Баймұратов Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын ғылыми болжау, Алматы қаласы, Балқаш, Арал, Каспий өңірлерін кешенді дамыту бағдарламаларын әзірлеуге ат салысты. Баймұратов 230-дан астам ғылыми еңбектің авторы. Ш.Ш.Уәлиханов атындағы сыйлықтың лауреаты (1980).

Малғаждар ҚАСЕНҰЛЫ (1912-1959).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы, Ноғайбай (Қарашоқы) ауылында дүниеге келген. Халық емшісі, палуан, шебер домбырашы. Діни қызметкерлер әулетінен шыққан. Әкесі Қасым қажы жоғары білімді адам болған: араб, парсы, түркі тілдерін еркін меңгерген, ағартушылық қызметіне көп күш жұмсаған. Малғаждар Қасенұлы да діни білім алған. Оның рухани дамуына сал және сері дәстүрлері, импровизацияның поэтикалық, музыкалық өнері жоғары бағаланған орта үлкен әсер етті. Атасы мен әкесінен ол қарапайым адамдарды емдеп, практикада қолданған халықтық және шығыс медицинасының білімі мен дағдыларын үйренді. Малғаждар Қасенұлы кезінде ауылда ұжымдық ұжымдастыру және колхоз құрылысын ұйымдастыру саясатын мойындамады, мұның өзінен дәстүрлі өмір салты үшін үлкен кемістікті көрді. Ол Көкшетау уезінде, Солтүстік Қазақстан мен Омбының аудандары мен ауылдарында болып, көптеген айтыстар мен күш сайыстарына қатысып, кедейлерге жиі таратылатын ең жақсы сыйлықтар мен малды жеңіп алды. Халық оны «Мәлік-бақсы», «Мәлік-палуан» деп атаған. Ашаршылық пен Голощекиндік геноцид жылдарында ауыл тұрғындарына, кейде барымташыларға заңсыз тәркіленген малды айдап кетуге көмектесті. Сталиндік қуғын-сүргін кезінде оның отбасы НКВД тарапынан бірнеше рет тінту мен қудалауға ұшырады. Өзі тұтқындаудан Есіл жағалауы мен Омбы облысының далалары мен ауылдарында жасырынған. Малғаждар қазақ зиялыларының жекелеген өкілдерімен жақын қарым-қатынаста болды, атап

айтқанда ақын Мағжан Жұмабаевпен достықта болды. Он үш баласы болды. Ұрпақтары қазір Солтүстік Қазақстан облысы мен Алматы қаласында тұрады.

МҰҚЫЖАНОВ Есенгелді Мұқыжанұлы (1944-2006).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданына қарасты Байшілік (Ленин) ауылында дүниеге келген. Қоғам қайраткері. Петропавл темір жол училищесін, ҚазПТИ -ді бітірген. Еңбек жолын Петропавл қ. зауыттарында слесарь болып бастады, содан кейін 1969-1987 жылдары «ГлавАлматастрой» құрылыс ұйымдарында жұмыс істеді, шеберден «Алматаспецстрой» тресінің басқарушысына дейінгі жолынан өтті. Бұл 1987-1991 жж. Алматы қаласы Мәскеу аудандық атқару комитетінің

төрағасы, Алматы қалалық атқару комитеті төрағасының орынбасары, Алматы қаласы Калинин аудандық әкімшілігінің басшысы, ҚР Жастар ісі, туризм және спорт министрінің орынбасары, ҚР Президенті Әкімшілігінің ұйымдастыру-бақылау бөлімінің мемлекеттік инспекторы, 1996 жылдан бастап «Сайран «халықаралық автовокзалы» ААҚ президенті. 1999 жылы Алматы қалалық мәслихатының депутаты. «Құрмет» орденімен, медальдермен марапатталған.

УТИН Мекеш Жұмабекұлы (1950-2009).

Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданы (бұрынғы Булаев) Дүйсеке (Ворошилов) ауылында дүниеге келген. Қарапайым жандар отбасында тәрбиеленген.

Мекеш Утин ауылдың жеті жылдық мектебін үздік аяқтап, Петропавл қаласындағы М.Калинин атындағы мектеп-интернатына орналасты. Мектепті бітірген соң қызмет жолын Дүйсеке сегізжылдық мектебінің неміс тілі оқытушылығынан бастады.

1972 жылы Ломоносов атындағы Мәскеу мемлекеттік университетінің экономика факультетіне қабылданып, 1978 жылы "Халық

шаруашылығын жоспарлау” мамандығын алып шықты. 1987 жылдан бастап өмірінің соңына дейін «Алматықұрылыс» компаниясы бас басқармасының вице-президенті қызметін атқарған. 2007 жылдан Алмалы ауданынан Алматы қалалық мәслихатының депутаты болған.

2001 жылы “Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне - 10 жыл” медалімен, БҰҰ Бас кеңес беруші дәрежесіндегі Халықаралық ақпараттандыру академиясының Халықаралық конкурсы «Дүние жүзі ақпараттанушыларының тандаулысы - 2005» жүлдесінің алтын медалімен, 2006 жылы «Ерен еңбегі үшін» медалімен марапатталған.

ӘЛНӘЗІРОВ Жанайдар Жексембайұлы (1967).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы Арал-Ағаш ауылында дүниеге келген. Мектепті бітіргеннен кейін Петропавл педагогикалық институтының жаратылыстану-география факультетіне оқуға түсті. 1992-1995 жж. «Сейфуллин» орта мектебінде биология пәнінің мұғалімі болып жұмыс істеді. Содан кейін «Майбалық» орта мектебінің директоры, осы мектепте биология пәнінің мұғалімі, Таман ауылдық округінің әкімі болып қызмет етті. 2008-2017 жж. «Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданының білім бөлімі» ММ бастығы болды. 2017 жылдан бастап №3 Булаев орта мектебінің директоры болып тағайындалды. Мағжан Жұмабаев ауданы «Булаев мектеп-балабақша кешені» КММ директоры.

Қазақстан Республикасы кәсіподақ федерациясының «Құрмет» белгісімен марапатталған.

ГАВРИЛОВ Михаил Матвеевич (1924-1989).

Солтүстік Қазақстан облысы, Конюхов ауданы, «Лебяжье» ауылында дүниеге келген. 1941 жылы жетінші сыныпты бітірді. 1942 жылы Петропавл медициналық училищесіне түсіп, қаражаттың жетіспеуіне байланысты оқуды тоқтатты. 1943 жылы әскер қатарына шақырылып, Алматы жаяу-әскер училищесіне жіберіледі, бірақ соғыс басталып, майданға аттанады. Алғашқы шайқасқа қатысуды Иваново облысы Остров қаласында орналасқан 9-бригадада бастады. 1944

жылы Венгрияда, Балатон көлінде, содан кейін Эстонияның Раквер, Беларуссияның Жлобин қалаларында фашистерге қарсы соғысты. 1945 жылғы Мәскеудегі Жеңіс шеруінің қатысушысы. 1949 жылы әскерден оралды. Осы жылдың сәуір айында Конюхов ЛКЖО кадрлар және ұйымдастыру жұмысы бөлімінің меңгерушісі болып тағайындалды. 1950 жылдың қазан айынан ол ауатком насихатшысы, мәдени-ағарту жұмысының нұсқаушысы, 1958 жылы «Қызыл бекініс»

колхозының партия ұйымының хатшысы болып сайланды. 1961 жылы аупарткомы саяси-ағарту кабинетінің меңгерушісі болып бекітілді. 1963 жылы М.М. Гаврилов Мәскеу қаласындағы КОКП ОК жанындағы сырттай жоғары партия мектебін бітірді. 1963 жылы Булаев аупарткомының идеология бөлімі нұсқаушысы, 1967 жылы Возвышен аупарткомына ауыстырылып, 1974 жылы Возвышен аудандық «За коммунизм» газеті редакторының орынбасары қызметіне кірісті. М.М. Гаврилов «Тың жерлерді игергені үшін» медалімен, Бүкілодақтық ауыл шаруашылығы көрмесіне қатысушы медалімен, мерейтойлық медальдармен, «Социалистік жарыстың жеңімпазы» белгісімен марапатталды.

ДЕМЕНСКИЙ Николай Николаевич (1963).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы «Надежка» ауылында дүниеге келген. Мектепті бітіргеннен кейін Кеңес Әскері қатарына шақырылып, Ауғанстан Республикасына №33641 әскери бөліміне жіберілді. Қызметтен кейін Петропавл ауыл шаруашылығын механикаландыру техникумына түсті. 1986 жылдың шілдесінде оны үздік бітірді. Қанин атындағы совхозда жұмыс істеді, кейін Надежда ауылдық округінің әкімі болып тағайындалды.

Ауғанстандағы қызметі кезінде «Кеңес Армиясының үздігі» белгісімен, «Ауған халқына ризашылық білдірген жауынгер-интернационалистке», «Кеңес әскерлерінің ДРА-дан шығарылуына 15 жыл», «Кеңес әскерлерінің ДРА-дан шығарылуына 20 жыл» медальдарымен, КСРО Жоғарғы Кеңесі Төралқасының грамотасымен марапатталған.

ҚАЗОВ Айдар Абайұлы (1995).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы Булаев қаласында дүниеге келген. Ауыр атлетикадан ҚР халықаралық дәрежедегі спорт шебері. Жасөспірімдер арасындағы АИР чемпионатының қола жүлдегері (Чехия, 2012); ересектер арасындағы Азия чемпионы (Қытай, 2015); Гран-При қола жүлдегері (Тайпей, 2016); ҚР Ұлттық құрама сапындағы әлем чемпионатының қатысушысы (6 орын) (Хьюстон, 2016). Дүниежүзілік жазғы Универсиаданың жеңімпазы (Тайпей, 2017).

ПАЛЬ Оскар Максимович (1936 -2011).

Мәскеу қаласында (Ресей) дүниеге келген. Қазақстан Республикасы ауылшаруашылығына еңбек сіңірген қайраткер. КСРО Жоғарғы Кеңесінің депутаты. 1955 жылы Петропавл ауыл шаруашылық техникумын бітіргеннен кейін «Большевик» колхозының агрономы болып жұмыс істеді. 1956-57 жж. қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының (бұрынғы Конюхов) «Калинин» колхозында агроном. 1957-60 жж. Совет Армиясы қатарында әскери борышын өтеді. 1960-63 жж. қазіргі Аққайың ауданындағы «Қиялы» кеңшарының бөлімше басқарушысы, 1963-65 жж. қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданындағы «Қарағанды» кеңшарының бөлімше басқарушысы, ал 1965-95 жж. «Советский» кеңшарының директоры. Ленин, Октябрь Революциясы, Еңбек Қызыл Ту, «Құрмет Белгісі» ордендерімен, бірнеше медальмен марапатталған. Германияда қайтыс болды.

АУДАНДЫҚ ПОЛИЦИЯ БӨЛІМІ

Мағжан Жұмабаев ауданының полиция бөлімі Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарының бірыңғай жүйесіне кіретін және Солтүстік Қазақстан облысының полиция департаментіне тікелей бағынатын мемлекеттік мекеме болып табылады. Мағжан Жұмабаев ауданының полиция бөлімінде штат бойынша 84 аттестатталған жеке құрам, оның ішінде 73 бірлік аға және орта басшы құрам, 11 бірлік кіші және қатардағы басшы құрам.

Ауданның құрылған күні - 17.01.1928 жыл. Сол жылы ішкі істер бөлімі құрылды, қазіргі таңда полиция бөлімі деп аталады.

Мағжан Жұмабаев ауданының полиция бөлімінің басшылығы:

1991-1994жж. - милиция полковнигі Абузьяров Марат Әбдіқадырұлы;

1994-1997жж. - милиция подполковнигі Емельянцев Валерий Владимирович;

1997-1998жж. - милиция полковнигі Мирашев Жанат Дәулиұлы;

1998-2000жж. - полиция подполковнигі Янин Сергей Николаевич;

2000-2002 жж. - полиция полковнигі Бейсембаев Кенжеболат Арғынұлы;

2002-2004жж. - полиция полковнигі Жұмағұлов Мерген Болатұлы;

2004-2006жж. - полиция полковнигі Тастеміров Абай Ахметжанұлы;

2006-2008 жж. - полиция полковнигі Мұқатанов Жұмажан Қайырбекұлы;

2008-2013жж. - полиция полковнигі Асылбеков Мыңбай Қайырұлы;

2013-2014ж. - полиция подполковнигі Нұрпейісов Манарбек Қайыртайұлы;

2014-2016жж. - полиция полковнигі Исин Наурызбек Шұғайұлы;

2016-2019жж. - полиция полковнигі Сұлтанов Ерлан Ербайұлы;

2019 ж. - қазіргі уақытқа дейін - полиция подполковнигі Қайрат Амантайұлы Бимендин.

ЕЛУБАЕВ Қайрат Меңдібайұлы (1931).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы Сулышоқ ауылында дүниеге келген. 1975-1985 жж. «Өспен» орта мектеп-интернатында оқыды. Целиноград инженерлік-құрылыс институтына «Инженер құрылысшы» мамандығы бойынша оқуға түсті.

1986 жылдан бастап №191 жеке мотоатқыштар полкінде мерзімді әскери қызметін өтеді, 1986-1988 жж. танкке қарсы взвод бөлімшесінің командирі болды. Бірнеше орден, медалдермен марапатталған. Астана қаласында ҚР Ауған соғысы ардагерлерінің қоғамдық бірлестігін басқарды. 2007 жылы ҚР Парламенті

Мәжілісі жанындағы «Ардагерлер туралы» заң жобасы бойынша жұмыс тобының мүшесі ретінде еңбек етті. 2011 жылы «Ардагер» музыкалық тобына енді. 2014 жылдан бастап Астана қаласы әкімдігі жанындағы үкіметтік емес ұйымдармен ынтымақтастық және өзара іс-қимыл жөніндегі кеңестің мүшесі. 2015 жылдан 2016 жылға дейін – ҚР Мәдениет және спорт министрлігі жанындағы үкіметтік емес ұйымдар мәселелері жөніндегі Консультативтік кеңестің мүшесі, 2016 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін дін істері және азаматтық қоғам министрлігі жанындағы үкіметтік емес ұйымдар мәселелері жөніндегі Консультативтік кеңестің мүшесі.

2016 жылы Қайрат Меңдібайұлына «Мағжан Жұмабаев ауданының Құрметті азаматы» атағы берілді.

Қазіргі уақытта «Қаһарман ұрпақ» қоғамдық қорының президенті.

Еңбек және қоғамдық қызметтегі жетістіктері үшін ел Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Алғыс хаттарымен (2011, 2015, 2016 жж.), II-дәрежелі «Айбын» орденімен, «Астананың 10 жылдығы», «ҚР Тәуелсіздігінің 20 жылдығы» мерейтойлық медальдарымен, Астана қаласының әкімі И.Н.Тасмағамбетовтың алғыс хаттарымен (2009 ж.), ҚР ІІМ және денсаулық сақтау министрлерінің алғыс хаттарымен және басқа да қоғамдық наградалармен марапатталған.

ЗАИКА Дмитрий Трофимович (1926-2014).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы «Полтавка» ауылында дүниеге келген. 1928 жылы отбасы Булаев ауданы Новотроицкое ауылына көшті. 1933 жылы Новотроицк жеті жылдық мектебінің бірінші сыныбына оқуға түседі.

1943 жылдың қараша айында 17 жасында Дмитрий Трофимович Кеңес әскері қатарына шақырылып, Петропавл қаласының Бөркі кентіндегі кіші командирлер курсына оқиды, 1944 жылдың қыркүйек айынан бастап Смоленск маңында орналасқан 298-ші атқыштар полкіне жіберіледі. 1946 жылы сәуірде Д.Заика 130-ші атқыштар полкіне атқыштар бөлімшесінің командирі, 1946 жылғы мамырдан бастап 13-ші гвардиялық танк полкіне десантшы, осы жылдың желтоқсанынан бастап 92075-ші әскери бөліміне барлаушы-байқаушы, 1947 жылғы наурыздан бастап артилле-

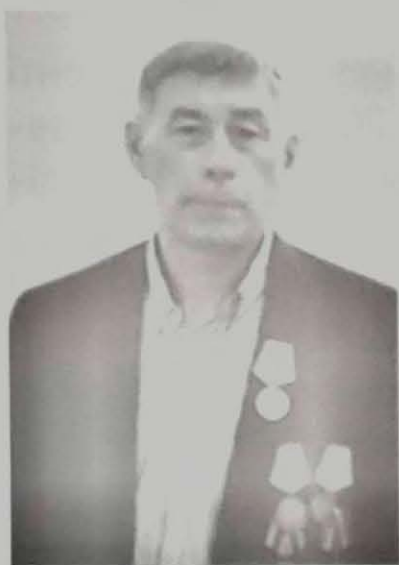

рия бөлімшесінің командирі міндетін атқарады. 1950 жылғы наурызда әскерден босатылды.

Дмитрий Трофимович Булаев ауданына оралды. 1950 жылғы қыркүйектен 1956 жылғы сәуірге дейін Мемлекеттік банктің Булаев бөлімшесінде инкассатор, 1956-1986 жж. Булаев сауда базасында жүргізуші ретінде жұмыс істеді.

«І дәрежелі Отан соғысы» орденімен, «Ерлігі үшін», «Тың және тыңайған жерлерді игергені үшін», «Кеңес Одағының маршалы Г.К. Жуков» медальдарымен, «Социалистік Еңбек Екпіндісі» белгісімен, мерейтойлық медальдармен марапатталған.

ЗЕНКОВ Сергей Аркадьевич (1962).

Солтүстік Қазақстан облысының Булаев қаласында дүниеге келген. 1980 жылы №7 Булаев орта мектебінің 10 сыныбын бітірді. 1980 жылдың тамыз айында Булаев АТЭП-не жұмысқа қабылданып, 1981 жылы жүргізуші мамандығын алып шыққан.

1981 жылдың сәуір айында Кеңес Әскері қатарына шақырылды. АДР-ның Шеборган қаласынан 200 км қашықтықта орналасқан 122-ші полктің №33641 әскери бөлімінде қызмет атқарды. Взводтың негізгі міндеті: батальонды дизель отынымен және азық-түлікпен қамтамасыз ету. Сергей Аркадьевич «Урал» көп білікті карбюраторлы көлігін басқарды. 1983 жылдың мамыр айында жауынгерлік тапсырманы орындау кезінде қатардағы жауынгер С.А.Зенков арқасынан жараланып, елге қайтарылды. Петропавл ауыл шаруашылығын механикаландыру техникумына оқуға түсіп, оны 1985 жылы табысты аяқтады. Сол жылы «Сельхозтехника»-ға слесарь болып жұмысқа қабылданып, бір айдан кейін инженерлікке ауыстырылды. 1994-1997 жж. Зенков С.А. өзі құрған «Елена» шаруа қожалығында еңбек етті. 1997 жылдың тамызында Булаев элеваторына директордың шаруашылық бөлімі жөніндегі орынбасары қызметіне кірісті. 2005 жылы ол «Сезон СК» ЖШС ұйымдастырды, онда қазіргі уақытқа дейін директор.

Ауғанстанда әскери борышын өтеген кезде Зенков Сергей Аркадьевич «Ерлігі үшін», «Ауған халқына ризашылық білдірген жауынгер-интернационалистке», «КСРО Қарулы Күштеріне 70 жыл», «Кеңес

әскерлерінің ДРК-дан шығарылуына 15 жыл», «Кеңес әскерлерінің ДРК-дан шығарылуына 20 жыл» медальдарымен, КСРО Жоғарғы Кеңесі Төралқасының грамотасымен марапатталған.

ҚҰДАСБАЕВ Амантай Бөкелбайұлы

(1943-2011).

Ресей Федерациясы, Омбы облысы, Исіл-көл ауданы, Тарат ауылында дүниеге келген. 1967 жылы Алматы халық шаруашылығы институтын бітірген. 1961-1969 жылдары «Жданов» кеңшарында есепші, есепші, қазіргі Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданы. 1969-1975 жылдары Возвышен ауданы (қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы) ауыл шаруашылығы басқармасының бас бухгалтері. 1976-1981 жылдары «Андреевский» кеңшарының директоры, Ауыл шаруашылығы басқармасының бастығы, халық депутаттары Жамбыл аудандық Кеңесі төрағасының орынбасары. 1981-1987 жж. Возвышен аудандық атқару комитетінің төрағасы. 1987 жылдан «Возвышенский» кеңшарының, «Возвышенское» ӨК, 1998 жылдан «Возвышенское» ЖШС директоры.

ҚОЖАМСЕЙІТОВ Назарбек Сералыұлы

(1944-2015).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы «Комсомол» ауылында дүниеге келген. Аномальды табиғи құбылыстарды ұзақ мерзімді болжау, күшті жер сілкіністерін, климаттың өзгеруін қысқа мерзімді болжау бойынша маман. ҚазАШИ-ді 1969 жылы бітірген. Жеміс және жүзім шаруашылығы ҒЗИ-да инженер-топырақтанушы болып жұмыс істеді. 1972-74 жж. АШИ аспиранты. 1974 жылдан агроном, Мағжан Жұмабаев ауданының бас агрохимигі. 1992 жылы Алматыға көшіп келіп, ауыл шаруашылығы министрлігінің ұзақ мерзімді болжамдау зертханасының бастығы болып жұмыс істеді. Қазақстан халқына, оның ішінде ауылшаруашылығы еңбеккерлеріне алдын-ала болжам жасаумен көп көмегін тигізді.

ЗЕМБИЦКИЙ Томаш Брониславович (1938-2007).

Хмельницкий облысы, Белогорск ауданы, «Надышень» ауылында шаруа отбасында дүниеге келген. Әскерде қызмет еткеннен кейін, көптеген жастар сияқты Украинаға тың көтеру үшін «Свитанок» кеңшарына келді. 1961 жылы Любанов ауыл шаруашылық механизация училищесін тракторшы-машинист мамандығы бойынша бітірді. Любанов кентіне тракторшы болып жұмысқа қабылданды. 1962 жылы Қазақстанға көшіп, «Булаевстройда» ағаш ұстасы, кейін тракторшы болып жұмыс істеді. 1967 жылы Таманов дивизиясы атындағы кеңшардың бөлімшесінде трактор-егіс бригадасының бригадирі болды. 1970 жылы Покровка /Ленин/ ауыл шаруашылық техникумын бітіріп, бөлімше басқарушысы болып тағайындалды. 1974 жылы Омбы ауыл шаруашылығы институтына агроном мамандығы бойынша сырттай оқуға түсті. 1975-1977 жж. «Булаев» кеңшарының бас агрономы, 1976 жылы Таманов дивизиясы атындағы кеңшарға агроном-тұқым өсіруші болып ауыстырылды. 1977 жылы Возвышен аудандық ауылшаруашылық бірлестігінің партия комитетінің хатшысы болып сайланды. 1980 жылы «Писарев» кеңшарының директоры болып тағайындалды. Ол жұмыс істеген жылдары бірінші кезекте тұрғын үй, өндірістік және әлеуметтік нысандар көп салынды. 1983-1991 жж. автогараж, МТМ, балабақша, 3 қабатты мектеп салынды. Писарев ауылындағы орталық ғимаратта Ұлы Отан соғысы кезінде қаза тапқан ауылдастарға ескерткіш орнатылды.

Томаш Брониславович Зембицкий «Еңбек Қызыл Ту», «Құрмет Белгісі» ордендерімен, «Ерен еңбегі үшін. В. И. Лениннің туғанына 100 жыл», «Тың жерлерді игергені үшін» медальдарымен, «Социалистік жарыстың жеңімпазы» белгісімен марапатталған.

ҚАЗАНОВ Болат Сатыбалдыұлы (1953).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы, Сулышоқ ауылында дүниеге келген. 1970 жылы орта мектепті бітіргеннен кейін Целиноград ауыл шаруашылығы институтына оқуға түсіп, оны 1975 жылы ғалым-агроном мамандығы бойынша бітірді.

1975-1976 жж. Қорған облысы, Макушин ауданы, «Правда» кеңшары бөлімшесінің агрономы болып жұмыс істеді. 1977-1979 жж. Була-

ев ауданының «Қазақстанның 40 жылдығы» кеңшарында экономист.

1979-1983 жж. «Комсомол» кеңшарының бас экономисі, 1983-1985 жж. Булаев аудандық партия комитетінің нұсқаушысы, 1985-1990 жж. «Комсомол» кеңшарының партком хатшысы, 1990-1992 жж. Мағжан Жұмабаев атындағы кеңшар директоры болды. 1992 жылдың маусым айынан 1992 жылдың қазан айына дейін Булаев ауданы «Чистовский» кеңшары директорының орынбасары. 1992-1998 жж. «Құнарлылық» (ауыл шаруашылығы химиясы) мемкәсіпорнының төрағасы, 1998-2003 жж. – жер инспекциясының маманы, жер қатынастары бөлімінің бастығы, 2003-2009 жж. – ауыл шаруашылығы бөлімі бастығының орынбасары, 2009-2011 жж. – кәсіпкерлік бөлімінің бастығы. 2011 жылдың мамыр айынан бастап Мағжан Жұмабаев ауданы бойынша «Нұр Отан» партиясы филиалы төрағасының бірінші орынбасары.

«Тәуелсіздікке 20 жыл», «Мәслихаттарға 20 жыл» мерекелік медальдарымен марапатталған. Аудандық мәслихаттың 5,6-шы шақырылымдарының депутаты болып сайланды.

Болат Сатыбалдыұлының 42 жыл ішіндегі бүкіл өмірі мен еңбек жолы Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданымен байланысты.

КВАШИН Иван Иванович (1936-2019).

Солтүстік Қазақстан облысы, Ленин ауданы, «Ильинка» ауылында дүниеге келген. 1950 жылы мектептің жеті сыныбын бітіріп, Ленин ауылшаруашылық техникумына оқуға түсті. 1955 жылдың тамызында Иван Иванович Қарағанды облысының «Айнабұлақ» совхозына жіберіледі. 1955 жылдың қараша айында Кеңес Әскері қатарына шақырылды. 1958 жылдың қараша айында Солтүстік Қазақстан облысы, Октябрь ауданының «Интернациональный» кеңшарына агроном ретінде жұмысқа қабылданады. 1962 жылдың маусымында Иван Иванович Солтүстік Қазақстан облысы, Сергеев ауданы, «Городецкий» кеңшарының бас агрономы, 1965 жылдың мамыр айында Сергеев ау-

дандық ауыл шаруашылық басқармасының бас агрономы, 1965 жылдың желтоқсанында Сергеев ауданының «Городецкий» кеңшарының директоры болып тағайындалды. 1970 жылдың сәуір айында Булаев ауыл шаруашылығы басқармасының бастығы қызметіне ауыстырылды. Ал 1974 жылдың ақпан айында ол Булаев аудандық еңбекші депутаттары Кеңесі атқару комитетінің төрағасы, 1981 жылдың қыркүйегінде аудандық партия комитетінің бірінші хатшысы болып сайланды. 1989 жылы Солтүстік Қазақстан облыстық атқару комитетінің Еңбек және әлеуметтік мәселелер жөніндегі бөлімінің меңгерушісі, 1991 жылғы шілдеде Иван Иванович Солтүстік Қазақстан облыстық атқару комитетінің Еңбек және әлеуметтік мәселелер жөніндегі комитетінің төрағасы болып тағайындалып, 1996 жылғы қазанда құрметті демалысқа шыққанға дейін қызмет етті.

«Құрмет Белгісі», «Еңбек Қызыл Ту», «Октябрь революциясы» ордендерімен, «Халық шаруашылығындағы жетістіктері үшін» қола, күміс медальдарымен, «Ерен еңбегі үшін», «Тың және тыңайған жерлерді игергені үшін», «Еңбек ардагері» медальдарымен, «Азаматтық қорғаныс үздігі» төсбелгісімен, «Тыңға 50 жыл», «Қазақстан Конституциясына 10 жыл», «Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесі Президиумының, БЛКЖО Орталық Комитетінің Құрмет грамоталарымен марапатталған.

КОЧУБЕЙ Василий Михайлович (1927-2015).

Омбы облысы, Полтава ауданы, «Ольгино» ауылында колхозшылар отбасында дүниеге келген. 1944 жылы мектепті бітіргеннен кейін Василий Михайлович Полтава аудандық әскери комиссариатымен әскери қызметке шақырылып, шығысқа 33-ші оқу-атқыштар полкіне, 1945 жылдың мамыр айынан бастап 242-ші жеке танкке қарсы артиллериялық дивизияға, 1946 жылдан бастап 64685-ші әскери бөліміне танкіге қарсы жойғыш полкіне жіберілді. Василий Михайлович 1951 жылы сәуірде әскерден босатылды.

В.М. Кочубейдің еңбек жолы соғысқа дейін «Ольгино» ауылындағы колхозда басталып, Миас қаласындағы Орал автозауытына запасқа шыққаннан кейін де жалғасты. Василий Михайлович Булаевқа 1966 жылы оралып, «Казсельхозтехникада» жұмыс істей бастайды,

1969 жылы Булаев ДСУ-436-ға ауысады. 1977 жылы ол Булаев Казсельхозтехникасына оралып, 1987 жылы зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмыс істейді.

«Жапонияны жеңгені үшін», «Еңбек ардагері», «Кеңес Одағының Маршалы Г.К.Жуков» медальдарымен, мерейтойлық медальдармен марапатталған.

МҰСАБАЕВ Махмет Жүнісулы (1917-1978).

Солтүстік Қазақстан облысы, Бескөл ауданы, «Плоское» ауылында дүниеге келген. Мектеп бітірген соң Петропавл ветеринарлық техникумына түсіп, бір жыл оқыды. Кеңес Әскері қатарына 19.08.1939 жылы шақырылды. 4-ші қосалқы артиллериялық полкте телефоншы болып қызмет атқарды, 1940 жылдың наурыз айында 317-ші жеке артиллериялық дивизияға ауыстырылды. 1946 жылдың мамыр айында әскерден қайтарылды.

«I дәрежелі Отан соғысы» орденімен, «Ерлігі үшін», «Тың және тыңайған жерлерді игергені үшін», «Еңбек ардагері», «Кеңес Одағының Маршалы Г.К. Жуков» медальдарымен, «Социалистік Еңбек Екпіндісі» белгісімен, мерейтойлық медальдармен марапатталған.

МҰСАРИАНОВ Ақберген (1923-2009).

Солтүстік Қазақстан облысы Аққайың ауданының «Еңбек» ауылында дүниеге келген. Мектепті бітіргеннен кейін өз ауылында есепші болып жұмыс істей бастады.

1942 жылы 16 мамырда Ақберген Кеңес әскері қатарына шақырылып, Смоленск түбіндегі №17 атқыштар полкіне пулеметші болып жіберіледі. 1943 жылы 22 ақпанда оң қолынан ауыр жарақат алып, ауруханаға түсті. 1943 жылы тамызда жаралануына байланысты әскерден босатылды. Әскерден оралғаннан кейін Ақберген Мұсарианов «Еңбек» ауылына келді. Дүкен меңгерушісі болып жұмыс істеді. Ұлы Отан соғысы аяқталғаннан кейін Чистовский ауылдық кеңесінің Хлебоборное ауылына көшеді де, «Булаев орман-

шылығына» орманшы ретінде қабылданады, онда 1983 жылға - зейнеткерлікке дейін жұмыс істейді.

«II дәрежелі Отан соғысы» орденімен, «1941-1945 жж.соғыс ардагері» белгісімен, «Еңбек ардагері», «Кеңес Одағының маршалы Жуков» медальдарымен, Украина Президентінің мерейтойлық медалімен, аудан әкімшілігінің алғыс хаттарымен марапатталған.

ПИСТУН Иван Григорьевич (1924-1999).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы, «Полтавка» ауылында дүниеге келген. Отбасында он бір бала болды. 1930 жылы Полтава жеті жылдық мектебінің бірінші сыныбына түсіп, онда екі жыл оқыды. Әкесі қайтыс болғаннан кейін Иван мектепке баруды тоқтатты.

1942 жылдың 21 қыркүйегінде Иван Григорьевич Кеңес Әскері қатарына шақырылып, оқу-танк полкінің 20 бөлімшесіне жіберіледі. 1943 жылдың мамыр айында гвардиялық Қызыл Ту корпусының №9 жеке барлаудың №49 механикаландырылған бригадасында пулеметші болады. 1943 жылы тамызда ол сол аяғынан ауыр жарақат алып, ауруханаға түсті. 1944 жылы 15 Оаңтарда жаралануына байланысты әскерден босатылды. Сөйтіп, ауылына қайтып келді. Ұлы Отан соғысы аяқталғаннан кейін Иван Григорьевич, Мағжан Жұмабаев ауданы (бұрынғы Конюхов, Булаев) Воскресенка ауылына көшеді, онда байланыс торабында монтер болып жұмыс істейді. 1971 жылы отбасымен Булаев қаласына көшеді. Еңбек жолын мұнай айдау станциясында жалғастырады.

«I дәрежелі Отан соғысы» орденімен, «Ерлігі үшін», «Тың және тыңайған жерлерді игергені үшін», «Еңбек ардагері», «Кеңес Одағының Маршалы Г.К. Жуков» медальдарымен, «Социалистік еңбек екпіндісі» белгісімен, мерейтойлық медальдармен марапатталған.

САПАРОВ Дюзелбай Ялгашевич (1966).

Сырдария облысы, Ақалты ауданы, Сартөбе ауылында дүниеге келген. 1973 жылы №3 Әлия Молдағұлова атындағы қазақ орта мектебіне оқуға түсіп, 1983 жылы бірінші сыныпқа түседі. Сол жылы №2 мектепаралық комбинатта «тракторшы» мамандығы бойынша өн-

дірістік оқытудың толық курсынан өтті, «С» санатындағы көлік құралдарының жүргізушісін даярлау бағдарламасы бойынша оқыды.

1983 жылдың мамыр айында Хорезм облысы, «Гулистан» кеңшарында шебер, дәнекерлеуші болып жұмыс істеді. 1984 жылдың қараша айында Ауғанстанның Кушка қаласына №51018 әскери бөліміне қызметке шақырылды. Желтоқсан айында №70808 автобатальон құрамына қабылданды. 1986 жылы Низами атындағы Ташкент мемлекеттік Халықтар достығы институтына орыс тілі мұғалімі мамандығы бойынша сырттай бөлімге түсті. 1991 жылы институтты бітірген. 1987 жылы ақпан айында запасқа шықты. 1989 жылы өз қызметін «Гулистан» кеңшарында дәнекерлеуші болып жалғастырды. 2003 жылы отбасымен Қазақстан Республикасына тұрақты тұруға көшіп келді. 2015 жылы Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданының жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөліміне консультант болып жұмысқа орналасты.

Ауғанстандағы қызметі кезінде «Ерлігі мен батылдығы үшін», «Ауған халқына ризашылық білдірген жауынгер-интернационалистке», «Қазақ КСР Қарулы Күштеріне 70 жыл» медальдерімен, «Жауынгерлік іс-қимылдарға қатысушы» төсбелгісімен, «Жауынгерлік ерлігі үшін», «Кеңес әскерлерінің АДР-дан шығарылуына 15, 20, 25 жыл», «Сіңірген еңбегі үшін» орденімен марапатталған.

САТРАКОВ Константин Александрович (1966).

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы, Булаев қаласында дүниеге келген. 1982 жылы №2 Булаев орта мектебінің 8 сыныбын бітіріп, №10 Булаев кәсіптік-техникалық училищесіне түсіп, 1985 жылы ағаш ұстасы мамандығы бойынша бітірді.

1986 жылы сәуірде Кеңес әскері қатарына Қызыл Тулы Түркістан әскери округіне, №66788 әскери бөліміне шақырылды. Қызметін аяқтағаннан кейін 1988 жылы Булаев сауда орталығына жұмысқа қабылданды, онда 1993 жылдың сәуіріне дейін жұмыс істеді. 1993 жылдың 3 сәуірінен бастап М. Жұмабаев ауданының өрт сөндіру бөлімінде жұмыс істейді.

Ауғанстандағы қызметі үшін «Қызыл Тулы Түркістан әскери округіндегі жанкешті әскери еңбегі үшін» белгісімен, «Ауған халқына ризашылық білдірген интернационалист- жауынгерге», «Кеңес әскерлерінің ДРА-дан шығарылуына 15 жыл», «Кеңес әскерлерінің ДРА-дан шығарылуына 20 жыл» медальдерімен, КСРО Жоғарғы Кеңесі Төралқасының грамотасымен марапатталған.

Өрт сөндіру бөлімінде жұмыс істеген уақытында К.А.Сатраков ауданның қоғамдық өміріне белсенді қатысады және спорт жарыстарында жүлделі орындарға ие болғаны үшін Мағжан Жұмабаев ауданы әкімінің Құрмет грамоталарымен және дипломдарымен марапатталған.

ӨТЕЕВ Аймұқан (1925-1997).

Солтүстік Қазақстан облысы, Тайынша ауданы, «Теңдік» ауылында дүниеге келген. Еңбек жолын 1940 жылы бастаған. 1943 жылы ақпанда Кеңес әскері қатарына шақырылды. 1-ші Белорус майданының №102 атқыштар дивизиясының №16 атқыштар полкінде соғысқан. 1944 жылы 24 маусымда оң жамбасына ауыр жарақат алып, Тбилиси қаласына жеткізілді. 1945 жылы оң аяқ-қолын жамбас үстінен ампутациялағаннан кейін запасқа шығарылады.

Жұмыс істеген уақытында Құрмет грамоталарымен марапатталған. Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы, Сарытомар ауылында тұрған.

«Отан соғысы» орденімен, «ҰОС Жеңісіне 20 жыл 1941-1945», «ҰОС жеңісіне 30 жыл 1941-1945», «ҰОС жеңісіне 40 жыл 1941-1945», «ҰОС жеңісіне 50 жыл 1941-1945», «КСРО Қарулы күштеріне 60 жыл», «КСРО Қарулы Күштеріне 70 жыл» мерейтойлық медальдерімен, «Кеңес Одағының маршалы Г.К. Жуков» медалімен марапатталған.

МАНЗЯ Василий Петрович (1936-2017).

Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы, Полтавка ауылында дүниеге келген. Белгілі мұғалім, журналист, суретші. Педагогикалық және көркемдік білімі бар.

Еңбек жолын 1958 жылы Петропавл педагогикалық училищесінде бейнелеу өнерінің оқытушысы болып бастаған. Петропавл қ. Успенск

мектебінің, балалар көркемсурет мектебінің меңгерушісі болып жұмыс істеді, содан кейін облыстық «Ленинское знамя» (қазіргі «Северный Казахстан») газетінің редакциясына ауысты. «Нива» журналының тұрақты авторы, «Провинция» журналының редакциялық алқасының мүшесі. 1987 жылдан Петропавлов педагогикалық училищесінде мұғалім. Қазақстан Суретшілер Одағының және Журналистер Одағының мүшесі, «Әлем халықтарының өнері» халықаралық қауымдастығының лауреаты. Елдегі және шетелдегі әртүрлі басылымдарда үш мыңға жуық бейнелеу өнері, бес жүзге жуық изоновелл және лирикалық миниатюралар жарық көрді.

Василий Манзя прозашы, көптеген лирикалық миниатюралардың авторы және графикалық суретші, кітаптарының иллюстраторы. Жерлестері оның шығармашылығын 1980-ші жылдары облыстық «Ленинское знамя» газетінен, орталық журналдардан, жинақтардан, қалалық көрме залынан, облыстық кітапханадан, мұражайда өткен жеке көрмелерден біледі. Оның жұмыстары Германия, Израиль, Канада, Новая Зеландияның жеке коллекцияларында, Ресей, ТМД елдерінің, әлемнің мұражайларында қойылған.

Василий Манзя «Ыбырай Алтынсарин» төсбелгісінің, «Еңбек Қызыл Ту» орденінің иегері. «Ионовелла» жанрының авторы - лирикалық эскиздер жазылған гравюралар. Суретші ауыл адамының күнделікті өмірін, Солтүстік Қазақстанның табиғатын поэтикалық және шабытпен жырлайды. Әдеби шығармашылық болсын, бейнелеу өнері болсын, оның дизайнына ғашық бола отырып, ол өзіне адал болып қалады. Шынайы түрде жасалған жұмыстар талғампаз және миниатюралық, олардың түсі бай және жұқа, композициялық құрылым сенімді ойластырылған.

ШЕСТЕРИКОВ Владимир Георгиевич (1939-2010).

Солтүстік Қазақстан облысының қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы, «Зарослое» ауылында дүниеге келген. Ақын, жазушы, журналист, КСРО және Қазақстан Жазушылар және Журналистер Одағының мүшесі, Қазақстан Журналистер Одағы сыйлығының үш мәрте лауреаты. Шестериковтың бүкіл өмірі туған жері Солтүстік Қазақстан облысымен тығыз байланысты. Студенттік жылдары өлең жаза бастады. Петропавл пединститутын бітіргеннен кейін редакцияға жұмысқа қабылданды. Облыстық

«Ленинское знамя» (қазіргі «Солтүстік Қазақстан») газетінде жарты ғасыр бойы журналистика саласында жемісті еңбек етті. В.Шестериков газеттегі жауапты жұмысын әдеби қызметпен сәтті ұштастырды. Ол республикамызда талантты ақын. «Жер алауы», «Лиловые снега», «Благодарю за все, что было», «Моменты», «Прощенное воскресенье» атты өлеңдер жинағының авторы ретінде танылып, онда Қазақстанның Ұлы даласы, жүрегіне жақын ғажайып Есіл, құнарлы жердің керемет адамдары, табиғаттың сұлулығы жырланады.

Облыстың көрнекті тұлғалары, қарапайым адамдары әдеби және өлкетану зерттеулері туралы очерктерінің басты кейіпкерлері. Оның талантына Қазақстан мен ТМД басылымдары қызығушылық танытты. В.Шестериковтың шығармалары қазақ және украин тілдеріне аударылған. Ол республикада бірінші болып орыс тілді оқырмандарды ұлы ақын Мағжан Жұмабаевпен тереңірек таныстырды. «Свеча в ураганной степи» және «Летящее пламя» атты кітаптары Мағжанның шығармашылығы мен өміріне арналған. Сондай-ақ ол аударма саласында да айтарлықтай табыстарға қол жеткізген қаламгер. Атап айтсақ, Мұталлап Қанғожин, Бақыт Мұстафинның шығармаларын аударды. В.Шестериковтың жас әдеби ауысымды дайындауға және тәрбиелеуге қосқан үлесі баға жетпес, ол көптеген қабілетті ақындар мен прозашыларға жылы лебізін білдірді. Көп жыл бойы «Провинция» облыстық әдеби журналының бас редакторы қызметін қоса атқарды. 1991 жылдан бастап «Нива» журналының редакциялық алқасының құрамына кірді, оның беттерінде өз жерлестерінің шығармашылығын ұсынып, өз шығармаларын үнемі жариялап отырды. Владимир Шестериковтың шығармалары «Простор», «Молодая гвардия», «Смена», «Сибирские огни», «Нива» журналдарының беттерінде және басқа да басылымдар мен ұжымдық жинақтарда жарияланып, қазақ, украин, неміс және орыс тілдеріне аударылды. Оның көп жылғы шығармашылық еңбегі мемлекеттік наградалармен, Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің Құрмет грамотасымен, ҚР Журналистер одағының сыйлықтарымен марапатталды.

ПІШЕНБАЕВ Қайрат Сәкенұлы (1961).

Солтүстік Қазақстан облысы қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының Дүйсеке ауылында дүниеге келген. 1986 жылы Алматы халық шаруашылығы институтын экономист мамандығы бойынша тәмамдаған.

1986-1991 жж. «Мологвардейский» кеңшарында экономист, комсомол ұйымының хатшысы;

1991-1993 жж. Алматы қаласында «Қаз-суқұрылыс материалдары» жабдықтарды жиынтқытау жөніндегі инженері; Алматы қаласында ҚазКСР Мемлекеттік жабдықтау «Қазсыртқыалмасу» көтерме-делдалдық фирмасының коммерциялық бөлімінің бастығы;

1993-1994 жж. «Қазсыртқыкелісімшарт» АҚ республикалық келісімшарт корпорациясының өндірістік-коммерциялық бөлім бөлімшесінің бастығы, коммерциялық бөлімінің бас маманы;

1994-1995 жж. Алматы қаласында Мақсат» фирмасының коммерциялық директоры;

1995-1997 жж. Алматы қаласында «Бизнесбанк» АБ валюта басқармасының сыртқы сауда операциялары бөлімінің маманы;

1997-2000 жж. Астана қаласында «Азық-түлік корпорациясы» ЖАҚ бөлімінің бастығы;

2000-2004 жж. «Азық-түлік корпорациясы» ЖАҚ өкілдігінің директоры;

2004-2008 жж. Солтүстік Қазақстан облысы Ақжар ауданының әкімі;

2008-2011 жж. Солтүстік Қазақстан облысы Қызылжар ауданының әкімі;

2011-2013 жж. «Нұр Отан» ХДП Солтүстік Қазақстан облысы филиалы төрағасының бірінші орынбасары;

2013-2015 жж. Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданының әкімі;

2015-2020 жж. Солтүстік Қазақстан облысы бойынша мемлекеттік еңбек инспекциясы басқармасының басшысы;

2020 жылдан бастап Шоқан Уәлиханов ауданының әкімі.

Марапаттары: «Құрмет» ордені (2006), «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001), «Қазақстан Конституциясына 10 жыл» (2005), «Еңбек даңқы» (2010) медальдары. Қазақстан Республикасы Президентінің Алғыс хаты.

ЖЕТІНШІ БӨЛІМ

ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ
30 ЖЫЛДЫҒЫНДА

ЕЛІНЕ ЕҢБЕГІ СІҢГЕН АЗАМАТТАР

ХАЛЫҚТЫҢ СҮЙІКТІСІ

Алтынбек Сейпілұлы Сапаров Мағжан Жұмабаев ауданының Ноғайбай («Қызыл») ауылында туып-өскен (1968). Ресей Федерациясының бұрынғы қазақ жері – Омбымен шекаралас болғандықтан орта мектепті тәмамдаған соң Омбы ауылшаруашылық институтында оқыды.

1994 жылы алғашқы еңбек жолын «Қарақоға» кеңшарының бөлімше меңгерушісі болып бастады. Кейінірек осы шаруашылықтың директорының орынбасары боп тағайындалды. Алайда кеңшарлардың таратылуына әрі заманның нарықтық қатынастарға ыңғайлануына байланысты Алтынбек бауырларымен бірігіп, жеке кәсіпорын құрды. Сөйтіп, «Ноғайбай» атты ЖШС (1995) дүниеге келді. Басты бағыты – астық шаруашылығы.

1996 жылы Алтынбек Сейпілұлы «Ноғайбай» шаруақожалығын басқарды. Атасы Ноғайбай би заманында атақты кісі болған. Қадамы құтты болды, ісі ширады, көрсеткіштері елді қуантты. 2003 жылдан бастап осы кәсіпорынның бас директоры ретінде қызметін жалғасты-

рды. Шүкір, табыссыз болған жоқ. Елдің абыройына бөленді. Үкімет еселі еңбегін бағалады. «Құрмет» орденімен, «Қазақстан Конституциясына 10 жыл» мерекелік медалімен марапатталды. Аудандық, облыстық мәслихатқа депутат боп сайланды.

«Ноғайбай» ЖШС өзінің жұмысын бастағалы бері тек жақсы қырынан көрініп келеді. Алғашқы сәтте дәнді дақылдар егумен басталса, кейін жылқы фермасы ашылды. Диірмен орнатылды.

Жергілікті халық Алтынбектің игі бастамасын бірауыздан қолдап, «бір жеңнен қол, бір жағадан бас» шығарып, бірлесіп еңбек етті. Бас директор қарап қалған жоқ. Ескі үйлердің орнына жаңа тұрғын үйлер тұрғызды, көшені көріктендірді, ауыл іші түнде самаладай жарқырап тұратын болды. Халыққа қажетті дүкен ашылды, тұрғындарға арналған «Демалыс үйі» пайдалануға берілді (2016), оның ішінде 200 кісілік акт залы мен кітапхана орналасқан. Жаңа медициналық құрал-жабдықтармен қамтамасыз етілген медициналық амбулатория жұмыс істей бастады. Мұнда екі палата, дәріхана мен дәрігердің қабылдау бөлмесі, процедуралық, т.б. кабинет бар.

Алтынбек Сейпілұлы ауылшаруашылығындағы бәсекелестіктің қыр-сырын терең меңгерген болатын, сондықтан бір ғана астық шаруашылығымен алысқа ұзамайтындығын ескеріп, Алманиядан симменталь асыл тұқымды ірі қара малын алдыртты. Ол үшін заманауи

жабдықталған кешен салғызды. Сүт шаруашылығын мықтап қолға алды. Бұл аз десеңіз, 2012 жылы Булаев қаласынан сыйымдылығы 30 000 тонналық элеваторды іске қосты.

Ауызсу мәселесі бұл ауылдың да басты проблемасының бірі еді. Сондықтан Қарақоға-Ноғайбай су құбыры тартылып, әрбір үйге дейін жеткізілді.

Жасанды шөп төселген мини-футбол алаңы мен балалардың ойын алаңы да халықтың көзайымына айналды. Үш жыл ішінде квота бойынша оңтүстік облыстардан қоныс аударатын тұрғындарға арнап 9 жаңа үй тұрғызылды. Оларға жұмыс орны қарастырылды. Алдағы уақытта қазіргі заманға сай жаңа орта мектеп, қоғамдық монша, бірнеше тұрғын үй салу жоспарда бар.

Екінші дүниежүзілік соғысқа қатысушыларға арналған ескерткіш-белгі орнатылды.

2000 жылы Алтынбек жетекшілік ететін «Ноғайбай» ЖШС орын тепкен жер «Ноғайбай ауылы» деп заңды түрде аталды. Ал Ноғайбай би ауылдық округі (орталығы Надежка селосы) 2019 жылы құрылды. Округте 6 елдімекен шоғырланған. Олар – Надежка, Қарағанды, Ноғайбай, Дүйсеке, Еремеевка және Бинаш ауылдары. Қазағы, орысы, татары, белорусы, украины, немісі аралас тұрып жатқан округ тұрғындарының саны - 1640.

Қысқаша тарихымен таныстыра кетелік. 1907 жылы Ресейден қоныс аударушылар келе бастады. Оларды Сібірге жіберген. Омбы облысының Есілкөл станциясына. Біз суреттеп отырған ауылдан алыс емес. Ол кезде орысша атаулар жоқ. Ауылда қазақтар тұратын. Бақай деп аталды. Көшіп келушілер қаптап кетті де, Надежка деп атын ауыстырып алды.

Шүкір, қазақтың тарихи атаулары бірте-бірте қайтарылып жатыр. Әділеттілік салтанат құру керектігін өзге этнос өкілдері де түсіне бастағандай. Ресеймен шекарада Ноғайбай би атамыздың айбынды есімі жарқырап тұрғаны қандай ғанибет?!

«Ноғайбай Батырбекұлы (1834-1917) – бек білімді, атақты һәм ақылды, қара қылды қақ жарған әділдігімен елге танылған, шаршы топтың алдында су төгілмес жорғадай көсіліп, бір ауыз сөзбен құн кесіп, жалғыз уәжбен дау шешкен Ноғайбай би ел мен елді, ағайынды бір-бірімен жарастырушы бітімгер, ел тыныштығы, оның бақытты келешегі үшін күрескен озық ойлы қайраткер» - жазылған ұрпақтары атынан би атаға тұрғызылған монументте.

Ноғайбай бидің немересі Алтынбек Сейпілұлының атасы сияқты еліне адал қызмет етуі – табиғи заңдылық. Ата жолын қастерлеу, халқына қалтқысыз қызмет ету – Сапаровтарға тән қасиет.

2018 жылы Алтынбек Сейпілұлының Елбасының «Рухани жаңғыру» бағдарламасы бойынша «Жомарт жүрек» сыйлығына ие болуы – оның ерен еңбегіне берілген әділ баға.

А.Сапаровтың республикалық конкурста «Жылдың үздік фермері» номинациясы бойынша «Халықтың сүйіктісі» сыйлығын иеленуі де тегін емес еді. Нұр-Сұлтан қаласында өткен осынау марапаттау салтанатында Алтынбектің атақты әнші Димаш Құдайбергеновпен, мәнерлеп сырғанаудан чемпион Элизабет Тұрсынбаева, Ресей суретшісі Никас Сафронов, жас талантты әнші Ержан Максиммен қатар тұруы – Мағжан Жұмабаев ауданы үшін ғана емес, Солтүстік Қазақстан облысы үшін зор мәртебе!

Өйткені, Алтынбек Сейпілұлы Сапаров тұралап жатқан ескі ауылды қазіргі заманғы елдімекенге айналдырды. Жүздеген адамға жұмыс орнын тауып берді. Оларға барлық жағдай жасады. Ауылының әлеуметтік-экономикалық мәселелерін өз мүддесінен жоғары қоя білді. Осыдан жүз жылдан астам уақыт бұрын еліне өзге этнос өкілдері баса-көктей енген болса, бұл күндері өз ағайындарын шақырып, оларға қажетті мәселенің бәрін шешіп отыр.

Бұдан асқан бақыт бар ма? Өз халқына қалтқысыз қызмет етіп отырған Сапаровтардың адал еңбегі жанып, жұлдызы жарқырай берсін деп тілейміз.

ХАЛЫҚ ҚАМҚОРШЫСЫ

РАФАЛЬСКИЙ Анатолий Брониславович (1955).

Туған жері: ҚазКСР, Көкшетау облысы, Чкалов ауданы, «Зеленый Гай» ауылы. Целиноград ауыл шаруашылығы институтын бітірген (1975-1980). «Ғалым-агроном».

Еңбек өтілі:

«Коммуна жұлдызы» колхозының агрономы (1980-1981);

«Куйбышев» колхозының бас агрономы (1981-1990);

«Куйбышев» колхозының төрағасы (1990-1996);

«Агрос Ясная Поляна» АҚ директоры (1996-1999);

«Ясная Поляна СК» ЖШС директоры («Агрос Ясная Поляна» деп қайта құрылды), (1999-2005);

«Тайынша Астық» ЖШС директоры (бұрынғы «Ясная Поляна СК» ЖШС), (2005-2016);

«СК АГРО 2050» ЖШС директоры (2016 жылдан бастап – осы кезге дейін.)

Солтүстік Қазақстан облыстық мәслихатының депутаты. Халық денсаулығын сақтау, әлеуметтік қорғау, білім, мәдениет және жастар ісі мәселелері жөніндегі комиссияның төрағасы (03.2016 бастап).

Марапаты: орден «Құрмет» (2008), «Парасат» (2016);

Медальдар: ХШЖК қола медалі (1987); мерейтойлық медальдар: «Астана» (1998), «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001), «Қазақстан Конституциясына 10 жыл» (2005).

Анатолий Брониславович жас кезінен іскерлігімен елдің көзіне түскен азамат. Ол Тайынша, әрісі Қазақстандағы поляк диаспорасының мақтанышы. Қамқоршысы.

Бір таңқалғаным: Рафальскийдің айналасындағы әріптестерінің осалы жоқ. Неге? Өйткені, ол өзінің ғана жағдайын жақсартып қоймайды, басқалардың да бай тұрмыста өмір сүруін қалайды. Сенбесеңіз, оның басқарған ұжымдарына барып көріңізші, әлемдік дағдарыс кезеңі болса да қиналып отырған бірі жоқ. Себебі, олар Рафальскийге сенеді. Ерінбей еңбек етеді. Ұлы Абайдың халқына өсиет етіп қалдырған «Еңбек етсең ерінбей, Тояды қарның тіленбей» деген дана сөзін поляктардың іс жүзіне асырып жатқанына ырза болмасқа еш шара жоқ. 1990 жылы 35 жастағы білікті бас агрономды жерлестері басқарма төрағасы етіп сайлайды.

2016 жылы осы оқиғаны ол есіне алды: «Колхоз басшылығы маған сеніп тапсырылған кезде, - деді Анатолий Рафальский, - ферманың туберкулез және бруцеллезге шалдыққан ірі қарасын толығымен жойып жіберуге шешім қабылдадым. Өте дұрыс істедім. Ал 1992 жылы Рязань облысынан қара түсті, асыл тұқымды 300 бас ірі қара әкелдім. Содан бастап біздің мал шаруашылығымыз дами бастады».

Мағжан Жұмабаев ауданы туралы осы кітапты әзірлеу барысында Анатолий Брониславовичпен Советское селосында жолықтық. Қазақстан халқына «Тайынша-Астық» компаниясын басқарып, керемет көрсеткіштерімен танымал болған кәсіпкер-басшыдан жөн сұрастық. – Тайынша ауданында компания басқарып жүргенімде, - деп бастады әңгімесін Анатолий Брониславович, - жақсы мамандар көп болды. Содан 2016 жылы облыс басшылығы Мағжан Жұмабаев ауданындағы Советское селосының шаруашылығын қолға алуымды өтінді. Бұл шаруашылықтың өткен тарихы қызықты әрі мазмұнды. Алайда кәсіпорынның тоқырап тұрып қалғанына бірнеше жылдың жүзі өтіпті. Жұмыс жоқ, жалақы да жоқ. Халықтың көбі көшіп кеткен. Сондықтан жақсы бір амал қарастыру керек болды.

Бұл шаруашылықты бұрыннан білуші ем. Кеңшар барлық көрсеткіш жағынан алдыңғы қатарда болатын. Кадрлары да мықты, әлеуметтік-экономикалық, мәдени-тұрмыстық ахуалы жағынан шетелдердің кентіне ұқсайтын. Республикадағы озат шаруашылықтың бірі еді. Көршілес едік. Жанынан өткен сайын қызығатынмын. Сондықтан көп жыл шаруашылықты басқарған тәжірибеме сүйеніп, тұралап қалған кәсіпорынды жақсарту идеясы көңіліме қона кетті десем де болады».

Біздің қоғамымызда бір жаман әдет қалыптасқан. Сырттан ұжымды басқаруға кісі келетін болса, өре түрегеледі. «Сіздің керегіңіз жоқ. Өзіміз басқарамыз» деп. Осы шаруашылықта көп жыл еңбек еткен Михаил Иванович пен Николай Юрьевич, т.б. жаңа басшыны қолдады. Жұрттың әлдебіреулердің үгітіне ермеуін өтінді. Кеңшар жабылғалы бері шаруашылығы дамымай, қолда бар ресурстары талан-таражға түсіп келе жатқандығын, ендігі жерде ел болып, жаңаша көзқараспен даму жолына түсу қажеттігін ескертті. Сан мәрте жиналыс өткізілді. Ақырында тұрғындар Рафальскийге сенім білдірді. Алғашқы жылы құжаттар реттеліп, 2017 жылы жаңа директор мықтап іске кірісті.

«Шаруашылықта 10 мың гектар ғана дәнді дақылдар алқабы бар екен, - деп сөзін жалғастырды А.Б.Рафальский, - қазіргі таңда 32 мың гектарға жеткіздік. Ондаған жыл бойы егістік жерлер күтімсіз жатқан. Агротехникалық технологияға сай тиісті жұмыстар жүргіздік. Соның арқасында әр гектарына 16-20 центнерден астық жинай бастадық. Бұл шаруашылықта кезінде құрама жем әзірлейтін зауыт жұмыс істеген. Соны қалпына келтіруді қолға алдық. Элеваторды да іске қостық. 30 мың тонна астық сақтай аламыз. Кептіру, т.б. қажетті процесс өзімізде орындалады. Малшаруашылығымен айналысамыз. Еттік бағыттан сүттік бағытқа көшкелі жатырмыз. Тәжірибеміз мол. «Тайынша астық» компаниясындағы сияқты сауын сиырлары кешенін саламыз.

Кадр мәселесін шешіп жатырмыз. Өйткені, қаржы табуға болады, алайда мамандар тапшы. Осы мәселе көбіне қолбайлау болады. Оларға тұрмыстық жағдай жасау керек. Дегенмен командам жинақталып қалды. Мәселен, осыдан екі-үш жыл бұрын 16 мың гектар жердің қар тоқтату жұмыстарын қалай атқарамыз деп қиналушы ек.

Сапалы тұқым әзірлеуді жақсы жолға қойдық. Дәнді дақылдар тұқымы мен сапалы сүт сату негізгі екі бағытымыз. Ет шаруашылығын да құрмақшымыз. Өйткені, бұл кеңшарда ет комбинаты жұмыс істеген. Соны қалпына келтіреміз».

Біз осымен атақты поляк азаматы жөніндегі мақаламызға нүкте қоямыз. Өйткені, оның Тайынша ауданында атқарған өнегелі істері мен қол жеткізген ғаламат табыстары туралы арнайы жазатын боламыз.

АҒА ЖОЛЫН ЖАЛҒАСТЫРҒАН АЗАМАТ

Оразғали Бөкелбайұлы Құдасбаев «үш ұйықтаса да» ауылға келіп, еңбек етем, өмір сүрем деп ойламаған еді. 2011 жылы ағасы

Амантай кенеттен дүние салды. Елге сыйлы, халқына адал қызмет етіп жүрген азамат болатын. Еңбек жолына зер салар болсаңыз, қазіргі Мағжан Жұмабаев (бұрынғы Возвышин) ауданында маңдайынан моншақтап төгілген терін, айшықты қолтаңбасын байқар едіңіз. Аудандық ауылшаруашылығы басқармасының бас бухгалтері, «Ұзынкөл» кеңшарының партком хатшысы, «Андреев» кеңшарының директоры, Жамбыл ауданы ауылшаруашылығы басқармасының бастығы, Возвышин аудандық атқару комитетінің төрағасы, «Возвышин» кеңшарының директоры қызметтерін атқарды. 1995 жылы Амантай аға ЖШС құрып, жекеменшік кәсіпке көшеді.

Оразғали Бөкелбайұлына жолығып, шаруашылығы жөнінде сұхбаттастық.

А.С.: - Астанада ауылға оралдыңыз. Өкінбейсіз бе?

О.Құдасбаев: - Жекеменшік шаруашылықты менің ағам Амантай 1994 жылы ұйымдастырды. Оған дейін «Возвышен» кеңшарының директоры болатын. 2011 жылы ағам қайтыс болғанда Астана қаласында тұрушы ем. Ағамның өз қолымен құрған, қалыптастырған серіктестігін жалғастыруыма тура келді. 16 мың гектар алқапқа дәнді дақылдар егеміз. Қазақтың асыл тұқымды ақбас қызыл сиырын, жылқы және қой өсіреміз. 4,5 гектар шабындық жеріміз бар.

А.С.: - Сіздің қарамағыңыздағы кісілердің жағдайы жөнінде не айтасыз?

О.Құдасбаев: - Жалақыны жыл сайын көбейтіп келеміз. Қазіргі кездегі орташа айлық 120-135 мың теңгені құрайды. Жұмысшылардың еңбегін бағалауға тырысамыз. Бүгінгі таңда 110 кісі тұрақты жұмыс істейді. Жаз айларында маусымдық жұмыстарға байланысты 150-ге дейін жетеді. Жыл соңында ынталандырудан басқа 13-ші жалақымыз бар. Әр жұмысшы бір тоннадан мал азығын – жем алады. Материалдық көмекті де ұмытпаймыз. Тұрмыстық-тұрғын үй жағдайы жақсарды. Көлік алуға да жәрдемдесеміз. Мерейтой иелерін қаржылай ынталандырамыз. Қаза шыққан үйге тиісті көмек береміз.

А.С.: - Серіктестіктің тыныс-тіршілігі туралы айтсаңыз?

О.Құдасбаев: - Соңғы он жылдың ішінде техникаларды жаңартуға (комбайнер, трактор, автомашиналар) 2 млрд шамасында қаржы

жұмсадық. «ҚазАгроҚаржы» компаниясымен жұмыс істейміз. Биылғы жылдың өзінде 500 млн теңгеге келісім-шарт жасастық. Алған неси-еміз де, техникамыз да өзін-өзі ақтайды.

Шаруаның еңбегі қашанда ауыр ғой. Өйткені, оның табысқа жетуі көбіне-көп ауа-райына байланысты. Жауын жаумаса да – қиын, көп жауса да – кедергі. Немесе пісіп тұрған егінді орар кезде қар жауып кетуі де мүмкін.

Дегенмен ауызды құр шөппен сүртуге болмас. Соңғы он жылда орта есеппен әр гектардан 14-25 центнерден өнім жинадық. Аллаға шүкір!

А.С.: - Сіз жұмысшыларыңызға ғана емес, жергілікті тұрғындарға да көмектесесіз ғой.

О.Құдасбаев: - Міндетті түрде. Ағам тұрғызған мешіт пен монша жұмыс істеп тұр. 2012 жылы екі қабатты кеңсе тұрғыздым. Бұрынғысы кеңшардан қалған ескі ғимарат еді.

Мектеп, балабақшаға жөндеу жұмыстарына қаржы бөлеміз. Көшелерді көріктендіреміз. Өткен жылы 10 млн теңге жұмсадық. Ардагерлерге мейрам кезінде құрмет көрсетеміз. Өз күшімізбен мамандарға үй тұрғызуды бастадық. Алдағы уақытта жалғастырамыз.

Астанадағы қызметімді тастап, ауылға келіп тұру – айтуға ғана оңай. Ірі құрылыс компаниясында басшылық қызмет атқардым. Ағамның балалары тым жас еді ол кезде. Тұңғыш немересі аграрлық университетті бітірді. Қазір менің қолымда. Кәсіпкерлікке үйретіп жатырмын. Орынбасарым боп қызмет істейді. Ағамның отбасы ауылдан көшкен жоқ.

А.А.: - Өміріңіздегі естен кетпес кездесу жайында айтсаңыз?

О.Құдасбаев: - 2004 жылы Елбасының тапсырмасы бойынша Омбы қаласында Шоқан Уәлихановқа ескерткіш орнаттық. Ол кезде «Монумент» фирмасының директоры едім. Жауапты жұмыс маған тапсырылды. Екі айда орындап шықтық. Тұңғыш рет Президентімізбен Омбыда жолықтым. Ескерткіштің ажылу салтанатында.

2005 жылы Астанада ірі құрылыс компаниясында басшылық қызметте едім. Жаңа зауыт тұрғыздық. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев біздің ісімізбен көрмеде танысты. Маған бірнеше сауал қойды.

А.А.: - Елбасымен екі рет кездестіңіз.

О.Құдасбаев: - Үшінші рет Нұрсұлтан Әбішұлы Петропавл қаласына келіп, кәсіпкерлермен кездескенде қатыстым. Бұл үш оқиға менің жадымда мәңгілік сақталған, ұмытылмас сәттер.

ПАТРИОТ

Аллаға шүкір, Қазақстанда болмаған жерім кемде-кем. Облыстардың барлығын, еліміздің төрт бұрышын – Ресеймен, Өзбекстан, Қырғызстан, Монғолия, Түркменстан, Қытай шекараларындағы аудандарды араладым. Әйтсе де Ресейдің Омбы облысымен шекарадағы шағын ауылда кәсіпкерлікпен айналысып, қоңырқай тіршілікпен өмір сүріп жатқан Чернышов Вячеслав Павлович секілді туған жеріне адал, туған еліне жанашыр адам көрмеген сықылдымын.

Вячеслав Павловичтің өмірбаянына келер болсақ, 1985 жылы Целиноград ауылшаруашылығы институтын бітіріп, арнайы жолдамамен «Александров» кеңшарына аға экономист боп орналасады. Сосын бас экономист, 1996 жылдан бастап «Александровское» ЖШС директоры. Ауыл тұрғындары Вячеслав Павловичтің сөзден гөрі істің адамы екендігін, алғашқы басқару жылында жауапты, бастамашыл, іскер басшы екендігін танытқандығын атап көрсетер еді.

Ол мал шаруашылығына да, егін шаруашылығына да озық технологияны, заманауи техникаларды, ұтымды әдістерді қолдануды бағыт қолға алған азамат. Оның ірі қара кешеніндегі 590 бас ірі қара 300 сауын сиыр дер кезінде графикке сәйкес күтім көріп, өлім-жітімсіз өсімімен көбейтілді. Асыл тұқымды қазақтың ақбас қызыл бұқаларын сатып алып, жергілікті малмен шағылыстырып, асылдандыру процесін ойдағыдай атқарды.

Егін шаруашылығында озық технологияны іске асырды. Бидайдың жаңа тұқымын екті. Күнбағыс, рапс пен сояны да қолға алды.

Біз, Мағжан Жұмабаев аудандық мәслихатының хатшысы, елге белгілі абыройлы азамат Төлеген Әбілмәжіновпен Александровское селосына ішіне енгенімізде, көшелердің тілмен жалағандай тазартылып қойғанына таңырқастық. Енді бірде аулалардағы қалың қарды сыртқа шығарып жатқан тракторға көзіміз түсті. Осының алдында атбасын бұрған ауылдарымызда күртік қардан әрең жүріп өткен көлігіміз ауыл көшелерінде зырылдай жөнелді.

- Ауылыңыз тап-таза екен, - дедім аман-саулықтан соң.
- Рахмет, - деп бір жымыып қойды ЖШС директоры.

Шындығында қар тазалауды ұйымдастырған ауылдық округ емес екен, алдымызда күліп отырған Чернышов мырза болып шықты.

Вячеслав Павлович жыл сайын өз ауылына ғана емес, көршілес Қарағанды, Таман ауылдарына да демеушілік көмек көрсетіп келеді. Соңғы жылдардағы көмегінің көлемі ондаған миллион теңгені құрайды. Ол әрдайым оқушыларға ыстық тамақ ұйымдастыру, спортты дамыту, ардагерлерге қамқорлық жасау, мерекелік іс-шаралар өткізу, тасжолды жөндеу, т.б. қайырымдылық әрі демеушілік көрсетеді. «Возвышин» ауылымен екі ортадағы жолдың 3 шақырымына асфальт төсеуге өз қаржысын жұмсады.

Селоны көріктендіру, тұрғындарға тұрақты түрде ауызсу жеткізіп беру, фельдшерлік амбулаторияны ұстап тұру да «Александровское» серіктестігінің мойнында. Мәселен, ол медициналық құрал-жабдықтар сатып алуға 643 мың теңге аударды. Александров орта мектебінің спорт залын жөндеуге 600 мың теңге жұмсады. Оған қоса көрші ауылдардағы (Қарағанды, Таман) орта мектептерге де қамқор қолын созды. Тек 2017 жылды 25 млн. тенге сыйлаған екен. Бұл аз десеңіз, «Мектепке жол», «Қарттар күні», Жеңіс күні сияқты қайырымдылық акциясынан бөлек облыстық жетім балалар үйінің демеушісі.

Александров, т.б. ауылдардағы жағдайды көре келе «Біздің үкіметіміз сонда не бітіреді?» деп ойлады.

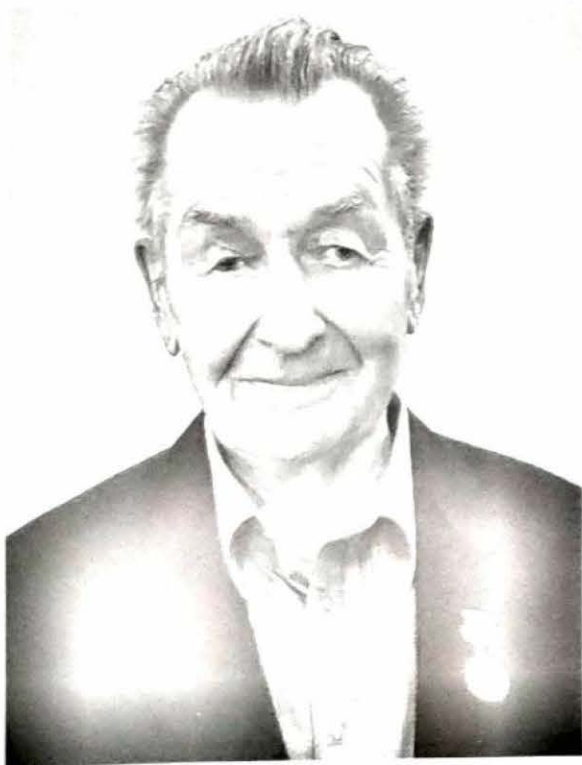
«30 жыл бойы, - деп жазыпты «Александров негізгі мектебінің» ұжымы атынан Фейсбукте, - Вячеслав Чернышов гүл отырғызатын ыдыстан бастап қымбат жөндеу жұмыстарын жүргізуге, қажетті техникаларды сатып алуға дейін тұрақты түрде көмектесіп келеді. Мәселен, 2020-2021 оқу жылында дәретхана мен су құбырын жөндеуге 2 миллион теңге бөлді».

Үстіміздегі жылдың жаңа оқу маусымы қарсаңында кәсіпкер мектепке 936 мың теңге аударып, өз серіктестігінде еңбек ететін жұмысшыларының оқушы балаларына мектеп киімін сатып алуға 30 000 теңгеден қаржы бөлген.

Ақиқатын айтар болсам, осыншама қамқорлық жасап жатқан Вячеслав Павловичті «бай адам шығар» деп ойлаған ем. Қателесіппін. Оның бар болғаны 6-7 мың гектар дәнді дақылдар алқабы бар болып шықты. Оның өзі де бірде шықса, бірде шығынға батырады. Рас, ірі қарасы бар. Бірақ, ол да көп емес. Мен білетін олигархтар 50-100 мың гектарға астық егеді. Жеке элеватор, диірмен, астық сақтау қоймаларына қоса мың-мыңдап төрт түлік өсіреді. Басқа да бизнес түрлері дамыған. Алайда Чернышов тәрізді ауылдағы әлеуметтік, мәдени нысандарға, ауыл халқына демеушілік не қайырымдылық жасаған емес.

Міне, осыдан кейін Вячеслав Павлович Чернышовты халқының жанашыры, аптал азамат, адамгершілігі биік адам, тоқетері – патриот демей көрші?!

ПАРАСАТТЫ ПЕДАГОГ

Мағжан Жұмабаев ауданы туралы осы кітапты дайындау барысында еселі еңбегімен елге танылған өнегелі педагог, «Құрмет белгісі» ордені мен бірнеше медалдің иегері, «Мағжан Жұмабаев ауданының құрметті азаматы», ардақты ардагер Геннадий Федорович Дубовикпен жолығудың сәті түскен еді. 87 жастағы қарт ұстаз жөнінде «Нағыз мұғалім осы кісі» деген ұмытылмас әсерде қалған едім сұхбаттасқан соң. Қарапайым, мәдениетті, ақылды һәм сабырлы жан екен.

«1971 жылдың, - деген еді Генна-

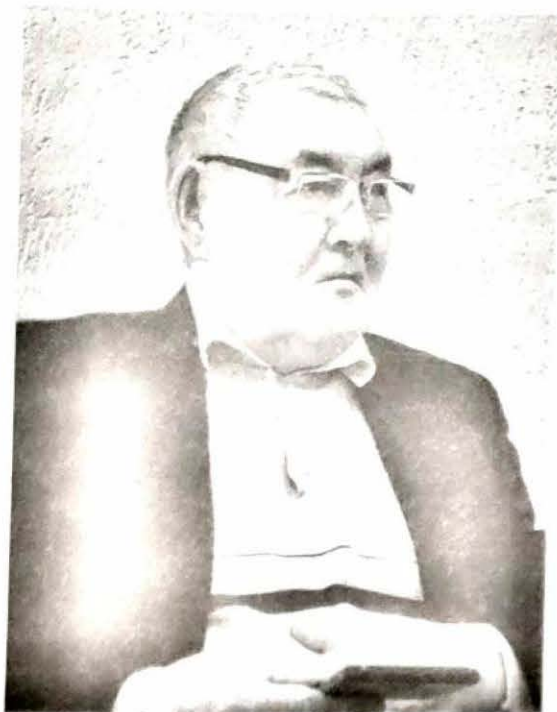
дий Федорович, - желтоқсан айында Петропавл қаласындағы мамандандырылған мектеп директоры боп қызмет етіп жүргенімде облыстық оқу бөлімі бастығының бұйрығымен қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданының оқу бөліміне бастық боп ауыстым. Ол кезде аудан емес, кадр мәселесін облыс шешетін».

Геннадий Федорович Белоруссияның Столбцы қаласында 1934 жылы туған. Он екі жасында отбасымен Қазақстанға, оның ішінде Солтүстік Қазақстанға көшіп келеді. 1951 жылы Петропавл педагогикалық институтын география мамандығы бойынша бітіреді. 1952 жылдың қыркүйегінен бастап Геннадий Федорович «Белоглин» бастауыш мектебіне жұмысқа қабылданды. 1953 жылдың тамыз айынан бастап «Соколов» орта мектебіне ауысады. 1958 жылдың тамызында Геннадий Федорович Булаев ауданы «Октябрь» орта мектебінің меңгерушісі, 1961 жылғы мамырда «Семипол» орта мектебінің директоры болып ауыстырылды. 1967 жылы ол КОКП мүшелігіне өтеді. 1969 жылдың мамыр айында Г.Ф.Дубовик «Зәкір» орта мектебінің директоры, ал 1971 жылдың қазан айында Петропавл мамандандырылған мектебінің директоры боп қызмет атқарды. 1971 жылы желтоқсанда Геннадий Федорович Дубовик Булаев аудандық халыққа білім беру бөлімінің меңгерушісі болып тағайындалып, 1999 жылдың сәуір айында зейнетке шыққанға дейін жұмыс істейді.

Ардагер «Құрмет Белгісі» орденімен, В.И. Лениннің 100 жылдығына арналған мерейтойлық медальмен, «Ағарту үздігі», «10 бесжылдықтың үздігі» белгілерімен, Солтүстік Қазақстан облыстық білім бөлімінің Құрмет грамоталарымен, Қазақстан Республикасы Президентінің, Мағжан Жұмабаев ауданы әкімінің Құрмет грамоталарымен марапатталған. 2011 жылдан бастап Геннадий Федорович «Мағжан Жұмабаев ауданының Құрметті азаматы».

ОЗЫҚ ОЙЛЫ ОР-АҒА

Ор-ағаның өмір белестері жөнінде баяндар болсақ, салмақты бір кітапқа тақырып табылар еді. Екінші дүниежүзілік соғыс тұтанардан небәрі үш ай 17 күн бұрын жарық дүниеге көзін ашқан, әлі жан-жағын барлап үлгермеген, қызылшақа сәби анасының ыстық құшағында жатып, зұлмат заман басталғанын сезген де жоқ. Ашаршылық кезінде өлмеудің қамын қарастырып, көршілес мемлекеттерге жаяу-жалпылап үдере көшкен қандастарымыздың көбі 1930-жылдары Көкшетау,

Тайынша, Булаев станцияларынан өтетін вагондарға мініп, сонау Сібірдің ну орманындағы селоларға барып, пана тұтқаны тарихтан белгілі.

Ор-ағамыз да Жаңа Сібірдің (Новосибир) Чулым ауданының «Жаңа еңбек» елдімекенінде туған екен. Хош делік. Бұл адамның пешенесіне жазылған Алланың ісі ғой. Туу да, өлу де. Ал Орекеңнің 25 жасында Жаңа Сібірдің ауылшаруашылығы институтын тәмамдап, арада үш жыл өткенде атажұртына жеткенін – тағдыр дейді. Неге? Өйткені, әрбір адам өмір сүру үшін талаптанады. Қажет болса, күреседі.

Өз жүрегі қалаған қажеттілікті бойындағы білімін, ақылын, күш-жігерін жұмсап, тартып та алады.

Оралбай Шәріпұлы да Солтүстік Қазақстанға келгенде ат жалын тартып мінетін жаста болатын. Алдына биік мақсат қойып келгендігі шындық. Кім болмасын, сырт жерден келген кісінің басынан сипай қоймасы анық. Ор-ағаң да кезінде талай теперіш көрген. Талай рет ақкөңілдігімен алданып, опық та жеген шығар. Бірақ, өмірден асқан ұстаз жоқ адамзатта. Оны қазақ жеріндегі әділетсіздік, сатқындық, көреалмаушылық, «аяқтан шалу», «тасадан тас ату» тәрізді менталитеттік үрдістер жасыта алмады. Керісінше, оны шыңдай түсті. Қанша дегенмен Сібірдің қатты аязы мен суық желінде шыдамдылыққа, шынардай беріктікке еті үйреніп кеткен зіңгіттей жас жігіт қой, ешкімге берілмеді. Алдына бас ұрмады. Өтініш айтпады. Көмек сұрамады. Ну ормандағы еңселі емендей діні қатты екендігін мойындатты.

Осылайша қызу еңбектің ортасында жүргенде он екі жыл зырғып өте шықты. Көп кісі күтпеген сәтте Оралбай аға қазіргі Мағжан Жұмабаев аупарткомының төрағасы боп тағайындалды.

Атқарылатын шаруа адамның шашынан көп болмаса да бастан асып жаққан кез еді. Әлеуметтік-тұрмыстық мәселелер таудай боп үйіліп, жылдам шешіліп жатқан-ды. Қазіргідей «Биыл реті келмесе, келер жылы орындаймыз» деген әңгіме жоқ. «Партия айтты – заң!». Ұран біреу-ақ. Уақытылы тындырмасаң, басыңмен жауап бересің.

Ерекше еңбегімен танылған Сағандықовты көп ұзамай Солтүстік Қазақстан облатқару комитетінің төрағасы өзіне орынбасар етіп бекіттірді. Жоспарлау комиссиясын басқарды. Жұмыс шаш етекпен болса

да, қыңқ демеді. Сол баяғы салмақты мінезімен, кей кезде жымып қойып, тапсырмасын бұлжытпай орындайтын.

1990-жылдың басында облыс басшылары Ор-ағанды өзіне етене таныс Мағжан Жұмабаев (ол кезде Булаев) ауданының Мағжан Жұмабаев атындағы кеңшарына директор етіп тағайындады. Ол кезде «Мен бармаймын» деген сөзге дағдыланған коммунист ағамыз үн-түнсіз Қызылжармен қоштасып кетті. Ауданға келгенде білді, өзін қыруар іс күтіп тұр екен. Қазақтың Абайдан кейінгі Ұлы ақыны саналатын Мағжан Жұмабаевтың 100 жылдығын үкімет мерекелеуге қаулы шығарыпты. Оны тап-тұйнақтай етіп атқаратын басшының бірегейі кім? – Әрине Оралбай Сағандықов!

1960 жылы заңды түрде ақталса да қарсыластарының көптігінен мұрағатта 30 жыл шаң басып жатқан Мағжанның жауһар жырлары жұлдыздай жарқырап жарыққа шықпақ. Тұңғыш рет туған жеріне небір дүлділ ақын-жазушылар, мемлекет қайраткерлері мен мемшенеуніктер атбасын бұрмақшы. Мұның бәрі айтуға ғана оңай. Ор-аған өзінің қарамағындағы «Сарытомар» мен «Жастар» ауылдарын қонақ күтіп алатындай ерекше күйге келтірді. Сквер ашты. Мағжан атамызға еңселі ескерткіш орнатты.

Облыс басшылары Ор-ағанның іскерлігінен бөлек ұйымдастырушылық қабілеті де жоғары екендігін емшідей тап басып байқаған екен. 1992 жылы білімді, білгір ағамызды Дүниежүзі қазақтарының тұңғыш құрылтайына облыс атынан делегация жеткшісі етіп жұмсайды. Мағжан Жұмабаевтың ақшаңқан киіз үйлеріне Түркия қонақтары жайғасады. Мұның да өзіндік сыры бар еді. Түріктер 1960 жылы Мағжан ақталған кезде бөріктерін аспанға атып, ақынның шығармаларын кітап етіп бастырған болатын. Қазақстанның үнсіз жатқандығын сезіп, басшыларға жеделхат та жолдаған. Жұмабаевтың мұрағаттағы қасиетті қазынасын ашу жөнінде. Небір нәубетті басынан кешіріп, «көлеңкесінен қорқып қалған» қазекеңдер Мағжан туралы ештеңе естімегендей, меңіреу боп бірнеше жыл жүрді.

Хош, сонымен Ор-аған құрылтайдан табысты оралды. Бәрі дән ырза. Ұлы Жеңістің 65 жылдығын өткізу жөніндегі комитеттің төрағасы, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың сайлау жөніндегі штабының бастығы, т.б. аса жауапты істер Оралбай Шәріпұлының мойнына жүктелді. Ор-аға Нар-аға ғой. Бәрін көргенді қыздың жиған жүгіндей әдемі етіп өткіздірді.

Бұл күнде Оралбай Сағандықовтың кеудесінде жарқырайтын «Құрмет белгісі», «Октябрь революциясы» ордендері мен ондаған

медаль, бұл аз десеңіз, «Солтүстік Қазақстан облысының құрметті азаматы», «Мағжан Жұмабаев ауданының құрметті азаматы» атағы, Елбасының өз қолымен ұсынған «Алғыс хаты», т.б. жаны жайсаң, шыншыл, Отанын сүйетін, көркем мінезді адамның шынайы портретін айғақтап тұрғандай.

АҚ ҚАЙЫҢЫН АҢСАҒАН АҚЫН

ӨМІРБАЯН ЖОЛДАРЫНАН. Ерік Асқаров (1959–2003) Солтүстік Қазақстан облысы, қазіргі Мағжан Жұмабаев ауданы, Дүйсеке ауылында дүниеге келген.

1983 жылы Алматы көркем театр институтын бітіріп, режиссер мамандығын алған. Республикалық Қазақ телевизиясында режиссер, «Жазушы» баспасында редактор, Қазақстан Жазушылар одағы әдеби қорының директоры болған. Көкшетау, Астана қалаларында қызмет атқарған. «Қарлығаш», «Жетіген», «Аққудың көгілдірі» атты жыр жинақтарының, «Біржан сал», «Петропавловск – қызылдардың қаласы» атты пьесалардың авторы. Айтыскер ақын ретінде көптеген айтыстарға қатысып, жүлдегер атанған. И.Гогольевтің «Нара суох», Л.Табукаиевилидің «Арманымның ақ құсы» пьесаларын қазақ тіліне аударған. Қазақстан Жазушылар одағының М.Мақатаев атындағы сыйлығының (1988), Қазақстан Жастар одағы сыйлығының (1990) лауреаты.

Қазақтың талантты ақыны Ерік Асқаров туралы айтар әңгіме де аз емес. Өйткені, Ерік досыммен 9-класс оқып жүргенде хат арқылы таныстым. Бақытжан Абызов деген кластасым 9-кластан бастап Алматыдағы мектеп-интернатқа ауысқан болатын. Ерік екеуіміздің танысуымызға дәнекер болды.

«Сен оптимист ақын екенсің» деп жазды Ерік бірде. Шынымды айтсам, менікі шимай-шатпақ еді, ал Ерік қауызы ашылған гүл тәрізді, жарқыл қаққан талант болатын-ды.

Мектептен соң КазГУ-дің журфагіне бірге құжат тапсырдық. Алайда екеуіміз де сынақтан сүріндік. Келер жылы Еріктің беті қайтып қалды ма, әлде, қалағаны ма, жаңадан ашылған өнер институтына құжат тапсырды. Мен болсам, «Жығылған күреске тоймас» дегендей,

журфактің жүйріктерімен бәйгеге түстім. Алла қолдап, екеуміз де студент атандық.

Жастық шақта Алматыда жиі бас қосып тұрдық. Көңілді кештерді бірге өткіздік (Жалпы Ерікпен достығым жайындағы естелікті алдағы уақытта айта жатармын).

Өткен жылы бір оқырман мені «1986 жылы Мағжан, Сәкен, Бейімбет, т.б. ақындар жазықсыз атылып кеткен, олардан жаным артық емес» депсіз, «үш әріптің» тергеуінде. Мұныңыз өтірік. Өйткені, ол кезде оларды жұрт білмейтін. Тіпті есімдерін атауға қорқатын» деп кіналады. Алайда Мағжанның 1960 жылы заңды түрде ақталғандығынан мені кінәлаушы азамат та бейхабар болатын. Тек Ерік сияқты ақын інілері шындықты білетін. Ерік маған да айтқан ақталғанын студент кезімізде.

Тергеуші маған «Біздің ғимараттың астындағы жертөледе репрессия жылдарында түрме болған. Әлі де бар. Сізді сот шешімінсіз отырғыза аламыз» деп әкіреңдегенде «Сол кезде қамалған, жазықсыз атылғандардан жаным артық емес» деп шырыл қаққанымның сыры осы еді.

Шындығында Ерік досым (1976-77жж.) Мағжан, тағы басқа ақындардың тағдыры жайында тың деректер айтатын. Мағжанның өлеңдерін жатқа соғатын. Өзінің «Мен - желмін» деген өлеңін оқитын. Оның үстіне жас кезімізде тығыз қарым-қатынаста, ағалы-інідей

сыйластықта болған Ибрагим Исаев, Жарасқан Әбдірашев тәрізді ақындар әңгіме барысында 1930-жылдарғы қазақ таланттарының трагедиясы туралы өкінішпен айтып отыратын.

Сапар барысында аудан әкімі Қайрат Омаровқа «Ерік Асқаров Солтүстік Қазақстан облысының ғана емес, исі қазақтың мақтанышы. Бетке тұтар ақыны. 2018 жылы облыс басшылары Қызылжарда (Петропавл) Ерік Асқаров атындағы жас ақындар мектебін ашып, бір жылдан соң ақынның 60 жылдығын дүрілдетіп өткізіпті. Ол үшін алғыстан басқа айтарымыз жоқ. Ақындар мектебінің директоры Жарқын Жұпархан мен белгілі айтыскер ақын Аманжол Зағыпар Ерік Асқаров мектебінде іске асып жатқан тұщымды дүниелерді айтты. Ендігі кезек сіздікі. Ерік Асқаровқа туған жерінде қандай құрмет көрсетесіздер? Есімін мәңгілік қалдыру жөнінде қандай шараларды орындай аласыздар?» деп сауал тастадық.

- Дұрыс айтасыз, - деді аудан басшысы, - Ерік Асқаровтың әпкесі Жұмабике қабылдауымда болған еді. Ол кісі ақынның атына мектеп берілсе дейді. Біздің ауданда жалғыз қазақ орта мектебі бар. Оны Мағжан Жұмабаевтың атына берген.

Біз де Жұмабике апайымызбен тілдескен ек. Аудан әкіміне Ерік Асқаровқа жөні түзу көше берілсе деген тілек айттық.

«Алла қаласа Ерік Асқаров атындағы көше беріледі деген сенімдемін» деді аудан басшысы.

Қазіргі кезде жер-су аттарын, көше, мәдени сарай, т.б. беру мәселесі заң жүзінде өзгертілген. Реті келіп жатса Ерік Асқаровтың есімімен Булаев селосындағы Мәдениет сарайын атаса деген өтініш де жоқ емес.

Еріктің тағы бір ерекшелігі: туған жерін ерекше қастерлейтін. Шын сүйетін. «Ақ қайыңдарымды сағындым. Елге барып, шабыт ап қайтпасам» дейтін көбіне. Сөйтіп жүргенде 2003 жылы Мағжан атасының 110 жылдық мерейтойын абыроймен өткізіп, ұлы Бекзатпен бірге астанадағы жары Нәсіпжанға, Құдай берген балаларына асығып жүйткіп келе жатқанда жол апатына түсіп, о дүниеге аттанды.

Мағжан Жұмабаев 45, Ерік Асқаров 44 жасында бақилық болды. Екеуі де ұлтын сүйген нағыз ақындар еді...

«МЕН - ЖЕЛМІН»

Жоғарыда Ерік досымның студент күнімізде «Мен - желмін» деген өлеңін оқитындығын ескерттім ғой. Мұның сырын кейін түсіндік.

Сол себепті де бір топырақта жаратылған екі ақынның бір тақырыптағы өлеңдерін толығымен назарларыңызға ұсындық. Мағжан атамыз «Мен неге жел емеспін?» десе, Ерік «Мен - желмін» деп ақ қайыңдарға сыбырлады.

Біздіңше, Ерік Асқаровтың «Мен - желмін» деуі, «Мағжанның жалғасымын» деген философиялық ой сияқты.

Кәне, тыңдап көрелікші:

*Мен - желмін,
Гүлдеген, ыңылдаған,
Жараспас саябыр мен тыным маған.
Лүп етіп,
Өттім асып, кеттім тастап,
Отауын балалықтың жығылмаған.*

*Мен – желмін,
Еркесімін бұл даланың,
Құшақтап қызғалдақты ырғаламын.
Құшам да,
Қош айтысып кете барам,
Содан соң сағыныш боп жырланамын.
Мен – желмін,
Желпімесем, сағынардай,
Кең далам сағынардай жаны қалмай.
Түндігін желпілдетіп әрбір үйдің,
Сондықтан гүлдеймін дамыл алмай.*

*Мен – желмін,
Алас ұрған, тына алмаған,
Жыр сүйер барлық жүрек құмар маған.
Соқсам да тау мен теңіз,
Өзен, көлден,
Даламды бір сәт естен шығармаған.*

*Мен – желмін,
Хабар берер күз, көктемнен,
Арманын алыстардан іздеп келген.
Аламын бәріңді де құшағыма,
Таусылмас ғұмырым бар тізбектелген.*

*Күндіз-түн саған гулеп
Барам жаным,
Іздесең, қашанда мен даламдамын.
Жырлауға,
Тербетуге, әлдилеуге,
Жел болып,
Ақын болып жаралғанмын.*

МАҒЖАННЫҢ «САРЫТОМАРЫ»

Қазақтың Ұлы ақыны Мағжан Жұмабаевтың туған жері Ұлы Абайдың туған жеріндей барша қазақ баласына қымбат әрі киелі.

Сондықтан, біріншіден: Ұлы Мағжан Жұмабаевтың кіндік қаны тамған топырақта ескерткіш-кешен тұрғызылып, Қазақстан мен шетелдердегі қандастарымыз қуана келетін рухани орталық болу керек.

Екіншіден: Ресейде «Пушкин күнін» басы Президенті, қоштаушысы халық боп еске алып, ақын рухын аспандатып, ұлттық мереке тәрізді атап өтеді. Бізде де «Мағжан күнін» Президентіміз өлеңін оқып бастап беріп, Қазақстан Елі болып бірауыздан шаттана өткізетін кез келді деп ойлаймын.

Үшіншіден: Мағжан ақынның ауылы (Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданының Мағжан ауылдық округі) Ресей Федерациясындағы бұрынғы қазақ жері Омбымен шекарада орналасқан. Орыс еліндегі жүз мыңдаған бауырларымыздың да келіп-кетуіне ыңғайлы болар еді.

Төртіншіден: Абай, Мағжан, т.б. қазақтың аса талантты ақындары туған топырақ жұмақтай қасиетті. Осындай киелі жерлерде халықтың рухани ләззат алатын, ұлттық мақтаныш сезіміне бөленетін мәдени, әдеби, тарихи кешендер немесе орталықтар ашсақ, халықтың рухы оянар еді. Жас ұрпақ өз ұлтын шынайы сүйер еді. Патриотизмнің жастардың бойында қалыптасуына игі ықпал әсер етер еді.

Бесіншіден: Абай, Мағжан тәрізді Ұлыларымыздың шығармаларын толық оқыған әрбір жас басқа елдердегі табиғатқа, жазушыларға, кинотуындыларға, өнер адамдарына қызықпас еді. Еліктемес еді. Тіпті өзге ұлттардың өкілдеріне тұрмыстық қиын жағдайды сылтаулатып, үйленбес еді.

Міне, осындай ойлар маған Ұлы ақын Мағжан Жұмабаевтың туған жері Сасықкөл мен Сарытомардағы музейінде болғанымда ма-

залаған еді. Сол себепті де оқырмандарымызды Ұлы ақынның туған ауылының тарихымен, киелі топырақтағы бірнеше адамдармен таныстыруды жөн санадым. Бұл турасында маған Сарытомар ауылының тумасы, «Мағжан Жұмабаев музейінің» директоры, «Мәдениет саласының үздігі», әдебиетші Айгүл Жүніспаева көмекке кегенеді. Сол үшін алғысымды білдірем Айгүлге.

«Біздің ауыл алғашқы колхоздастыру кезінде тұрақты елді мекен болып орныққан екен. Бұрынғы Өте, Шақан, Исаберді, Әміре, Сәтнек, Бозжігіт, Байғожа, Елеуіш атанған шағын қазақ ауылдары бірігіп, 1930 жылдың 20 қыркүйек айында «Сарытомар» ұжымшарын құрған» - деп бастапты А.Жүніспаева.

«Колхоздың негізгі шаруашылығы егіншілік пен мал өсіру болған. 1934 жылы мұнда алғашқы ХТЗ, НАТИ тракторлары әкелінді. Бұл тракторлар «Сарытомардан» 12 шақырым Ивановка селосында орналасқан МТС-нан жеткізілетін. Алғашқы тракторшылар Қанапия Көжекпаев, Нығметжан Есқожин, Қабен Сыздықов, Қабиден Әбішев, Қапез Ештаев болған. Ол кезде қырманнан астық тасымалдайтын негізгі көлік - өгіз жеккен арбалар.

Колхозды алғаш басқарған ауыл азаматы Сұлтан Райымбеков. Кейінгі басқармалар Әйтiш Мұқашев, Махмұт Тұңғышбаев, Әйтiке Аубакиров, Қаскей Көжекбаев, Әутен Кенжетаев, Сүлеймен Ахметов, Қазез Құрманбаев, Әси Мұқашев, Маукен Садуов, Сұлтан Қадiров, Төлеген Жүнісовтер «Сарытомар» ауылдық кеңесінің төрағасы қызметін атқарған.

Ұлы Отан соғысы жылдарында «Сарытомар» ауылынан әскер қатарына 144 азамат алынған екен. Содан 104 жауынгер соғыстан оралмады. Бүгінде ауылда жауынгерлерге арналған «Мәңгілік алау» мен «Белгісіз солдат» ескерткіші орнатылған. Жер-Ана оларды торқалы топырағына бөлеп, құшағына алғалы талай жыл өтті. Бірақ олардың жарқын бейнесі мен ерен ерлігі туған-туыс, дос-жаран, жақын адамдар жүрегінде ғана емес, бүкіл халық, ел жүрегінде де берік сақталып келеді. Жауынгерлеріміздің есімдерін, ел үшін, жер үшін, біздің болашағымыз үшін жанын қиып жасаған ерліктерін мәңгі есте сақтап, ұрпақтан ұрпаққа ұмытпай жеткізу - баршамыздың қасиетті парызымыз деп есептеймін» - деп ой-жеткізу - баршамыздың қасиетті парызымыз деп есептеймін» - деп ой-дан түйін түйеді Айгүл қарындас. Сосын елге аман оралған батырлардың есімдерін атап шығуды да ұмытпайды. Олар: Бекей Ғабдуллин, Қабиден Аханов, Қанапия Көжекбаев, Тәшім Әлкенов, Шамал Қалықов, Әбілқас Әйтiмов, Аймұқан Өтеев, Қантай Елкенов, Әкпар Қасымов, Әбдықалық Әбілмәжінов, Кәмен Сатыбалдин.

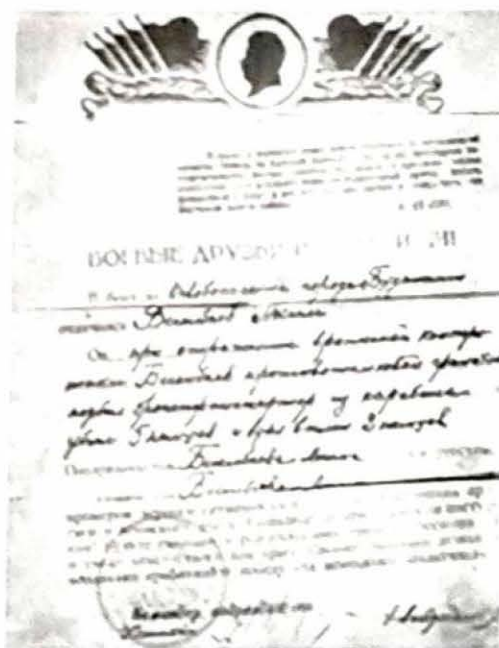
Айгүлдің жазбасы тұнып тұрған шежіре. Энциклопедия. Өз алдына жеке кітап болатын дүние.

Шынымды айтсам, қазағымыздың талай жерін аралап жүрсем де, Айгүлдей өз ауылын шексіз сүйетін қазақ қызын көрмеген сияқтымын. Алысқа бармай-ақ, өз ауылымды мысалға келтірер болсам, тарихын жазайын десем, не мұрағат жоқ, не тізім жоқ, тіпті немере, шөберелері атасының қай соғыста болғанын білмейді. Мақұрым.

Бәрін жазбадыңыз деп ренжи көрмеңіздер, «Сарытомар» ауылының бірнеше белгілі азаматының өмірбаянын келтірмекпін.

Әкім БЕЙСЕНБАЕВ

Қаһармандық танытып, өз еркімен ел намысын қорғауға аттанған ержүрек жауынгерлердің бірі. Ол 1906 жылы Теңелдік ауылында дүниеге келген. 17 наурыз 1943 жылы әскер қатарына алынған. 9 мамыр 1945 жылға дейін 741-ші атқыштар полк құрамында ерлік танытты. Белград, Харьков, Кировоград, Звенигородка, Шпола, Умань, Яссы (Румыния), Сольнок (Венгрия), Будапешт, Комарно, Трнава, Глаговели, Братислава, Зноймо (Чехословакия қалалары), Цистердорф (Австрия) қалаларын азат етуге қатысқан. Әкім Бейсенбаев «За отвагу», «За взятие Будапешта», «За победу над Германией» медальдарымен марапатталған.

Қабиден АХАНОВ

1941 жылдың маусым айында армия қатарына алынып, Қиыр Шығыста Биробиджан қаласында әскери дайындықтан өтіп, 1941 жылы желтоқсан айында Батыс майданға жөнелтілген. Аты аңызға

айналған Сталинград шайқасына қатысып, Волга өзенінен өтерде ауыр жарақат алып, госпитальға түскен. 1943 жылы наурыз айында Алматы госпитальда екі ай емделгеннен кейін соғысқа гвардиялық дивизияға жіберілген. 1944 жылы наурыз айында тағы да ауыр жарақат алып, туған еліне қайтарылған. Майдандағы ерлігі үшін «Ұлы Отан соғысы» ордені, «Гвардия жауынгері атағы» және бірнеше медальмен марапатталған.

Қанапия КӨЖЕКПАЕВ

1916 жылы 5 қазанда туған. 1941 жылы 22 маусымда Совет АӘК арқылы шақырылған. Калинин шайқасына қатысқан. Украина Белый, Белый Круг жерлерін немістерден азат еткен. Майданда үш рет жараланған. Неміс басқыншыларымен шайқастарда қайсарлық танытқаны үшін КСРО Жоғарғы Кеңесінің Президиумының «1 дәрежелі Ұлы Отан соғысы» орденімен және мерейтойлық медальдермен марапатталған.

Сабыр ШАЙДУЛЛИН

1925 жылы Совет ауданында туған. Совет аудандық әскери комиссариаты 1944 жылы әскер қатарына шақырған. 1944-45 жылдар аралығында ефрейтор шеніндегі мерген ретінде Жапониямен соғысқа қатысқан.

«Жапонияны жеңгені үшін» медалы және мерейтойлық медальдармен марапатталған. Соғыстан кейін «Сарытомар» ауылына оралып, ауылды дамыту жолында аянбай еңбек еткен. 1988 жылы қаңтар айында қайтыс болған.

Ораз БЕКІШЕВ

1907 жылы Совет ауданында туған. 1941 жылы шілде айында Совет АӘК шақыруымен әскер қатарына алынған. 1941-45 жж. аралығында 577-ші

атқыштар полк мен 291-ші гвардиялық атқыштар полкында жауынгер болып ерлік көрсеткен. Екі рет ауыр жарақат алған. «Ерен ерлігі үшін», «Германияны жеңгені үшін», т.б. көптеген медальмен марапатталған. 1989 жылы қыркүйек айында қайтыс болып, Сарытомарда жерленген.

Шамал ҚАЛЫҚОВ

1919 жылы Теңелдік ауылында туған. 1941 жылы маусым айында әскер қатарына шақырылған. 1941-45 жылдары 251-ші, 1082-ші зениттік атқыштар полкында ефрейтор шенінде соғысқан. «Советтік Заполярьені қорғағаны үшін», «Мәскеуді қорғағаны үшін» медальдерімен марапатталған. 1979 жылы 1 қазанда қайтыс болды.

Шәйкен ҚАЛЫҚОВ

1923 жылы туған. 1942 жылы қараша айында әскер қатарына шақырылып, 1942-45 жылдары 28 АП, 100 АП рота старшинасы. «Ерлігі үшін» медальмен және мерейтойлық медальдармен марапатталған.

Маташ ӨТЕУОВ

1896 жылы Теңелдікте туған. 1941 жылы әскер қатарына шақырып, әскери борышын 120 СП, 37 СП, 3 СП – атқыш, қатардағы жауынгер болып өтеген. Украина, Курская Дуга, т.б. жерлерді азат етуге қатысқан. Днепр өзенінің жағасында ауыр жараланып, 1945 жылы елге оралды. Бірнеше наградасы бар.

Жұмабай ӨТЕУЛЕНОВ

1910 жылы туған. 1941 жылы Булаев әскери комиссариаты әскер қатарына шақырылып, 15-ші батальонда мерген қатарында Отан ал-

дындағы борышын өтеген. «Соғыстағы ерен ерлігі үшін», «Германияны жеңгені үшін», т.б. медальмен марапатталған. 1980 жылы 28 желтоқсанда қайтыс болып, Сарытомарда жерленген.

Әбдіхалық ӘБІЛМӘЖІНОВ

1924 жылы Совет ауданында туған. 1942 жылы Совет АӘК әскер қатарына шақырылан. 1942-1945 жылдар аралығында 300-ші әуе қорғанысы бригадасында кіші сержант лауазымында хатшылық қызметте болған. «Жапонияны жеңгені үшін» медалі, т.б. мерейтойлық медальдермен марапатталған. 20 қаңтар 1994 жылы қайтыс болды.

Соғыс жылдары елдегі бар ауыртпалық еңкейген кәрілерге, әйелдер мен балаларға түсті. Ұжымшарда тракторшылардың жетіспеушілігіне байланысты көктемгі, жазғы және күзгі науқандық жұмыстардың барлығы қариялардан құрылған бригада атқарды. Олардың қатарында Қаттал Өтеуов (бригадир), Әбілмәжін Қысырауов, Әбілқас Әйтімов, Қасен Бозжігітов сынды ауылдың бас көтерер азаматтары еңбек етті. 1943 жылы Полудин машина-трактор станциясындағы қыз-келіншектер бригадасының үндеуі бойынша 1944 жылы Сарытомарда да осындай трактор егіс бригадасы құрылды. Оған алғашқылардың бірі болып Батика Мұсақызы (бригадир), Назипа Сыздықова, Батиха Ғабдуллина, Жаншырақ Ғабдуллина сынды комсомол жастар кірді. Оларға ауылшаруашылық техникаларын толық қуатында пайдаланып, жақсы егін өсіріп, мол өнім жинау үшін аянбай еңбек ету қажет болды. Жаулығы желбіреген қыз-келіншектер бригадасы майдандағы ерлерді жоқтатпай еңбектің тамаша үлгісін көрсетті.

Тың игеруге байланысты «Сарытомар» ұжымшары 1957 жылы наурыз айында таратылып, «Молодежный» кеңшарының екінші бөлімшесі болып бекітілді. Оны Кенжебай Нұрғожин басқарды. Ол кезде бөлімшеде бес мың гектар жер бар еді. Оның төрт мың гектарына дәнді дақылдар: бидай, арпа, сұлы болды да, қалғанына мал азығы: жүгері және көп жылдық шөп өсірілді. Екі трактор бригадалары құрылып, оларды Әлжан Әбілмәжінов пен Қалықов Шамал басқарды.

Ерлі-зайыпты Әлжан пен Қазима ӘБІЛМӘЖІНОВТЕР

Отағасы Әлжан Әбілмәжінұлы 1932 жылы туған. Ұлы Отан соғысына қатысып, елге оралған Әбдіхалық Әбілмәжіновтың ұлы. Әлжан ата майдангер әкесін мақтаныш тұтып, атына кір келтірмеген. «Сарытомарда» көп жыл тракторшылар бригадирі боп қызмет еткен. 1973 жылы КСРО

Жоғарғы кеңесі президиумының жарлығымен «Еңбек Қызыл ту» орденімен марапатталған. Ондаған медальдің иегері. Жары Қазима Хамзақызы Әбілмәжінова екеуі он бала тәрбиелеп өсірген. Қазима анамыз көп баланы дүниеге әкелсе де кеңшарда сауыншы боп еңбек еткен. 1937 жылы туған. КСРО Жоғарғы кеңесі президиумының I, II, III-ші дәрежелі «Ана Даңқы» орденімен марапатталған. 1978 жылы «Батыр Ана» атағына ие болған. Қазақстан өз алдына тәуелсіз мемлекет болып шыққан соң Мемлекет Басшысы Нұрсұлтан Назарбаевтың жарлығымен он бала туып, тәрбиелеп өсіргені үшін «Алтын алқа» орденімен марапатталды.

МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫНЫҢ БАСШЫЛАРЫ

ОМАРОВ Қайрат Қайроллаұлы (1979)

Солтүстік Қазақстан облысы (Көкшетау) Айыртау ауданының (Володар) «Прекрасный» ауылында туған.

«Фемида» Қарағанды заң академиясының Көкшетау филиалын, Көкшетау экономика және менеджмент институтын экономика бакалавры, заңгер мамандықтары бойынша тәмамдаған.

Еңбек жолын 1996 жылы Айыртау ауданы «Прекрасный» орталау мектебінде мұғалім болудан бастады.

2004-2007 жж. Ғабит Мүсірепов атындағы ауданның әділет басқарма-

сының жетекші, бас маманы;

2007-2008 жж. Айыртау ауданы әділет басқармасының бас маманы;

2008-2012 жж. «Халыққа қызмет көрсету орталығы» РМК филиалының Ғабит Мүсірепов атындағы ауданы бойынша бөлім бастығы;

2012-2015 жж. Ғабит Мүсірепов атындағы аудан әкімінің экономика және ауыл шаруашылығы жөніндегі орынбасары;

2015-2018 жж. Солтүстік Қазақстан облысы ауыл шаруашылығы басқармасының басшысы;

2018 жылдың 12 қарашасынан бастап Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданы әкімі болып тағайындалды.

ҚҰСАНОВ Серік Амангелдіұлы (1983)

Ресей Федерациясы, Омбы облысы, Есілкөл ауданы Боевое ауылында дүниеге келген. 2004 жылы М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетін экология және табиғатты пайдалану мамандығы бойынша бітірген.

2005-2008 жж. коммерциялық құрылымдарда жұмыс істеді;

2008-2012 жж. Ақжар ауданы Талшық ауылдық округі әкімі аппаратының іс жүргізу жөніндегі бас маманы, Мағжан Жұмабаев ауданының

ауыл шаруашылығы бөлімі, Мағжан Жұмабаев ауданының ауыл шаруашылығы бөлімінің субсидиялау және кадрлар жөніндегі бас маманы болып жұмыс істеді;

2012-2019 жж. Мағжан Жұмабаев ауданының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімінің басшысы.

2019 жылдан бастап Булаев қаласының әкімі болып тағайындалды.

2020 жылдың 17 наурызынан бастап Мағжан Жұмабаев ауданы әкімінің орынбасары экономикалық және жедел мәселелер жөніндегі орынбасары болып тағайындалды.

ШӘРІПОВ Азамат Сайранұлы (1988)

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы, Куломзино селосында туған.

М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетін 2009 жылы туризм мамандығы бойынша, ал 2013 жылы құқықтану мамандығы бойынша аяқтаған.

Еңбек жолын 2009 жылы Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданының Лебяжье ауылдық округі әкімдігінде жастар тәжірибесі бойынша техникалық орындаушы болып бастаған, кейін әлеуметтік жұмыстар жөніндегі маман болып жұмыс істеген.

2011-2013 жж. Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданының мәдениет, тілдерді дамыту, дене шынықтыру және спорт бөлімінің бас маманы;

2013-2015 жж. Солтүстік Қазақстан облысы Мағжан Жұмабаев ауданының дене шынықтыру және спорт бөлімінің спорт бойынша бас маманы;

2015-2016 жж. Мағжан Жұмабаев аудандық сотының бас маманы-сот отырысының хатшысы;

2016-2018 жж. Мағжан Жұмабаев ауданы Октябрь ауылдық округінің әкімі;

2018-2021 жж. Мағжан Жұмабаев ауданы әкімі аппаратының басшысы;

2021 жылғы 26 сәуірде Мағжан Жұмабаев ауданы әкімінің әлеуметтік мәселелер жөніндегі орынбасары болып тағайындалды.

ТОҚЫЖУНОВ Дәурен Маратұлы (1987)

1987 жылы 18 тамызда Солтүстік Қазақстан облысы, Тайынша ауданы, Мироновка ауылында дүниеге келген.

2009 жылы Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетін «Қаржы бакалавры» мамандығы бойынша бітірген, 2012 жылы А.Мырзахметов атындағы Көкшетау университетін «Заңтану» мамандығы бойынша бітірді.

2011 жылдан 2017 жылға дейін мемлекеттік қызметтің түрлі лауазымдарында жұмыс істеді, 2017 жылдан 2021 жылға дейін кәсіпкерлік және туризм басқармасы басшысының орынбасары және Мамлют ауданы әкімінің экономика және қаржы мәселелері жөніндегі орынбасары лауазымдарын атқарды.

2021 жылғы 11 ақпанда Мағжан Жұмабаев ауданы әкімінің ауыл шаруашылығы жөніндегі орынбасары болып тағайындалды.

ӘБІЛМӘЖІНОВ Төлеген Әлжанұлы (1966)

Солтүстік Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданының Сарытомар ауылында туған. 1983 жылы «Сарытомар» орта мектебін, 2007 жылы Қазақстан-Ресей университетін заңгер мамандығы бойынша бітірген. 1984-1986 жж. КСРО Қарулы күштері қатарында азаматтық борышын өтеген.

Еңбек жолын 1988 жылы «Молодежный» кеңшарында агроном болып бастаған. 1990-1997 жж. осы кеңшарда егін шаруашылығының бригадирі, бөлімше басқарушысы, 1997-2002 жж. шаруа қожалығының басшысы. 2003-2012 жж. Молодежный ауылдық округінің әкімі болды.

2012 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін Мағжан Жұмабаев аудандық мәслихатының V, VI, VII-шақырылымдарының мәслихат хатшысы лауазымында қызмет етеді.

Еліне, жеріне жаны ашитын азаматтардың бірі Төлеген Әлжанұлы еліміздің дамуынға қосқан үлесі үшін «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 10 жыл», «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 20 жыл», «Қазақстан Республикасының мәслихаттарына 20 жыл», «Қазақстан Конституциясына 25 жыл» мерейтойлық медальдарымен, «Алтын қыран» төсбелгісімен, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Құрмет грамотасымен, Қазақстан халқы Ассамблеясының, «Nur Otan» партиясы облыстық филиалының, облыс әкімінің және аудан әкімінің алғыс хаттарымен және құрмет грамоталарымен марапатталған.

ТАНЫМДЫҚ БӨЛІМ

«АЛТЫН АЛҚА»

2017-2021 жж.

Ахаева Г.К.

Бекенова А.Р.

Бозаева Н.

Джиенбекова Н.У.

Жарқайынова К.К.

«КҮМІС АЛҚА»

2017-2021 жж.

Абдалова Н.А.

Әбішева А.Ж.

Асанова С.М.
Бондаренко Т.А.

Ғанимет М.

Дубровская Е.Н.

Илеупаева Р.А.

Кислинская А.А.

Кольцова Н.В.

Меңдібаева А.С.

Секенова А.Р.

Сомова Р.Н.

Оразова К.К.

Юнг Н.М.

«ҚҰРМЕТ БЕЛГІСІ» ОРДЕНІ

Курапов Николай Гаврилович

Кириленко Мария Ивановна

«ЛЕНИН» ОРДЕНІ

Кириленко Мария Ивановна

Курлов Василий Николаевич

Нусинов Анатолий Натанович

Курапов Николай Гаврилович

«ОКТЯБРЬ РЕВОЛЮЦИЯСЫ» ОРДЕНІ

Курапов Николай Гаврилович

«ЕҢБЕК ҚЫЗЫЛ ТУ» ОРДЕНІ

Боридько Алексей Дмитриевич

Слонов Степан Егорович

КСРО МЕМЛЕКЕТТІК СЫЙЛЫҒЫНЫҢ ЛАУРЕАТЫ

Слепко Надежда Васильевна

ҚАЗКСР МЕМЛЕКЕТТІК СЫЙЛЫҒЫНЫҢ ЛАУРЕАТЫ

Пузько Анатолий Захарович

«ҚҰРМЕТ» ОРДЕНІ

Пішенбаев Қайрат Сәкенұлы

Амоев Бари Сотоевич

Бубенко Владимир Степанович

Сапаров Айдарбек Сейпілұлы

Сапаров Алтынбек Сейпілұлы

Гасанов Мирахмед Зиядалы оглы

Языков Петр Иванович

Туницкий Николай Борисович

«ДОСТЫҚ» ОРДЕНІ

Амоев Бари Сотоевич I-дәрежелі

Амоев Бари Сотоевич II-дәрежелі

«ЕРЕН ЕҢБЕГІ ҮШІН» МЕДАЛІ

Сағандықов Оралбай Шәріпұлы

Жәнібеков Қайрат Сапарғалиұлы

Юстус Виктор Фридрихович

Сафонов Николай Павлович

Қапышев Ісләмбек Мұхтарұлы

Гамзин Павел Андреевич

Давлетбаев Сағыбек Қасымұлы

Жигалов Николай Владимирович

Туницкий Николай Борисович

Сихвард Александр Эдуардович

Штах Анатолий Александрович

III-ДӘРЕЖЕЛІ «ЕҢБЕК ДАҢҚЫ» ОРДЕНІ

Айтжанов Ермек Шахметұлы

**«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ»**

Макеев Александр Иванович
Баймұратов Канат Ермекұлы
Физов Алексей Савельевич
Қуатбеков Данияр Дәуітұлы
Мұқанов Бейсембай Болташұлы
Кухаренко Валентина Петровна
Құржықов Әшім
Глушко Анатолий Петрович
Омаров Дүйсентай Сәукенұлы

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ
«ЕҢБЕК АРДАГЕРІ» ТӨСБЕЛГІСІ**

Пуненко Геннадий Георгиевич
Пуненко Любовь Никифоровна
Жұмабаев Нұрлан Жұмабайұлы

**«МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫНЫҢ
ҚҰРМЕТТІ АЗАМАТТАРЫ»**

1. Біләлов Серік Сұлтанғазыұлы
2. Бубенко Владимир Степанович
3. Дубовик Геннадий Федорович
4. Заев Сергей Сергеевич
5. Елубаев Қайрат Меңдібайұлы
6. Есембеков Темирғали Оразғалиұлы
7. Зенченко Василий Дмитриевич
8. Квашин Иван Иванович
9. Қазанов Болат Сатыбалдыұлы
10. Маслов Валерий Иванович
11. Молдахметов Зейнолла Молдахметұлы
12. Олжабаев Зейнолла Олжабайұлы
13. Омаров Дүйсентай Сәукенұлы
14. Опышко Алексей Кириллович
15. Сағандықов Оралбай Шәріпұлы

16. Сихвардт Александр Эдуардович
17. Уваров Валерий Васильевич
18. Оразалин Аманбол Мұхаметқалиұлы
19. Физов Алексей Савельевич
20. Фиц Владимир Арнольдovich
21. Шайбель Андрей Андреевич
22. Шайхутдинов Еренгаип Маликович
23. Нұрпейсов Жанат Ғазизұлы
24. Сапаров Айдарбек Сейіпұлы

ҚКП БУЛАЕВ АУДАНДЫҚ ПАРТИЯ КОМИТЕТІНІҢ БІРІНШІ ХАТШЫЛАРЫ

БУЛАЕВ АУДАНЫ (1928-2000)

Палехин И.Т. (1928-1929)

Склярченко Макар Лукич (1929-1933)

Берестин Иван Филиппович (1934-1937)

Айрапетян Артем Хачатурович (1937)

Гончаров Петр Семёнович (1938-1940)

Калинин Андрей Андреевич (1940-1942)

Поцелуев Андрей Сидорович (1942-1945)

Бойченко Виктор Федорович (1945-1951)

Курлов Василий Николаевич (1951-1962)

Петухов Леонид Зиновьевич (1962-1964)

Шалимов Гавриил Иванович (1965-1967)

Цыганков Алексей Александрович (1967-1973)

Төлебеков Қасым Қажыбайұлы (1973-1981)

Квашин Иван Иванович (1981-1989)

Ақжігітов Сағандық Ақжігітұлы (1990-1991)

БУЛАЕВ АУДАНДЫҚ КЕҢЕСІ АТҚАРУ КЕҢЕСІНІҢ ТӨРАҒАЛАРЫ

Чеховской (1928-1929)

Шидловский Георгий Николаевич (1930)

Беликов (1931)

Клешня Марк Акимович (1932-1933)

Воробьев Иван Антонович (1933-1936)

Шерстобитова Мария Николаевна (1936-1937)

Еременко Федор Сергеевич (1937-1939)

Коротков Григорий Георгиевич (1939-1940)

Бабанин Михаил Никифорович (1940-1942)

Петров Александр Петрович (1942-1943)

Девятко Даниил Иосифович (1943-1949)

Живулина Наталья Александровна (1949-1950)

Гагарина Валентина Ивановна (1951-1952)

Қизатов Жәлел Қизатұлы (1952-1957)

Бейсембаев Хамит (1957-1958)

Кундеренко Алексей Яковлевич (1958-1963)

Сотниченко Петр Гаврилович (1963-1965)

Қаскеев Ғазиз Исатайұлы (1965-1972)

Юдаков Виталий Михайлович (1973-1974)

Квашин Иван Иванович (1974-1981)

Сағандықов Оралбай Шәріпұлы (1981-1987)

Исабеков Серік Жұмағұлұлы (1987-1990)

Ваганов Александр Павлович (1990-1992)

БУЛАЕВ АУДАНДЫҚ ӘКІМШІЛІГІНІҢ БАСШЫЛАРЫ

Ваганов Александр Павлович (1992-1994)

Кендюх Иван Гаврилович (1994-1995)

БУЛАЕВ АУДАНЫНЫҢ ӘКІМДЕРІ

Кендюх Иван Гаврилович (1995-1997)

Жигалов Николай Владимирович (1997-1999)

Біләлов Серік Сұлтанғазинұлы (1999-2000)

МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫНЫҢ ӘКІМДЕРІ

Біләлов Серік Сұлтанғазинұлы (2000-2003)

Әблезов Қарыбай Тілеубергенұлы (2003-2006)

Айнабеков Ержан Тоқтасынұлы (2006-2008)

Сапаров Айдарбек Сейпілұлы (2008-2010)

Бубенко Владимир Степанович (2010-2013)

Пішенбаев Қайрат Сәкенұлы (2013-2015)

Бегманов Асқар Абдуғалиұлы (2015-2018)

Омаров Қайрат Қайроллинұлы (2018 – осы уақытқа дейін)

БУЛАЕВ АУДАНЫ МӘСЛИХАТЫНЫҢ ХАТШЫСЫ
Гриновский Александр Иосифович (1994-2000)

**МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫ
МӘСЛИХАТЫНЫҢ ХАТШЫЛАРЫ**
Гриновский Александр Иосифович (2000-2002)
Бичев Борис Алексеевич (2002-2003)
Гюнтнер Владимир Гельмундович (2003)
Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы (2012-осы уақытқа дейін)

ВОЗВЫШЕН АУДАНЫ (1967-1997)

**ҚКП ВОЗВЫШЕН АУДАНДЫҚ
ПАРТИЯ КОМИТЕТІНІҢ БІРІНШІ ХАТШЫЛАРЫ**
Мағазов Қилаш Мағазұлы (1967-1970)
Зенченко Василий Дмитриевич (1970-1978)
Бубнов Геннадий Михайлович (1978-1985)
Викторов Евгений Иванович (1986-1990)

**ВОЗВЫШЕН АУДАНДЫҚ КЕҢЕСІ
АТҚАРУ КОМИТЕТІНІҢ ТӨРАҒАЛАРЫ**
Жүзенов Еңсеген Едилұлы (1967-1969)
Мағазов Қилаш Мағазұлы (1970-1978)
Смағұлов Шаймұрат Смағұлұлы (1978-1981)
Құдасбаев Амантай Бөкелбайұлы (1981-1987)
Оразалин Аманбол Мұхаметқалиұлы (1987-1992)

ВОЗВЫШЕН АУДАНДЫҚ ӘКІМШІЛІГІ БАСШЫСЫ
Оразалин Аманбол Мұхаметқалиұлы (1992-1995)

ВОЗВЫШЕН АУДАНЫНЫҢ ӘКІМДЕРІ
Оразалин Аманбол Мұхаметқалиұлы (1995-1996)
Әмрин Кемеңгер Қожахметұлы (1996-1997)

ВОЗВЫШЕН АУДАНДЫҚ МӘСЛИХАТЫ ХАТШЫСЫ
Скибский Николай Васильевич (1994-1997)

КОНЮХОВ АУДАНЫ (1944-1963)

ҚКП КОНЮХОВ АУДАНДЫҚ ПАРТИЯ КОМИТЕТІНІҢ БІРІНШІ ХАТШЫЛАРЫ

Сыромятников Павел Андреевич (1944-1945)

Кийко Алексей Иванович (1945-1948)

Камалетдинов Масгут Валиевич (1949)

Марков Виталий Васильевич (1949-1959)

Шалимов Гавриил Иванович (1959-1962)

Набиулин Анис Гатаулович (1962-1963)

КОНЮХОВ АУДАНДЫҚ КЕҢЕСІ АТҚАРУ КОМИТЕТІНІҢ ТӨРАҒАЛАРЫ

Чупрасов Петр Васильевич (1944-1949)

Высовень Михаил Федорович (1949-1950)

Филиппенко Петр Яковлевич (1950-1955)

Мишкарев Н.С. (1956-1957)

Қаскеев Ғазиз Исатайұлы (1957-1963)

ПОЛУДИН АУДАНЫ (1936-1963)

ҚКП ПОЛУДИН АУДАНДЫҚ ПАРТИЯ КОМИТЕТІНІҢ БІРІНШІ ХАТШЫЛАРЫ

Вишневский Яков Абрамович (1936-1938)

Ахременко Иван Фёдорович (1938-1939)

Кияница Андрей Петрович (1939-1941)

Горохов Степан Петрович (1941-1943)

Иванов Виктор Александрович (1943-1944)

Дворников Александр Яковлевич (1944-1948)

Севастьянов Дмитрий Александрович (1948-1950)

Камалетдинов Масгут Валиевич (1951-1954)

Дружинин Николай Анатольевич (1954-1959)

Лосев Константин Семенович (1959-1962)

Фомичев Павел Дмитриевич (1962-1963)

ПОЛУДИН АУДАНДЫҚ КЕҢЕСІ АТҚАРУ КОМИТЕТІНІҢ ТӨРАҒАЛАРЫ

Стариков Николай Александрович (1935-1938)

Шустов Алексей Осипович (1939-1942)
Русанов Антон Павлович (1942-1943)
Құрманов Рамазан (1943-1944)
Марков Семен Никифорович (1945-1952)
Засыпкин Константин Константинович (1953-1956)
Брикунов Алексей Андронович (1956-1962)

**БУЛАЕВ АУДАНДЫҚ ХАЛЫҚ ДЕПУТАТТАРЫ КЕҢЕСІ
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ 21-ШАҚЫРЫЛЫМЫ (1990-1994)**

Ваганов Александр Павлович - төрағасы

Алешин Геннадий Иванович
Ахмадулин Камиль Рагипович
Бәкеев Бақыт Бірімжанұлы
Балғожинов Елубай Мәжікенұлы
Бахметьев Михайл Федорович
Бейсембаев Ерғали Қарабекұлы
Белокуров Федор Федорович
Богатенко Сергей Александрович
Бондарь Алексей Ефимович
Ваал Александр Антонович
Глушко Александр Михайлович
Глушко Татьяна Николаевна
Гнидин Виктор Антонович
Гончар Неля Федоровна
Гриновский Александр Иосифович
Грязнов Иван Васильевич
Гюнтнер Сергей Ролянович
Давыдов Сергей Васильевич
Дефлер Анна Яковлевна
Диринг Виктор Антонович
Кинцель Валерии Эммануилович
Кириченко Петр Михайлович
Кирхгеснер Мария Ивановна
Кожаяева Мария Евлампиевна
Крестинин Михайл Васильевич
Крең Виктор Андреевич
Кудашкин Николай Максимович
Лило Василии Яковлевич
Логвинова Алевтина Августовна

Молдыбаева Күлзада Тоқсамбайқызы
Мұқанова Сәулеш Дімкешқызы
Назин Иван Антонович
Николаева Галина Анатольевна
Овчаренко Николай Витальевич
Омаров Дүйсентай Сәукенұлы
Осипов Владимир Федорович
Оралов Сапар Баймұратұлы
Попов Геннадий Васильевич
Прокопченко Анатолий Дмитриевич
Прокофьев Николай Константинович
Реберг Валентин Яковлевич
Рерих Владимир Дмитриевич
Роот Егор Готфридович
Самарцев Григорий Викторович
Семенов Николай Витальевич
Середа Валерий Сергеевич
Сихвардт Александр Эдуардович
Синельников Василий Евгеньевич
Скиба Валентина Михайловна
Сұрағанов Сансызбай Қапышұлы
Сушич Виталий Иосифович
Тарануха Тамара Яковлевна
Татарин Надежда Викторовна
Тепляков Николай Иванович
Тимченко Алексей Иванович
Тоцкий Александр Прокопьевич
Тұңғатов Жұманғали Сентібайұлы
Өтеуленова Балқия Сағандыққызы
Холодилина Ольга Дмитриевна
Хоренженко Виктор Данилович
Шепелев Вячеслав Михайлович
Янке Роман Федорович

**ВОЗВЫШЕН АУДАНЫ МӘСЛИХАТ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
1-ШІ ШАҚЫРЫЛЫМЫ (1994-1997)**

Скибский Николай Васильевич - жиналыс хатшысы
Әбділманов Нұрахмет Сабырұлы
Әміренов Сағындық Ілиясұлы

Бойко Лида Николаевна
Гусев Анатолий Александрович
Данияров Жұмабай Ғалижанұлы
Демин Алексей Иванович
Ысқақов Мәулетхан Аманжолұлы
Клименко Людмила Петровна
Кочимова Екатерина Яковлевна
Крот Степан Андреевич
Романюта Николай Иванович
Рыбкин Владимир Алексеевич
Руди Владимир Андреевич
Слободян Владимир Владимирович
Сиволап Иван Николаевич
Төлепов Серік Рахымжанұлы
Старкова Любовь Сергеевна
Харченко Зинаида Владимировна
Шаринов Валерий Бекетович
Яшин Александр Юрьевич
Петрашина Лидия Александровна
Құсайынов А.К.

БУЛАЕВ АУДАНЫ МӘСЛИХАТ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ 1-ШІ ШАҚЫРЫЛЫМЫ (1994-1999)

Гриновский Александр Иосифович - жиналыс хатшысы

Гончар Неля Федоровна
Сысоева Наталья Анатольевна
Ратушная Валентина Яковлевна
Балғожинов Елубай Мәжікенұлы
Бойко Лида Николаевна
Клиппель Александр Валентинович
Тупиков Михаил Александрович
Букин Виктор Николаевич
Бухарев Николай Михайлович
Грязнов Иван Васильевич
Фрешер Владимир Эдмундович
Қалиев Серік Шамшоллаұлы
Давыдов Сергей Васильевич
Сериков Валерий Леонидович
Николаец Николай Иванович,

Логвинова Алевтина Августовна
Жигунова Кульзан Рамазановна
Бектасова Роза Сәкенқызы
Хабдулин Сәбит Қазбекұлы
Слободян Владимир Владимирович
Клименко Людмила Петровна,
Демин Алексей Иванович
Харченко Зинаида Владимировна
Ысқақов Мәулетхан Аманжолұлы

БУЛАЕВ АУДАНЫ МӘСЛИХАТЫ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ 2-ШІ ШАҚЫРЫЛЫМЫ (1999-2003)

Гриновский Александр Иосифович - мәслихат хатшысы
Бичев Борис Алексеевич - мәслихат хатшысы
Петрашина Лидия Александровна
Сысоева Наталья Анатольевна
Қанышева Көкаршын Тырасбайқызы
Якушев Владимир Петрович
Шәкімов Мүкәрам Шәкімұлы
Фрешер Владимир Эдмундович
Логвинова Алевтина Августовна
Сериков Валерий Леонидович
Сивгаль Любовь Григорьевна
Слободян Владимир Владимирович
Давыдов Сергей Васильевич

МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫ МӘСЛИХАТЫ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ 3-ШІ ШАҚЫРЫЛЫМЫ (2003-2007)

Гюнтнер Владимир Гельмундович - мәслихат хатшысы
Сағандықов Оралбай Шәріпұлы
Ширяева Евгения Васильевна
Стельмашонок Василий Александрович
Шпис Алексей Иванович
Сағдеев Манарбек Жексенбайұлы

Шақанова Алла Мұхаметжанқызы
Шәкімов Мүкәрам Шәкімұлы
Сысоева Наталья Анатольевна
Қанышева Көкаршын Тырасбайқызы
Якушев Владимир Петрович
Сивгаль Любовь Григорьевна
Сериков Валерий Леонидович

**МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫ МӘСЛИХАТЫ
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
4-ШІ ШАҚЫРЫЛЫМЫ (2007-2012)**

Гюнтнер Владимир Гельмундович - мәслихат хатшысы
Жұмашев Болатхан Жақсылықұлы
Барсуков Александр Михайлович
Уваров Валерий Васильевич
Харченко Зинаида Владимировна
Әміренова Бикен Қайырбайқызы
Сапаров Алтынбек Сейпілұлы
Шәкімов Мүкәрам Шәкімұлы
Сағдеев Манарбек Жексенбайұлы
Омаров Дүйсентай Сәукенұлы
Құсанов Амангелді Темірғалиұлы
Штах Анатолий Александрович
Якушев Владимир Петрович

**МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫ
МӘСЛИХАТЫ
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
5-ШІ ШАҚЫРЫЛЫМЫ (2012-2016)**

Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы - мәслихат хатшысы
Әміренова Бикен Қайырбайқызы
Баймұратов Қанат Ермекұлы
Глушко Анатолий Петрович
Демин Алексей Иванович
Илюшин Владимир Александрович
Қазанов Болат Сатыбалдыұлы

Омаров Дүйсентай Сәукенұлы
Потапенко Владимир Александрович
Сағындықова Гүлбану Төлегенқызы
Хабдулин Сәбит Қазбекұлы
Хайдарова Жәния Абайқызы
Чернышов Вячеслав Павлович

МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫ МӘСЛИХАТЫ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ 6-ШЫ ШАҚЫРЫЛЫМЫ (2016-2020)

Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы - мәслихат хатшысы
Бәкіров Ермек Жәңгірұлы
Қазанов Болат Сатыбалдыұлы
Құсанова Анар Амангелдіқызы
Кондратов Валерий Карпович
Лунин Андрей Михайлович
Оспанов Әлібай Қажымұратұлы
Сағындықова Гүлбану Төлегенқызы
Симбирцева Людмила Константиновна
Талкачев Александр Дмитриевич
Теміров Сәбит Әшімұлы
Хайдарова Жәния Абайқызы
Чернышов Вячеслав Павлович

МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫ МӘСЛИХАТЫ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ 7-ШІ ШАҚЫРЫЛЫМЫ (2021-2025)

Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы - мәслихат хатшысы
Әубәкіров Жанат Тұрғынұлы
Бәкіров Ермек Жәңгірұлы
Крот Олег Степанович
Қайшыбеков Дәурен Бауыржанұлы
Қалиев Самрат Арманұлы
Лунин Андрей Михайлович
Мұсатаев Қанат Мерекеұлы
Рамазанова Гүлфира Шарифоллақызы
Сағындықова Гүлбану Төлегенқызы
Хайдарова Жәния Абайқызы

СОЛТУСТІК ҚАЗАҚСТАН
ОБЛЫСТЫҚ МӘСЛИХАТЫНА
МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ АУДАНЫНАН
САЙЛАНҒАН ДЕПУТАТТАР

1-ші шақырылым

Туницкий Николай Борисович
Торгашов Александр Сергеевич
Уваров Валерий Васильевич
Ибраев Өсербай Әубәкірұлы

2-шақырылым

Туницкий Николай Борисович
Голенкова Людмила Петровна

3-шақырылым

Сихвардт Александр Эдуардович
Туницкий Николай Борисович

4-ші шақырылым

Сихвардт Александр Эдуардович
Данияр Дәуітұлы Қуатбеков

5-шақырылым

Сапаров Алтынбек Сейпілұлы
Амоев Бари Сатоевич

6-шақырылым

Сапаров Алтынбек Сейпілұлы
Фиксель Иван Антонович

7-шақырылым

Сапаров Алтынбек Сейпілұлы

МАҒЖАН ТУРАЛЫ ШЫҒАРМАЛАР

МАҒЖАН АТАМА

Алаштың ардақтысы асыл Мағжан,
Жетпенті-ау жарты ғасырға да
жасың Мағжан.
Қақ тіліп қара жерді өтетұғын,
Жаратқанның жай оғы жасын Мағжан.

Айыбың өз ұлтыңды сүйгендігің,
Алаштың жалынына күйгендігің.
«Қаптаған қараңғылық Күнбатысқа»,
Пайғамбар боп баруды түйгендігің.

«Айсаның қанын ішкен Түн баласы»,
«Әзәзіл», неге аясын Ғұн баласын?!
Есалаң ентелеген Иваннан да,
Жалбыр тұмақ озыпты, айт шарасын!

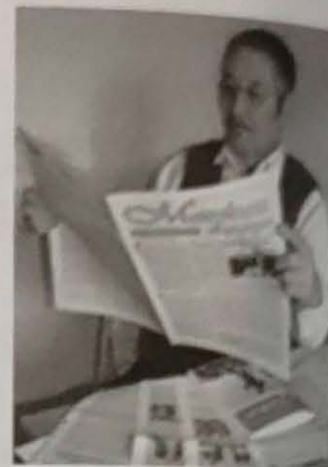
Сен айтқан «қара қанды толқындардың»,
Көбігі Сарыарқаға да уытын жайды.
Уланған қыпша белдер, иықтылар,
Жиіркеніп өз қағынан қортыңдады.

Ұмытып ана тілін – арын сатты,
Құлқын-құрдым қылғытып, «қарындатты».
«Арымның садағасы жаным» дейтін,
Қазағым ар орнына малын тартты.

Сондықтан Ахаң сынды жайсаңдарды,
Әлихан, Тұрар, Сендей әз жандарды.
Атып, асып, айдатып итжеккенге,
Қарындарын қампайтып қаздаңдады.

Бұлт құшқан Алатаудай асқар Мағжан,
Бабам хаты – жазылған тасқа Мағжан.

Мекебай Оңай

«Түнді» қуып, Күн нұрын Сарыдалаға,
Түсірді өзін сенген жастар Мағжан.

Қара жер төмпешік боп жатқаныңа,
Тыныштық рухыңның тапқанына,
Жарты ғасыр өткенде «Алаш атын,
Шығарды олар бір таңда аспаныңа».

Отты Күннен от боп туған Ғұнұлы!
Алашыңа сәуле шашты Күн нұры!
Тыныш жатшы қабіріңде Мағата
Сен аңсаған Тәуелсіздік - бұл, Ұлы!

ОРАЛЫП, МАҒЖАН ТУҒАН ЖЕРГЕ КЕППІН

«Егесі ер түркінің шаңырағының,»
Өнімі От пен Күннің шашырауының,
Самұрық ұя салған Бәйтеректің
Жаппаған жері қалмады жапырағының.
Қары мол, аязы зор, қысы ұзақ,
Шықпайтын қыста үйден кісі ұзап,
Бай өлке орман-көлге Солтүстіктің,
Тап-таза ауасының иісі жұмақ.
Бұл өлке қазақтардың дәнді өлкесі.
Қайыңды, қарағайлы сәнді өлкесі,
Айна көл, мөлдір бұлақ сәнді өлкесі.
Осында Сасықкөлдің жағасында,
Қазақтың қысы қатты даласында,
Іңгәлап дүниеге Мағжан кепті,
Тоғысқан екі ғасыр сағасында.
«Ақылдың болса Абай ұлы ақыны,
Ал Мағжан ақындардың ұлы ақыны»-
Деп Сәбит айтқан екен бір заманда,
Осы сөз ақиқат боп тұр ақыры.
Өйткені «қызыл қырғын» жайпап өткен,
Бір туар Мағжанды да тайпап өткен.
Еліміз егемендік алғаннан соң,
Шықты ғой Мағжан аты қайта көктеп.

О тағдыр, аудар-төңкер арпалысқан,
Көрініп, бір көрінбес қалтарыстан.
Мен келдім оралман боп, шақырған соң,
Отаным оттан ыстық Қазақстан.
Оралып Мағжан туған жерге кеппін,
Қастерлеп жыр көмілген жерге кеппін.
Дүниеге ұлы ақынды Мағжандайын,
Әкелген кең пейілді елге кеппін.
Төрт түлік малға жайлы жері шүйгін,
Теріскей қабырғасы берік үйдің.
Қалса да ұмытыңқырап ана тілін,
Қазақы жомарт жүрек елін сүйдім.
Мағжанның туған ауылы Сарытомар,
Ақынның ауылдастарының бағы болар,
Өлкені басқаруда сонда туған,
Білалов Серік ағаң жаны жомарт.

Айгүл Жүніспаева

МӘНГІЛІК МАҒЖАН

Қазақ халқының ұлы перзенттерінің бірі, дара тұлға Мағжан Жұмабаевтың есімі әдебиет көгінде қайтадан жарқырап жанып, мәңгі өшпес жарық жұлдыздар қатарынан орын алғаны қазіргі таңда кімнің болсын жүрегін толқытады. Тек қазақ халқына ғана емес, бүкіл түркі халықтарына есімі танылған қазақтың ұлы ақыны Мағжан Бекенұлы 27 жасқа келгенде «Жан сөзі» өлеңін жазып, 30-ға келгенде әйгілі ақын деп танылған болатын. Мағжанмен қатар ақталған А.Байтұрсынов, Ж.Аймауытов, М.Дулатовтар да ақындық әлемінде жарқыраған шоқ жұлдыздар бола тұра, Мағжан алдында бас иіп, өздерінен дарындырақ деп дәріптей білген.

Мағжанның шығармашылық қаламы 30-35 шамасында тоқтап, өмірі не бары 45-ке толмай үзілген болатын. Мағжан Бекенұлы Жұмабаев 1893 жылы 25 маусымда Ақмола губерниясы Петропавл уезінің Полудин болысында (қазіргі кезде М.Жұмабаев ауданы Сарытомар ауылы) айдыны айдай жарқырап жатқа Сасықкөлдің жағасында қа-

дың орманның жиегіне салынған үйде дәулетті Бекен болыстың отбасында дүниеге келген. Төрт жасында ауыл мұғалімі Ахмеддин Ахановтан хат танып, сауатын ашқан. 1905 жылы Қызылжардағы «Шала қазақ» медресеге оқуға түседі. Медреседе араб, парсы, түрік, татар тілдерін еркін меңгеріп, сол тілдегі әдебиетпен де шұғылдана бастайды. Медресені 17 жасында жақсы үлгеріммен аяқтап, 1910 жылы Уфадағы «Ғалия медреседе» оқуын жалғастырады. Медресе дәрежесі жағынан жоғары оқу орны болып саналатын. Мағжан медреседе сабақ беретін татар жазушысы Ғалымжан Ибрагимовпен, медресе жетекшісі С.Жантөринмен, жазушы Б.Майлинмен танысады. Болашақ ақын талантын таныған Ғ.Ибрагимов Мағжанның өлеңдерін баспаға ұсынып, 1912 жылы Қазанда «Шолпан» деген атпен тұңғыш жинағы басылып шығады. Мағжанның бұл өлеңдер жинағы өзіндік лирикасымен, жаңа өрнегімен көзге түседі. Осы кезден бастап жас дарынның есімі тек қазақ оқырмандарына ғана емес, татар, башқұрт, түркі тілдес халықтарына танымал бола бастайды. Қазақ елінің көгінде шын мәнінде Шолпандай жарқыраған бір жарық жұлдыздың туғаны күмәнсіз еді. Мағжанның бұл кітабы қазақ поэзиясында 1909 жылы шыққан Абай жинағының жалғасындай әсер етті. 1913-1917 жылдары Омбы қаласындағы Мұғалімдер семинариясын алтын медальмен аяқтап, Омбыда қазақ мектептері үшін қайта даярлау курсының ұйымда-

стырып, курста директор қызметін атқарады. 1922 жылы Ташкент қаласына келіп, Ағарту институтында қызмет атқарады. Ташкент кезеңі шығармашылық жолының ең нәтижелі кезі еді. Осы кезде қалың қауымға танымал «Батыр Баян» поэмасы, 1922 жылы «Педагогика» атты ғылыми еңбегі, прозалық шығармасы «Шолпанның күнәсі», «Түркістан», 1923 жылы «Өлеңдер жинағы» жарыққа басылып шығады. Кітаптың кіріспе сөзін Түркістан Коммунистік партиясы Орталық Комитетінің хатшысы Сұлтанбек Қожанов жазған. 1923 жылы Ташкенттен Мәскеуге келіп профессор Брюсов басқарған Жоғары Әдебиет Көркемөнер институтына оқуға түсіп, әрі сонда Шығыс Еңбекшілерінің Коммунистік университетінде қызмет атқарады. 1929 жылы Мәскеуден Қызылжарға келіп, совет-партия мектебінде қызмет атқарып, педтехникумда сабақ береді. 1929 жылы шілде айында тұтқынға алынып, 1921 жылы жасырын «Алқа» тобын ұйымдастырушы деген кінә тағылып, он жылға сотталып, Карелия ормандарында өтеген. М. Горький мен әйелі Пешкованың көмегімен 1936 жылы мерзімінен ерте босатылды. Петропавлға келіп Пушкин атындағы мектепте орыс тілі мен орыс әдебиетінен сабақ береді. Көп ұзамай тағы да қуғындыққа салынып жұмыстан босатылады. Мағжан Алматыға келіп өлкетану мұражайында, Алматы ауданында бір колхозда медпункт меңгерушісі болып жұмыс істейді. Қайда жұмыс істесе де Мағжан қуғыннан көз ашпайды, жазушылар одағына да алмайды, қуғын күн сайын күшейе түседі. 1937 жылы 30 желтоқсанда НКВД Мағжанды тағы да тұтқынға алынып, «Жапонияның тыңшысы» деген жалған айыппен өлім жазасына бұйырады. Ресми дереккөз 1938 жылы 19 наурызда ақиық ақын Мағжан Бекенұлы Жұмабаев атылғанын жазғанмен, қай жерде екені көрсетілмеген (Ал биресми деректер басқаша болжам айтып, болжам жасауда). Өзі де, өлеңі де азапты жолды көп кешкен, тірісінде зор қиянат көрген, Абайдан кейінгі Ұлы ақын Мағжан Жұмабаевтың өзі де, сөзі де мәңгі өлмейтіні ақиқат.

Еркебұлан ЕЛУБАЕВ,
«Magjan juldizi» газетінің шеф-редакторы.

БҰҚАРА МЕН БИЛІКТІҢ БАСЫЛЫМЫ

«Мағжан жұлдызы» - тұрақты оқырмандары бар, халыққа қажетті барлық ақпарат бере алатын тұрақты басылымға айналған басылым. 2008 жылы аудан әкімі Айдарбек Сапаровтың тікелей қолдауымен жарық көре бастаған аудандық газет бүгінгі таңда аптасына бір рет – бейсенбі күні шығады.

Газет 2008 жылы 25 маусымда жарық көріп, жерлес ақынымыз Мағжан Жұмабаевтың 115-жылдық мерейтойына арналған болатын. Құрылтайшысы, меншік иесі - «Газета «Вести» ЖШС директоры, бас редакторы Неля Федоровна Гончар.

Газеттің алғашқы қызметкерлері - Данияр Шайкенов, Мекебай Оңай. Мағжан Жұмабаев ауданы мәслихатының бас маманы-аудармашысы, жоғары білімді қазақ тілінің маманы Ғалия Қаржауова жұмыстан тыс уақытта келіп жарты жылдай жәрдемдесіп отырды. Осы уақытта, Байшілік ауылынан Жәмила Досова, Құралай ауылынан Медет Бекішев, Сарытомар ауылынан Айгүл Жүнісбаева және тағы сондай мемлекеттік тілді жетік меңгерген жандар қазақ газетінің жанашырлары қатарында болды.

2009 жылдың басынан бастап мен газетке жұмысқа тұрып, тілшілік қызметке кірістім. Қуанышқа орай, Байшілік ауылында туып-өскен, жоғары білімді маман Зәмзәгүл Мейрамова жұмысқа орналасады. Мағжан Укиенов есімді орта арнайы білімі бар жерлесіміз де атсалысты. Міне, қазақ поэзиясының шолпан жұлдызы, жерлес ақын Мағжан Жұмабаевтың есімімен аталатын, бүгінгідей тарихы бар «Magjan juldizi» атты басылым оқырмандар алдындағы өзінің тікелей міндеттерін орындап жатыр. Өйткені бұқара мен биліктің арасына рухани көпір салған аудандық басылым қай кезде де қоғам үшін маңызды деп ойлаймыз.

НА РОДИНЕ ВЕЛИКОГО МАГЖАНА

Историко-познавательная книга

Кумар АКСАКАЛОВ
Аким Северо-Казахстанской области

УВАЖАЕМЫЕ ЗЕМЛЯКИ!

Перед вами новое издание «Ұлы Мағжанның елінде - На родине великого Мағжана».

Мағжан Жұмабаев - яркая звезда в мире поэзии. Он выдающийся сын нашей Северо-Казахстанской области, которой присущи свои особенности, ценности, самобытный почерк. На ее территории расположено немало сакральных мест, известных не только в республике, но и за рубежом.

В книге вы узнаете много интересного о районе Магжана Жумабаева, родине великого поэта. Здесь, на священной казахской земле, на протяжении веков вершились исторические события, переплелись людские судьбы – коренных жителей, романтиков периода освоения целины, переселенцев-представителей разных этносов, которые до сих пор живут здесь вместе в мире и согласии.

В основе книги ложится труд, талант и достижения каждого ее жителя. Малая родина великого поэта продолжает жить и развиваться.

Уверен, что книга станет ценным подарком к 30-летию Независимости Республики Казахстан в каждой семье.

От всей души поздравляю вас с предстоящим 30-летним юбилеем нашей Родины! Желаю вам крепкого здоровья, счастья и благополучия!

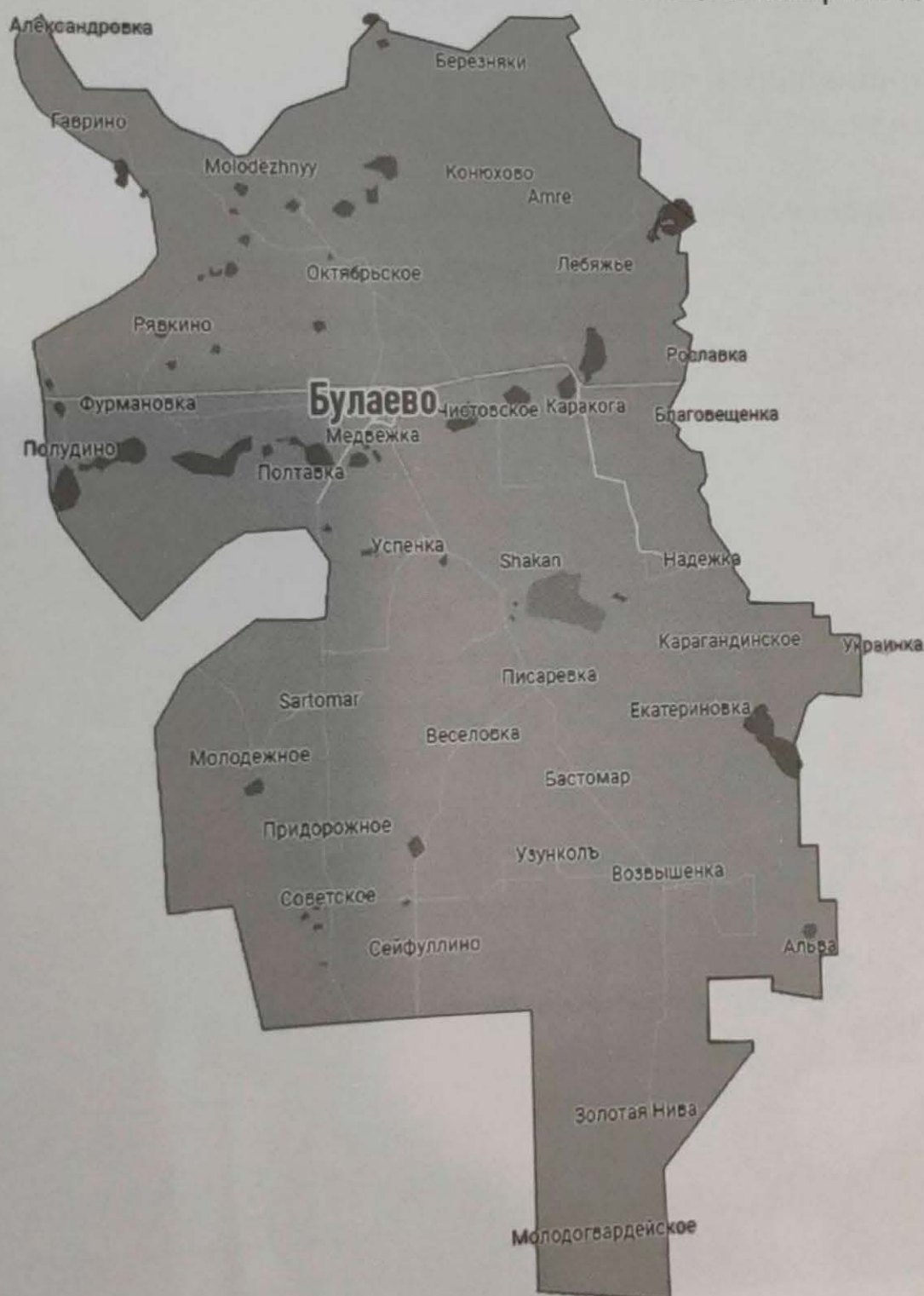
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
О переименовании Булаевского района Северо-Казахстанской области

В соответствии со статьей 9 Закона Республики Казахстан от 8 декабря 1993 года «Об административно-территориальном устройстве Республики Казахстан» **постановляю:**

Переименовать Булаевский район Северо-Казахстанской области в район Магжана Жумабаева.

Настоящий Указ вступает в силу со дня подписания.

Президент Республики Казахстан Н.А.Назарбаев
Астана, 23 ноября 2000 г. №490.

ОБЩАЯ ИНФОРМАЦИЯ

Район образован в 1928 году, переименован в район Магжана Жумабаева 23 ноября 2000 года.

Территория района – 7,81 тыс. кв. км, удельный вес в территории области составляет 8%.

Национальный состав

(на начало 2019 года):

Национальность	количество	%
русские	17 196	57,47
казахи	8 541	28,54
немцы	1 497	5,00
украинцы	1 245	4,16
татары	413	1,38
белорусы	251	0,84
азербайжанцы	187	0,62
поляки	144	0,48
латышты	49	0,16
чеченцы	44	0,15
чуваши	41	0,14
другие	316	1,06
Всего	29 924	100

Численность населения на 1 апреля 2020 года составила 28505 чел.
Национальный состав следующий:

казахи	8 276	28,4%
русские	16 817	57,7%
украинцы	1 187	4,1%
немцы	1 465	5%
другие национальности	1 421	4,8%

ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ

Район расположен в северо-восточной части Северо-Казахстанской области в пределах Западно-Сибирской низменности, в лесостепи. На севере и востоке граничит с Омской и Тюменской областями, на юге с Тайыншинским и Акжарским районами, на западе с Аккайынским и Кызылжарским районами нашей области.

КЛИМАТ

Климат резко континентальный, зима холодная с частыми и сильными метелями, продолжительная, средняя высота снежного покрова на зиму - 35 см, лето сравнительно жаркое. Продолжительность отопительного сезона достигает 216 суток. Средняя температура января от -18 до -19,5°C, средняя температура июля +18, +19°C. Среднегодовое количество осадков 300-400 мм.

Продолжительность солнечного сияния варьируется от 2000 до 2150 часов. Радиационный баланс — ок. 25-30 ккал/см в год, с ноября по март отрицателен. Характерна частая смена воздушных масс, вызывающая неустойчивость погоды. Вторжения континентального арктического воздуха с севера в зимнее время обуславливают резкие понижения температур, в переходные сезоны при этом отмечаются весенне-осенние заморозки. Именно циркуляция атмосферы является причиной резких колебаний температур и осадков также от года к году.

Средняя дата последнего весеннего заморозка — ок. 20 мая (от 16 апреля до 22 июня), первого осеннего — ок. 20 сентября (19 августа-12 октября) и даже 25 июля (1997 г.).

Весна короткая, сухая и прохладная, начинается со второй половины апреля.

РЕЛЬЕФ С ЭЛЕМЕНТАМИ ГЕОМОРФОЛОГИ

Район занимает южную окраину Западно-Сибирской равнины. Рельеф характеризуется многочисленными озерными понижениями, лесостепными западинами. Равнинная часть пространственно соответствует Западно-Сибирской плите молодой эпигерцинской платформы, где складчатый фундамент погружен под осадочными породами чехла. Мощность чехла в районе г. Булаево - 1800 м, а к южным границам плиты осадочные напластования выклиниваются.

Преобладает лесостепная зона. Лесостепь представлена сочетанием березовых и осиново-березовых лесов на серых, в основном

черноземных почвах с разнотравными степями. Леса березовые занимают около 11 % (1983) территории района.

ГИДРОЛОГИЧЕСКАЯ И ГИДРОГРАФИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

В городе находится три крупных водоема и ряд искусственно созданных котлованов. Котлованы образовались в результате разработки глиняных карьеров. Вода из этих источников в питьевых целях не используется. В водоснабжении населения большое значение имеют подземные воды, они используются на хозяйственно-бытовые нужды. Озера бессточные, питаются в основном за счет поверхностного стока талых снеговых вод. Уровень их в зависимости от погодных и климатических условий подвергается колебаниям. Озера разнообразны по степени солености воды.

ПОЧВЫ

В окрестностях города Булаево встречаются и пятна солодей. Солоди формируются в замкнутых мезо- и микропонижениях, где весной скапливаются поверхностные воды, что приводит к сквозному промыванию нисходящими токами воды. Следствием этого является интенсивное разрушение коллоидного комплекса в верхних горизонтах и выносе продуктов разрушения в нижнюю часть профиля. В колочных западинах создается благоприятный водный режим для поселения лесной растительности. Благодаря таким условиям лесная растительность проникает в лесные ландшафты. Лесная растительность способствует накоплению снега, что в конечном итоге его поводит к избыточному увлажнению и выносу полуторных окислов. Последнее благоприятствует дифференциации почвенного профиля на генетические горизонты.

ЖИВОТНЫЙ И РАСТИТЕЛЬНЫЙ МИР

КГУ «Лесное хозяйство Булаевское» расположено на территории административного района Магжана Жумабаева общей площадью 88 497 га, покрытие лесом - более 90%.

В с. Уваковское кардон обосновалось на основании постановления Петропавловского уезда в 1905 году в целях охраны и защиты леса. Первый руководитель – лесничий Айманов Серке Қанжығаұлы – офицер в отставке царской Российской армии. В 1934 г. был организован Булаевский райлесхоз. В 1937 г. ликвиди-

рован и на его базе образовано Булаевское лесничество Петропавловского лесхоза. В 1947 г. Булаевское лесничество реорганизовано в Булаевский лесхоз. В 1952 г. лесхоз разделен на два – Булаевский и Конюховский. В Булаевском лесхозе было 4 лесничества: Булаевское, Возвышенское, Надеждинское, Чистовское.

В 1976 г. было выполнено лесоустройство Казахским лесоустроительным предприятием по 1 разряду точности. В 1978 г. произведено объединение Булаевского и Конюховского лесхозов в один – Булаевский с 4 лесничествами: Булаевское, Суворовское, Конюховское, Молодежное.

В 2000 г. 25 апреля Булаевский лесхоз реорганизован в «Булаевское учреждение по охране лесов и животного мира». В 2005 г. «Булаевское учреждение по охране лесов и животного мира» реорганизовано в ГУ «Булаевское государственное лесное учреждение».

В 2004-2017 гг. государственное лесное учреждение возглавлял опытный руководитель Құрманғалиев Мереке Қойбағарұлы. В коллективе трудились 90 человек, в пожароопасные сезоны численность работников доходило до 120. Как руководитель, так и многие работники имеют большой стаж работы, многочисленные Почетные грамоты акима района, области, Министерства СХ РК. За многолетний труд в лесном хозяйстве лесник – егерь Шәріпов Ораз Зейнелұлы на-

гражден медалью «20 лет Независимости РК». Лесничий Булаевско-го лесничества Эберле Александр Павлович 36 лет отдал развитию лесного хозяйства.

С октября 2017 г. директором учреждения работает Бапашев Ербол Қариполлаұлы. Штат сотрудников составляет 79 постоянных и 16 временных работников.

КГУ «Лесное хозяйство Булаевское» занимается организацией лесосеки, проводит работы по воспроизводству леса и лесопроизводству, охране и защите леса от пожаров и незаконной деятельности, осуществляет выпуск лесных и лесорубочных билетов.

В 2011 г. на окраине г. Булаево организован временный питомник площадью 2,0 га. Произведена распашка залежных земель, установлено ограждение, емкости под воду для полива будущих посевов и школьных отделений. Осенью того же года произведен первый посев березы повислой на площади 0,25 га. Заложены первые школки лоха узколистного, ивы, вяза мелколистного. Внедряются новые технологии по выращиванию осадочного материала. На сегодня имеются в наличии саженцы для озеленения: яблони сибирской, лоха узколистного, тополя пирамидального, ивы древовидной, сосны обыкновенной и березы повислой.

По развитию питомнической деятельности ГУ занимает первое место в области.

По географическому положению район находится на юге Западно-Сибирской низменности. Расположен в зоне лесостепи. По природным признакам территория делится на две части: северная зона - лесостепи, южная - степи. В рельефе многочисленны озерные понижения, степные западины, не-

высокие гривы и увалы, чередующиеся с межгривными котловинами. Высоты от 115-120 м на северо-востоке до 200 м на юге и юго-востоке.

Климат резко континентальный. Средняя температура января -18-19°C, июля +18-19°C,

Среднегодовое количество атмосферных осадков - 300-350 мм. В лесной зоне преобладают береза, осина, сибирский клен, ши-

повник, вишня, орешник, тал и др. Разнообразен животный мир: лось, косуля, волк, лиса, хорь, барсук, заяц, ондатра и пр.

Птицы: гусь пискулька, белолобый гусь, серый гусь, из уток – кряква, пеганка, нырки, широконоска. Возле водоемов – лебеди. Из хищных птиц – орел, сокол сапсан, кобчик, тетеревиатник, перепелятник. Занесены

в «Красную книгу Казахстана» лебедь-кликун, краснозобая казарка, дрофа и др. Находятся под угрозой исчезновения бородач, стерх.

Рыба в водоемах: чебак, голянь, карась, окунь.

Редкие растения: прострел раскрытый, прострел желтеющий, валериана лекарственная, астра альпийская, зверобой точечный, ковыль красный, венерин башмачок.

ИСТОРИЯ РАЙОНА

Район МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА (каз. Мағжан Жұмабаев ауданы; с 1928 до 2000 г. - Булаевский район) - административно-территориальная единица второго уровня в составе Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - город Булаево.

На западе граничит с Аккайынским и Кызылжарским, на юге - с Тайыншинским и Акжарским районами, на севере и востоке - с Тюменской и Омской областями России соответственно.

Постановлением ВЦИК от 3 сентября 1928 г. образован Булаевский район в составе 18 сельских Советов: Александровского, Булаевского, Возвышенского, Воскресенского, Ганькинского, Екатериновского, Ивановского, Конюховского, Лебяжинского, Медвежинского, Надеждинского, Первотаровского, Полтавского, Писаревского, Раевского, Рявкинского, Успенского, Чистянского.

Постановлением ВЦИК от 2 марта 1932 г. в состав Булаевского района Исилькульского района Западно-Сибирского края вошли следующие сельсоветы: Березняковский, Зарослинский, Камышловский, Куломзинский, Октябрьский, Суворовский, а в состав Исилькульского передан Первомайский сельсовет.

На основании протокола № 1 заседания президиума КазЦИК от 9 января 1935 г. утверждено новое низовое районирование Булаевского района в состав 25 сельских Советов: Березняковского,

Булаевского, Веселовского, Возвышенского, Ворошиловского, Воскресеновского, Екатериновского, Зарослинского, Камышловского, Колосовского, Конюховского, Куломзинского, Лебяжинского, Медвежинского, Надеждинского, Ново-Успенского, Октябрьского, Первомайского, Писаревского, Полтавского, Пролетарского, Суворовского, Успенского, Чистовского, Чистянского.

29 июля 1936 г. Булаевский район включен в состав Северо-Казахстанской области.

Указом Президиума Верховного Совета Казахской ССР от 8 апреля 1940 г. Булаевский сельсовет преобразован в Булаевский рабоче-поселковый Совет с подчинением Булаевскому райисполкому.

Указом Президиума Верховного Совета Казахской ССР от 8 мая 1944 г. образован Конюховский район, в состав которого переданы 13 сельаулсоветов Булаевского района: Березняковский, Воскресеновский, Зарослинский, Камышловский, Колосовский, Конюховский, Куломзинский, Лебяжинский, Ново-Успенский, Октябрьский, Пролетарский, Суворовский и Чистянский.

Указом президиума Верховного Совета Казахской ССР от 29 апреля 1950 г. образован в зерносовхозе «Советский» на правах сельсовета Суликтинский поселковый Совет (Суликты, Сары-Айгыр, Сей-

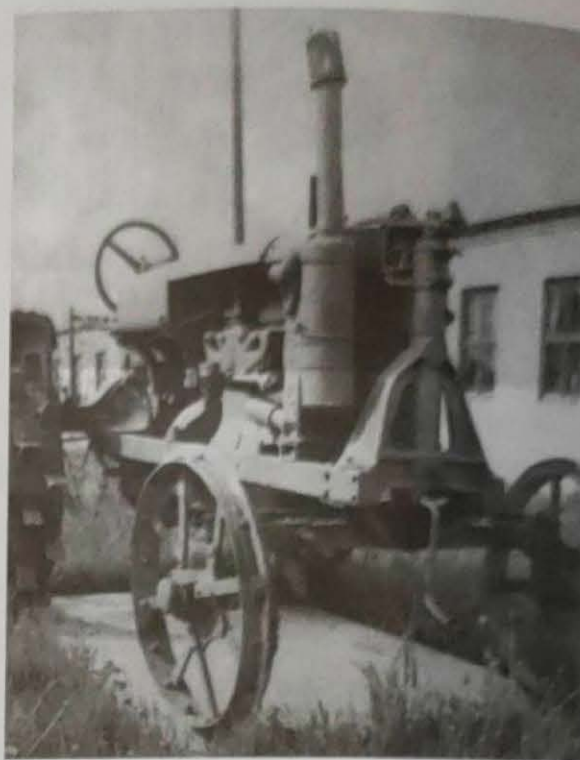
фуллинское, Липовка). Этим же указом от 4 июня 1954 года образованы три поселковых Совета: Жарыккольский, центр — поселок им. Маленкова; Ждановский — поселок «Ждановский»; Майбалыкский — зерносовхоз «Булаевский».

Указом президиума Верховного Совета Казахской ССР от 3 апреля 1952 г. центр Конюховского района перенесен из с. Конюхово на ст. Қара-Коға.

Указом президиума Верховного Совета Казахской ССР от 10 мая 1952 г. населенные пункты Свет и Красное из Новоуспенского сельсовета Конюховского района переданы в состав Чистянского сельсовета Конюховского района.

Указом Президиума Верховного Совета Казахской ССР от 14 июля 1954 г. образован Узынкольский поссовет с центром в поселке Ұзынкөл. Этим же указом упразднен Медвежинский сельский Совет с передачей его территории в состав Полтавского сельского Совета. Кроме того, населенные пункты Кендікөл и Еремеевка Надеждинского сельсовета переданы в состав Ворошиловского аулсовета;

населенные пункты Арал-Ағаш и Үш-Қызыл Ворошиловского аулсовета — в Екатеринбургский сельсовет; Өрнекті Успенского сельсовета — в состав Первомайского аулсовета, территория совхоза «Карагандинский» — в состав Надеждинского сельсовета.

Первый трактор в ауле Бәйтерек

Первоцелинники в селе Ұзынкөл.

Указом президиума Верховного Совета Казахской ССР от 21 октября 1955 г. территория зерносовхоза «Молодежный» из Советского района передана в Булаевский район.

Указом Президиума Верховного Совета Казахской ССР от 27 декабря 1956 г. в пос. Молодежный образован поселковый Совет, получивший аналогичное наименование. В его состав включен населенный пункт Симерда Полтавского сельсовета.

Указом президиума Верховного Совета Казахской ССР от 11 января 1957 г. населенные пункты Беньаш, Қантай и Қарашоқ Ворошиловского аульного Совета переданы в состав Чистовского поселкового Совета.

Указом президиума Верховного Совета Казахской ССР от 11 января 1957 г. образован в Булаевском районе на правах сельсовета Карагандинский поселковый Совет.

Решением Северо-Казахстанского облисполкома от 11 апреля 1962 г. Успенский, Писаревский и Полтавский сельсоветы объединены в один Успенский с центром в с.Успенка. Этим же решением железнодорожный разъезд Горелое и казармы № 204, 213, 216 Полтавского сельсовета переданы в состав Булаевского поселкового Совета.

Указом президиума Верховного Совета Казахской ССР от 2 января 1963 г. образован Булаевский сельский район. Центр - городской поселок Булаево. Сельсоветы: Веселовский, Возвышенский, Жарыккольский, Ждановский, Карагандинский, Майбалыкский, Мо-

Полевой стан

лодежный, Надеждинский, Суликтинский, Узынкольский, Успенский, Чистовский, Булаевский поселковый Совет, а также Каракогинский, Колосовский, Конюховский, Лебяжинский, Октябрьский, Чистянский сельсоветы ликвидированного Конюховского района.

Решением Северо-Казахстанского облисполкома от 3 мая 1963 г. Гавринский сельсовет Советского района передан в состав Булаевского района.

Решением Северо-Казахстанского облисполкома от 31 мая 1963 г. упразднен Чистянский сельсовет с передачей его территории в состав Каракогинского сельсовета.

Указом Президиума Верховного Совета Казахской ССР от 24 июля 1963 г. переименованы Жарыккольский сельсовет в Молодогвардейский, Суликтинский - в Советский сельсовет.

Решением Северо-Казахстанского облисполкома от 3 ноября 1964 г. аулы Көкше-Шапқан, Күзен из Молодежного сельского Совета переданы в Успенский; аул Қызыл-Ту — в Чистовский; с. Полтавка из Успенского в Чистовский сельсовет; 3 отделение Чистовского

совхоза Абдрахманова, Молдагулова, аул Тлеуши из Надеждинского в Карагандинский сельсовет.

31 декабря 1964 г. Булаевский сельский район вновь образован как обычный район.

Решением Северо-Казахстанского облисполкома от 28 декабря 1966 г. Веселовский сельсовет Булаевского района переименован в Таманский сельсовет.

28 мая 1997 г. в состав Булаевского района была включена территория упраздненного Возвышенского района.

Решением акима Северо-Казахстанской области от 10 августа 2000 г. село Красное Карагугинского сельского округа Булаевского района переименовано в аул Ногайбай.

23 ноября 2000 г. Булаевский район переименован в честь Магжана Жумабаева - знаменитого казахского писателя, поэта и государственного деятеля, родившегося на территории нынешнего района.

Совместным решением Северо-Казахстанского областного маслихата и акима области от 27 марта 2003 г. село Ленино Писаревского сельского округа переименовано в аул Байшілік.

РАЙОН МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА

В районе Магжана Жумабаева густая сеть транспортных коммуникаций. Здесь проходит Транссибирская железнодорожная магистраль (Москва-Владивосток), межгосударственная автотрасса Москва-Петропавловск-Омск-Новосибирск. Вся территория обеспечена электросвязью, почтой, радио и телевидением.

На территории района находятся памятники республиканского значения - бюст М. Жумабаева, остатки крепости Лебяжья, а также памятники местного значения, принятые под государственную охрану. Среди них братские могилы жертв крестьянского восстания 1921 г. в г. Булаево, с. Конюхово, с. Лебяжье, с. Успенка; крепость Полу-денная, редут Ганькин, место редута Медвежьего.

На сегодняшний день на территории района Магжана Жумабаева находятся следующие сельские округа: Авангардский, Аққайың, Алтын дән, Бәйтерек, Бастомар, Возвышенский, Қарақоға, Ұзынкөл, Успенка, Конюховский, Мағжан, Полудинский, Таманский, Лебяжин-ский, Ноғайбай, Чистовский, Молодогвардейский и г. Булаево.

СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО

На сегодняшний день район является крупным сельхозтоваро-производителем в области. Территория района составляет 7,8 тыс. кв. км. В районе 17 сельских округов, 1 город районного значения,

*Первый секретарь ЦК Компартии Казахстана Д.А.Конаев
на полях совхоза «Чистовский»,
ныне район Магжана Жумабаева. 1978 год.*

63 населенных пунктов. В районе проживает 28,2 тыс. человек. Приоритетная роль в экономике района по праву принадлежит сельскому хозяйству.

В аграрном секторе района функционируют 64 ТОО, КХ и КФХ 266 сельхозпредприятий. Для развития конкурентоспособного АПК, определены стратегические направления развития сельского хозяйства:

- развитие молочного скотоводства, увеличение объемов молока;
- наращивание объемов производства мяса крупнорогатого скота;
- производство зерновых и зернобобовых культур;
- производство картофеля и овощей открытого грунта;
- развитие пищевой и перерабатывающей промышленности.

За счет совершенствования механизмов субсидирования и кредитования были приняты меры для создания условий развития животноводства. Сегодня поголовье КРС достигло 41036 голов. В 2020 г. открылись 2 современных молочных комплекса на 1 тыс. коров в с. Полудино - ТОО «Полудинское» на 400 коров, в с. Надежка - ТОО «Ногайбай» на 600 коров.

За последние годы в среднем в год производилось 412,3 тыс. т зерна. В среднем урожайность составляла 14,2 ц/га. С каждым годом в районе увеличивались посевные площади под масличными культу-

рами. Немаловажным фактором здесь является государственная поддержка производителя.

Масличные культуры в районе выращиваются на площади 95,8 тыс. га. За 5 последних лет сельхозтоваропроизводителями района приобретено около 1 тыс. единиц сельхозтехники.

На территории района работают такие крупные сельхозформирования, как ТОО «Ноғайбай» (Сапаров А.С.), ТОО «Чистовский» (Глушко А.П.), ТОО «Үлгілі» (Қуатбеков Д.Д.), ТОО «Земля Возвышенский» (Құдасбаев О.Б.), ТОО «СК АГРО 2050» (Рафальский А.Б.), ТОО «Полудинское» (Гасанов М.З.), ТОО «Нұрсен Агро» (Сыздықов К.Ж.), ТОО «Акса Север» (Мұқашева А.З.), ТОО «Александровское» (Чернышов В.П.), ТОО «Таманское» (Туницкий Н.Б.), ТОО «ЖНВ» (Лауденшлейгер А.А.).

ОБРАЗОВАНИЕ

(1928-2021)

Постановлением ВЦИК СССР от 3 сентября 1928 г. был образован Булаевский район, исполнительно-распорядительным органом которого был райисполком. В его состав которого входили несколько отделов, в том числе в 1928 г. образован отдел народного образования.

В свое время районный отдел народного образования (с 1990 г. отдел образования) возглавляли:

- 1957-1964 гг. - Писчур Иван Иванович
- 1964-1967 гг. - Табачнов Петр Николаевич
- 1967-1968 гг. - Лобачев Дмитрий Павлович
- 1968-1971 гг. - Кожаева Мария Евлампьевна
- 1971-1997 гг. - Дубовик Геннадий Федорович
- 1997-1999 гг. - Доровик Николай Васильевич
- 1999-2007 гг. - Бектасова Роза Сәкенқызы
- 2007-2008 гг. - Шақанова Алла Мұхамеджанқызы
- 2008-2017 гг. - Әлнәзіров Жанайдар Жексенбайұлы
- 2017-2019 гг. - Нұрғалиева Рысжан Бекетқызы
- 2019-2020 гг. - Таласбаева Гүлнар Темирболатқызы
- с 2020 по наст. время - Рамазанова Сара Миронқызы.

До Октябрьской социалистической революции в Булаево действовала церковно-приходская школа из трех классов, в которой работало 2 учителя. Летом 1924 г. здание школы сгорело. Также в 1914 г.

на средства Омской железной дороги в Булаево была построена первая железнодорожная школа для детей железнодорожников (бывшая ул. Ленина, район банка). Вначале в ней размещался приемный покой, и только в 1920 г. здание было приспособлено под школу. В ней было три класса и один учитель. В 1930 г. была организована школа колхозной молодежи, состоящая из трех классов.

В 40-х гг. в Булаево была одна средняя школа №1 (с 1936 г.), состоящая из трех зданий на территории нынешней гимназии, одна восьмилетняя школа на северной стороне по ул. Строительная, одна начальная школа по ул. Ленина.

В советское время в районе функционировало 115 школ: в Булаево 5 школ, в т.ч. школа рабочей молодежи, спортивная и музыкальная школы, два Дома пионеров, станция юных техников, пионерский лагерь «Березка». Почти в каждом населенном пункте был детский сад. В нашем районе среди первых были созданы школы-сады. Для повышения качества образования были открыты дошкольные интернаты в средних школах.

Существующие в настоящее время школы были сданы в эксплуатацию: школа-гимназия имени Батыр Баяна в 1974 г. на 1110 мест, Булаевская СШ №2 в 1983 г. на 464 места, Булаевская СШ №3 в 1964

г. (ныне Булаевский комплекс школа-ясли-сад), Булаевская СШ №4 (ныне СШ им. Магжана Жумабаева (2020 г.) с казахским языком обучения в 1964 г. (казахской школа стала в 1992 г. с первым набором, в 1999 г. при школе открыт интернат). В 2008 г. было построено новое здание школы в селе Хлебоборное на 90 мест.

ЗДРАВООХРАНЕНИЕ

Система здравоохранения представлена центральной больницей и поликлиникой, 4 врачебными амбулаториями, 2 фельдшерско-акушерскими пунктами, 44 медицинскими пунктами.

За годы независимости построено 4 новых учреждений здравоохранения. В 2006 г. построен противотуберкулезный диспансер в г. Булаево, который в ситуации с пандемией перепрофилировался под реабилитационное отделение для пациентов с постковидным синдромом и бронхолегочными заболеваниями. В 2009 г. открылась новая сельская врачебная амбулатория в с. Полтавка. В 2014 г. в рамках программы «100 школ - 100 больниц» в г. Булаево построена районная поликлиника на 250 посещений. В 2018 г. в с. Ногайбай открыт новый медицинский пункт силами ТОО «Ногайбай». Ежегодно укрепляется материально-техническая база объектов здравоохранения района. Проводился ремонт районной больницы, сельских больниц и ФАПов. В 2020 г. проведен капитальный ремонт ФАП в с.Полудино.

КУЛЬТУРА

В районе обслуживают население 66 учреждений культуры - 41 библиотека, 23 клубных учреждения, 2 музея. Работают 45 коллективов художественной самодеятельности. Звание «Народный» получили «Булаевец» (руководитель Г. Чаплыгин) и хор районного Дома культуры (руководитель С. Кузьменко). Постоянно работают группа традиционных народных танцев «Ханшайым» (руководитель А. Турсымбаева), группа современного танца «Legion» (руководитель Б. Кудайбергенов), также вокальные группы «Көңіл ашар», «Әнші жүрекдер», «Калина Красная», «Селяночки», «Станица», детские вокально-танцевальные группы домов культуры села Возвышенка, Узунколь, Полудино и Байтерек, дающие своим истинным искусством духовную радость населению района.

Несмотря на трудности в период мировых вызовов, руководство района Магжана Жумабаева оказывает должную помощь в ремонте

библиотек, организации культурно-досуговой работы, приобретении новых книг, их пропаганде. Созданы и работают хорошие коллективы центральной, районной детской библиотеки, в селах Каракога, Октябрьское, Возвышенское, Узунколь, Гаврино, Лебяжье, Надежка, Байтерек, Молодогвардейское, Конюхово, Тищенко, Хлебоборное и др. Они приняли активное участие в республиканском конкурсе «Абай оқулары», мероприятиях в рамках программы «Рухани Жаңғыру». В июне 2020 г., в день рождения Магжана Жумабаева, в центральной районной библиотеке состоялась презентация книги кандидата филологических наук, нашего земляка С.З. Темирхановой «Философские мотивы в поэзии Магжана Жумабаева». Общий фонд библиотек составляет 465 151 экз. На государственном языке – 154 274 экз. В 2020 г. поступило 8662 экз. книг литературы.

ИСТОРИКО-КРАЕВЕДЧЕСКИЙ МУЗЕЙ

В декабре 2011 г. в г. Булаево открыт историко-краеведческий музей. Экспозиции музея района – это целенаправленная демонстрация предметов, размещенных для обозрения по определенной системе в пяти залах: «История района с 18 века до 1917 года», «История района 1917-1991 годов», «Звезда поэзии - Магжан», «Зал Независимости», «Зал природы».

На территории района находятся памятники республиканского значения – бюст Магжана Жумабаева, развалины крепости

Лебяжья. Памятники местного значения, принятые под госохрану: братские могилы жертв крестьянского восстания 1921 года в городе Булаево, селах Конюхово, Лебяжье, Успенка; крепость Полуденная, редут Ганькин, место редута Медвежьего.

За время работы музея собраны материалы и составлены коллекции. Большую часть поступивших экспонатов составляют находки с поселений сел Медвежка, Ганькино, Полудино, Гаврино, Лебяжье.

МУЗЕЙ В САРЫТОМАРЕ

Музей расположен в с. Сарытомар Магжанского сельского округа. В 1989 г. он находился в одной комнате Сарытомарской средней школы. Организатор - Кожекбаев Ерік Каскеевич. Построен в 1993 г. к 100-летию Магжана Жумабаева. Среди наиболее ценных экспонатов – книга М. Жумабаева, изданная в Ташкенте. Также сохранились книги «Коран» и «Жайнамаз». Дед поэта Жумабай совершил паломничество в 1894 г. В доме Жумабаевых сохранился самовар. В 1923-

1927 гг. Магжан, находясь в Москве, перевел книги М. Горького и Д. Мамина-Сибиряка. Они тоже представлены здесь. С 17 января 2008 г. внутришкольный музей был переименован в ГККП «Музей Магжана Жумабаева». К 115-летию поэта в 2008-2009 гг. в рамках региональной программы «Культурное наследие» проведен капитальный ремонт музея. Площадь здания 60 кв. м., площадь 55 кв. м. Экспозиция расположена в трех залах, экспонаты посвящены жизненному и литературному пути поэта. Здесь проводятся встречи с поэтами и писателями, круглые столы, а также мероприятия, посвященные государственным и национальным праздникам. С 23 мая 2019 г. переименован в филиал музея Магжана Жумабаева КГКП «Северо-Казахстанское областное музейное объединение управления культуры, развития языков и архивного дела акимата Северо-Казахстанской области». Музей Магжана Жумабаева в Сарытомаре является одним из сакральных мест Северо-Казахстанской области. Его курирует «Мәдениет саласының үздігі», обладатель нескольких наград Айгуль Равниковна Жунусбаева.

СПОРТ

Для проведения физкультурно-массовой и оздоровительной работы в районе Магжана Жумабаева действуют 170 спортивных сооружений. В их числе 2 стадиона в г. Булаево и с. Возвышенка и физкультурно-оздоровительный комплекс (ФОК) г. Булаево. Также имеются 83 плоскостных сооружения – 19 баскетбольных, 27 волейбольных площадок, 37 футбольных полей (18 мини-футбольных полей, из них 14 с искусственным покрытием), 26 хоккейных кортов (из них пластиковые в с. Каракога, с. Бастомар и г. Булаево), также в 2021 г. открыт крытый хоккейный корт «JASTAR» в г. Булаево.

В 2020 г. построены новые современные спортивные площадки - мини- футбольные поля с искусственным покрытием в г. Булаево, с.Медвежка, с. Полудино, с. Қарақоға, с. Советское, с. Надежка, с. Полтавка, а также многофункциональные спортивные площадки с тартановым покрытием для игры в волейбол и баскетбол в с. Полудино и с. Қарақоға. Кроме того, в районе установлено 9 комплексов уличных тренажеров.

В 2021 г. построены 2 мини-футбольных поля с искусственным покрытием в с. Достык и г. Булаево, а также многофункциональная спортивная площадка в с. Надежка.

В Домах культуры сел Ызынкөл, Бәйтерек и г. Булаево функционируют культурно-спортивные центры, где закуплен и установлен спортивный инвентарь. Кроме этого, ИП «Лукин А.А.» в г. Булаево открыл тренажерный зал.

Общее количество работников спорта в районе составляет 88, из них на селе 62, в т.ч. количество учителей физической культуры в общеобразовательных школах района составляет 64 человека, из них 56 на селе.

В районе работает ДЮСШ с контингентом 467 учащихся. В данной школе 30 групп с тренерским составом 23 человека (из них 4 штатных). В ДЮСШ культивируется 11 видов спорта (волейбол, баскетбол, вольная борьба, греко-римская борьба, қазақша курес, лыжные гонки, футбол, бокс, легкая атлетика, хоккей с шайбой, тоғыз құмалақ). Занятия ведутся среди учащихся 9 сельских и 4 городских школ. Охвачено 8 сельских округов и г. Булаево.

МОЛОДЕЖЬ РАЙОНА

По данным департамента статистики, на 1 января 2021 г. в районе проживает 5449 человек в возрасте от 14 до 29 лет.

На территории района осуществляют свою деятельность молодежное общественное объединение «Жас тәлімгер», председатель Қанышев Ахметхан Нұрғалиұлы; молодежное крыло партии «Нұр

Отан»-«Жас Отан», исполнительный секретарь Сақтағанов Ғабит Балғабайұлы.

Для обеспечения адресной работы с молодежью по месту жительства в районе создано КГУ «Молодежный ресурсный центр» отдела внутренней политики, культуры и развития языков акимата района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области», директором которого является Нұржігітова Гүлдана Бексұлтанқызы. Основная направленность проводимых мероприятий - пропаганда нового казахстанского патриотизма, ЗОЖ, ежегодного Послания народу Казахстана.

Молодежный ресурсный центр оказывает информационно-консультативную помощь молодым людям и молодежным инициативам. В частности, проводит социологические исследования (профилактика преступности, безработицы и других социальных проблем среди молодежи) в районе; информационно-разъяснительную работу в молодежной среде по вопросам трудоустройства и иных социальных проблем; оказывает повсеместную помощь молодежным организациям, привлекая эту часть населения в общественную жизнь района. В целом реализация молодежной политики в районе осуществляется в следующих направлениях: обеспечение занятости и трудоустройства молодежи, организации досуга, патриотическое воспитание, экологическое воспитание молодежи, пропаганда здорового образа жизни, развитие творческого и интеллектуального потенциала.

Программе «Жасыл ел» в районе уделяется особое внимание. Уже на протяжении 4 лет наш район занимает 1-ое место в области по количеству трудоустроенных бойцов. В 2015 году МРЦ стали обладателями номинации «Лучший отряд молодежных трудовых отрядов Жасыл ел».

Для того чтобы координировать работу волонтеров с начала 2020 года в районе

состоялось открытие фронт-офиса волонтеров района Магжана Жумабаева. Все волонтерские проекты были объединены в 7 направлений под эгидой «Birgemiz» по которым и велась работа. В движение включились более 500 человек.

С начала 2020 года и по настоящее время активно работает фронт-офис волонтеров. Так, с наступлением обильных снегопадов, стартовала акция по очистке снега «Қарлы десант».

ГЛАВА ПЕРВАЯ

БЫЛАЙ - БУЛАЙ

ОТКУДА ПОШЛО НАЗВАНИЕ БУЛАЕВО?

Человек, впервые побывавший в районе Мағжана Жумабаева, наверняка спросит: откуда такое название - Булаево? Ответ на этот вопрос искали многие, но окончательного нет до сих пор. Хотя каждый житель имеет право знать историю своего родного края. Возможно, вслед за нами другие исследователи приблизятся к истине.

Предположение первое

Имя Былай (или Бұлай – А. С.) впервые упоминается в 1730 г. И один из первых, кто высказал свое мнение по поводу происхождения названия «Булаево» - А.С. Физов.

ФИЗОВ Алексей Савельевич (1922-2020).

Родился в с.Раевка, ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Учитель Раевской школы, директор Полудинской средней школы Булаевского района Северо-Казахстанской области. Историк, краевед, участник Великой Отечественной войны. Его перу принадлежат краеведческие исследования истории родного села Раевки, станции Полудинской, очерки по истории Северо-Казахстанской области.

Ветеран войны, сельский учитель неоднократно публиковался в районной газете и, пытаясь докопаться до истины, пытался доказать, что прародитель наименования местности Булаев был казаком, а не представителем коренного населения. Так, в 1994 г. он увидел в изданной в Казахстане «Краткой энциклопедии Казахской ССР» справку о Булаеве.

«Да того, как обращались ко мне сотрудники газеты, казалось, об истории Булаева все известно, сведения о нем есть даже в «Краткой энциклопедии Казахской ССР». Но когда я начал собирать более подробные материалы с момента рождения селения, обращаясь в архивы, к старожилам, краеведам понял, что о Булаеве известно очень мало и даже сведения в энциклопедии не верны. Озадачила меня строка в энциклопедии: «Первое упоминание о Булаеве датируется 1730 годом». Под ней подписался бывший первый руководитель района. Когда я позвонил ему, оказалось, что журналист готовящий эту статью не довел дело до конца, автор сам ничего не написал, стоит

только его подписать» - удивляется А.С.Физов в статье «Перелистывающая история страны», опубликованной в Булаевской районной газете «Путь Ильича».

По мнению исследователя со ст. Полудинская, казахи раньше не использовали «земных» и «водных» имен. А в энциклопедии говорится, что в 1730 году происхождение Булаево связывалось с названием болотного озера.

Смотрите интересное. В этой статье Физов впервые высказал мысль о том, что «Булаевым называют только имя станции», а чуть позже сказал:

«В Булаеве барак был построен в 1894 году, близ болота «Булаево». Так называли болото станичники из Медвежки. Среди медвежинцев имелись казаки Булаевы, которые, должно быть, или угождая имели при «болоте» или (что тоже вполне вероятно) связали с каким-то событием свою фамилию с «болотом» - так описана в энциклопедии «история казачества» к 1730 году.

И вот однажды: «в журнале «Акмолинских областных ведомостях» (Омск, 1877 год, №23) знакомый М.И.Бенюх писал о том, что казаки Булаева были, а казачья дочь Татьяна Булаева живет в Петропавловске, но девочку не нашли», - рассказывает сельский историк.

Статья хоть и небольшая, но полна противоречивых мнений. В итоге точных данных нет.

По нашему мнению, предположение о том, что в 1730-х годах Булаево пошло от названия болота, кажется самым правдоподобным.

Ведь в прошлом нынешнего района Мағжана Жумабаева много было связано с водой. В Омск отсюда курсировали суда. Истоки рек расходились и превращалось в болотистые озера. Даже сегодня на месте, где стоит город Булаево, остаются десятки болотистых озер. Разве это не свидетельство? Сам покойный А.Физов признался, что ни в одном архиве, ни в одном документе не встречал слова «Булаев».

Предположение второе.

О том, что на станции Булаев поставили имя казаха.

Преподаватель истории Булаевской школы-гимназии имени Баян батыра Ю. Дмитриев в статье «Булаево – страницы истории», опубликованной в 2008 г. в районной газете «Вести», сначала остановился на истории Булаево, ставшего станцией, затем поселком, а затем городом. Цитируем:

«Основали поселок Булаево работники открытой в 1884 году железнодорожной станции. В первое время оно носило название «Медвежья». В то время на территории поселка Булаево находились всего

4-5 домов. Первые поселенцы: Зленко, Севрюгин, Лебедев, Сардык. Перед 1905 годом из поселка выселилось несколько семей казаков, они расположили свои постройки на окраине озера, вблизи дома сторожа переезда – казаха по имени Булай. Поселок стал Булаевым, вскоре и станцию местные жители стали называть «Булаево». Управление железной дороги позволило узаконить это переименование».

Как видно, историк Ю. Дмитриев считает, что Булаево происходит от имени казаха, а не казака. По нашему мнению, из 4-5 семей, проживающих в поселке, должен быть Садық, а не Сардык. Он, наверное, сын этого человека. Основное имя другое. Потому что, когда первые поезда проходили мимо, с флагом в руках, кричали «Так, так», а после указывали на дорогу, представители других национальностей называли его имя «Так». К такому выводу пришли и сами местные историки.

В 1994 году кто-то агитировал, «казак по имени Булаев», А.Физов в последующих статьях не спел привычную песню. В статьях «Булаево – наш город» («Вести», 2002 год, 20 июля), «История нашего края, строительство железной дороги» («Вести», 2004 год, 28 мая) Булаев назван в честь стрелочника, не говоря ни слова о национальности. Историк признался, что ему не удалось найти биографию Булаева.

Л. Заева, много лет возглавлявшая районный архив, надеялась, что сможет стереть белые пятна, но в своих статьях об истории города не упомянула новых фактов, касающихся Булаева.

О происхождении названия города и района много размышлял и патриот края Зейнолла Олжабаев.

ОЛЖАБАЕВ Зейнолла Олжабайұлы (1930).

Родился в колхозе имени Стаханова Северо-Казахстанской области, ныне район Магжана Жумабаева. После окончания школы в 1950 г. поступил в Московскую ветеринарную академию, после окончания которой в 1955 г. начал работать зоотехником в совхозе «Возвышенский». В июле 1958 г. назначен главным зоотехником районной сельскохозяйственной инспекции. В 1961 г. назначен главным зоотехником совхоза «Карагандинский».

В 1970 г. назначен заместителем начальника управления сельского хозяйства Булаевского района. С сентября 1992 г. после выхода на пенсию работал главным зоотехником. В 1995-1998 гг. председатель районного совета ветеранов. Неоднократно избирался депутатом

районного Совета депутатов трудящихся. Награжден орденом «Знак Почета» (1981), юбилейными медалями «Ветеран Труда», «50 лет целине», «60 лет Победы в Великой Отечественной войне», «65 лет Победы в Великой Отечественной войне» и др.

Зейнолла Олжабайұлы внес особый вклад в присвоение району имени Мағжана Жумабаева, увековечивание памяти Батыра баяна.

Не секрет, что, не услышав известий из района, мы пошли здороваться с Зеке, который живет в г.Петропавловске.

И на наш вопрос о происхождении названия предоставил ответ на один из свои запросов:

«Официальных данных (документов, подтверждающих полученные названия) о станции Булаево (затем с.Булаево, г. Булаево) в государственном архиве не имеется.

Согласно исследованиям, проведенным местным краеведом М.И. Бенюхом по топонимике Булаевского района, значится следующие:

«Основание рабочему поселку положили работники открытой в 1894 году железнодорожной станции, которая первое время носила название «Медвежья» (В 4 км от станции находился поселок Медвежинский или «Медвежья».

Перед 1905 годом из поселка выселилось несколько семей проживающих там казаков, которые расположили свои постройки около озера вблизи дома сторожа железнодорожного переезда казаха по фамилии Булай. Выселок стал называться «Булаево», вытеснив наименование «Медвежья». Управление железной дороги сочло возможным узаконить это переименование. До 1917 года станция и поселок назывались «Булаево».

Основание: фонд 158, оп.1, д. 92, л.10.

И.о. директора государственного архива Северо-Казахстанской области М.М. Мелехин (07.12.98. №11.12/11-0)

ГЛАВА ВТОРАЯ

ПРЕДСТАВИТЕЛИ ЭТНОСОВ КАЗАХСКОЙ ЗЕМЛИ

СПЕЦИАЛЬНЫЕ И ПРИНУДИТЕЛЬНО ЭВАКУИРОВАННЫЕ

Царская Россия к середине XVIII века начала колониальную политику, устремив свой взор на обширные казахские степи. Фундаментом того заложило строительство Жаңа Есіл (Новоишимской) оборонительной линии (еще ее называют Пресногорьковской или Горькой) в 1752 г. Линия состояла из двух шестиугольных и девяти четырехугольных военных укреплений, 33 редутов и 42 опор. Длина ее равнялась 565 верстам. В нынешнем районе Мағжана Жумабаева планировалось построить крепость Полуденную и Лебяжье, а также редуты в селах Чистое, Медвежье, Нагорное, Ганино, Камышловское.

Казацкая община занималась в основном земледелием, скотоводством и рыболовством. В соответствии с постановлением правительства России в 1748 г. казаки выполняли работы по возведению хуторов при военных крепостях, заготовке сена. В 1759 г. было образовано первое село, которое было переименовано в Лебяжье.

В 1906-1910 гг. после столыпинской аграрной реформы на казахскую землю, а именно в село Лебяжье ныне района Мағжана Жумабаева начинают переселяться специальные переселенцы из Калужской, Тульской, Московской, Брянской областей России. Они приезжали по квоте, поэтому им выплачивалась компенсация со стороны правительства, предоставлялась земля, обеспечивались хорошие бытовые условия.

*Этот паровоз и привез на казахскую землю
представителей разных этносов*

В 1918-1921 гг. миграция продолжилась. Регион заранее был подготовлен для приема специально эвакуированных. Для вновь приехавших была возведена церковь пророка Ильи. Историки предполагают, что храм был построен в 1773-1774 гг., другие - в 1826 г.

В 1887 г. в этом же селе, кроме церкви, уже работали школа, хлебная лавка, 15 мельниц, 10 киосков, почта, ярмарка под названием Козьминская.

Казачья сторожевая крепость под названием «Медвежья» была основана в 1752 г. Затем была построена одноименная станица.

РАССЕЛЕНИЕ РУССКИХ КРЕСТЬЯН

В 1861 г. русский царь был вынужден освободить крестьян от крепостного права и дать им свободу. Дело в том, что крестьяне, оставшись без земли, попадали в рабскую зависимость и задумали организовать восстание. Чтобы упредить такую опасность, царь предложил освободить их от зависимости, а вместо этого отправиться в Казахстан и Сибирь и получить там землю. Для этого в результате административных реформ, проведенных в 60-90-х годах XIX в., русский царь провозгласил все земли нынешнего Казахстана собственностью российского государства.

Массовые переселения крестьян в Казахстан имели и другие причины. Во-первых, Российская империя стремилась за счет переселенцев сформировать на территории казахского края свою надежную опору. Во-вторых, царское правительство задумало путем массового переселения русских крестьян привить местным жителям оседлый образ жизни, сопряженный с земледелием. Ведь в таких условиях освободилась бы большая часть земель и появилась прекрасная возможность держать местное население под строгим контролем. В-третьих, царское правительство преследовало цели русификации и приобщения коренных жителей населения к христианству. В-четвертых, Казахстан намеревались превратить в гигантский оплот русской империи с неисчерпаемым изобилием зерна. Но первоначально колонизация не дала положительного экономического эффекта. Казаки, находившиеся на военной службе, не смогли обеспечить продовольствием и сам контингент военных гарнизонов и чиновников края. Более того, сообщения и письма о том, что безземельные крестьяне России могут свободно жить на новом месте, вызывали ажиотаж у тех, кто там остался. Это подвигало русских крестьян к еще большему массовому переселению, что является одним из доказательств мас-

сового переселения крестьян из России, Украины и Крыма в станицы нынешнего района Магжана Жумабаева, в частности, с. Медвежье.

Указ царя 1891 г. о строительстве Транссибирской железной дороги еще более увеличил численность крестьян-переселенцев на казахскую землю. Ведь эта железная дорога проходила через Казахстан, в том числе через Петропавловский уезд. Станции Булаево, Ярма, Каракога, Ганькино, Чистое нынешнего района Магжана Жумабаева были построены именно в те времена. Поэтому политика ввоза переселенцев в Петропавловский уезд по железной дороге была осуществлена легко.

На самом деле было немного странно ожидать, что крестьянство, переехавшее из России, лелеяло сладкую надежду, что обретет свободу, землю, станет богаче. Здесь их ждала совсем не комфортная жизнь – заснеженная глубинка, длинная зима с сильными морозами и метелями. Это было не то, что они ожидали. Более того, царская Россия вместе с местными властями еще и собирала с них налоги.

Когда переселенцы увидели, что вместо рая они попали в самый настоящий ад, то не знали, что делать. Шансов вернуться обратно не было никаких. Они чувствовали, что власть их обманула и пожалели о своем выборе. Но русским беднякам, которые с давних времен пережили немало бедствий, терять было нечего. Сначала начали копать колодцы для питьевой воды. В 1912 г. им была выделена земля. Батраки пахали плугом землю, сеяли пшеницу, все работы выполнял вручную. Охотились, ловили рыбу, собирали ягоды. Разводили скот, производили молочную продукцию, выделяли одежду из шерсти. Местные жители, видя, как русские мужи занимаются тяжелым трудом, тоже привыкали к оседлости.

Как бы то ни было, представители разных этносов в селах района Магжана Жумабаева до сих пор вспоминают, что в трудную минуту казахи оказывали огромную помощь. Если ее не было, переселенцы либо замерзли, либо умерли бы от голода или попрощались с жизнью по другим причинам.

Большинство переселенцев, выросшие рядом с лесом, в совершенстве владели навыками работы с деревом. Поэтому возвели дома, магазины и другие необходимые для жизни постройки. Из целебных трав делали лекарства.

В конце концов, они тоже решили пустить корни на казахской земле и наладить хорошие отношения с местным населением.

Переселенцы в район - это не только представители русского этноса. Например, в 1941 г. из Крыма были депортированы немцы, в 1944 г. - чеченцы. Они ладили с казахами, и все жили дружно.

СОБЫТИЯ ПРИ СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ

После революции в Петрограде в октябре 1917 г. было объявлено о том, что власть переходит в руки Советов рабочих и солдатских депутатов. В Петропавловске советская власть установилась мирным путем. Уроженец нынешнего района Магжана Жумабаева, участвовавший в захвате Зимнего дворца Федот Яковлевич Атрошенко, порадовал земляков приятной новостью. Однако огонь гражданской войны здесь не спешил разгораться. Произошли выступления против советской власти. Дело в том, что в Сибири власть захватил адмирал А. В. Колчак, провозгласивший себя верховным правителем России. В 1919 г. 5-я армия Красной Армии под командованием М.Н. Тухачевского освободила от Колчака северный, северо-восточный регионы Казахстана, город Петропавловск был полностью очищен от врагов советской власти 30 октября 1919 г.

Однако мир не был восстановлен. После насильственной коллективизации в 1921 г., когда власти изъяли у земледельцев сельхозпродукцию, вспыхнуло крестьянское восстание. Протестующие из сел Белое, Зарослое и Коломзино нынешнего района Магжана Жумабаева захватили села Суворовское, Конюхово, Октябрьское. Они пошли на крайние меры - избивали, убивали коммунистов и комсомольцев. 21 февраля 1921 г. мятежники были разгромлены. В Булаевской волости было 50 коммунистов. Всего же на Октябрьской площади Петропавловска на братском кладбище были похоронены 217 человек.

В 1929 г. Сталин взялся за переход к политике по ликвидации кулачества. К сожалению, были арестованы и наказаны не настоящие кулаки, а простые сельские труженики. Задержанных крестьян, подвергшихся конфискации имущества, собрали в селе Александровка и отправили в исправительно-трудовые лагеря. Люди, отказавшиеся вступать в колхоз, объявлялись кулаками и подвергались строгому наказанию. По Булаевскому сельсовету таких было 193, Писаревскому - 16, Александровскому - 12, Веселовскому - 111, Екатериновскому - 33, Успенскому - 23, Медвежинскому - 25, Конюховскому - 103 человек.

Справка. В Казахстане репрессировано 100 тысяч человек, расстреляно 27 тыс. По Северо-Казахстанской области арестовано 6 тыс. человек, из них 1465 расстреляно.

На территории Казахстана действовало 20 лагерей для «врагов народа». Среди них крупнейшие - КАРЛАГ, АЛЖИР и СТЕПЛАГ. В районе Мағжана Жумабаева жертвами репрессий стали 722 человека. Среди них - сам поэт Мағжан Жумабаев, инспектор участка И. Ф. Авдеев, колхозники Т. Альжанов, А. Ауғамбаев, И.М. Гаврилов, председатель колхоза «Красная крепость» И.Н. Грязнов и др.

Вторая мировая война принесла большие страдания народу. Жители тогдашнего Полудинского района объявили о своем участии в сражении с врагом. Была создана женская бригада, которую возглавила Василиса Илларионовна Бондарева. Бригадир на всю республику кинула клич, чтобы все женщины республики сели за руль тракторов, и эта инициатива нашла бурную поддержку. Только в Полудинском районе 80% трактористов составляли девушки и женщины. Зная это, полудинские мужчины проявили самоотверженный героизм в войне с немецко-фашистскими захватчиками. Многие из них отдали жизни за Родину.

Не остались в стороне и труженики тыла: солдатам отправляли продукты, одежду, подарки и пламенные письма. Жители сами собирали средства на производство танков и самолетов, перевыполняя государственные планы. Это и есть неповторимый подвиг народа, который в конечном счете уничтожил врага. А казахский герой Рахимжан Кошкарбаев водрузил Знамя Победы над Рейхстагом. Германия встала на колени перед СССР. Это была грандиозная победа в истории человечества.

ОСВОЕНИЕ ЦЕЛИНЫ

В 1954 г. кремлевские руководители направили в северные области Казахстана представителей всех советских республик для освоения целины. Весной того же года только Полудинский принял 2000 юношей и девушек, которых разместили вдоль дороги Петропавловск-Омск.

В 1954 г. в честь уволившихся в запас 49 бойцов Таманской гвардейской дивизии, прибывших на освоение целины, был создан совхоз имени Таманской дивизии. Во время приезда с ним познакомился секретарь ЦК Компартии Казахской ССР Л. И. Брежнев. В следующем году хозяйство собрало большой урожай зерна. А в 1957 г. председатель райисполкома, Герой Советского Союза Жәлел Қизатов был переведен директором совхоза имени Таманской дивизии.

До Жәлела Қизатұлы в совхозе были поставлены 92 вагончика, в которых жили целинники. За шесть лет директор добился колоссальных успехов. Было построено более 30 жилых домов, дом культуры, где начали показывать кино.

Также проявил себя директор совхоза «Ұзынкөл» Темірлан Темірбеков. Благодаря мобилизации тружеников села на выполнение поставленных задач в закрома государства было поставлено большое количество. За трудовой подвиг 22 хлебороба из этого села были награждены орденами и медалями.

ВОСПОМИНАНИЯ ПЕРВОЦЕЛИННИКОВ

ЯРЫШ Владислав Николаевич: «До приезда на целину жил в городе Краснодаре. Окончил семь классов, потом приобрел профессию жестянщика-кровельщика. Как услышал, что осваиваются новые земли в Казахстане, решил ехать. И по комсомольской путевке отправился в Казахстан. Мне было интересно узнать, что такое целина, да и хотелось испытать себя в настоящем деле. В дороге было очень весело. Молодежи много, все задорные, веселые. Пели песни и шутили, танцевали. В Булаево нас встретили и отправили в «Ұзынкөл». Там встретили директор совхоза и специалисты. Состоялся митинг. Нас удивила ширь полей, до самого горизонта тянулась

степь. Но она была по-своему красива. Меня очень волновало то, что я буду здесь делать, чем заниматься? Но я не унывал – стал работать, а потом самостоятельно сел за руль трактора. Первое время долго не мог привыкнуть к работе ночью, но постепенно втянулся, даже нравилось в ночь работать. Все спят, а ты ведешь свой трактор как корабль, но только не по морю, а по степи. Работать старался честно. За хорошую работу награждали грамотами, значками, медалями. Было приятно осознавать, что труд твой нужен и полезен. Выучился на шофера, стал работать на машине. Женился, ушел в армию. Отслужил и вернулся. За время службы совхоз наш вырос, появились новые постройки, улучшился быт людей. Все больше земли распахивали, засевали хлебом. Уезжать куда-то не хотелось, здесь все было родным. Целина – вторая моя Родина. Рассказать, показать, отразить трудности, которые преодолевали первопроходцы, должен Музей целины. Первоцелинники, да и дети наши будут помогать всем, чем смогут».

ЯРЫШ Анна Арсентьевна: «До приезда на целину жила в зерносовхозе Узункуль. Бескрайность степи мне была знакома. Но еще хотелось видеть, как на необжитом, неизведанном будет расти еще один совхоз. И я вместе с родными поехала на целину. Ехать было недолго. Приехала как раз в то время, когда завозили семена. Встретил меня главный агроном. На другой день я вышла на работу. Жила в домике, работала и прицепщиком, и в складе, потом стала работать поваром в бригаде. Первое время было трудно, уставала, руки на ветру трескались, но молодые годы не позволяли унывать. Как бы ни уставали, а после работы – смех, песни, танцы. Работы не боялась, старалась, чтобы все были накормлены. За работу благодарили, и мне было приятно, что я приношу пользу. Поселок рос на глазах, строился и озеленялся. Уже больше земли распахали под хлеб. Рождались дети, создавались новые семьи. Люди приживались, и уже не было сил расставаться, уехать куда-нибудь. Все краше и краше становилось наше село, вот уже появилась новая большая больница, Дом культуры, школа, детский садик. Построены Дом быта, почта».

ПЛЯСУНКОВА Татьяна Евгеньевна: «В 1956 году я приехала на целину. Мне хотелось помочь своему народу, оживить необжитые места. Приехав на целину, поступила в сельскую школу механизаторов, после ее окончания начала работать на тракторе – распахивали зем-

ли. Места мне понравились и я решила остаться здесь жить. В первое время было, конечно, трудно, не хватало воды – она была привозная. С жильем было трудно, жили в вагончиках, кушать нам привозили в поле, к рабочим местам. Незаметно поселок начал развиваться, появились жилые дома, стало больше народу и со временем становилось веселее. Здесь я вышла замуж, нам дали квартиру. Были молодые, не унывали, работали с огоньком, зная, что делаем очень хорошее дело. Сейчас вспомнишь прошлое, и даже не верится, что когда-то здесь была степь и что жизнь пришла сюда благодаря нам. Что в этом есть большая частица нашего труда».

Қайырбек РАМАЗАНОВ: «Я приехал на целину 10 июня 1954 года. Контора тогда находилась на Первомайской улице, где стояли еще палатки. Жили мы в землянке по десять человек. Я уже был женат и привез супругу в ноябре 1954 года из Омской области. Зима тогда была суровая, были очень большие трудности с водой, зимой много снега. Вода была привозная, за ней ездили на быках. Питались мы в столовой, кормили нас хорошо, да и снабжение было хорошее. Сразу пошел работать механизатором, в конце августа направили строить базы. Зимой работал конюхом. Весной 1955 года снова стал работать на тракторе ДТ-54 (№41), в 1957 году работал помощником бригадира в бригаде №1. В 1980 году по состоянию здоровья перешел работать в МТМ мотористом. В 1984 году работал в бригаде №2. На целине после работы занимались строительством. Обкладывали клуб, столовую, пекарню. Работали дотемна, не считая времени. Было много друзей. Хочется, чтобы село был передовым и лучшим в районе, чтобы были созданы хорошие условия для работы и жизни рабочих. Надо обратить внимание на устройство быта простых рабочих, провести отопление, воду в дома».

Шайдолла РАХЫМОВ: «До приезда на целину жил в Северо-Казахстанской области, Советском районе, с. Ивановка. Работал трактористом. Приехал на целину в 1954 году по направлению. Из Булаево до села ехали на тракторах, сзади тащили на прицепах вагончики. Остановились впервые в совхозе «Ұзынкөл», во втором отделении. Нас встречали: первый директор И.М. Лизунов, заведующая отделом кадров Лаврова и заместитель директора Лавров. Строили дома, жили в вагончиках, а вода в то время была привозная. Сначала работал возчиком, возил материалы для строительства домов, потом ра-

ботал на тракторе. Хлеб привозили из Булаево. Хоть и трудно было, но надо было жить, старались работать как можно лучше. Место жительства не менял с того самого времени, когда впервые приехал сюда. На глазах в ковыльной степи вырос новый утопающий в зелени совхоз, стал лучше, красивее. Я хотел бы, чтобы фотографии всех первоцелинников поместили в музей. Музею могу передать две фотографии, грамоты, удостоверение к медали «За освоение целинных и залежных земель», «Лучший комбайнер», свидетельство о том, что в 1957 году награжден медалью участника ВСХВ».

СИМАК Мария Николаевна: «3 мая 1954 года на целину приехали по комсомольской путевке 40 девушек из города Гаврилова Ярославской области. Среди них была я с фабрики – льнокомбината «Заря социализма». Поселились мы в начале в палатках, после нам дали общежитие, где расселили по четыре человека в комнате. Питались дома, готовили себе сами. Снабжение было тогда хорошее. Завозилось много продуктов. Вода была привозная. Привозили ее из Кировского совхоза Кокчетавской области по бездорожью. Работала я тогда на разных работах. Вечерами занимались рукоделием, ходили в кино, устраивали танцы. В то время все были друзьями, жили дружно и весело. На трудности не обращали внимания, для нас все эти трудности были временными. Здесь на целине я и встретила со своим мужем в 1962 году, познакомились в клубе. Он приехал из Днепропетровской области. Работал здесь механизатором, а в 1962 году 21 июня создали семью. Сейчас наши дети уже взрослые. Старшие уже получили специальность и работают, у них свои семьи, а младшие учатся в школе. Очень хочется пожелать, чтобы наш аул был передовым, и был у нас во всем достаток».

КРАВЧЕНКО Иван Петрович: «На целину приехал из далекой солнечной Кубани в 1954 году. Хотелось с другими поехать в чужие неизвестные края, оживить их своими силами, зажечь разноцветными огнями дома. Вот и приехал. Встретили очень хорошо. Немного поработав здесь, пошел служить в Советскую Армию. Отслужил, и вновь потянуло на целинные земли. Работал на тракторе и днем, и ночью, усталыми возвращались домой в вагончики и обессиленные сразу засыпали.

Очень трудно было, конечно, в первые, целинные годы, но мне, молодому парню, это как-то даже нравилось – чувствовать рабочую

усталость. Работы расширялись, дело не стояло на месте, все находилось в большом движении.

Сейчас все изменилось, пройдешь по селу и приятно смотреть на все вокруг. Нет, не зря я сюда приехал».

ПОРОТИКОВА Галина Григорьевна: «Вспоминаю первый мой день на целине в 1954 году в июле месяце. В совхоз имени Маленкова, ныне им. Молодогвардейцев, в котором уже жили мой папа Г.Ф. Поротиков и мой старший брат Леонид, работавший шофером, мы приехали в воскресенье. С учениками Кировской школы и силами комсомольцев давали концерт. Мне хорошо запомнилась улица Первомайская, на которой уже стояло тогда четыре законченных дома, а остальные были в стадии строительства. И вот в одном из них (в котором размещалась контора) со стенами и без крыши мы выступали. Сценой нам служили щиты, положенные на фундамент. День был солнечный, ясный, еще не вытоптаны ковыль и трава. Вдоль остальных улиц были намечены площадки под дома со сваленными рядом стройматериалами. Хорошо помню волейбольное поле, на котором потом, после концерта, играли в волейбол. Собралось много жителей, нас хорошо встретили и дружно аплодировали. Жизнь на целине тогда не казалась нам трудной, хотя трудностей было много. Работала я тогда на пункте патронажной сестрой, потом стала заведовать фельдшерско-акушерским пунктом. После работы занималась художественной самодеятельностью, спортом. Здесь же встретила я своего будущего мужа, который работал молотобойцем, а затем учителем в школе».

ТРЕТЬЯ ГЛАВА

БАТЫР БАЯН –
ГЕРОЙ КАЗАХСКОГО
НАРОДА

Батыр БАЯН (1714, Аралагаш, Казахское ханство - 1772, Казахское ханство) - казахский полководец, сражавшийся за политическое и территориальное единство Казахского ханства в 200-летней казахско-джунгарской войне. Батыр Баян внес большой вклад в победу над джунгарскими завоевателями и посвятил всю свою жизнь борьбе с ними.

Биография

Баян Касаболатулы родился в ауле Аралагаш в 1714 году на территории современной Северо-Казахстанской области. Отца звали Қасаболат, он был ювелиром. Мать - Ажар, она была дочерью известного Шолан Батыра и сестрой Дата, отца знаменитого предводителя антиправительственного восстания Сырыма Датова из рода Байбақты. Сам Баян выходец из рода Уақ, подрода Шоға.

С ранних лет вместе со старшим родственником Сары батыром Баян участвовал в различных военных походах и в 17 лет становится командиром отряда. Спустя некоторое время вошел в число главных батыров Абылай хана. По преданию, первая встреча Баян батыра и Абылай хана произошла во время сражения с калмыками. Тогда Абылай хан с небольшой группой воинов оказался в окружении врагов. Вражеское кольцо сжималось, хан вот-вот мог попасть в руки калмыков. В этот сложный момент появляется Баян батыр, начинает сражаться с калмыками, круша их и создавая коридор для выхода из вражеского кольца. В итоге хану и его воинам удается выйти из окружения и одержать победу над калмыками, соединившись с остальными участниками сражения. После этого случая Абылай хан дает приказ найти Баян батыра, вскоре его находят и привозят к Абылай хану.

Абылай высоко ценил его ум, храбрость и решительность. Об этом свидетельствует казахский ученый Шоқан Уалиханов. В его исследовании «Исторические предания о батырах 18 века» было написано: Когда спрашивали у Абылай хана, кого из батыров из трех орд более уважает, то он отвечал:

Из предшествовавших мне мужей двое заслуживают удивления: Қазыбек каракесековец, который возвратил от Галдан 90 своих плен-

Баян вместе с Малайсары, Жаңатаем, Қабанбаем, Олжабаем и другими батырами принимал участие в сражениях за освобождение Калбинских земель, Тарбагатайского края и Прииртышья.

Большинство исследователей считают датой смерти батыра 1772 год. Место погребения Баяна до сих пор не обнаружено. По версии научного сотрудника Орынбая Ошанова, Баян батыр похоронен в Карагандинской области, недалеко от аула Қарабұлақ Шетского района. Существует несколько версий о его смерти. Официально считается, что он погиб на поле боя, хотя есть версия, что он скончался, выпив воду, которая была отравлена трупами калмыков. (ВИКИПЕДИЯ).

Примечательно, что известный казахский ученый, академик Национальной академии наук Казахстана, директор Института истории и этнографии им.Ш. Уалиханова Манаш Козыбаев в письме акиму Булаевского района Северо-Казахстанской области от 2 сентября 1998 года (№310) привел неопровержимый факт: «Городу Булаево нужно присвоить имя Батыра Баяна».

БҰЛАЕВ АУДАНЫ

ӘКІМІ

Солтүстік Қазақстан облысы

Солтүстік Қазақстан облысы

БҰЛАЕВСКОГО РАЙОНА

643310 Булаев каласы
Юбилейный микрорайон, 56 үй
телефон 2-14-05

643310 г. Булаев
ул. Юбилейная, 56
телефон 2-14-05

№ 4-10/85

Ғылым Министрігі,
Ғылым Академиясы
Ш.Ш.Уалиханов атындағы тарих
және этнология институты.
Академик М.К.Қозыбаев жолына.

Сіздің Булаев ауданы әкімінің атына жолдаған 2.09.1998 ж. № 310 хаттарыңызға байланысты хабарлаймын: қазақ елінің тәуелсіздігіне ие болуға қосқан жергілікті халық батыры, қолбасшы Батыр Баи жанын біраз жұмыстар атқарылды. Республикалық, облыстық, аудандық басшыларда қазақ және орыс тілдерінде Батыр Баи туралы, оның өмірі, қызымы, ерлігі жөнінде материалдар жарияланды. Ауыл-селоларда осы тақырыпта жиындар өткізіліп, олардың хаттамалары аудан әкімі жанындағы ономастикалық комиссияның қарауына жіберілді. Осы жиындар хаттамалары негізінен қазақ ауылдарынан келіп түсті. Осы хаттамалардың негізінде 8.02.1999 ж. аудандық ономастикалық комиссияның жиыны өтті. Жиында қазақ тарихы жөнінде өтті. Ономастикалық комиссияның шешімімен әр селолық округтерде жиындар өткізіліп, тұрғындардың тілек-талаптарын білу тапсырылды. Жергілікті ақпарат Батыр Баи туралы материалдарды жариялау тапсырылды. Содан кейін осы мәселені аудандық ономастикалық комиссияның отырысында қарау тапсырылды.

Аудан әкімі қызметін атқарушы:

О. Сағындықов

1994
10.03.02

Аким Северо-
Казахстанской области
г-ну Нагманову К.Н.

Глубокоуважаемый Кажымурат Ибраевич!

Наше время бурного возрождения национального самосознания казахского народа побуждает обратиться к далекому и недавнему историческому прошлому, воскресить забытые, а современному молодому поколению и вовсе неизвестные имена людей, оставивших глубокий след в развитии казахского общества.

Особое место в истории казахского народа принадлежит его храбрым защитникам и героям-батырам. К плеаде крупных деятелей Казахстана XVIII века относится обойденный все еще вниманием историков батыр Баян. Между тем на сцене политической жизни нашего государства XVIII века он играл важную роль.

Баян Касаболатулы родился примерно в 1714 году в Северном Казахстане, его прямые потомки родились в Булаевском районе, ныне в районе Магжана Жумабаева. За проявленный героизм и полководческие заслуги батыр Баян снискал особое почитание у народа и воспевался в народной памяти в течение трех веков. В первой половине XVIII века при защите казахских степей от нашествия джунгаров проявил героизм, став верным соратником, одним из главных батыров Аблай-хана. Баян сумел сплотить народ против врага, возглавив многочисленный отряд сородичей, совместно с Кабанбаем, Малайсары, Олжабаем и другими батырами принимал участие в освобождении Припиртышья, Калбинских земель и Тарбагатайского края. Батыр Баян особо отличился в восьмидесятидневной Шоргинской битве у подножия Тарбагатайских гор и в Ахшадунских боях под Аягузом, проявив героизм и отвагу.

Он был одним из главных участников национально-освободительного движения казахов XVIII века и имел в свое время среди воинов огромный авторитет и уважение. Особо ценил ум и храбрость Баяна сам Аблай хан, о чем свидетельствуют записи великого казахского ученого-просветителя Ч.Ч. Валиханова. "Когда спросили у Аблая, - пишет ученый в своем исследовании "Исторические предания о батырах XVIII в." - кого он из батыров более уважает из всех 3 орд, он отвечал: "... Из моих батыров бесспорно Малайсары по богатству, храбрости и по характеру и уловец Баян по уму и храбрости стоят выше всех" (Валиханов Ч.Ч. Собрание сочинений в пяти томах. А-А., 1961. Т.1. С. 222). Далее ученый отмечает, что Аблай хан никогда не начинал бой или поход против врага без батыра Баяна. Опираясь на вышеназванный труд Ч.Ч. Валиханова: "Последнее преследование бежавших торгоутов в преданиях народа известно под именем "пыльного похода". В этом походе народу было сан (без счета), хан стоял на сборном месте, не двигаясь, он дождался храброго батыра Баяна, несмотря на ропот других батыров. Наконец, явился с 540 человеками и он, предстал перед

ханом: "Куда, что прикажешь, я исполню". Обратился к народу и сказал: "Вот ханем я долго ждал Баяна..." (С.225).

И батыр Баян с 1000 человек догнал югтайское войско, впервые пришедшее в Восточный Туркестан, нанес им крупное поражение, преследовав до Кулжа. На обратном пути, заболев от воды, испорченной трупами калмыков, погиб вместе с товарищами.

О нем сложено немало легенд, преданий и песен. В народных сказаниях воспеваются ловкость, бесстрашие, мужество батыра Баяна. Он славился и своим умением внезапно нападать на врага, организовывать победоносные засады и ловко скрываться от преследования. О нем и его подвигах воспевают крупнейшие акыны и жырау XVIII в. Умбетей, Татикара, видный поэт конца XVIII - I половины XIX в. Кобылан Борибайулы, писали известные писатели И.Есенберлин в своей трилогии "Кочевники", К.Жумадилов в дилогии "Дарбыз", высоко отзывались в своих трудах о храбрости батыра видный поэт-просветитель, фольклорист конца XIX - начала XX в. Машһур Жусуп Копеев, академик Алькей Маргулан и др.

Вы хорошо знаете о подвигах батыра Баяна и по знаменитой поэме Вашего прославленного земляка, великого казахского поэта Магжана Жумабаева "Батыр Баян" и одноименному художественному фильму, снятому по мотивам этого же произведения в 1993 году.

Мы убеждены, что будет глубоко справедливо и благородно со стороны его потомков увековечить имя батыра, переименовав г. Булаево в г. Батыр Баян и, назвав одну из улиц г. Петропавловска именем Батыра Баяна.

Мы обращаемся к Вам, Кажымурат Ибраевич, поддержать наши предложения и инициировать в органах власти принятие соответствующих решений.

С уважением к Вам,
от имени ветеранов войны и труда, научной и творческой интеллигенции:

С. Сураганов,	Герой Советского Союза,	К. Сураганов
А. Ахмадиев,	ветеран ВОВ и труда	
А. Айтхожина,	почетный гражданин г. Аягуз,	А. Айтхожина
З. Кабдолов,	ветеран ВОВ и труда	З. Кабдолов
Г. Султангазин,	член-корр. НАН РК,	Г. Султангазин
Г. Ташенов,	академик НАН РК, Народный	Г. Ташенов
Г. Баймуратов,	писатель РК	Г. Баймуратов
С. Жумадилов,	академик НАН РК	С. Жумадилов
С. Салыков,	академик НАН РК	С. Салыков
	член-корр. НАН РК,	
	заслуженный деятель науки РК	
	Народный писатель Казахстана,	
	лауреат госпремии РК	
	казахский поэт, заслуженный	
	деятель РК	

пять месяцев было дано разъяснение.

Спустя пять лет на имя акима Северо-Казахстанской области Кажымурата Нагманова специальное письмо направили известные казахские общественные деятели - Герой Советского Союза К. Сураганов, академики З. Кабдолов, У. Султангазин, Г. Ташенов, члены-корреспонденты Н.Айтхожина, О. Баймуратов, народный писатель К. Жумадилов и поэт К. Салыков с призывом «присвоить имя батыра Баяна городу Булаево».

Очевидно, что авторы писем возлагали большие надежды на главу региона. Но предложения уважаемых представителей нации не было поддержано.

Нет, мы не обвиняем чиновников, названных выше. Ведь у казахов есть крылатая поговорка: «Ауру батпандап кіріп, мысқалдап шығады». Вернуть наши исторические имена - задача не одного и не пяти-шести лет. К счастью, многие наименования местностей и населенных пунктов обретают свои исконные названия, а также имена исторических героев и знаменитых предков. А потому твердо верим, что имя нашего легендарного героя Батыра Баяна навсегда останется в истории нашей страны.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ

МАГЖАН ЖУМАБАЕВ –
ВЕЛИКИЙ ПОЭТ
КАЗАХСКОГО НАРОДА

ИЗ СТРОК БИОГРАФИИ. Магжан Жумабаев родился в 1893 г. в

Сасыкколе Северо-Казахстанской области, ныне район Магжана Жумабаева (бывший Булаевский). Магжан с детства отличался большой тягой к знаниям. В 1910 г. окончил медресе, основанное М. Бегишевым.

В 1910-1913 гг. учился в медресе «Галия» в Уфе. В 1912 г. в Казани при содействии своего учителя, татарского писателя Галымжана Ибрагимова был издан первый сборник «Шолпан». После этого Магжан Жумабаев поступил в Омскую учительскую семинарию, которую с отличием закончил в 1916 г.

После семинарии участвовал в создании партии «Алаш». В 1920-е гг. занимался творчеством. Он пишет поэму «Батыр Баян», много других творческих трудов. В 1923-1927 гг. М. Жумабаев учился в Московском высшем литературно-художественном институте. В эти годы изучал русскую, западноевропейскую литературу.

В 1929 г. был осужден по ложному обвинению в создании подпольной националистической организации под названием «Алқа». На самом деле это был кружок литературной направленности. К сожалению, в период с 1929 по 1938 гг. в творческой жизни поэта наступил вынужденный перерыв.

Поэт был расстрелян по решению «тройки» в 1938 г. Его заслуга в том, что он приравнивал казахскую литературу по уровню к русской и европейской литературе. Оставил поэмы: «Батыр Баян», «Қорқыт», «Оқжетпестің қиясында», «Қойлыбайдың қобызы», «Ертегі» и др.

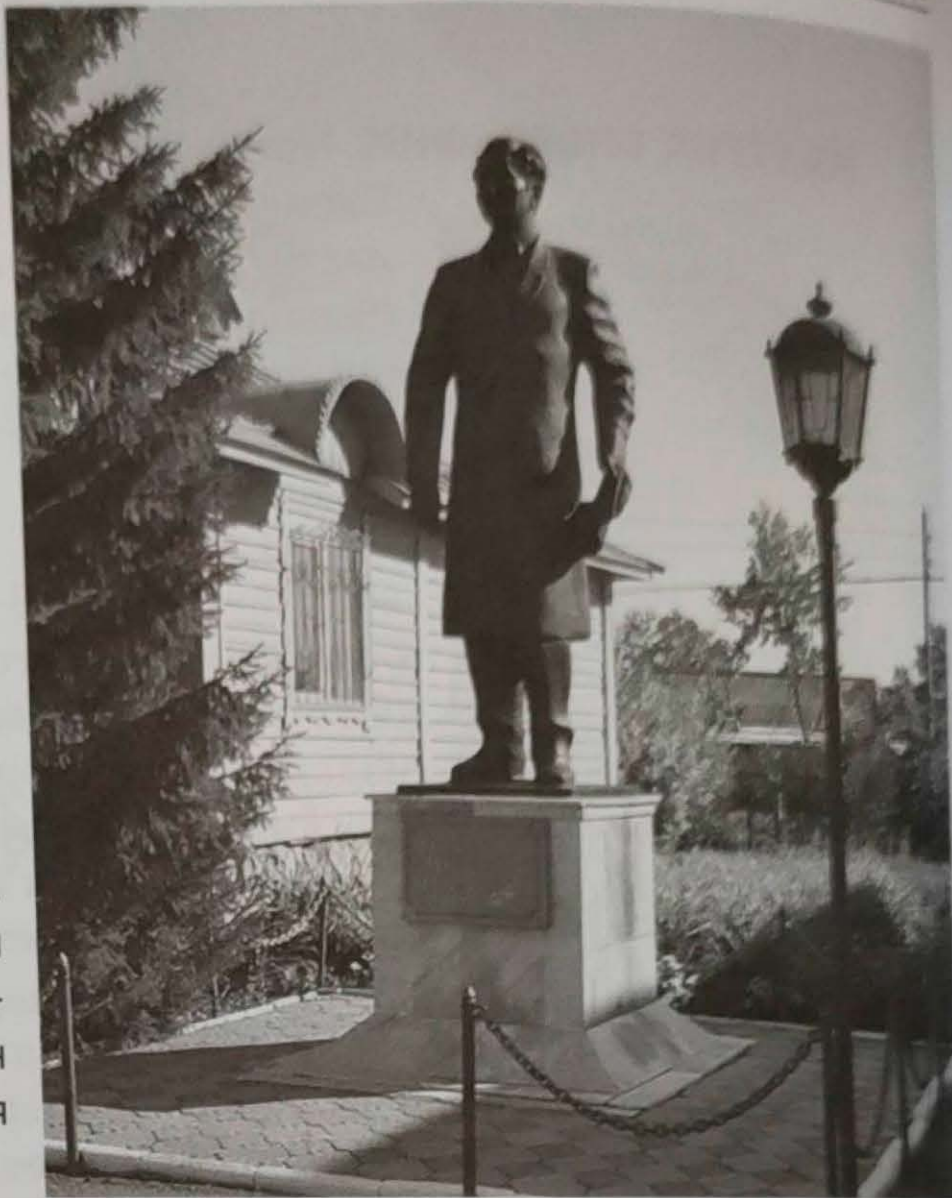
Магжан Жумабаев также являлся автором раздела народной педагогики и психологии в учебнике «Педагогика».

1. СТРАНА, ЧЕСТВОВАВШАЯ ПОЭТА

Великий поэт Магжан Жумабаев прославил родной край. И очень радует, что его имя увековечено в названии его родного района.

Глава района Кайрат Омаров отвез нас в Сасыкколь, на родину великого Магжана. В свое время здесь было огромное озеро, которое и дало название селу, а на его берегах раскинулся белый березовый лес. Отец поэта Бекен был богатым скотовладельцем. На месте, где прошло детство поэта, был установлен памятный камень. При виде его в памяти всплывает стихотворение Магжана «Туған жер». Это - его родная земля!

Сегодня в селе Сарытомар, где живут наши соотечественники, открыт музей Магжана Жумабаева, находящийся в ведении Министерства культуры. В селе воздвигнут памятник поэту, в музее хранятся ценные экспонаты. Проводимые здесь культурные события, связанные с именем Магжана Жумабаева, имеют огромное значение для казахстанцев из других регионов.

2. «ПОЧЕМУ Я НЕ ВЕТЕР?»

Магжан Жумабаев - поэт-классик. К сожалению, его изучают как великого Абая, поэтому многие не знают его поэзии. Хотя произведения Магжана Жумабаева не уступают ни одному признанному классику, а некоторые и превосходят их.

Было бы логичным и оправданным организовать народные чтения стихов великого Магжана, перевести его произведения на несколько иностранных языков и начать популяризацию его творчества.

Давайте послушаем поэта.

ЛЮБЛЮ

(Вольный перевод с казахского Дины Немировской)

Старуху-мать и свой народ – Алаш,
Сары-Арку – родную степь – люблю я
За что? - не знаю сам. Ни слова всуе.
Люблю – и всё, пусть небогат пейзаж,
Здесь – Родина моя. Ни гор, ни рек.
Солончаки да камни, да безлесье.
Горяч тут ветер и протяжны песни.
Буранный край. И так – из века в век.

Ей девяносто пять. Она стара,
Моя старушка-мама. Сяду рядом -
Вздохнёт. Невидящим коснётся взглядом.
Степи Сары-Арка она – сестра.
Как пожелтели волосы её
От долгих лет нелёгких и преклонных!
Степи родной и ей несу поклоны
Кочевником мятежным у костра.

Люблю и ту, что станом и лицом
На райских дев ни капли не похожа.
Но столько женщин мне она дороже –
Мы обручальным связаны кольцом.
Потух бы без неё давно очаг.
Книг не читает и гостей учёных
Дичится... Что с того? Под небосклоном
Я с ней делю и радость, и печаль.

Кочует за скотом родной народ.
Глаза его прикрыты малахаем.
За что люблю его - и сам не знаю,
Но всякий это, думаю, поймёт.
Себя не мыслю вне земли родной,
Без матери, супруги и народа,
Без воздуха печали и свободы,
Дарующего радость и покой.

Я ВЕРЮ В МОЛОДЫХ

В грозных и бесстрашных львов,
В тигров, чья отважна кровь,
В крепких крыльями орлов-
Верю, верю в молодых!
И в глазах их искр не счесть,
И в словах их пламя есть,
Им дороже жизни честь. –
Верю, верю в молодых!
В дерзких юных тех орлят,
Что на крыльях ввысь летят,
В небеса вперяя взгляд, –
Верю, верю в молодых!
Разве устает тулпар
Или сокол, что не стар?
Святость им – великий дар. –
Верю, верю в молодых!
Верю в тех, кто сердцем мудр,
Кто в одно из вешних утр
Стяг Алаша ввысь взовьют, –
Верю, верю в молодых!

2021 год.

Район Мағжана Жумабаева
Северно-Казахстанская область.

ГЛАВА ПЯТАЯ

НЕ ПОГАСШИЕ ЗВЕЗДЫ

ГЕРОИ СОВЕТСКОГО СОЮЗА

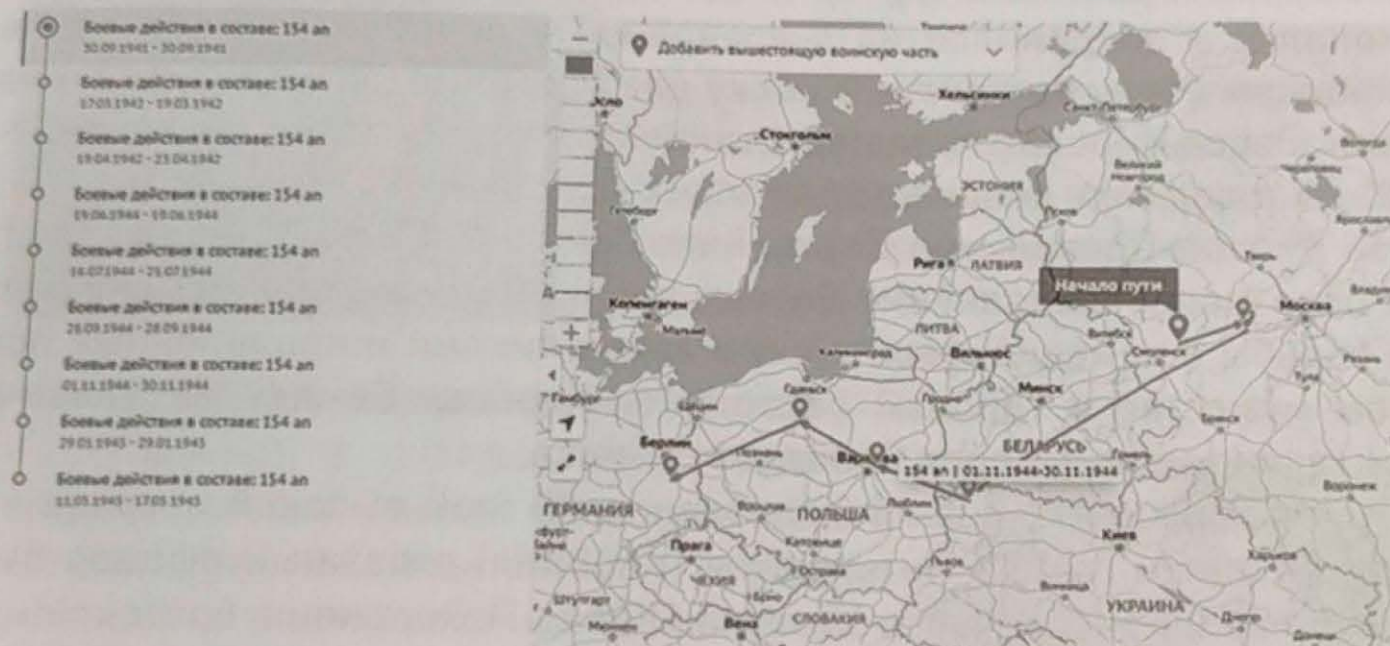
ҚИЗАТОВ Жәлел Қизатулы
(9.10.1920, с. Қарағай Есильского района Северо-Казахстанской области - 25.4.1999, г. Кызылорда) – Ветеран труда и войны, общественный деятель. Герой Советского Союза (15.01.1944).

В 1940 г. после окончания сельскохозяйственного техникума был призван в ряды Красной Армии. В 1942 г., окончив курсы младших лейтенантов, Кизатов стал командиром взвода 154-го гвардейского артиллерийского полка. В годы войны окончил Высшую артиллерийскую школу. Участвовал в Великой Отечественной войне. Он воевал на Одесском, Крымском, Сталинградском, Белорусском фронтах, участвовал в обороне Одессы, Керчи, Сталинграда, освобождении Украины, Белоруссии, Польши от фашистов, воевал на германской земле. В 1944 г. за героизм, проявленный в боях за реку Днепр, старшему лейтенанту Кизатову было присвоено звание Героя Советского Союза. Закончил войну в звании майора, после войны окончил Высшую партийную школу при ЦК Компартии Казахстана. В 1947-1950 гг. был председателем Ленинского райисполкома Северо-Казахстанской области, в 1952-1957 гг. - председателем Булаевского райисполкома, в 1957-1963 гг. - директором совхоза имени Таманской дивизии, в 1963-68 гг. - директором Каракугинского элеватора. В 1968-1987 гг. работал начальником Кызылординского областного управления хлебопродуктов, с 1988-1997 гг. заместителем председателя, председателем президиума областного общества охраны природы. Внес значительный вклад в развитие экономики области, особенно в сфере сельского хозяйства и обрабатывающей промышленности. При его активном участии реализовано строительство Жалагашского и Шиелийского элеваторов Кызылординского комбината хлебопродуктов. Остро поднимал проблемы зоны экологического бедствия на общегосударственный уровень. Был одним из разработчиков закона по вопросу

защиты экологии Приаралья. Дважды участвовал в Параде Победы. Написал несколько стихов, повестей, поэм и рассказов. Избирался депутатом Северо-Казахстанского, Кызылординского областного Совета народных депутатов. Награжден двумя орденами Ленина, орденами Октябрьской Революции, Отечественной войны 1,2 степени, 3 орденами Трудового Красного Знамени, «Знак Почета», многими медалями. Умер в 1999 г., похоронен в Кызылорде.

КИРЕЕВ Семен Яковлевич (1916-1944).

Родился в селе Червоно ныне Кытмановского района Алтайского края в семье крестьянина. Окончил 7 классов, курсы бухгалтеров. После переезда семьи в район Магжан Жумабаев (бывший Булаевский) Северо-Казахстанской области, родители и взрослые дети стали трудиться в зерносовхозе «Чистовский». Семен Киреев работал учетчиком, бухгалтером.

В июне 1941 г. призван в Красную. В 1942 г. окончил ускоренные курсы младших лейтенантов 7-й армии, участвовал в боях Великой Отечественной войны. Командир взвода 1061-го стрелкового полка (272-я стрелковая дивизия, 7-я армия, Карельский фронт) лейтенант Семен Киреев особо отличился в ходе Свирско-Петрозаводской наступательной операции советских войск.

21 июня 1944 г. стрелковый взвод Киреева в числе первых форсировал реку Свирь севернее города Лодейное Поле Ленинградской области. Его взвод первым из батальона захвата 1061-го стрелкового полка, достигнув противоположного берега, занятого противником, с ходу стремительно ворвался во вражескую траншею и завязал рукопашный бой. Следуя примеру бесстрашного командира, бойцы огнем автоматов и гранатами очистили траншею от врага, подавили огневые точки и рассеяли группу солдат противника. После этого взвод окопался и закрепился на отвоеванной у врага земле, обеспечив плацдарм всему батальону и полку для последующего форсирования реки. Взвод Киреева проявлял стойкость и отвагу в боях за расширение плацдарма, в прорыве вражеских укреплений.

Указом Президиума Верховного Совета СССР от 21 июля 1944 г. за образцовое выполнение боевых заданий командования на фронте борьбы с немецко-фашистскими захватчиками и проявленные при этом мужество и героизм лейтенанту Кирееву Семену Яковлевичу присвоено звание Героя Советского Союза.

Но герою не суждено было узнать об этой высокой награде - в бою западнее города Питкяранты (Карелия) отважный офицер был тяжело ранен и скончался 17 июля 1944 г.. Похоронен в братской могиле в городе Питкяранта. Прах С.Я. Киреева перезахоронен в братское захоронение в парке г. Лодейное Поле Ленинградской области.

Награжден орденом Ленина.

В Лодейном Поле герою установлен обелиск. Именем Семена Киреева названы Чистовская средняя школа, улицы в городе Лодейное Поле Ленинградской области и в городе Петропавловске, Дом пионеров города Питкяранта.

КОВАЛЕВСКИЙ Анатолий Николаевич (1916-1945).

Родился в пос. Бахмач (Черниговская область, Украина). По примеру отца решает стать военным и в 1933 г. поступает на бронетанковое отделение второй пограничной школы им.Дзержинского. В 1938 г. вместе с семьей переезжает на жительство в с.Успенка района Магжана Жумабаева (быв. Булаевский) Северо-Казахстанской области. В конце 1939 г. в должности командира танкового взвода 86-го отдельного танкового батальона участвует в войне с белофиннами. С июня 1941 г. сражался на Лужском рубеже, лично уничтожил 14 танков врага, за что был награжден орденом Красного Знамени и досрочно присвоено звание капитана. Решающее значение в освобождении

Кингисеппа имели действия танкистов подполковника А.Н. Ковалевского. С 15 февраля 1944 года он - командир 152-й Краснознаменной танковой бригады. Погиб с автоматом в руках от снайперской пули 27 января 1945 г. в бою за город Нейберун на территории Польши, посмертно удостоен звания Героя Советского Союза.

Его именем названа улица города Кингисеппа. На здании гимназии-школы №7 установлена мемориальная доска Герою Советского Союза А.Н. Ковалевскому.

ПУНЕНКО Андрей Алексеевич (1918-1995).

Родился в с.Виденькино Называевского района Омской области. Полный кавалер ордена Славы. В 1936 г. переехал с семьей в колхоз «Политотдел» в районе Магжана Жумабаева (быв. Булаевский) Северо-Казахстанской области.

В 1938-1940 гг. служил в кавалерийском полку, после службы возвратился в колхоз. На фронтах Великой Отечественной войны с 15 июля 1941 г. Участник боев 314-й стрелковой дивизии Северного фронта, боев под Сталинградом.

После войны приехал в Петропавловск, с 1949 г. заместитель начальника экипировки станции, с 1962 г. заведующий хлебопекарней Петропавловского хлебокомбината. Награжден орденами и медалями.

КОЛОГОЙДА Николай Васильевич (1922-1964).

Родился в с. Воскресенка района Магжана Жумабаева (быв. Булаевский) Северо-Казахстанской области в семье рабочего. В 1940 г. окончил среднюю школу №1 в г. Полевское Свердловской области.

Начал работать на Полевском криолиновом заводе мастером контрольно-измерительных приборов. В июне 1941 г. Полевским райвоенкоматом призван в армию и зачислен курсантом Камышловского военно-пехотного училища. С декабря 1941 г. участвовал в боях Великой Отечественной войны. В начале под Москвой на рубежах столичной оборонительной зоны, затем – на Северо-Западном фронте.

Капитан, командир №1-й пулеметной роты №929-го стрелкового полка №254-й стрелковой дивизии, отличился в битве за Днепр. 1 октября 1943 г. возглавил штурмовую группу из 102 бойцов при форсировании Днепра в районе с. Крещатик Черкасской области Украины. Командир Кологойда, руководя боем, в рукопашной схватке уничтожил до 17 фашистов, показал образцы исключительного бесстрашия и героизма. Захваченный плацдарм послужил успеху при стремительном форсировании Днепра наступающих советских войск. В том ожесточенном бою Кологойда был ранен, но продолжал командовать своей группой.

За умелые и отважные действия Н.В. Кологойда Указом Президиума Верховного Совета СССР от 22 февраля 1944 г. удостоен звания Героя Советского Союза. В дальнейшем отважный офицер участвовал в боях за освобождение Польши и в уличных боях за Прагу.

После войны учился в Военно-политической академии, служил заместителем командира одной из воинских частей. 8 мая 1963 г. полковник Н.В. Кологойда в составе военной делегации побывал в Берлине на открытии памятника советским воинам.

КОВШОВА Наталья Венедиктовна
(1920-1942).

Родилась в г.Уфа. Герой Советского Союза. В 1934-35 годах училась в Полудинской школе (ныне район М.Жумабаева). После обучения на снайперских курсах в

октябре 1941 года пошла на фронт в составе Московской коммунистической дивизии ополчения. Однажды концу жестокого боя под деревней Сутоки-Бяково от оборонявшей её части остались лишь Ковшова и М.Поливанова. Они подпустили гитлеровцев вплотную и последними двумя гранатами подорвали себя и окружавших их врагов. Ковшова навечно занесена в списки одной из частей Советской Армии. Именем Ковшовой названы улицы в г.г. Москва, Уфа, Месягутово, Челябинск, в с.Полудино.

КРЕТОВ Николай Федорович (1909-1944).

Родился в г.Таганрог. Герой Советского Союза. Окончил институт механизации и электрификации сельского хозяйства при Тимирязевской сельхозакадемии. В 1930 году с группой двадцатипяти тысячников прибыл в Петропавловский округ и был направлен председателем колхоза в с.Надежка (ныне Кызылжарский район). Затем был назначен заместителем директора Полудинской МТС в районе Магжана Жумабаева (быв.Булаев). Работал заместителем начальника Московского областного управления сельского хозяйства, главным инженером Московского области, земского отдела.

ГЕРОИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО ТРУДА

БОРИДЬКО Алексей Дмитриевич (1922-1966).

Родился в с.Орловка Есиккулского района Омской области, с 1934 года – колхозник сельхозартели «Красная Орловка». С 1941-1949 гг. служил в рядах Советской армии. В 1949-1955 гг. работал в совхозе «Чистовский», в районе Магжана Жумабаева (быв. Булаев) Северо-Казахстанской области трактористом, с апреля 1955-1982 гг. – бригадир тракторно-полеводческой бригады.

Трудиться начал подростком сельхозартели «Красная Орловка». Когда мирную жизнь оборвала война, пошел защищать Родину. Демобилизовался в 1949 году, имея три боевые награды. Назначение Боридько А.Д. на пост бригадира совпало с началом освоения целинных земель. Под руководством умелого бригадира его бригада стала

Бригада, возглавляемая А.Д.Боридько, 1971 год

одной из лучших в районе. За хорошие показатели Алексей Дмитриевич был награжден орденом Трудового Красного знамени.

В 1958 году удостоился чести быть участником ВДНХ СССР. Через год за высокие производственные показатели ему присуждается звание лучшего бригадира Северо-Казахстанской области. Бригада Борицько из года в год добивалась успехов в работе, ежегодно получая в среднем по 17 центнеров зерна с гектара. За три года бригада сберегла более десяти тонн горючего и сэкономила 1640 рублей на ремонте сельскохозяйственных машин.

*Первый справа –
Герой Социалистического Труда
А.Д.Борицько*

Труд Борицько Алексея Дмитриевича был высоко оценен. В 1967 году он удостоен звания Героя Социалистического Труда. В 1971 году в районной газете «Путь Ильича» отмечалось: «Стопудовый урожай собрали с каждого гектара механизаторы тракторно-полеводческой бригады второго отделения совхоза «Чистовский», где бригадиром работает Герой Социалистического Труда А.Д.Борицько. Награжден орденом Ленина, «Октябрьской революции».

КИРИЛЕНКО Мария Ивановна (1935-1990).

Родилась в районе Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. С 1943 года работала в совхозе «Советский» сеяльщицей, затем старшей свиноводкой. За какую бы работу ни взялась Мария Ивановна Кириленко, всюду она трудилась с полной отдачей сил. Так было в годы когда совхоз «Советский» осваивал новые земли. Мария Ивановна тогда за самоотверженный труд как сеяльщица получила пер-

вую награду – медаль «За освоение целинных и залежных земель». В 1958 году администрация совхоза послала Марию Ивановну на остающийся участок совхозного производства – животноводческую ферму. В те годы свиноводство приносило одни убытки. Некоторым казалось, что от него надо отказаться как от невыгодной отрасли. Нелегко было Марии Ивановне работать в таких условиях. Немало ей пришлось трудиться, чтобы доказать, что эта отрасль может приносить большую прибыль. Начала она с того, что выступила горячим поборником механизации приготовления и раздачи кормов, уборки помещений. Когда свиноводство в совхозе было переведено на промышленную основу, результаты не замедлили сказаться, ферма перестала давать убытки. Особо выдающихся успехов знатная свиноводка добилась в 1965 году. От каждой основной свиноматки она получила и сохранила по 14 поросят от каждой разовой матки 10 поросят, вдвое больше чем предусматривалось планом. Этот успех вывел свиноводку в ряд лучших животноводов страны. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 20 марта 1966 года Марии Ивановне Кириленко присвоено звание Героя Социалистического Труда. За успешный труд награждена орденом Ленина, медалями «Знак Почета», «За доблестный труд» избиралась депутатом Северо-Казахстанского областного Совета депутатов трудящихся.

В 2014 году в селе Советское состоялось торжественное открытие бюста Героя Социалистического Труда, знатного животновода Марии Ивановны Кириленко. После выхода на пенсию М.И.Кириленко проживала в с. Придорожное района Магжана Жумабаева.

КУРАПОВ Николай Гаврилович (1923-2003).

Родился в с.Павловске на Алтае. Участник Великой Отечественной войны. После демобилизации работал в системе пище-прома Томской области. В 1949 году переехал в Казахстан. Работал в управленческих структурах сел хозяйства Алматинской и Акмолинской областей, с 1960 года в Северо-Казахстанской области. С 1964-1984 гг. работал директором совхоза «Чистовский» в районе Магжана Жумабаева (быв.Булаев). Под руководством Н.Г.Курапова хозяйство

добилась высоких производственных показателей. В газете «Путь Ильича» за 3 сентября 1980 года Николай Гаврилович писал: «Недавно я вернулся из столицы нашей Родины Алматы, где мне довелось быть участником торжеств в честь 60-летия Казахской ССР. Это событие вылилось в светлый и незабываемый праздник на казахской земле. Я беспрельдно рад, что был свидетелем этого впечатляющего мероприятия. Полеводы, животноводы все труженики совхоза «Чистовский» ведут сегодня борьбу за то, чтобы за десятую пятилетку выполнить почти семь годовых планов по сдаче молока и пять планов по мясу». И эти планы труженики совхоза «Чистовский» выполнили с честью. За 10 пятилетку урожай в среднем по совхозу составил 20,8 центнеров с гектара. Будучи высокорентабельным, хозяйство из года в год вело большое жилищное строительство. Был на практике воплощен тезис «Каждой семье - благоустроенное жилье». В 1980 году Указом Президиума Верховного Совета СССР Николаю Гавриловичу Курапову присвоено звание Героя Социалистического Труда. После выхода на заслуженный отдых выехал на Украину.

КОНСТАНТИНОВ Федор Васильевич (1910-?).

Родился в 1910 году. Трудиться начал в 1923 году в хозяйстве отца, потом был рабочим на железной дороге, затем стал шофером. В 1941-1945 гг. служил в рядах Советской Армии. С 1946 года – председатель колхоза «Красная крепость» Конюховского района.

В 1946 году колхоз «Красная крепость» в районе и области считался одним из самых отстающих. Председатели менялись здесь часто. И хотя колхозники единогласно избрали на этот пост демобилизованного воина Федора Васильевича Константинова, многие считали, что и он удержится на нем не больше, чем его предшественники. Но скептики ошиблись. Федор Васильевич прочно обосновался на новом месте и с первых же дней принялся энергично искать пути повышения доходности хозяйства. Начал он с малого: собрал несколько умельцев и организовал гончарное производство. Уже первый год колхозные гончары дали артели стотысячный доход.

Эти деньги правление направило на укрепление основных отраслей хозяйства – полеводства и животноводства. Колхозники очень ценили и уважали председателя, который вывел сельхозартель на широкий путь. Коммунисты неоднократно избирали его членом райкома партии. Он являлся депутатом Лебяжинского сельского, Конюховского районного и Северо-Казахстанского областного Советов депутатов трудящихся.

Родина по заслугам наградила лучших хлеборобов сельхозартели «Красная крепость». Многие из них были отмечены орденами и медалями. Всеобщее признание получил доблестный труд председателя передового колхоза. Указом Президиума Верховного совета СССР от 11 января 1957 года Федор Васильевич Константинов удостоен звания Героя Социалистического Труда.

Выехал в г.Челябинск (1970).

КУРЛОВ Василий Николаевич (1909-1985).

Родился в с.Ново-Покровка Сергеевского района Северо-Казахстанской области. Работать начал в 1924 году по найму у кулаков. В 1928-1931 гг. трудился в промысловой артели «Красный кожевник», сначала рядовым рабочим, затем председателем артели. С 1932-1937 гг. секретарь райкома комсомола, затем с 1937 года на партийной работе. В 1951-1963 гг. секретарь райкома партии Магжана Жумабаева (быв.Булаев). С 1965-1972 гг. работал заведующим отделом по использованию трудовых ресурсов

Северо-Казахстанского облисполкома. Василий Николаевич рано познал тяжелый крестьянский труд, на себе испытал судьбу батрака.

Пять лет отдал он комсомольской работе. Был секретарем райкома комсомола в Айыртауском, Рузаевском и Соколовском районах. С возрастом прибавлялся жизненный опыт. Чуткий и внимательный человек, замечательный организатор, он в 1937 году был избран третьим секретарем Соколовского райкома партии, затем первым секретарем Арыкбалыкского и потом Щучинского райкома партии, который возглавлял до 1949 года. За самоотверженный труд в тяжелые годы Отечественной войны Василий Николаевич награжден орденами Трудового Красного Знамени и Отечественной войны 1-й степени.

В 1951 году после окончания республиканской партийной школы В.Н. Курлов был избран первым секретарем райкома партии Магжана Жумабаева (быв.Булаев). А вскоре в Казахстане начался штурм целины. Много труда вложил тогда в освоение новых земель Василий Николаевич. В дни целинной эпопеи во всю полноту проявились способности опытного коммуниста-организатора, руководимая им партийная организация успешно справилась с поставленными перед ней задачами. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 11 января 1957 года Василию Николаевичу Курлову присвоено звание Героя Социалистического Труда. В 1969 году В.Н.Курлов награжден Почетной грамотой Верховного Совета Казахской ССР.

В.Н.Курлов избирался в члены ЦК Компартии Казахстана, Один из самых уважаемых людей в области, дважды был депутатом Верховного Совета Казахской ССР.

ЛИЗУНОВ Иван Михайлович (1923-1975).

Родился в поселке Кооперативные дворики Лиманского района Воронежской области. В 1941-1943 гг. служил в рядах Советской Армии. С марта по июль 1943 года - командир №135 танковой дивизии Юго-Западного фронта. С 1948-1954 гг. - старший агроном Радченского зерносовхоза Воронежской области. С 1962-1963 гг. - директор совхоза «Городецкий» Октябрьского района.

В Северный Казахстан Иван Михайлович приехал в марте 1954 года, когда здесь начался великий штурм целины и партия посылала сюда тысячи лучших своих работников. Агроном по образованию и призванию, он с первых дней был захвачен огромным размахом предстоящих работ. Его назначили директором совхоза «Молодогвардейский» (ныне район Магжана Жумабаева). Колышек с дощечкой, платочный городок, вокруг глухая степь без конца и края. Однако уже в первую же весну совхоз распахал 26 тысяч гектаров новых земель. Осенью молодогвардейцы сдали государству первые 316 212 центнеров зерна, на 85,428 больше, чем предусматривалось планом. А еще через год целинная земля дала такой урожай, какого добились не все давние хозяйства района. К лету 1956 года на усадьбе совхоза рядом с палаточным городком появились ряды стро-

*Директор будущего совхоза М.И.Лизунов,
главный инженер Г.Ф.Поротиков, шофер
Б. И.Зайцев и тракторист П.И.Бузанов.
с. Молодогвардейское 1954 год.*

ящихся домов, общежитие, столовая, магазин, школа. Целина была не только распаханна. Ее начали всерьез обживать новоселы. В те годы хозяйство убрало урожай с 24 тысяч гектаров при средней урожайности более чем по 16 центнеров. И урожай был собран весь до зернышка. Совхоз сдал госу-

дарству 1 миллион 890 тысяч пудов зерна. Это было лучшее и самое дешевое зерно в районе. Большой труд в развитие сельскохозяйственного производства, техники и технологии земледелия вложил агроном, умелый руководитель И.М.Лизунов. Его заслуги в освоении целины высоко оценены государством. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 11 января 1957 года Ивану Михайловичу Лизунову присвоено звание Героя Социалистического Труда. В середине 60-х годов он выехал в Воронежскую область.

МИЛЛЕР Иосиф Иванович (1927-1994).

Родился в селе Давсун Буденовского района Ставропольского края. Вместе с родителями был депортирован в Северный Казахстан. Трудовую деятельность начал с 1941 года в колхозе имени Тельмана Полудинского района. В 1953-1959 гг. - председатель колхоза им.Тельмана. С 1962 года и до выхода на пенсию в 1987 году - директор совхоза «Карагандинский» Возвышенского района (ныне район Магжана Жумабаева).

Иосиф Иванович с 14 лет работал колхозным учетчиком, бригадиром трактор-

но-полеводческой бригады колхоза им.Тельмана, механизатором Полудинской МТС, а затем с 1953 года по 1959 год председателем этого же колхоза. После окончания Карагандинской партшколы в 1962 году был назначен директором совхоза «Карагандинский» Возвышенского района. В течение 25 лет, возглавляя хозяйство, добился значительных успехов в сельскохозяйственном производстве. Совхоз уверенно наращивал производство, развертывал строительство жилья и объектов соцкультбыта. Памятным был день, когда главный комитет ВДНХ СССР утвердил совхоз «Карагандинский» участником выставки достижений народного хозяйства 8 апреля 1967 года. Постановлением ЦК КП Казахстана хозяйство было занесено в Золотую книгу Почета Казахской ССР. С каждым годом увеличивалось производство зерна, за счет культуры земледелия, новых технологий, агротехнических мероприятий, умелой организации труда всех специалистов и рабочих. В 1970-х годах валовый сбор зерна в хозяйстве увеличился в 2,1 раза, а продажа хлеба государству возросла в 2,3 раза. Была получена чистая прибыль 6 миллионов 860 тысяч 600 рублей. Рентабельным стало и животноводство: производство мяса возросло на 143,3 и и молока на 106,9 процентов. Миллер Иосиф Иванович пользовался уважением всех, умел пробудить в людях инициативу, поддержать ценное начинание, довести задуманное до конца. Его трудовой подвиг был высоко оценен.

Указом Президиума Верховного Совета СССР Иосифу Ивановичу Миллеру в 1981 году присвоено звание Героя Социалистического Труда. Награжден 2-мя орденами Ленина, орденом Октябрьской революции, Трудового Красного Знамени, «Знак Почета», медалями. Умер в 1994 году в Германии.

*Обсуждение проекта
строительства торгового
центра в совхозе «Карагандинский».
Первый справа - директор совхоза
И.И. Миллер. 1981 год.*

НУСИНОВ Анатолий Натанович (1928-2000).

Родился на Кубани. Там же и начал трудовой путь. В 1954 году прибыл в Северный Казахстан на освоение целины. С 1954 года возглавлял тракторно-полеводческую бригаду, в дальнейшем – управляющий отделением совхоза «Булаевский» в районе Мағжана Жумабаева (быв.Булаев) Северо-Казахстанской области. В 1955 году бригада, руководимая А.Н.Нусиновым переживала трудности засушливого лета вместе со всеми хлеборобами района. Но благодаря отличной агротехники осенней обработке почвы, удалось

в этот неурожайный год собрать с гектара по 8,2 центнера зерна. В этот год бригада Нусинова вышла на первое место не только по совхозу, но и по району. А.Н.Нусинов первым в районе внедрил раздельный метод уборки урожая. Этим методом бригада убрала 2600 гектаров, что составляло 70% всей площади. Участки, убранные раздельно, дали с гектара до 27 центнеров целинного зерна. В записной книжке А.Н.Нусинова были интересные подсчеты: 19 центнеров, 450 тыс.пудов, 16 рублей. Это однозначно, что прошедшей осенью бригада собрала в среднем с гектара по 19 центнеров зерна и сдала в закрома Родины 450 тысяч пудов хлеба, т.е. треть сданного совхозом урожая в целом.

И если по совхозу производство центнера зерна обошлось в 20 рублей, то в бригаде Нусинова себе стоимость центнера хлеба была равна 16 рублям.

В газете «Путь Ильича» от 7 ноября 1957 года в статье «Плоды нашего труда» А.Н.Нусинов писал: «В прошлом году наша тракторно-полеводческая бригада на хлебоуборке заняла первое место в областном соревновании комсомольско-молодежных бригад и была занесена на областную Доску почета. Теперь в совхозе распахано более 23 тысяч гектаров земли. Коллектив бригады за 20 рабочих дней убрал 5600 гектаров и занял первое место в совхозе».

В 1957 году Указом Президиума Верховного Совета СССР Анатолию Натановичу Нусинову присвоено звание Героя Социалистического Труда.

Выехал за пределы Казахстана.

СЛОНОВ Степан Егорович (1927-1996).

Родился в 1927 году в с.Правдино Конюховского района (ныне район Магжана Жумабаева) Северо-Казахстанской области. Трудовую деятельность начал в 1942 году рядовым колхозником. В 1943 году работал в Суворовской МТС трактористом. С 1947-1952 гг. помощником бригадира тракторной бригады и с 1953-1956 гг. бригадиром механизированного отряда. С 1959 года - старший механик колхоза «Новый путь». С 1961 года главный инженер совхоза «Суворовский». В 1968 году назначен управляющим районного объединения «Казсельхозтехника», с 1981 года и до выхода на пенсию начальник Булаевского райуправления автодорог.

В суровые военные годы работал трактористом Суворовской машинно-тракторной станции. За добросовестный труд в тяжелые годы Отечественной войны Степан был награжден медалью «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.».

После окончания войны ему доверили механизированный отряд. Степан Егорович оказался отличным бригадиром, сумел сплотить вокруг себя дружный коллектив. Когда пришлось штурмовать целину, бригада Слонова отличилась особо. Ее механизаторы распахали 700 гектаров земли, веками не тронутой плугом. О том, как героический трудился отряд во время целинной эпопеи, возглавляемой С.Е.Слоновым, можно судить по итогам его работы за 1956 год. С площади 1291 гектар отряд получил по 26 центнеров пшеницы, засыпав в государственные закрома 18 тысяч центнеров хлеба.

Указом Президиума Верховного Совета СССР от 11 января 1957 года Степану Егоровичу Слонову присвоено звание Героя Социалистического Труда. По его инициативе в совхозе был внедрен в производство поточно-узловой метод ремонта техники. Хозяйство ежегодно одним из первых в районе приводило машины в порядок. За систематическое перевыполнение принятых обязательств по производству и сдаче зерна государству, умелое использование техники, широкое внедрение механизации в производстве Степан Егорович в 1967 году был награжден орденом Трудового Красного Знамени. В 1971 году – участник выставки ВДНХ, награжден бронзовой медалью.

В 1971 году второй раз становится участником выставки и получает бронзовую медаль ВДНХ. В 1975 году награжден Орденом «Знак почета».

ПОПОВ Владимир Александрович (1912-1977).

Родился в с.Гирей Гулькевичинского района Краснодарского края, РФ. В 1971 году Герой Социалистического Труда. В марте 1954 года прибыл на освоение целенных земель в Северо-Казахстанской области и работал до 1955 года старшим агрономом в совхозе «Ишимский» Тимирязевского района. В 1955-1957 гг. директор совхоза «Докучаевский» того же района, в 1961-1973 гг. главный агроном совхоза «Чистовский» ныне район Магжана Жумабаева. Награжден 2-мя орденами Ленина, орденом Трудового Красного Знамени, медалями.

ТӨЛЕБЕКОВ Қасым Қажыбайұлы (1935-1991).

Родился в г.Петропавловске. Окончил Алма-Атинский зооветеринарный институт, по специальности ученый зоотехник. Трудовую деятельность начал в 1960 году зоотехником в совхозе им.Калинина, в районе Магжана Жумабаева (быв.Булаев). С 1961 года работал главным зоотехником совхоза «Октябрьский» Сергеевского района, затем «Миролюбовский» Пресновского района. В 1966-1969 гг. главный зоотехник Северо-Казахстанского управления сельского хозяйства. С 1969 по 1970 год - начальник отдела животноводства, заместитель начальника Северо-Казахстанского областного управления сельского хозяйства. В 1970-1973 гг. - председатель Бишкульского рай-исполкома. С 1973-1981 гг. первый секретарь райкома партии Магжана Жумабаева (быв.Булаев). В 1981-1986 гг. второй секретарь Костанайского обкома партии. В 1987 году - первый секретарь Шымкентского, с 1988 года Алма-Атинского обкомов партии, первый заместитель министра сельского хозяйства Казахстана.

На снимке:
Д.А.Конаев –
Первый секретарь
ЦК Компартии
Казахстана;
Қ.Х.Төлебеков –
Первый секретарь
Булаевского
райкома партии;
И.И.Квашин –
председатель
Булаевского
райисполкома.
На полях совхоза
«Чистовский»
1978 год.

Под руководством первого секретаря райкома партии Қасым Қажыбайұлы Төлебеков район М.Жумабаева за 1975-1980 гг. выполнил семь годовых планов по продаже зерна, картофеля и овощей государству. Было сдано в счет 11 пятилетки 12,5 миллиона пудов зерна. Досрочно была выполнена пятилетняя программа по сдаче молока и шерсти. Освоено более 80 млн. рублей капитальных вложений, основные фонды выросли в 2 раза. Развивалась социальная инфраструктура колхозов и совхозов, строились жилье, школы, детские сады, улучшалось покрытие дорог.

Қасым Қажыбайұлы сочетал в себе высокую работаспособность и доскональное знание дела, которым занимался.

В 1980 году Указом Президиума Верховного Совета СССР Төлебекову Қасым Қажыбайұлы было присвоено звание Героя Социалистического Труда.

Қасым Қажыбайұлы был награжден двумя орденами Ленина, двумя орденами Трудового Красного Знамени, орденом Октябрьской революции.

После ухода на заслуженный отдых, проживал в г.Алматы.

Жители района благодарно хранят в своей памяти образ замечательного человека, умелого руководителя, так много сделавшего для развития и процветания района.

ФИЛИППЕНКО Петр Яковлевич (1917-1997).

Родился в с.Орловке Есилкулского района Омской области. Герой Социалистического Труда. В 1939 году без отрыва от производства окончил Петропавловский педагогический техникум, затем Петропавловский педагогический институт. После переезда в Казахстан в 1935-39 гг. работал завучем школы в районе Мағжана Жумабаева (быв.Булаев). В 1939 году был призван в Красную Армию. Участник Великой Отечественной войны. После тяжелого ранения возвратился в г.Булаево. В течение 11 лет работал в партийных и сов. организациях района. В 1955-73 гг. 1-й секретарь Советского (ныне Аккайын) райкома партии. В 1973-79 гг. председатель партийной комиссии Северо-Казахстанского обкома партии. Награжден 2-мя орденами Ленина, орденом Трудового Красного Знамени, Отечественной войны 1-й и 2-й степени, медалями.

ШЕСТАЯ ГЛАВА

ЗНАМЕНИТЫЕ МАГЖАНОВЦЫ

АСҚАРОВ Ерік Мұхамедхафизұлы (1959 - 2003).

Родился в селе Дүйсеке, ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Поэт, публицист, драматург. Член Союза писателей Казахстана (1989). Лауреат премий Ленинского комсомола (1988), Лауреат премий Союза писателей Казахстана (1989).

В 1978 году окончил актерскую студию Казахского театра драмы имени Мухтара Ауэзова.

В 1983 году окончил режиссерское отделение Алматинского государственного института театрального и изобразительного искусства.

В 1983-1985 годы работал режиссером, затем редактором на Казахстанском телевидении. В 1985-1986 годы редактором в издательстве «Жазушы». В 1988-1991 годы директором Дома Союза писателей Казахстана.

В 1991 году проживал в городе Кокшетау, работал секретарем отделения Союза писателей Казахстана по Северо – Казахстанской области.

Призер многих республиканских и международных айтысов. В 1989 году стал лауреатом премии Союза писателей Казахстана имени М.Макатаева, в 1988 году премии имени Ленинского комсомола, в 1990 году премии Союза молодежи Казахстана, в 2002 году Международного фестиваля поэзии «Туркской».

В 1982 году некоторые произведения Ерика Мухамедхафизулы Аскарова вошли в сборники стихов «Қарлығаш», в 1984 году «Жетіген», в 1999 году вышел отдельным изданием сборник «Астана жұртын айналсам. Из под его пера вышли пьесы «Батыр Баян», «Биржан сал», «Қызыл қала Қызылжар». Последняя была отмечена премией Театрального союза Казахстана. Он является автором поэм «Абылай-хан» и «Сегіз сері».

Ерик Мухамедхафизулы перевел на казахский язык пьесу якутского писателя И.Гоголева «Наара Суох», грузинского писателя Л.Табукашвили «Арманымның ақ құсы», переводил на казахский язык стихи В.Шестерикова.

В 1983 году снял художественные фильмы по повести О.Бокеева «Қар қызы», в 1985 году по поэме С.Сейфулина «Кокшетау».

За время работы Аскарлов Ерик Мухамедхафизулы награжден многочисленными грамотами и дипломами. Является «Почетным гражданином Шетского района» Карагандинской области.

Умер Ерик Мухамедхафизулы в 2003 году, но остался в памяти у соотечественников как один из лучших поэтов, публицистов, накрепко связавший свою судьбу с нелегкой судьбой современного драматурга.

БІЛӘЛОВ Серік Сұлтанғазыұлы (1958).

Родился в с.Сарытомар, ныне район Магжан Жумабаева, Северо-Казахстанской области. Казахстанский государственный деятель. Аким Северо-Казахстанской области (2007-2013).

Окончил Целиноградский сельскохозяйственный институт (1983), Алматинский институт экономики и статистики (1998), зооинженер, экономист.

Трудовую деятельность начал в 1974 году ветсанитаром совхоза им. Молодогвардейцев Возвышенского района Северо-Казахстанской области, затем работал зоотехником отделения совхоза «Андреевский» Бишкульского района.

После окончания Целиноградского сельскохозяйственного института, в 1983 году, работал главным зоотехником в совхозах Северо-Казахстанской области, директором совхоза «Аралагаш» Советского района.

С 1992 года - главный зоотехник, а затем президент АООТ «Бишкульская птицефабрика».

С 1999 года работал акимом Булаевского (ныне Магжана Жумабаева), Есильского, Кызылжарского районов Северо-Казахстанской области.

С марта 2007 г. - заместитель акима Северо-Казахстанской области.

9 октября 2007 года Премьер-Министр Республики Казахстан Карим Масимов, находящийся с рабочей поездкой в Северо-Казахстанской области, на очередной сессии областного маслихата под-

нял вопрос о согласовании назначения Серика Билялова акимом области. Рассмотрев вопрос, депутаты одобрили это назначение.

15 марта 2013 года избран депутатом сената парламента РК от Северо-Казахстанской области.

БУБЕНКО Владимир Степанович (1954).

Родился в с.Надежка, ныне район Мағжана Жумабаева, Северо-Казахстанской области. После окончания в 1971 году средней школы, учился в Целиноградском сельскохозяйственном институте. В дальнейшем трудовая деятельность долгие годы была тесно связана с сельским хозяйством области. Много внимания уделялось развитию сельскохозяйственного производства, закупу и переработке сельхозпродукции, С 2003 года Владимир Степанович работает в должности акима ряда районов, в том числе и района Мағжана Жумабаева. Обладая организаторскими способностями он многое сделал для социально-экономического, сельскохозяйственного развития района и благоустройства населенных пунктов. Закуплены 1044 головы КРС элитных пород мясного и молочного направления. Создано репродукторное хозяйство ТОО «Нур Сен Агро» в ауле Бәйтерек, которое обеспечило круглогодичной работой 17 человек. Отремонтированы и открыты Возвышенский сельский клуб, Центр досуга населения в селе Образец, историко-краеведческий музей в городе Булаево, построена церковь Святой Матроны Московской в селе Қарақоға. Открыта детская игровая площадка на пересечении улиц Пионерская и Целинная в городе Булаево, проложены тротуары.

По предложению акима района Бубенко Владимира Степановича впервые были присвоены звания «Почетный гражданин района» нашим землякам. Открыта аллея Славы, где увековечены имена наших земляков – Героев Советского Союза, Социалистического труда и имена почетных граждан района, внёсших вклад в его развитие.

В период работы заместителем акима Северо-Казахстанской области, секретарем областного маслихата оказывал содействие и помогал району в восстановлении заброшенных зданий и сооружений, строительстве объектов социальной сферы. В сфере здравоохранения

ранения при его помощи введена в действие новая районная поликлиника.

Выйдя на заслуженный отдых, продолжает работать, и как замечательный руководитель, организатор, высоко эрудированный, отлично знающий свое дело специалист, передает свой опыт и знания молодежи.

За трудовые заслуги награжден государственными наградами и юбилейными медалями.

САҒАНДЫҚОВ Оралбай Шәріпұлы (1941).

Родился в селе «Жаңа еңбек» Чулымского района Новосибирской области, в семье крестьян. В 1959 году окончил Ярковскую среднюю школу Новосибирского района Новосибирской области. В 1961 году поступил в Новосибирский сельскохозяйственный институт на агротехнический факультет. По окончании в 1966 году был принят на работу в колхоз «Подгорный» Кемеровской области в качестве агронома. В 1967 году Сағандықова У.Ш. назначают управляющим участка №1 исправительно-трудовой колонии №3 Управления внутренних дел в с.Ново-Ивановка Мариинского района Кемеровской области. В 1969 году был назначен управляющим отделения №1 опытного хозяйства Бишкульского района Северо-Казахстанской области. В 1972 году направлен в совхоз «Андреевский» того же района. 1974-1976 гг. - заместитель председателя Бишкульского райисполкома. 1976-1981 гг. - директор совхоза «Бұлақ» Московского района Северо-Казахстанской области. В 1981 году Сағандықов О.Ш. назначен председателем Булаевского райисполкома, параллельно в 1984 году поступает в высшую партийную школу, которую заканчивает заочно. В 1987 году назначен заместителем председателя Северо-Казахстанского облисполкома, председателем плановой комиссии, с 1989 года - заместителем председателя Северо-Казахстанского областного комитета по охране природы. С 1992 года - директор совхоза имени Магжана Жумабаева Булаевского района Северо-Казахстанской области, с 1997 года – главный специалист по земледелию Булаевского управления сельского хозяйства, с 1998

года – первый заместитель акима, начальник Управления сельского хозяйства Булаевского района Северо-Казахстанской области. С 1999 года – директор Булаевского производственного комплекса ЗАО корпорация «Голден-Грей», с 2004 года – председатель ревизионной комиссии маслихата района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области, с 2008 года – председатель Совета ветеранов. Работает по настоящее время.

За время работы Сагандыков Уралбай Шарипович награжден орденами «Знак почета», «Октябрьской революции», медалями «За освоение целинных земель», «10, 20 лет Независимости Казахстана» «10 лет Астане», Почетными грамотами Президента Республики Казахстан, акима Северо-Казахстанской области, акима района Мағжана Жумабаева, приглашался на Почетную инаугурацию Президента Республики Казахстан Назарбаева Н.А. в 2011 году. «Почетный гражданин района Мағжана Жумабаева» в марте 2021 года присвоено звание «Почетного гражданина Северо-Казахстанской области».

МОЛДАХМЕТОВ Зейнолла Молдахметұлы (1933).

Родился 3 августа 1933 года в селе Октябрь Пресновского района Северо-Казахстанской области. Окончил сш «Чистовский» ныне район Мағжана Жумабаева.

Советский и казахский химик, доктор химических наук (1972), профессор (1974), академик АН Казахской ССР (1989), заслуженный деятель науки РК (1993). Директор Института органического синтеза и углехимии.

Окончил физико-математический факультет Алма-Атинского педагогического института им. Абая (1956) и аспирантуру Московского института тонкой химической технологии им. М. В. Ломоносова. В 1963 г. защитил кандидатскую диссертацию.

- 1963-1965 гг. преподаватель кафедры физической химии Казахского государственного университета им. С. М. Кирова, проректор Целиноградского педагогического института;

- 1965-1974 гг. старший научный сотрудник, заведующий лабораторией спектроскопии Химико-металлургического института АН КазССР;

- 1974-1975 гг. проректор по научной работе Карагандинского государственного университета;
- 1975-1980 гг. ректор Казахского химико-технологического института (Чимкент);
- 1980-1988 гг. ректор Карагандинского государственного университета;
- 1988-2002 гг. академик-секретарь Центрально-Казахстанского отделения НАН РК,
- с 1991 г. одновременно директор Института органического синтеза и углехимии.
- с 1998 г. ректор Казахстанско-Российского университета.

Автор более 250 научных работ, из них 5 монографий. Основные направления: фотохимия и фотофизика органических молекул, теоретическая и прикладная спектроскопия, квантовая химия и учение о реакционной способности органических молекул.

Награды:

- 1970 - Медаль «За трудовую доблесть»
- 1981 (17 июня) - орден «Құрмет белгісі»
- 1986 - орден Трудового Красного Знамени
- 1993 - присвоено почетное звание «Заслуженный деятель науки Республики Казахстан»
- 1998 - медаль «Астана»
- 2001 (22 августа) - присвоено почетное звание «Почётный гражданин города Караганды»
- 2006 (8 декабря) - орден «Парасат»
- 2013 (13 декабря) - орден «Достық» 2 степени РК
- 2019 (10 декабря) - присвоено почетное звание «Почётный гражданин Карагандинской области».

ШАЙХУТДИНОВ Еренғайып Мәлікулы
(1933-2021).

Родился в селе Октябрь Жамбылского района Северо-Казахстанской области. Окончил сш «Чистовский» ныне район Магжана Жумабаева.

Советский и казахский ученый, общественно-политический деятель. доктор химических наук (1975), профессор (1976). академик НАН РК (с 1994). заслуженный деятель науки Казахской ССР (1991).

В 1956 году окончил Московский институт тонкой химической технологии им. М. В. Ломоносова и аспирантуру при нём в 1962 году.

1956-1958 гг. - Начальник смены Карагандинского завода синтетического каучука

- 1958-1963 гг. - Старший лаборант комплексной лаборатории Московский технологический университет (МИТХТ)

- 1963-1978 гг. - старший преподаватель, доцент, заведующий кафедрой Казахского государственного университета

- 1978-1992 гг. - проректор по учебной работе Казахского политехнического института

- 1992-2000 гг. - Ректор Казахский национальный технический университет имени К. И. Сатпаева

- 2001-2021 гг. - советник ректора

- 2001-2002 гг. - Ректор Казахстанско-российского института

- 2003-2021 гг. - Председатель Алматинского городского совета ветеранов

САПАРОВ Айдарбек Сейпілулы (1966).

Первый вице-министр Министерства сельского хозяйства.

Родился в селе Ноғайбай (Красное), ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области.

Образование:

Окончил Омский сельскохозяйственный институт, Северо-Казахстанский государственный университет им. М.Козыбаева по специальности зооинженер, бакалавр государственного управления.

Трудовая деятельность:

- Трудовую деятельность начал в 1984 году с бухгалтера совхоза.

- 1992-1995 гг. – зоотехник-реализатор, коммерческий директор КТ им. Калинина

- 1995-2003 гг. – директор, генеральный директор ТОО «Ноғайбай».

- 2003-2005 гг. – заместитель директора Северо-Казахстанского областного представительства АО «Продкорпорация».

- 2005-2006 гг. – первый заместитель директора Северо-Казахстанского областного представительства АО «Продкорпорация».

- 2006 г. – начальник областной территориальной инспекции Министерства сельского хозяйства Республики Казахстан по Северо-Казахстанской области.
- 2006-2008 гг. – аким района Шал акына Северо-Казахстанской области
- 2008-2010 гг. – аким района Магжана Жумабаева
- 2010-2011 гг. – заместитель акима Северо-Казахстанской области по сельскому хозяйству.
- 2011-2019 гг. – первый заместитель акима Северо-Казахстанской области.
- 2019 - по наст. время – первый вице-министр сельского хозяйства Республики Казахстан. Награжден орденами «Күрмет», «Парасат», «Почетный гражданин района Магжана Жумабаева».

БАШМАКОВ Анатолий Афанасьевич (1949).

Родился в селе Каракога ныне район Магжан Жумабаева Северо-Казахстанской области.

Казахстанский государственный и политический деятель, учёный; доктор экономических наук (2007), кандидат политических наук (2005), профессор, член-корреспондент НИА РК (2008).

В 1972 году окончил исторический факультет Петропавловского педагогического института по специальности преподаватель истории и обществоведения.

В 1986 году окончил агрономический факультет Целиноградского сельскохозяйственного института по специальности учёный агроном.

В 2005 году защитил учёное звание кандидата политических наук, тема диссертации: «Социально-политические проблемы приграничного сотрудничества Республики Казахстан и Российской Федерации».

В 2007 году защитил учёное звание доктора экономических наук, тема диссертации: «Экономика и общественная среда Республики Казахстан: теория и механизм взаимовлияния».

С 1972 по 1975 годы - Директор школы Северо-Казахстанской области.

С 1975 по 1978 годы - Секретарь райкома, обкома комсомола Северо-Казахстанской области.

С 1978 по 1992 годы - Заведующий отделом райкома, заместитель заведующего отделом обкома, секретарь Петропавловского горкома компартии Северо-Казахстанской области.

С 1992 по 2002 годы - Первый заместитель Председателя комитета госимущества по Северо-Казахстанской области.

С 2002 по 2003 годы - Заместитель Директора Продкорпорации по Северо-Казахстанской области, Директор Петропавловского экономического колледжа Северо-Казахстанской области.

С 2015 года по настоящее время - Заведующий кафедрой Ассамблеи народа Казахстана Евразийского национального университета им. Л.Гумилева.

С 2002 по 2014 годы - Депутат Сенат Парламента Республики Казахстан, от Северо-Казахстанской области, Член постоянного Комитета по социально-культурному развитию.

- Медаль «За трудовую доблесть» (СССР, 1976 года)
- Орден «Құрмет» (2005)
- Орден «Содружество» (МПА СНГ, 2008)
- Орден «Достық» II степени (2012)
- Награждён благодарственным письмом Первого Президента Республики Казахстан.
- Медаль «10 лет независимости Республики Казахстан» (2001)
- Медаль «10 лет Конституции Республики Казахстан» (2005)
- Медаль «10 лет Парламенту Республики Казахстан» (2006)
- Медаль «10 лет Астане» (2008) и др.
- Анатолий Афанасьевич Башмаков автор более 70 научных публикаций, в том числе в зарубежных журналах, два методических пособия: «Проблемы экономической модернизации в Казахстане: некоторые особенности и итоги» и «Таможенный союз — новая региональная модель экономической интеграции на пространстве СНГ».

БІЛӘЛОВ Берік Сұлтанғазыұлы (1963). Генерал-майор.

Родился в совхозе «Молодежный», ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Образование – высшее юридическое, в 1996 году окончил Карагандинскую высшую школу МВД Республики Казахстан.

С 1990-1993 гг. работал участковым инспектором милиции, оперуполномоченным, старшим оперуполномоченным в отделе внутренних дел Соколовского района УВД Северо-Казахстанской области.

С 1993-2006 гг. заместитель начальника отделения уголовного розыска, начальник отдела ГСК по Бишкульскому району, начальник Управлений уголовного розыска по борьбе с организованной преступностью ДВД Северо-Казахстанской области.

В 2008 гг. и.о. начальника ДВД Северо-Казахстанской области

2006-2009 гг. зам., первый заместитель начальника ДВД Северо-Казахстанской области;

С 15.12.2009-2010 гг. первый заместитель начальника ДВД Акмолинской области

01.10.2010-15.02.2011 гг. председатель Комитета криминальной полиции МВД РК.

С 15.02.2011 гг. полномочный представитель МВД Казахстана в Бюро по координации борьбы с организованной преступностью и иными видами преступлений на территории СНГ.

С 12.09.2014 гг. начальник департамента внутренних дел Северо-Казахстанской области.

С 24.04.2019-04.11.2019 гг. начальник департамента внутренних дел Акмолинской области.

С 04.11.2019 года в аппарате МВД Республики Казахстан.

СПИЧЕВ Владислав Петрович (1934).

Генерал-майор.

Родился в с.Ганькино, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Генерал-майор медицинской службы, заслуженный врач Бурятской АССР. После окончания в 1955 году Омского военно-медицинского училища им.Н.Щорса служил военным фельдшером. В 1964 году окончил Военно-медицинскую академию в Ленинграде. До 1968 года проходил службу в Северо-Кавказском военном округе. В 1970 году окончил факультет усовершенствования академии и был направлен в Забайкальский военный округ. В 1982-1987 гг. возглавлял медицинскую службу Московского военного округа. Находился в командировке в Афганистане, принимал участие в ликвидации аварии на Чернобыль-

ской АЭС. В 1987-1989 гг. служил советником в ВС Сирийской Арабской Республики. В 1990-1992 гг. начальник Военного института. Автор 200 научных работ, в том числе несколько монографий и учебных пособий. Награжден орденом Красной Звезды, «За службу Родине в Вооруженных Силах СССР», медалями.

ОМАРОВ Руслан Ысқақұлы (1968).

Генерал-майор национальной безопасности.

Окончил Омский ордена Ленина сельскохозяйственный институт им. С.М. Кирова. Всероссийский финансово-экономический институт, Академию внешней разведки РФ.

В органах национальной безопасности - с 1998 года.

Проходил службу в Службе «Барлау» Комитета национальной безопасности РК, Службе внешней разведки РК «Сырбар».

С 2004 года - на руководящих должностях, в том числе заместителя Директора СВР РК «Сырбар».

Награжден медалями «Жауынгерлік ерлігі үшін», «Халықаралық ынтымақтастықты дамытуға қосқан үлесі үшін», юбилейными и ведомственными наградами.

ИГНАТЕНКО Валерий Александрович (1943).

Генерал-майор.

Родился в с.Бугровое ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Окончил Дальневосточное военно-автомобильное училище в г.Уссурийске, Военную академию тыла и транспорта. Проходил службу в Дальневосточном военном округе. С 1994 года заместитель командующего войсками Забайкальского военного округа. В настоящее время в отставке, проживает в г.Самаре.

ДУБОВИК Геннадий Федорович (1934-2021).

Родился в городе Столбцы Минёвской области Белорусской ССР. Окончил Петропавловский педагогический институт географический факультет в 1961 году.

В 1952-1958 гг. работал учителем математики в Белоглинской, Соколовской школах Соколовского района Северо-Казахстанской области. В 1958-1991 гг. завуч Октябрьской средней школы Сергеевского района Северо-Казахстанской области. В 1961-1969 гг. директор Семипольской средней школы. С 1969-1971 гг. директор Якорской средней школы Соколовского района Северо-Казахстанской области. В 1971 году директор Петропавловской спецшколы.

В декабре 1971 года назначен заведующим Булаевского отдела народного образования и работал в этой должности более 20 лет до выхода на заслуженный отдых в 1997 году. Много сил и энергии отдал делу повышения качества обучения и воспитания учащихся в школах района. Под его руководством педагоги района осваивали новые технологии преподавания, совершенствовали систему школьного образования, повышали качество обучения и воспитания учащихся.

Благодаря дальновидности, организаторским способностям Дубовик Г.Ф. сформировал в районе сильный профессиональный педагогический состав.

Педагогическая и общественная деятельность заслуженно отмечена званием «Отличник просвещения ССР», «Отличник народного просвещения Казахской ССР», орденом «Знак Почета», медалью «Ветеран труда», знаком «Победитель социалистического соревнования 1973», знаком «Ударник десятой пятилетки». «Почетный гражданин района Магжана Жумабаева». В 2001 году в связи с 10-летием Независимости Республики Казахстан Президент Н.А.Назарбаев выразил ему благодарность за честный труд на благо народа и государства в благодарственном письме.

ОРАЗАЛИН Аманбол Мұхаметқалиұлы (1951).

Родился в с.Октябрь Ленинского района Северо-Казахстанской области. В 1973 году окончил Целиноградский сельскохозяйственный институт, в 1985 году Алматинскую высшую партийную школу. В 1973-1977 гг. агроном совхоза «Северный» Пресновского района, совхоза «Благовещенский», агроном-семеновод совхоза «Жамбыл» Жамбылского района. В 1977 г. старший агроном Ленинского районного Управления сельского хозяйства. В 1977-1978 гг. второй

секретарь Ленинского райкома комсомола. В 1978-1983 гг. первый секретарь Соколовского райкома комсомола. В 1985-1986 гг. заведующий организационным отделом Соколовского райкома партии. в 1987-1992 гг. председатель Возвышенского райисполкома. В 1992-1995 гг. глава Возвышенской районной администрации (ныне район Мағжан Жумабаева). В 1995-1996 гг. аким Возвышенского района. В 1996-1998 гг. председатель Северо-Казахстанского облкомитета по управлению земельными ресурсами. С 1998 года главный инспектор Канцелярии Премьер-министра Республики Казахстан. Награжден медалями.

АБДУЛЛИН Хамза Жармұхамедұлы (1919-2001).

Родился в урочище Ойқызыл, ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Поэт, участник Великой Отечественной войны. Учился в сельхозтехникуме в г.Петропавловске, на рабфабрике в Омске, работал в культурпросвет учреждении в г.Петропавловске. В 1936 году окончил Коммунистический институт журналистики в г.Алматы. Литературная деятельность началась с 1940-х г. С августа 1940 года заведующий отделом газеты «Социалистік Қазақстан», в декабре 1940 года призван в ряды Советской Армии. Сражался в действующей армии на Южном фронте, в сентябре 1941 года попал в плен. Находился в составе «Туркестанского легиона» в Берлине, работал ответ.секр.газеты «Янги Туркестан» (Новый Туркестан). После войны был осужден на 10 лет за участие в «Туркестанском легионе». После освобождения работал в редакциях Северо-Казахстанской областной газеты «Ленин туы», журнала «Жаңа фильм» в Алматы. Выпустил два сборника стихов, опубликовал в печати несколько поэм. Перевел на казахский язык поэму грузинского поэта Шота Руставели «Витязь в тигровой шкуре».

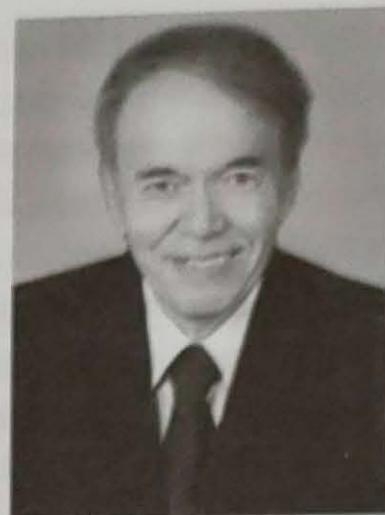

БАЙМҰРАТОВ Оразкелді Баймұратұлы (1935).

Родился в с.Дуйсеке, ныне район Мағжана Жумабаева. Ученый, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК. Лауреат

премии им.Ш.Уалиханова. Окончил Московский институт цветных металлов и золото. В 1958-1980 гг. младший научный сотрудник, ученый секретарь, заведующий отделом Института экономики НАН РК. В 1980-1983 гг. заместитель председателя, в 1983-1994 гг. председатель Совета по изучению производительных сил Казахстана. В 1991-1992 гг. избран депутатом Верховного Совета СССР, где работал заместителем председателя Совета республики. В 1994-1995 гг. возглавлял постоянный комитет по финансам, бюджету и банкам Верховного Совета РК. С 1996 года директор НИИ менеджмента «Қаржы-банк» Казахстана. Основные научные труды посвящены изучению вопросов экономической эффективности капитальных вложений, теории определения приоритетных направлений экономики, развития производит сил в регионах, потенциальных возможностей социально-экономического развития Казахстана, перехода к рыночным отношениям.

Малғаждар ҚАСЕНҰЛЫ (1912-1959).

Родился в с.Ноғайбай (Қарашоқы), ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Народный целитель, палуан (борец), виртуозный домбрист. Происходит из династии священнослужителей. Его отец Қасен қажы был высокообразованным человеком: свободно владел арабскими, персидскими, тюркскими языками, много усилий прилагал просветительской деятельности. Малғаждар Қасенұлы также получил религиозное образование. Большое влияние на его духовное развитие оказала среда, в которой высоко ценились традиции сал и сері, поэтическое, музыкальное искусство импровизации. От своего деда и отца перенял знания и навыки народной и восточной медицины, которыми пользовался на практике, леча простых людей. Малғаждар Қасенұлы в свое время не признал политику всеобщей коллективизации и организации колхозного строя в ауле, видя в этом большой порок для традиционного уклада жизни. Бывая в Кокшетауском уезде, в аулах и селах Северного Казахстана и в Омска он участвовал во многих айтысах и состязаниях силачей, выигрывал лучшие призы и скотину, которую часто раздавал беднякам. Народ

его прозвал «Мәлік-бақсы», «Мәлік-палуан». В годы голода и голощекинского геноцида помогал чем мог аулчанам, порой барымтача и угоняя незаконно конфискованный скот. В период сталинских репрессий его семья неоднократно подверглась обыскам и преследованию со стороны НКВД. Сам он скрывался от ареста в степях и аулах Приишимья и Омской области. Малғаждар был в близких отношениях с отдельными представителями казахской интеллигенции, в частности, состоял в дружбе с поэтом Мағжаном Жумабаевым. Имел тринадцать детей. Потомки ныне живут в Северо-Казахстанской области и г.Алматы.

МУҚЫЖАНОВ Есенгелді Мұқыжанұлы (1944-2006).

Родился в с.Байшілік (Ленино) ныне район Мағжан Жумабаева Северо-Казахстанской области. Общественный деятель. Окончил Петропавловское железнодорожное училище, КазПТИ им.В.И.Ленина, АВПШ. Трудовую деятельность начал слесарем на заводах г.Петропавловска, затем в 1969-1987 гг. работал в строительных организациях «Главалматастроля», прошел путь от мастера до управляющего трестом «Алмата-спецстрой». В 1987-1991 гг. председатель Московского райисполкома г.Алматы, заместитель председателя Алматинского горисполкома, глава Калининской районной администрации г.Алматы, заместитель министра по делам молодежи, туризма и спорта РК, государственный инспектор организационно-контрольного отдела Администрации Президента РК, с 1996 года президент ОАО «Международный автовокзал «Сайран»». В 1999 году депутат Алматинского городского маслихата. Награжден орденами «Құрмет», медалями.

«Nur Otan»

При филиале партии района Мағжана Жумабаева работают Комиссия партийного контроля, Общественный совет противодействия коррупции, общественная приемная. Исполняются партийные проекты «Ардагерлер ардақтайық», «Құтты мекен» и другие, ведет мониторинг за исполнением «Дорожной карты» по реализации предвыборной программы Nur Otan «Путь пермен: Достойную жизнь каждому!»

С 2018 года возглавляет филиал партии председатель Омаров Кайрат Кайруллинович, аким района.

С 16.04.2019 по настоящее время первым заместителем Председателя филиала района Магжана Жумабаева СКО ОО «Партия Nur Otan» является Рамазанова Гульфира Шариффулаевна, 17.05.1966, по образованию учитель русского языка и литературы. Действующий депутат районного маслихата, председатель районного общественно-го совета, председатель ОО Деловых женщин района Магжана Жумабаева.

ИСТОРИЯ ОБРАЗОВАНИЯ СУДА РАЙОНА МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА

Постановлением Всесоюзного Центрального исполнительного комитета от 03 сентября 1928 года образован Булаевский район. С образованием района в с. Булаево был создан 14 судебный участок, который находился в ведении Петропавловского окружного суда. На основании постановления ВЦИК и СНК от 10 октября 1930 года об упразднении окружных судов, Петропавловский окружной суд прекратил свою деятельность. С 1930 года по 1932 год Булаевский народный суд подчинялся Верховному суду Казахской АССР. В 1932 году с образованием Карагандинской области образован Карагандинский областной суд в ведение, которого был передан Булаевский народный суд. Постановлением ЦИК и СНК СССР от 20 июля 1936 года образовано управление юстиции Карагандинской области. 29 июля 1936 года в составе Казахской ССР образована Северо-Казахстанская область, и Булаевский народный суд находился в подчинении Северо-Казахстанского областного управления юстиции. Постановлением Совета Министров Казахской ССР №757 от 20 октября 1954 года об утверждении в соответствии со ст.23 «Закона о судеустройстве СССР союзных и автономных республик» утверждена сеть народных судов республики.

Президиумом Верховного Совета СССР от 04 августа 1956 года издан Указ «О расширении прав краевых, областных судов и упразднении Министерств и управлений юстиции» народный суд Булаевского района передан в ведение Северо-Казахстанского областного суда. Постановлением Совета Министров Казахской ССР от 22 ноября 1957 года за №832 утверждена сеть народных судов Казахской

ССР. По Булаевскому району в с. Булаево народный суд 1-го и 2-го участков. 25 декабря 1958 года Верховный Совет СССР утвердил «Основы законодательства о судостроительстве СССР, союзных и автономных республик». В соответствии с Законом о судостроительстве в 1960 году упразднены участковые системы районных нарсудов, в Булаевском районе создан единый нарсуд в с. Булаево. Указом Президиума Верховного Совета Казахской ССР от 13 мая 1969 года посёлок городского типа Булаево преобразован в город районного подчинения. Постановлением Президиума Верховного Совета Казахской ССР от 13 ноября 1970 года образован отдел юстиции при Северо-Казахстанском областном Совете депутатов в ведение которого передан Булаевский народный суд. Указом Президента Республики Казахстан от 11 ноября 2000 года Булаевский район был переименован в район Мағжана Жұмабаева.

ОТДЕЛ ПОЛИЦИИ РАЙОНА МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА ДП СКО

Отдел полиции района М.Жумабаева является государственным учреждением, входящим в единую систему органов внутренних дел Республики Казахстан и непосредственно подчиняющийся Департаменту полиции Северо-Казахстанской области. В отделе полиции района М.Жумабаева по штату - 84 аттестованного личного состава, из них 73 единицы старшего и среднего начальствующего состава, 11 единиц младшего и рядового начальствующего состава.

Дата образования района - 17.01.1928 года. В этот же году образован отдел внутренних дел, именуемый на сегодняшний день - отдел полиции.

Руководство отдела полиции района М.Жумабаева:

1991 – 1994г. – полковник милиции Абузьяров Марат Абдукадырович;

1994 – 1997 г. – подполковник милиции Емельянцев Валерий Владимирович;

1997 – 1998 г. – полковник милиции Мирашев Жанат Дәуліұлы;

1998 – 2000 г. – подполковник полиции Янин Сергей Николаевич;

2000 – 2002 г. – полковник полиции Бейсембаев Кенжеболат Арғынұлы;

2002 – 2004 г. – полковник полиции Жұмағұлов Мерген Болатұлы;

- 2004 – 2006 г. – полковник полиции Тастеміров Абай Ахметжанұлы;
2006 – 2008 г. – полковник полиции Мұқатанов Жұмажан Қайырбекұлы;
2008 – 2013 г. – полковник полиции Асылбеков Мыңбай Қайырұлы;
2013 – 2014 г. – подполковник полиции Нұрпейісов Манарбек Қайыртауұлы;
2014 – 2016 г. – полковник полиции Исін Наұрызбек Шұғайұлы;
2016 – 2019 г. – полковник полиции Сұлтанов Ерлан Ербаянович;
2019 – по наст.вр. – подполковник полиции Бимендин Кайрат Амантаевич.

ҚАЗОВ Айдар Абайұлы (1995).

Родился в г.Булаево ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Мастер спорта международного класса РК по тяжелой атлетике. Бронзовый призер чемпионата мира среди юношей г.Прага (Чехия, 2012); чемпион Азии среди взрослых (Китай, 2015); бронзовый призер Гран-При (Тайпей, 2016); участник чемпионата мира в составе национальной сборной РК (6 место) (Хьюстон, 2016), победитель всемирной летней Универсиады (Тайпей, 2017).

НҰРАЛИН Нұрғазы (1932-?).

Родился в с.Победа ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Ученый, доктор геолого-минералогических наук. Окончил Московский институт цветных металлов и золота. В 1956-1957 гг. инженер-геолог степной экспедиции 1-го Главного геологического управления Министерства геологии СССР (г.Макинск); в 1957-1964 гг. инженер, младший научный сотрудник, в 1964-1972 гг. старший научный сотрудник Института геологических наук АН КазССР. В 1972-1973 гг. начальник партии Северо-Казахстанской территориального геологического управления Министерства геологии КазССР. В 1973-1983 гг. заведующий лабораторией Института геологических наук, в 1983-1986 гг. старший научный сотрудник, в 1986-1987 гг. заведующий лабораторией, с 1996 года

главный научный сотрудник. Лауреат премии им. К.И.Сатпаева. Награжден медалями.

ПУЗИКОВ Михаил Федорович (1933-2019).

Родился в с.Куломзино ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Ученый, доктор исторических наук, профессор. Окончил Курганский государственный педагогический институт, аспирантура КазГУ им.С.М.Кирова. в 1960-1966 гг. инструктор, лектор-консультант Булаевского райкома партии. С 1994 года профессор кафедры социологии КазНГУ им. Аль-Фараби. Основные научные направления – история социологии, политическая социологии, социологии личности, социологии средств массовой информации и общественного мнения.

УТИН Мекеш Жумабекулы (1950-2009).

Родился в с.Дуйсеке ныне район М.Жумабаева. Академик Международной академии информатики, член-корр. Инженерной академии. В 1978 году окончил МГУ им.М.Ломоносова. В 1978-1980 гг. экономист, старший экономист треста «Алмаатастрой» Минтяжстрой КазССР. В 1981-1982 гг. главный специалист, начальник отдела экономики и внедрения бригадного подряда треста «Алмаатаоргтехстрой». В 1982-1985 гг. начальник отдела, первый заместитель начальника

Главного планово-экономического управления Минтяжстроя КазССР. В 1985-1987 гг. заместитель управляющего по экономическим вопросам треста «Алмаатакультбытстрой». В 1987-1994 гг. заместитель начальника «Главалмаатастроя» при Совмине КазССР. В 1994-2000 гг. первый вице-президент, а с 2000 года первый вице-президент ОАО Национальной холдинговой компании «Алматықұрылыс». Утин избирался заместителем председателя Ассоциации строителей Казахстана. Занимался научной работой, имеет ряд статей и разработок. Награжден медалью. Утин руководил деятельностью фондов при НХК «Алматықұрылыс» - «Ветеран», «Жарылғап батыр», детского фонда «Бозторғай». Был учредителем приза им. Е.Аскарова победителям республиканских айтысов.

СИХВАРДТ Александр Эдуардович (1953).

Родился в с.Бірлік Коктерекского района Жамбульской области. Образование высшее. В 1976 году закончил Курганский сельскохозяйственный институт по специальности зооинженер. По направлению приехал работать в Северный Казахстан. В Булаевском районе работал бригадиром-зоотехником в райспецхозобъединении с.Гаврино, затем главным зоотехником в этом же хозяйстве. С 1981 года в течение двух лет работал заведующим сельскохозяйственным отделом в Булаевском райкоме Коммунистической партии Казахстана. С 1983 года директор совхоза «Авангард», депутат областного маслихата. Награды: медали «За освоение целинных и залежных земель», «К 10-летию образования Астаны», Грамота Верховного Совета Республики Казахстан, Грамота акима Северо-Казахстанской области.

ПАЛЬ Оскар Максимович (1936-2011)

Родился в г.Москва (Россия). Заслуженный работник сельского хозяйства Республики Казахстан. Депутат Верховного Совета СССР. В 1955 году после окончания Петропавловского сельскохозяйственного техникума работал агрономом колхоза «Большевик» ныне район Магжана Жумабаева (быв.Конюхов) Северо-Казахстанской области, в 1956-57 гг. агроном совхоза им.Калинина. В 1957-60 гг. служил в рядах Советской Армии. В 1960-63 гг. управляющий отделением совхоза «Қиялы» ныне Аккайынского района, 1963-65 гг. управляющий отделением совхоза «Қарағанды» ныне район Магжана Жумабаева. В 1965-95 гг. директор совхоза «Советский» ныне район Магжана Жумабаева (быв.Возвышенский). Награжден орденом Ленина, Октябрьской Революции, Трудового Красного Знамени, «Знак Почета», медалями.

Умер в Германии.

ГОНЧАР Неля Федоровна (1945).

Родилась в г.Петропавловске. В 1954 году переехали в Булаево. В 1960 году после окончания 8 класса Булаевской СШ, поступила на учёбу в учетно-экономический техникум г.Петропавловска. Трудо-

вой стаж у Нели Фёдоровны на сегодняшний день более 40 лет. Работала 16 лет в учреждениях образования, в том числе 9 лет Булаевской сш заместителем директора по учебно-воспитательной работе. До этого работала в учреждениях образования. 1980-1989 гг. заведующая кабинетом политпросвещения, заведующая отделом агитации и пропаганды Булаевского райкома компартии Казахстана. Редактор районной газеты «Путь Ильича», с 1989 года «Вести». За трудовую деятельность награждена знаком «Отличник просвещения Казахской ССР», медалью «10 лет Независимости РК», «Ветеран труда», «10 лет Конституции РК».

ФИЗОВ Алексей Савельевич (1922-2020).

Родился в с.Раевка, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Учитель Раевской школы, директор Полудинской средней школы Булаевского района Северо-Казахстанской области. Историк, краевед, участник Великой Отечественной войны. Его перу принадлежат краеведческие исследования истории родного села Раевки, станции Полудинской, очерки по истории Северо-Казахстанской области. Война началась в день его рождения – 22 июня. Получив повестку, явился на призывной пункт райвоенкомата. А.С. Физов попал в г. Акмолинск, где формировалась 29-ая стрелковая дивизия 64-ой армии. После прохождения курса молодого бойца его определили в разведывательную роту. В сентябре 1942 года А. С. Физов был тяжело ранен и контужен. В январе 1943 года вернулся в родную Раевку и стал работать избачом. Изба - читальня находилась в клубе. Книг было мало и приходилось собирать у населения. Затем был назначен инструктором Полудинского райкома комсомола, а все последующие годы посвятил педагогическому труду, работая в Полудинской школе, стал заслуженным учителем Казахстана. Награжден двумя орденами Отечественной войны, одна из которых «За оборону Сталинграда» и 16 медалями, удостоен звания отличника просвещения Казахской ССР.

КАЗАКОВ Александр Анатольевич (1966).

Поэт, афганец. Родился и жил в с.Полудино, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Вскоре с родителями переехал в с.Гаврино, затем в Экибастуз. В 1986 году окончил Экибастузский горный техникум. В 20-летнем возрасте призвался в армию и попал в Афганистан. Участвовал в боевых действиях. После увольнения в запас в 1988 году продолжил службу в уголовном розыске г.Петропавловска в должности старшего оперуполномоченного. Начал писать стихи в 1990 году, но не публиковал их. В 1995 году попал в автомобильную катастрофу, стал инвалидом первой группы. Сборник стихов «Палитра одной души», стихи: «Молодость», «Склоните головы», «При встрече», «Не стреляйте», «Казахстан» и другие.

ГРИНОВСКИЙ Александр Иосифович (1940-2017).

Родился в с. Лыски Слонимского района Гродненской области Белорусии. В 1978 году окончил Петропавловский педагогический институт.

Трудовую деятельность начал в 1959 году учетчиком колхоза «Восток» в Белорусии. В 1968 приехал в село Чистовское ныне район Магжана Жумабаева мастером производственного обучения Чистовского средне-профессионального технического училища №55. В 1968-1971 гг. инструктор отдела агитации и пропаганды Булаевского райкома ККП. В 1975-1981 гг. заместитель председателя исполкома районного совета. С 1981-1985 гг. секретарь Булаевского райкома КПК. С 1985-1994 гг. председатель райкома профсоюза работников агропромышленного комплекса.

С 1994-2002 гг. секретарь маслихат-собрания депутатов и районного маслихата двух созывов.

Награжден орденом «Знак почета», медалью «За доблестный труд», медалью «Астана».

ГРОМАК Виктор Митрофанович (1940).

Родился в с.Возвышенка, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. С 1978 года директор совхоза

«Ұзынкөл», затем АО «Ұзынкөл», заслуженный работник сельского хозяйства Казахской ССР. В 1981 году хозяйству было присвоено статус племенного. Создаются условия для работы и отдыха: построен дом для животноводов, сауны, магазины на производстве и многое другое. Одновременно развивается полеводство, повышается культура земледелия, вводятся новые сорта зерновых и кормовых культур, создается прочная кормовая база для животноводства, обновляется машинно-тракторный парк. Медаль «За освоение целенных и залежных земель», «За трудовое отличие», 2 медали ВДНХ СССР, грамота Верховного Совета Казахской ССР, благодарственные письма Президента, акима области.

ҚҰДАСБАЕВ Амантай Бөкілбайұлы (1943-2011).

Родился в аул Тарат Есилкульского района Омской области, РФ. В 1967 году окончил Алма-Атинский институт народного хозяйства. В 1961-1969 гг. учетчик, бухгалтер, совхоза «Ждановский», ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1969-1975 гг. главный бухгалтер управления сельского хозяйства Возвышенского района (ныне район Мағжана Жумабаева). В 1976-1981 гг. директор совхоза «Андреевский», начальник управления сельского хозяйства, заместитель председателя Жамбылского районного Совета народных депутатов. В 1981-1987 гг. председатель Возвышенского районного исполнительного комитета. С 1987 года директор совхоза «Возвышенский», ПК «Возвышенское», с 1998 года ТОО «Возвышенское».

ҚОЖАМСЕЙІТОВ Назарбек Сералыұлы (1944-2015).

Родился в с.Комсомол, ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанская область. Специалист по долгосрочному прогнозу аномальных явлений природы, краткосрочному прогнозу сильных землетрясений, изменений климата. Окончил Каз СХИ в 1969 году. Работал в НИИ пло-

доводства и виноградарства инженером-почвоведом. В 1972-74 гг. аспирант СХИ. С 1974 года агроном, главный агрохимик района Магжана Жумабаева. В 1992 году переехал в Алматы, работал начальником лаборатории по долгосрочному прогнозированию Министерства сельского хозяйства.

МЫРЗАТАЕВА Мариям Нұрманқызы (1924-1993).

Родилась в ауле Қарақамыс, ныне Жамбылского района Северо-Казахстанской области. Заслуженный учитель КазССР. В 1948-53 гг. преподаватель казахского языка и литературы, заместитель директора по учебно-воспитательной работе в сш «Еңбекші» Ленинского (ныне Есильского района). В 1953-55 гг. преподаватель казахского языка и литературы Енбекши казахской школы «Еңбекші», ныне район Магжана Жумабаева. В 1955-82 гг. до выхода на заслуженный отдых работала учителем, заместителем директора по учебно-воспитательной работе в казахской школе-интернате №2. Награждена орденом «Знак Почета», знаком «Отличник народного просвещения КазССР».

ОМАРОВ Жасұлан Ысқақұлы (1967).

Родился в с.Марьевка ныне район Шал акына, Северо-Казахстанской области. Окончил Акмолинский финансово-экономический техникум, Северо-Казахстанский государственный университет по специальности «Финансы и кредит». Службу в рядах Вооруженных Сил проходил в группе советских войск в Германии. После окончания агрономического факультета Курганского сельскохозяйственного института работал агрономом отделения в совхозе «Комсомольский» ныне район Магжана Жумабаева. Далее, продолжил трудовую деятельность в областном финансовом управлении ведущим, главным специалистом, начальником отдела. С октября 1995 года заместитель начальника облфинуправления, с 1997 года 1-й заместитель начальника облфинуправления, с 1999 года начальник областного департамента финансов. В июне 2002 года назначен заместителем акима Северо-Казахстанской области. Далее с 2006 года работал в центральных государственных органах и компаниях (АО «Фонд устойчивого развития «Қазына», агентство РК по статистике, Министерство сельского хозяйства, Министерство труда и социальной защиты населения, Министерство здравоохранения

и социального развития, Корпоративный фонд «UNIVERSITY MEDICAL CENTER» Назарбаев Университета).

Награжден медалью 2-й степени «За отличную воинскую службу; медалью «Ерен еңбек үшін», нагрудным знаком «Қаржы қызметінің үздігі».

АЯҒАНОВ Төке Аяғанұлы (1926-2003).

Родился в аул Берлик Есильского района Северо-Казахстанской области. Общественный деятель, агроном. Окончил сельскохозяйственный техникум, ВПШ при ЦК КПСС. В 1951-53 гг. преподаватель школы по подготовке и переподготовке руководящих кадров колхозов. В 1953-58 гг. главный агроном Баянской МТС, главный агроном Жамбылского совхоза. В 1958-65 гг. секретарь Булаевского райкома партии, в 1965-72 гг. начальник Пресновского районного сельхозуправления, председатель Пресновского райисполкома. В 1972-86 гг. председатель госинспекции Северо-Казахстанской области по закупке и контролю сельхозпродукции. Награжден 4-мя орденами «Знак Почета» и медалями.

УВАРОВ Валерий Васильевич (1948).

Родился в г.Булаево, ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Образование высшее, окончил Целиноградский государственный медицинский институт в 1975 году по специальности – «лечебное дело». Трудовую деятельность начал с сентября 1966 года на Булаевском элеваторе, в качестве радиотехника, был рабочим в ГПТ магазин №31. После окончания медицинского института с 1975 года по 1976 год проходил интернатуру на базе №1 городской больницы г.Петропавловска. Свою врачебную деятельность начал с 1976 года врачом терапевтом Булаевской районной больницы. Работая терапевтом, показал себя грамотным специалистом и хорошим организатором, с учетом этих качеств, в 1980 году назначен заместителем главного врача по лечебной работе, а затем, с декабря 1991-2017 гг. работал главным врачом Центральной районной больницы района Мағжана Жумабаева. В 2017 году вышел на заслуженный отдых. На протяжении многих лет Центральная районная больница занимала первые места по рейтингу программно-целевых показателей

по Северо-Казахстанской области среди районных больниц. За время работы в системе здравоохранения Уваров Валерий Васильевич дважды избирался депутатом областного маслихата, депутатом районного маслихата.

За безупречную трудовую деятельность был отмечен многочисленными грамотами, благодарственными письмами. В 2001 году награжден юбилейной медалью в честь 10-летия Независимости Республики Казахстан, в 2003 году – знаком «Отличник здравоохранения Республики Казахстан», в 2017 году – медалью «Еңбек ардагері», 2018 году – юбилейной медалью в честь 20-летия Астаны «Астана 20 жыл». ЦРБ района Магжана Жумабаева удостоена национального сертификата «Лидер отрасли - 2013». Уваров Валерий Васильевич является героем Большой Международной Энциклопедии «Лучшие люди» в рубрике «Галерея славы» 2017 года.

ОМАРОВ Дүйсентай Сәукенұлы (1950-2021).

Родился в с.Карагандинское, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1970 году окончил Ленинский сельскохозяйственный техникум. В 1983 году окончил Целиноградский сельскохозяйственный институт. Начал трудовую деятельность зоотехником отделения совхоза «Советский». Служил в рядах Советской Армии. Демобилизовавшись, продолжил трудовую деятельность в совхозе имени Калинина. В 1979 году избран секретарем партийной организации совхоза «Комсомольский», затем «40 лет Казахстана». С 1987-1990 гг. второй секретарь Булаевского райкома компартии Казахстана. После роспуска КП Казахстана перешел на хозяйственную работу директором совхоза «Чистовский». С 1990-1996 гг. начальник экологии и природных ресурсов. С 1999-2005 гг. начальник районного территориального управления района Магжана Жумабаева МСХРК. С 2005-2007 гг. заместитель акима района Магжана Жумабаева по сельскому хозяйству и социальным вопросам. С 2007 года семь лет работал начальником районного узла почтовой связи. С этого же времени Дүйсентай Сәукенұлы – депутат районного маслихата четвертого и пятого созывов.

За большую плодотворную деятельность на благо района и его жителей награжден орденом «Знак почета», «Еңбек даңқы» II степени

многочисленными грамотами, медалями: «Қазақстан Конституциясына – 10 жыл», «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 10 жыл», «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 20 жыл», «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 25 жыл», «Қазақстан мәслихаттарына 20 жыл».

Трудовая деятельность Омарова Д.С. во благо Казахстана отмечена Почетной грамотой Президента Республики Казахстана Н.А.Назарбаева.

ЗАЕВ Сергей Сергеевич (1947).

Родился в с.Анар, ныне Аршалинского района Акмолинской области. С 1969-1974 гг. учился в Петропавловском педагогическом институте Северо-Казахстанской области. После окончания института приехал в Булаевский район, работал учителем истории, завучем Молодежной средней школы, заместителем директора СПТУ-50, директором Булаевского СПТУ-10, начальником Булаевского районного ЖКХ, председателем городского Совета, главой города Булаево, директором Булаевской средней школы №1. В 1999 году назначен на должность заместителя акима района Мағжана Жумабаева. С 2001-2017 гг. работал директором Булаевской средней школы №3.

За безупречный труд награжден благодарственным письмом Президента, грамотой партии «Нур-Отан», почетной грамотой народного образования, акима района, занесён в книгу почёта Северо-Казахстанкой области «Имена в истории».

ҒАБДУЛЛИН Бекей (1918-1997).

Родился в селе Сарытомар, ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Учился и работал в селе Сарытомар. В январе 1942 года призван на фронт в 114 стрелковый полк. В августе 1944 года тяжело ранен в голову, после госпиталя в декабре 1944 года демобилизован. После демобилизации жил и работал в селе Сарытомар. Награжден орденами «Красной звезды», «Отечественной войны I степени», медалью «Ветеран труда», юбилейными медалями.

ГАВРИЛОВ Михаил Матвеевич (1924-1989).

Родился в с.Лебяжье, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1941 году Михаил Матвеевич окончил седьмой класс. В 1942 году начал учебу в Петропавловском медицинском училище. Из-за нехватки средств прекратил обучение. В 1943 году Гаврилов М.М. призывается в армию и направляется в Алма-Атинское пехотное училище, но не закончив его отправляется на фронт. Начал военную службу в воздушно-десантных войсках, в 9-ой бригаде, базирующейся в городе Остров Ивановской области. В 1944 году, выполняя задание, оказывается в Венгрии, на озере Балатон, затем в городах Раквере Эстонии и Жлобин Белоруссии. Май 1945 года Гаврилов М.М. встретил имея орден и 8 медалей. Участник Парада Победы в Москве 1945 года. Демобилизовался в 1949 году. В апреле этого же года назначается заведующим отдела кадров и организационной работы Конюховского РК ЛКСМ. С октября 1950 года Гаврилов М.М. работал пропагандистом, инспектором культурно-просветительной работы Конюховского райисполкома, инструктором Конюховского РК КПК по зоне Чистянской МТС. В 1958 году избран секретарем партийной организации колхоза «Красная крепость». В 1961 году Михаил Матвеевич утвержден в должности заведующего кабинетом политического просвещения Конюховского РК КПК. В апреле 1963 года Гаврилов М.М. заканчивает заочную Высшую партийную школу при ЦК КПСС в г.Москве. В 1963 году переведен на должность инструктора идеологического отдела Булаевского парткома, в 1967 году - в Возвышенский районный комитет партии в той же должности. В 1974 году переходит на должность заместителя редактора Возвышенской районной газеты «За коммунизм». В марте 1980 года Гаврилов М.М. вышел на заслуженный отдых. За боевые и трудовые заслуги Гаврилов М.М. награжден медалью «За освоение целинных земель», медалью участника Всесоюзной сельскохозяйственной выставки, юбилейными медалями, знаком «Победитель социалистического соревнования».

ДЕМЕНСКИЙ Николай Николаевич (1963).

Родился в селе Надежка, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. После окончания школы был призван в

ряды Советской армии и направлен в воинскую часть №33641 в Республику Афганистан. После службы поступил в Петропавловский техникум механизации сельского хозяйства. В июле 1986 года окончил его с отличием. Работал в совхозе имени Канина, затем был назначен акимом Надеждинского сельского округа.

За время службы в Афганистане награжден знаком «Отличник Советской Армии», медалями «Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа», «15 лет вывода Советских войск из ДРА», «20 лет вывода Советских войск из ДРА», Грамотой Президиума Верховного Совета СССР.

ЕГОРОВА Вера Захаровна (1935-2009).

Поэт. Родилась на юге Украины. Во времена репрессий семья была выслана в Северный Казахстан ныне район Магжана Жумабаева. После окончания школы поступила в Омский библиотечный техникум. После окончания которого, 22 года проработала в библиотеках района, из них – 13 лет в Советской сельской библиотеке. В Булаево работала секретарем исполкома городского Совета, заведующей организационным отделом районного исполнительного комитета, затем в районной газете «Путь Ильича». Член союза журналистов СССР, публиковалась в районной и областных газетах и журналах.

ЕЛУБАЕВ Қайрат Меңдібайұлы (1968).

Родился в с.Сулышоқ, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Окончил Целиноградский инженерно-строительный институт по специальности инженер-строитель, Казахстанско-Российский университет по специальности юрист. Участник войны в Афганистане. С 20 декабря 2013 года является исполнительным директором ОЮЛ «Ассоциация по защите прав предпринимателей г. Астаны».

Имеет государственные награды: Орден «Айбын» - II степени, юбилейные медали «10 жыл Астана», «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 20 жыл», «20-летие Вооруженных Сил Республики Казахстан», благодарственные письма от Президента РК Н.А.Назарбаева, Акима города Астаны И.Тасмагамбетова, и других государственных и общественных организаций.

Как участник Афганской войны награжден орденом Демократической Республики Афганистан «За храбрость», медалью «От благодарного Афганского народа», знаком «Воин-интернационалист».

ЕСЕМБЕКОВ Темірғали Оразғалиұлы (1953).

Родился в с.Сулышоқ, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Ученый, доктор филологических наук. Работал в Карагандинском государственном университете старшим преподавателем, деканом филологического факультета. С 1991 года в Международном казахско-турецком университете им. Х.А.Яссави, где организовал кафедру казахской литературы, открыл при ней магистратуру и аспирантуру. С 1999 года заведующий кафедрой казахской филологии Северо-Казахстанского университета. С 2000 профессор кафедры литературного творчества и теории художественного перевода Казахского Национального университета им. Аль-Фараби. Основное направление научных поисков – проблемы теории литературы и методологии литературоведческого исследования. Участник более 10 международных конференций. Имеет около 100 научных публикаций, в том числе 2 монографии, 3 учебных пособия.

ЖИГАЛОВ Николай Владимирович (1960-2013).

Родился в с.Молодежное, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1982 году окончил Омский сельскохозяйственный институт. В 1982-1983 гг. работал агрономом-семеноводом, в 1983-1985 гг. управляющим отделения №3 в совхозе «Қарақоға». В 1985-1988 гг. первый секретарь Булаевского райкома комсомола. В 1988-1989 гг. главный агроном Булаевского районного сельскохозяйственного объединения (РСХО).

В 1989-1993 гг. директор Булаевского районного сельскохозяйственного объединения (РСХО). В 1993-1996 гг. директор коллектив-

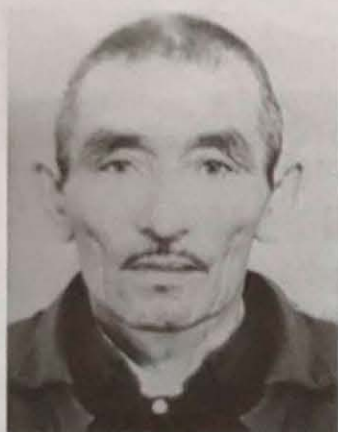

ного предприятия «Каракогинское», в 1997-1999 г.г. аким Булаевского района Северо-Казахстанской области. С 1999 г. глава крестьянско-фермерского хозяйства «Қарақоға». С 2001 года директор ТОО «ЖНВ». Указом Президента РК №734 от 3.12.2001 года за значительный вклад в развитие и становление государственности, укрепления суверенитета Республики Казахстан

Жигалов Николай Владимирович награжден юбилейной медалью «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 10 жыл». ТОО «ЖНВ», возглавляемое Жигаловым Н.В. стало лидером не только в районе Мағжана Жумабаева, но и в области. Решением областного Маслихата от 30.11.2012 года №9/4 Жигалову Н.В. было присвоено звание «Почетный гражданин Северо-Казахстанской области». Награжден медалью «Ерен еңбегі үшін».

ЕЛУБАЕВ Теміртас (1923-1984).

Ветеран войны и труда. Родился в с.Турат Есильский р-н, Омская область. Призван 05.05.1942г. и встал на учет в 1945г. в Булаевском РВК. Был командиром взвода. Старший сержант. После войны работал в селе Альва водоснабженцем РЭУ.

Елубаеву Темиртас за отличные боевые действия в г.Берлин объявлен приказом Верховного Главнокомандующего Маршала Советского Союза товарища Сталина от 2 мая 1945г. БЛАГОДАРНОСТЬ.

Награжден медалями: «За взятие Берлина» (1945), орден Красной Звезды, медаль «За победу над Германией», «За отвагу», юбилейные медали: «50 лет вооруженных сил СССР» (1967), «Тридцать лет победы в Великой Отечественной войне 1941-1945» «60 лет вооруженных сил СССР» (1978).

ЗАИКА Дмитрий Трофимович (1926-2014).

Родился в селе Полтавка ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1928 году семья переезжает в село Новотроицкое. В 1933 году поступает в первый класс Новотроицкой семилетней школы.

В 17 лет в ноябре 1943 года Дмитрий Трофимович призывается в ряды Советской Армии и направляется на курсы младших ко-

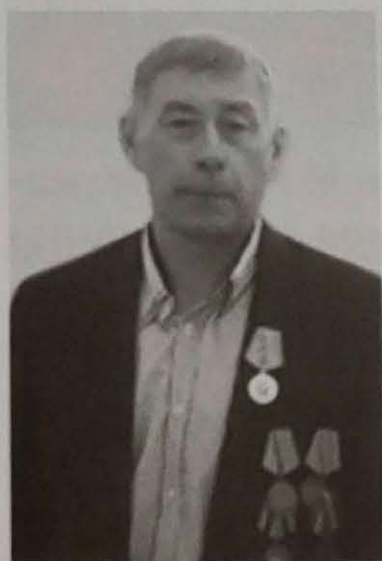

мандиров в г.Борки города Петропавловска, с сентября 1944 года командируется в №298 стрелковый полк, который базировался под Смоленском, где Дмитрий Трофимович и принял первое боевое крещение. В апреле 1946 года Зайка Д.Т. направляется в №130 стрелковый полк командиром стрелкового отделения, с мая 1946 десантником в №13 гвардейский танковый полк, с декабря 1946 года направлен в воинскую часть №92075 разведчиком-наблюдателем, с марта 1947 командиром артиллерийского отделения в воинскую часть №92075, демобилизован в марте 1950 года.

После демобилизации Дмитрий Трофимович вернулся в район Магжана Жумабаева. Работал с сентября 1950-1956 гг. в Булаевском отделении госбанка в качестве инкассатора, с апреля 1956-1986 гг. в Булаевской торговой базе в качестве шофера. Награжден орденом «Отечественной войны I степени», медалями «За Отвагу», «За освоение целинных и залежных земель», «Ветеран труда», «Маршала Советского Союза Жукова Г.К.», знаком «Ударник социалистического труда», юбилейными медалями.

ЗЕНКОВ Сергей Аркадьевич (1962).

Родился в г.Булаево, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1980 году окончил 10 классов Булаевской средней школы №7. В августе 1980 года принят на работу в Булаевское АТЭП и направлен в Булаевскую автошколу ДОСААФ, которую окончил в 1981 году, получив специальность водителя.

В апреле 1981 года призван в ряды Советской армии. Проходил службу в воинской части №33641, 122-полка, который базировался в 200 км от города Шеборган Демократической Республики Афганистан. Основной задачей взвода являлось снабжение батальона дизельным топливом и продовольствием. Сергей Аркадьевич управлял многоосным карбюраторным автомобилем «Урал». В мае 1983 года при выполнении боевого задания рядовой Зенков С.А. был ранен в спину. По окончании службы в 1983 году Зенков С.А. поступил в Петропавловский техникум механизации сельского хо-

зяйства, который успешно окончил в 1985 году. В октябре 1985 года принят на работу в РО «Сельхозтехника» слесарем, и уже через месяц переведен инженером. В мае 1994 года Зенков С.А. организовал крестьянско-фермерское хозяйство «Елена», которое просуществовало до 1997 года. В августе 1997 года поступил на работу в Булаевский элеватор в качестве заместителя директора по хозяйственной части. В 2005 году Зенков С.А. организовал ТОО «Сезон СК», где является директором по настоящее время.

За время службы в Афганистане Зенков Сергей Аркадьевич награжден медалями «За отвагу», «Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа», «70 лет Вооруженным силам СССР», «15 лет вывода Советских войск из ДРА», «20 лет вывода Советских войск из ДРА», Грамотой Президиума Верховного Совета СССР.

ЗЕМБИЦКИЙ Томаш Брониславович (1938-2007).

Родился в селе Надышень Белогорского района Хмельницкой области, в семье крестьян. После службы в армии, как и многие молодые люди приехал на Украину в совхоз «Свитанок» для поднятия целины. В 1961 году закончил Любановское сельскохозяйственное училище механизации, специальность тракторист-машинист. Был принят на работу трактористом в поселок Любаново. В 1962 году работал в «Булаевстрое» плотником, затем трактористом отд. №3 в совхозе им. Тамановской дивизии ныне район Магжана Жумабаева. В 1967 году переведен в должность бригадира тракторно-полеводческой бригады отд. №3 с. Пулеметовка. В 1970 году закончил Покровский (Ленинский) сельскохозяйственный техникум, назначен управляющим отд. №3 с. Пулеметовка. В 1974 году поступил на заочное обучение в Омский сельскохозяйственный институт, по специальности агроном. В 1975-1977 гг. назначен главным агрономом совхоза «Булаевский». В 1976 году переведен в совхоз имени «Тамановской дивизии» агрономом-семеноводом. В 1977 году избран секретарем парткома Возвышенского райспецхозобъединения имени Тамановской дивизии. В 1980 году назначен директором совхоза «Писаревский». В короткий срок опытный руководитель Томаш Брониславович Зембицкий с помощью хорошо подобранного коллектива специалистов, рабочих вывел хозяйство в число передовых. За годы

его работы в совхозе много строили, в первую очередь жилье, производственные и социальные объекты. Так, с 1983-1991 гг. были построены МТМ с автогаражом, детские сады, 3-х этажная школа. На центральной усадьбе в с.Писаревка был установлен памятник односельчанам, погибшим в годы Великой Отечественной войны.

За время работы Зембицкий Томаш Брониславович награжден орденами «Трудового красного знамени», «Знак почета», медалями «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В.И.Ленина», «За освоение целинных земель», знаком «Победитель социалистического соревнования».

ҚАЗАНОВ Болат Сатыбалдыұлы (1953).

Родился в с.Сулышоқ ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1960 году пошел в первый класс «Еңбекші қазақ» восьмилетней школы. В 1968 году поступил в 9 класс казахской средней школы-интерната №2 им.Калинина г.Петропавловска, после окончания в 1970 году поступил в Целиноградский сельхозинститут, который окончил в 1975 году по специальности ученый агроном.

С 1975-1976 гг. работал агрономом отделения совхоза «Правда» Макушинского района Курганской области. С 1977-1979 гг. экономистом совхоза «40 лет Казахстана» района Магжана Жумабаева.

С 1979-1983 гг. работал главным экономистом совхоза «Комсомольский» ныне район Магжана Жумабаева, с 1983-1985 гг. инструктором Булаевского райкома партии, с 1985-1990 гг. секретарем парткома совхоза «Комсомольский», с 1990-1992 гг. директором совхоза им.Магжана Жумабаева. С июня 1992-1992 гг. заместитель директора совхоза «Чистовский» район М.Жумабаева. С 1992-1998 гг. председатель РГКО «Плодородие» (сельхозхимия), с 1998-2003 гг. специалист земельной инспекции, начальник отдела земельных отношений, с 2003-2009 гг. заместитель начальника отдела сельского хозяйства, с 2009-2011 гг. начальник отдела предпринимательства. С мая 2011 года первый заместитель председателя филиала партии «Нұр Отан» по району Магжана Жумабаева.

Награжден юбилейными медалями: «20 лет Независимости», «20 лет Маслихатам». Избирался депутатом районного маслихата 5 и 6 созывов.

Вся жизнь и трудовая деятельность Болата Сатыбалдыұлы в течение 42 лет связана с районом Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области.

КВАШИН Иван Иванович (1936-2019).

Родился в с. Ильинка Ленинского района Северо-Казахстанской области. В сентябре 1950 года поступил в Ленинский сельскохозяйственный техникум. После окончания техникума в августе 1955 года Иван Иванович направляется в совхоз «Айнабулак» Карагандинской области. В ноябре 1955 года Квашин И.И. призван в ряды Советской армии. После увольнения в запас в ноябре 1958 года Иван Иванович принят на работу в совхоз «Интернациональный» Октябрьского района Северо-Казахстанской области в качестве агронома. В июне 1962 года Иван Иванович назначен главным агрономом совхоза «Городецкий» Сергеевского района Северо-Казахстанской области. В мае 1965 года назначен главным агрономом Сергеевского райсельхозуправления. В декабре 1965 года назначен директором совхоза «Городецкий» Сергеевского района. В апреле 1970 года назначен начальником Булаевского управления сельского хозяйства. В феврале 1974 года избран председателем исполкома Булаевского районного Совета депутатов трудящихся. В сентябре 1981 года избран первым секретарем Булаевского райкома партии. В 1989 году назначен заведующим отдела по труду и социальным вопросам Северо-Казахстанского облисполкома. В июле 1991 года назначен председателем комитета по труду и социальным вопросам Северо-Казахстанского облисполкома и проработал там до выхода на заслуженный отдых в октябре 1996 года. После выхода на пенсию Квашин Иван Иванович продолжил трудовую деятельность в общественном областном фонде «Забота».

Награжден орденами «Знак Почета», «Трудового Красного Знамени», «Октябрьской революции», бронзовой, серебряной медалями «За успехи в народном хозяйстве», медалями «За доблестный труд», «За освоение целинных и залежных земель», «Ветеран труда», нагрудным знаком «Отличник гражданской обороны», юбилейными медалями «Тыңға 50 жыл», «Қазақстан Конституциясына 10 жыл», «1941-1945 жж, Ұлы отан соғысындағы Жеңіске 65 жыл», Почетными

грамотами Президиума Верховного Совета Казахской ССР, Центрального Комитета ВЛКСМ.

КОЧУБЕЙ Василий Михайлович (1927-2015).

Родился в с.Ольгино Полтавского района Омской области в семье колхозников. После окончания школы в 1944 году Василий Михайлович призван Полтавским райвоенкоматом на военную службу и направлен на восток в 33-й учебно-стрелковый полк, с мая 1945 года в 242-ю отдельную противотанковую артиллерийскую дивизию, с 1946 года в воинскую часть №64685 в истребительный противотанковый полк. Демобилизовался Василий Михайлович в апреле 1951 года.

После демобилизации возвращается к родным, которые уже переехали в г.Булаево ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Василий Михайлович вернулся в 1966 году и приступил к работе в Булаевской «Казсельхозтехнике», в 1969 году переводится в Булаевское ДЭСУ-436. В 1977 году он возвращается в Булаевскую «Казсельхозтехнику» и работает до выхода на пенсию в 1987 году.

Награжден медалями «За победу над Японией», «Ветеран труда», «Маршала Советского Союза Жукова Г.К.», юбилейными медалями.

КУЗЬМЕНКО Сергей Дмитриевич (1960).

Родился в селе Макарьевка Пресногорьковского района Костанайской области. По окончании школы в 1977 году стал работать заведующим сельским клубом. В апреле 1978 года Сергей Дмитриевич призван на службу в ряды Советской Армии. После службы в 1980 году поступил в Петропавловское музыкальное училище, которое закончил в 1984 году и получил специальность «руководитель самодеятельного оркестра народных инструментов, музыкальный преподаватель по классу баяна». По распределению Кузьменко С.Д. направили в Булаевскую музыкальную школу. В 1987 году Сергей Дмитриевич назначается директором данной школы. Параллельно является руководителем народного хора района Магжана Жумабаева и членом совета литературно-творческого клуба «Подлесок».

Награжден медалью лауреата второго Всесоюзного фестиваля народного творчества СССР, дипломами: II Всесоюзного фестиваля

народного творчества, лауреата областного фестиваля хоровой музыки и песни «Славянский базар», II областного фестиваля «Русский сувенир», почтными грамотами: Международного фестиваля приграничных территорий Российской Федерации и Республики Казахстан, акима Северо-Казахстанской области, управления культуры Северо-Казахстанской области, Булаевского райкома комсомола, акима района Магжана Жумабаева, отдела образования района Магжана Жумабаева и др.

МУСАБАЕВ Махмет Жүнісулы (1917-1978).

Родился в селе Плоское Бишкульского района Северо-Казахстанской области. После окончания школы поступил в Петропавловский ветеринарный техникум, проучился год. Призван в ряды Советской армии 19.08.1939 года. Служил в 4-ом запасном артиллерийском полку телефонистом, в марте 1940 года переводится в 317-ю отдельную артиллерийскую дивизию. Демобилизован в мае 1946 года.

Награжден орденом «Отечественной войны I степени», медалями «За Отвагу», «За освоение целинных и залежных земель», «Ветеран труда», «Маршала Советского Союза Жукова.Г.К.», знаком «Ударник социалистического труда», юбилейными медалями.

МУСАРИАНОВ Ақберген (1923-2009).

Родился в аул «Еңбек» Аккайынского района Северо-Казахстанской области. По окончании школы стал работать учетчиком в селе Енбек.

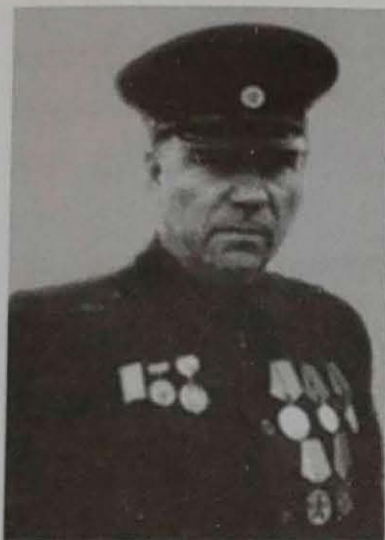
16 мая 1942 года Акберген призывается в ряды Советской Армии и направляется пулеметчиком в 17-й стрелковый полк под Смоленск. 22 февраля 1943 года тяжело ранен в правую руку и был госпитализирован. В августе 1943 года демобилизован в связи с ранением.

После демобилизации Акберген Мұсарианов прибыл на родину в село «Еңбек». Работал заведующим магазином. По окончании Великой Отечественной войны переезжает в село Хлебоборное Чистовского сельского Совета, ныне район Магжана Жумабаева и принимается в Булаевское лесничество в качестве лесника, работает там до октября 1983 года.

Награжден орденом «Отечественной войны II степени», знаком «Ветеран войны 1941-1945гг.», медалями «Ветеран труда», «Маршала Советского Союза Жукова.Г.К.», юбилейными медалями, юбилейной медалью Президента Украины, благодарственными письмами от администрации района.

ПИСТУН Иван Григорьевич (1924-1999).

Родился в селе Полтавка, ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В семье было одиннадцать детей. В 1930 году поступает в первый класс Полтавской семилетней школы, в которой проучился всего два года. После гибели отца Иван перестал посещать школу.

21 сентября 1942 года призывается в ряды Советской Армии и направляется в 20-ое отделение учебного танкового полка. В мае 1943 года направлен в 49-ю механизированную бригаду отдельной разведроты 9-го гвардейского краснознаменного корпуса пулеметчиком. В августе 1943 года Иван Григорьевич тяжело ранен в левую ногу и был госпитализирован. 15 января 1944 года демобилизован в связи с ранением.

После демобилизации Пистун Иван Григорьевич прибыл на родину в село Полтавку. По окончании Великой Отечественной войны переезжает в село Воскресенка ныне район Магжана Жумабаева, работает там монтером в узле связи. В 1971 году он с семьей переезжает в город Булаево. Трудовую деятельность продолжает на нефтеперекачивающей станции.

Награжден орденом «Отечественной войны I степени», медалями «За Отвагу», «За освоение целинных и залежных земель», «Ветеран труда», «Маршала Советского Союза Жукова Г.К.», знаком «Ударник социалистического труда», юбилейными медалями.

ПОДГАЙНАЯ Таисия Пантелеевна (1921-2020).

Родилась в селе Башкирка Половинского района Челябинской области (в настоящее время Курганской). Вскоре семья Популовых переезжает в с.Қарақоға ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1934 году заканчивает семилетнюю школу Қарақоға с похвальной грамотой за отличную учебу. Среднее образование Таисия Пантелеевна получила в Булаевской средней школе. После окончания школы Популова Т.П. принята на работу таксировщиком на элеваторе Қарақоға. В мае 1942 года Популова вместе с группой девушек направляется на летные курсы во 2-ю Ленинградскую военную авиационную школу, которая базировалась в городе Ишим Тюменской области. В школе она принимает присягу и направляется на западный фронт 179-й истребительный полк. В 1943 году полк отзывается на получение отечественных самолетов «ЯК», девушки-оружейницы, в том числе Популова Т.П., направлены в запасной полк. Оттуда Популова Т.П. направляется на 2-й Белорусский фронт в №172 истребительный полк.

Популова Т.П. прошла военными дорогами от Московской, Смоленской, Калужской областей, Белоруссии, Польши до немецкого города Барт (Восточная Пруссия). Демобилизовалась Таисия Пантелеевна 15 июля 1945 года.

1945-1948 гг. она работает на элеваторе Қарақоға в качестве заведующей оперативным учетом. В марте 1948 года Таисия Пантелеевна принята на работу в Булаевский райбыткомбинат, где проработала до выхода на пенсию 19 октября 1976 года.

Награждена орденом «Отечественной войны II степени», медалями «За боевые заслуги», «За взятие Кенигсберга», «За победу над Германией», «Маршала Советского Союза Жукова Г.К», «Ветеран труда», юбилейными медалями.

САПАРОВ Дюзелбай Ялгашевич (1966).

Родился в поселке Сартобе Акалтынского района Сырдарьинской области, Узбекистан. В 1983 году окончил казахской средней школы №3 имени Алии Молдагуловой. В этом же году в Межшкольном комбинате №2 прошел полный курс производственного обучения по профессии «тракторист», обучался по программе подготовки водителя транспортных средств категории «С».

В мае 1983 года работал в Хорезмской области, в совхозе «Гулистан» сварщиком. В ноябре 1984 года призван на воинскую службу в ряды Советской армии в город Кушка Афганистан, воинская часть № 51018. В декабре зачислен в состав автобатальона №70808. В мае 1985 года переведен в Тургунское направление часть №57277.

В 1986 году поступил в Ташкентский Государственный институт дружбы народов имени Низами по специальности учитель русского языка, на заочное отделение. В 1991 году окончил институт.

В феврале 1987 года уволен в запас по окончании срочной службы.

В 1989 году продолжил свою деятельность в совхозе «Гулистан» сварщиком. В 2003 году с семьей переехали на постоянное место жительства в Республику Казахстан. В 2015 году устроился на работу в отдел занятости и социальных программ района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области, консультантом.

За время службы в Афганистане награжден медалями «За отвагу и мужество», «Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа», «70 лет вооруженных сил ССР», знаком «Участник боевых действий», «За ратную доблесть», «15, 20, 25 лет вывода Советских войск из ДРА», орденом «За заслуги».

САТРАКОВ Константин Александрович (1966).

Родился в г.Булаево ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 1982 году окончил 8 классов Булаевской средней школы №2 и поступил в Булаевское профтехучилище №10, которое окончил в 1985 году по специальности столяр-плотник.

В апреле 1986 года призван в ряды Советской армии в Краснознаменный Туркестанский военный округ, воинская часть №66788. По окончании службы в 1988 году принят на работу в Булаевскую торговую базу ОПС, где проработал до апреля 1993 года. С 3 апреля 1993 года работает в пожарной части района М.Жумабаева.

За время службы в Афганистане награжден знаком «За само-

отверженный ратный труд в Краснознаменном Туркестанском военном округе», медалями «Воину-интернационалисту от благодарного афганского народа», «15 лет вывода Советских войск из ДРА», «20 лет вывода Советских войск из ДРА», Грамотой Президиума Верховного Совета СССР.

За время работы в пожарной части Сатраков К.А. принимает активное участие в общественной жизни района и награжден Почетными грамотами и дипломами акима района Мағжана Жумабаева за занятые призовые места в спортивных состязаниях.

ӨТЕЕВ Аймұқан (1925-1997).

Родился в селе «Теңдік» Тайыншинского района Северо-Казахстанской области. Трудовую деятельность начал с 1940 года. В феврале 1943 года призван в ряды Советской Армии. Воевал в 16-м стрелковом полку 102-й стрелковой дивизии 1-го Белорусского фронта. 24 июня 1944 года тяжело ранен в правое бедро, госпитализирован в г.Тбилиси. В 1945 году после ампутации правой конечности выше бедра уволен в запас.

За время работы был награжден почетными грамотами. Проживал в с.Сарытомар ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области.

Награжден орденом «Отечественной войны», юбилейными медалями: «20 лет победы в ВОВ 1941-1945», «30 лет победы в ВОВ 1941-1945», «40 лет победы в ВОВ 1941-1945», «50 лет победы в ВОВ 1941-1945», «60 лет вооруженных сил СССР», «70 лет вооруженных сил СССР», медалью «маршала Советского Союза Жукова Г.К».

МАНЗЯ Василий Петрович (1936-2017).

Родился в в селе Полтавке ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Известный педагог, журналист, график и живописец. Имеет педагогическое и художественное образование.

Трудовую деятельность начал в 1958 году преподавателем изобразительного искусства в Петропавловском педагогическом училище. Работал завучем Успенской школы, детской художественной школы г. Петропавловска, затем перешёл в редакцию областной газеты «Ленинское знамя» (ныне «Северный Казахстан»). Постоянный автор журнала «Нива», член редколлегии журнала «Провинция». С

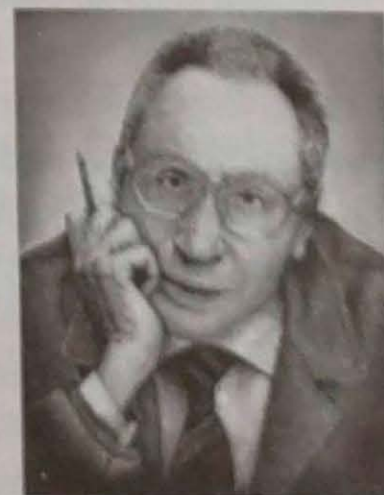
1987 года, преподаватель Петропавловского педагогического училища. Член Союза художников и Союза журналистов Казахстана, лауреат Международной ассоциации «Искусство народов мира». В различных изданиях страны и за рубежом опубликовано около трёх тысяч произведений изобразительного искусства, около пятисот изонувелл и лирических миниатюр.

Прекрасный педагог, Василий Манзя состоялся и как прозаик, автор многочисленных лирических миниатюр, и как художник-график, иллюстратор своих книг. Наши земляки знают его творчество по публикациям в 80-ые годы в областной газете «Ленинское знамя», в центральных журналах, сборниках, персональных выставках, проходившим в городском выставочном зале, областной библиотеке, музее. Его работы находятся в частных коллекциях Германии, Израиля, Канады, Новой Зеландии, России, музеях стран СНГ, мира.

Василий Манзя - обладатель нагрудного знака Ыбрая Алтынсарина, ордена Трудового Красного Знамени. Автор жанра «изонувелла» - это гравюры, под которыми написаны лирические зарисовки. Художник поэтически и вдохновенно воспекает будни человека села, природу Северного Казахстана. Влюбых своих замыслах, будь то литературное творчество или изобразительное искусство, он остаётся верен себе. Выполненные в реалистической манере работы изящны и миниатюрны, их колорит богат и тонок, композиционный строй выверен и продуман.

ШЕСТЕРИКОВ Владимир Георгиевич (1939-2010).

Родился в с.Зарослое ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Казахстанский и советский поэт, писатель, журналист, член Союзов писателей и журналистов СССР и Казахстана, трижды лауреат премии Союза журналистов Казахстана. Вся жизнь В.Г.Шестерикова неразрывно связана с родной ему Северо-Казахстанской областью. Стихи начал писать в студенческие годы. После окончания факультета Петропавловского пединститута он был принят на работу в редакцию

областной газеты "Ленинское знамя" (ныне "Северный Казахстан") и полвека плодотворно трудился на поприще журналистики.

В. Шестериков ответственную работу в газете успешно сочетал с литературной деятельностью. Признание в республике он получил как талантливый поэт, автор поэтических сборников стихов «Костры земли», «Лиловые снега», «Благодарю за все, что было», «Мгновения», «Прощённое воскресение», в которых воспеваются казахстанская хлебная степь, милые сердцу необъятные приишимские просторы, красота окружающей природы, замечательные труженики благодатной земли. К его очеркам о выдающихся личностях, простых людях, литературным и краеведческим исследованиям проявили интерес издания Казахстана и СНГ. Поэзия В. Шестерикова, переведённая на казахский и украинский языки, вошла в «Антологию поэзии Казахстана», изданную в Киеве.

В числе первых в Казахстане он познакомил русскоязычных читателей с жизнью и творчеством классика казахской литературы, великого поэта Магжана Жумабаева, по крупицам собирая сведения о нем. Его перу принадлежат два сборника, посвящённые Магжану, - «Свеча в ураганной степи» и «Летящее пламя». Весомы достижения В. Шестерикова и в сфере художественного перевода. Он перевёл на русский язык не только многие творения Магжана Жумабаева, опубликованные в различных книгах и журналах, а также произведения своих собратьев по перу Муталлапа Кангожина, Бахыта

Мустафина. Неоценим вклад В. Шестерикова в подготовку и воспитание молодой литературной смены, он выпестовал и дал доброе напутствие многим способным поэтам и прозаикам. В течение многих лет по совместительству работал главным редактором областного литературного журнала "Провинция". С 1991 года В. Шестериков входил в состав редколлегии журнала "Нива", представляя на его страницах творчество своих земляков, регулярно публикуя и свои произведения. Большой труд он вложил в книгу «Петропавловск. Время. События. Люди». Произведения Владимира Шестерикова публиковались на страницах журналов «Простор», «Молодая гвардия», «Смена», «Сибирские огни», «Нива» и в других изданиях и коллективных сборниках, переведены на казахский, украинский, немецкий и другие языки. Его многолетний творческий труд отмечен государственными наградами, Почётной грамотой Верховного Совета Казахской ССР, премиями Союза журналистов РК.

ӘБЛЕЗОВ Қарабай Тілеубергенұлы (1961)

Родился в городе Караганде. В 1983 году окончил Московское высшее техническое училище им. Баумана.

В 1983-1993 гг. научный сотрудник, старший инженер, преподаватель, старший преподаватель Карагандинского политехнического института. В 1984-1986 гг.-стажер-исследователь в Московском высшем техническом училище им. Баумана. в 1993-2003 гг. генеральный директор ТОО «Компания ТАР». С 2003-2006 гг. аким района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 2007 году заместитель председателя правления АО «НК «СПК Сарыарқа». С 2007 г. вице-министр индустрии и торговли Республики Казахстан.

Награжден юбилейной медалью «Қазақстан Конституциясына 10 жыл».

АЙНАБЕКОВ Ержан Тоқтасынұлы (1966).

Родился в п. Асыл Сайрамского района Южно-Казахстанской области. Окончил Казахский государственный сельскохозяйственный институт (1983-1988 гг., г. Алма-Ата).

В 1988-1989 гг. лаборант Чимкентской государственной областной сельскохозяйственной опытной станции (Южно-Казахстанская область, г. Шымкент), в 1989-1991 гг. младший научный сотрудник НПО «Шымкент». В 1991-1995 гг. и.о. заведующего сектором, в 1995-1997 гг. руководитель объединенного отдела НПО «Шымкент». В 1995-1997 гг. заведующий отделом Южно-Казахстанской НИИ сельского хозяйства. В 1998-1999 гг. старший референт-главный специалист аппарата акима Южно-Казахстанской области. В 1999-2000 гг. заместитель начальника отдела защиты и карантина растений, главный инспектор по карантину растений Южно-Казахстанской области территориального управления МСХ РК. В 2000-2001 гг. главный государственный инспектор по карантину растений Южно-Казахстанской области. В 2001 г. заместитель начальника департамента торговли и переработки сельхозпродукции Северо-Казахстанской

области. В 2001-2003 гг. заместитель начальника Северо-Казахстанского областного территориального управления МСХ РК. В 2006-2008 гг. аким района Мағжана Жумабаева, с 2008 г. аким Айыртауского района Северо-Казахстанской области.

ӘЛІБАЕВ Эрик Кәрімжанұлы (1962).

Родился в с. Сарытомар ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. После окончания сш «Ұзынкөл» в 1979 году поступает в Петропавловский педагогический институт по специальности «Физическая культура и спорт». С 1983 года работал учителем физической культуры в сш «Бастомар».

С 1986-1988 гг. директор Александровской средней школы;

С 1988-1991 гг. аким Александровского сельского округа;

С 2007-2013 гг. тренер по тяжёлой атлетике в ДЮСШ района Мағжана Жумабаева. В 2013 году был принят на работу в Северо-Казахстанскую областную специализированную школу-интернат для одарённых в спорте детей в качестве тренера-преподавателя по тяжёлой атлетике. Старший тренер области по тяжёлой атлетике.

Эрик Кәрімжанұлы является первым и личным тренером МСМК РК по тяжёлой атлетике Казова Айдара: чемпион Азии 2015 года, обладателя Гран-при 2016 года, победителя всемирной летней Универсиады 2017 года, члена национальной сборной РК по тяжёлой атлетике; Баударбекова Рината – МС РК по тяжёлой атлетике, неоднократного чемпиона республиканских соревнований, спартакиад РК.

Неоднократно награждён почетными грамотами акимов Северо-Казахстанской области за вклад в развитие физической культуры и спорта в области. В том числе награждён благодарственным письмом президента федерации тяжёлой атлетике РК Турлыханова К. за вклад в развитие тяжёлой атлетики в Казахстане.

ГЮНТНЕР Владимир Гельмундович (1954-2021).

Родился в селе Красноперовка Соколовского района Северо-Казахстанской области. Окончил Исилькульское педагогическое училище

города Исилькуль Омской области Российской Федерации и Тюменский государственный университет по специальности учитель физкультуры. Трудовую деятельность начал в 1972 году рабочим мехколонны №2 «Петропавловсксельстрой» города Петропавловск. В 1974 году стал инструктором-методистом по спорту автотранспортного эксплуатационного предприятия города Булаево Булаевского района. С 1976-1979 гг. трудился учителем физического воспитания Фурмановской средней школы села Фурманово.

В 1979 году избран секретарем комитета комсомола совхоза «Полудинский». В 1982 году трудился методистом по спорту того же совхоза. С 1988-1993 гг. работал директором Полудинского детского дома. 1993-1996 гг. председателем Полудинского сельского Совета, главой сельской администрации, акимом Полудинского сельского округа. Затем работал заведующим током коллективного предприятия «Полудинское», управляющим отделением филиала ТОО «Кара-яз», учителем начальной военной подготовки Полудинской средней школы.

С 2003 по 2011 годы В.Г.Гюнтнер депутат, секретарь районного маслихата III и IV созывов. Внес большой вклад в социально-экономическое развитие района, решал все вопросы жителей.

С 2017 года находясь на заслуженном отдыхе тренировал женскую команду спортсменов по волейболу.

Награжден юбилейной медалью «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 20 жыл», почетная грамота управления физической культуры и спорта, многочисленными грамотами и благодарственными письмами районных и областных акимов, маслихатов, отдела образования, благодарственные письмо председателя партии «Нұр Отан». Удостоен звания «Отличник образования».

ЖОРОВ Николай Дмитриевич (1958).

Родился в с.Молодежное ныне район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области.

1975-1978 гг. обучался в СПТУ-132 «Қарақоға» по специальности тракторист-машинист широкого профиля;

1978-1993 гг. учился в Петропавловском индустриально-педагогическом техникуме по специальности мастер производственного обучения.

1987-1992 гг. Студент в Петропавловском пединституте им.К.Д. Ушинского по специальности физическая культура.

1983-1998 гг. мастер производственного обучения в ПТШ-21 и тренер по греко-римской борьбе от ДЮСШ г.Булаево.

С 1998 года – учитель физической культуры сш «Қарақоға» и педагог дополнительного образования ДЮСШ г. Булаево.

За годы работы тренером показывал следующие результаты: участие в первенстве Казахстана по греко-римской борьбе в г. Алматы, Талды-Курган, Семипалатинск, Новосибирск. Спортсмены занимали призовые места, становились чемпионами, призерами. Принимали участие в междугородних, республиканских, областных турнирах по греко-римской борьбе в г. Омск, Курган, и Исилькуль, Петропавловск, занимая призовые места. Неоднократные призеры фестиваля борьбы Северо-Казахстанской области, областных соревнований «Ақ бидай». До 2010 года лично являлся участником сборной команды по греко-римской борьбе, занимая призовые места.

ИСЕКОВ Қанат Мәкенұлы (1964).

Родился в с. Құралай ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Образование высшее.

В 2012 году Қанат Мәкенұлы выступил с докладом в районном методическом объединении по теме «Целостно-целевые направления профильного обучения учащихся в старшем звене». На районном уровне в 2013 году он участвовал в семинаре, где провел открытый урок и обобщил свой педагогический опыт по теме «Работа с природным материалом». «За большой личный вклад в развитие системы образования области», активное участие в областных выставках и призовые места в конкурсах «Национальное прикладное творчество» в 2012 году Канат Макенович был награжден благодарственным письмом Управления образования Северо-Казахстанской области. А также учитель в 2012 году в СК ИПК и ППК провел мастер-класс по теме «Работа с природным материалом», где был награжден благодарственным письмом. За гражданскую активность, безупречный труд и за личный вклад в создание и развитие историко –краеведческого музея в 2013 году Канат Макенович был награжден благодарствен-

ными письмами акима района М.Жумабаева.

В 2009 году в районном конкурсе профессионального мастерства 2-ое призовое место занял ученик 9 класса Магжанов Нурсултан. В 2010 году на областной выставке прикладного искусства ученица 10

класса Сарсимова Рабига заняла 1-ое почетное место. В 2011 году ученик 11 класса Нургалиев Сагандык занял 1-ое место в областной выставке прикладного искусства.

В областном центре детей и юношества в 2011 году коллективная работа учащихся заняла 1-ое место в конкурсе прикладного искусства.

В республиканской выставке, посвященной 20-летию Независимости РК, ученик 11 класса Нургалиев Сагандык занял 3-ое призовое место. В 2012 году в областной выставке прикладного искусства 1-ое почетное место заняли Сапаргалиев Бауржан и Нургалиев Сагандык. В районном конкурсе профессионального мастерства 3-ое призовое место занял Нагметолла Алтынбек, ученик 9 класса. В 2012 в областном конкурсе – практикуме по дизайну учащийся 8 класса Габдолла Алтынбек занял 1-ое почетное место.

МОРОЗОВА Лариса Николаевна (1967).

Родилась в с. Рузаевка Рузаевского района Кокчетавской области. После окончания средней школы работала лаборантом Рузаевской государственной семенной инспекции, затем, с сентября 1984 года – секретарем судебного заседания, секретарем Рузаевского районного суда. Окончила Карагандинского государственного университета им. академика Евнея Букетова по специальности правоведение. С 1993-1987 гг. служила в органах МВД инспектором группы дознания, старшим сле-

дователем Рузаевского РОВД, следователем ОГСК по Рузаевскому району. В январе 1987 года, после сдачи квалификационного экзамена, назначена на должность судьи Рузаевского районного суда Кокчетавской области. После упразднения Рузаевского района, переведена судьей Айыртауского районного суда Северо-Казахстанской области, в январе 2003 года переведена судьей суда района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 2018 году вышла в почетную отставку.

ОМАРОВА Мария Ивановна (1953).

Родилась в с.Кубанка Куйбышевского района Павлодарской области. Трудовую деятельность начала в Сергеевском районе Северо-Казахстанской области, работала на комсомольской и партийной работе. В 1985 году была направлена в Булаевский район, ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области инструктором отдела пропаганды и агитации Булаевского райкома КПК, затем была назначена секретарем Булаевского райкома КПК. С 1992 года занимала должность заведующей отделом финансов Булаевского района. С 2005 года по 2018 год руководитель отдела экономики и финансов района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Мария Ивановна внесла большой вклад в развитие экономики района и социально-экономическое развитие района. Во время руководства отделом были решены задачи по привлечению в район новых кредиторов, разработаны направления финансовой политики в районе. За многолетний добросовестный труд награждена медалью "20 лет независимости Республики Казахстан", "25 лет независимости Республики Казахстан", знаком "Еңбек Даңқы» 3-ой степени, отмечена почетными грамотами и благодарственными письмами Министерства Финансов РК, акима Северо-Казахстанской области, акима района Мағжана Жумабаева.

ПАЛЬЧИК Василий Трофимович
(1949-2018).

Настоящий патриот своего родного края Василий Трофимович родился в 1949 году в с.Чистовское ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Трудовую деятельность начал меха-

ником ДСУ-436 в г. Булаево Булаевского района Северо-Казахстанской области, затем с 1978-1982 года работал главным инженером автобазы ОПС г. Булаево Булаевского района Северо-Казахстанской области.

Василий Трофимович внес значительный вклад в социально-экономическое развитие района. С 1982 года по 2018 год руководил Булаевским маслозаводом. В трудные 90-е годы завод смог не только выстоять, но и сохранить, а в дальнейшем модернизировать основное производство. Сегодня продукция предприятия известна и пользуется большим спросом в Казахстане. В течение ряда лет предприятие и его руководитель награждались многочисленными дипломами и медалями, в том числе: диплом «Лучший предприниматель-2010 в сфере производства»; медали в номинации «Лучший товар Казахстана-2010», «Алтын Сапа-2009», «Лучший товар Казахстана-2012». Все успехи безусловно результат кропотливой работы Василия Трофимовича. Сегодня дело отца продолжает Пальчик Ростислав Васильевич.

ПАЛЬЧИК Ростислав Васильевич (1984).

Родился г.Булаево район Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. В 2004 году окончил Булаевскую среднюю школу района Магжана

Жумабаева, затем в 2004 году поступил в Омский аграрный институт. В 2009 году окончил Омский аграрный институт по специальности «Инженер по переработке молока».

С 2010 года по 2017 год работал заместителем директора ИП «Пальчик». С 2017 года по настоящее время является директором ИП «Пальчик». Молочная продукция ИП «Пальчик» пользуется большим спросом не только в Казахстане, но и за пределами нашей родины. Это стабильное, надежное, динамически развивающееся предприятие играющая большую роль в общем экономическом развитии нашего района.

Награжден многочисленными дипломами и медалями, в том числе: диплом «Лучший предприниматель-2010 в сфере производ-

ства»; медали в номинации «Лучший товар Казахстана-2010», «Алтын Сапа-2009», «Лучший товар Казахстана-2012».

ИП «Пальчик В.Т.» на протяжении многих лет оказывает спонсорскую помощь Полудинскому Детскому дому в приобретении школьных принадлежностей и игрушек.

ПІШЕНБАЕВ Қайрат Сәкенұлы (1961).

Родился в с. Дүйсеке ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области.

С 1979 начал трудовую деятельность мотористом зернотока совхоза имени Молодогвардейцев Возвышенского района;

В 1986 году окончил Алматинский институт народного хозяйства, специальность «экономист».

1986-1991 годы - экономистом по хозрасчету, помощником бригадира, секретарем комсомольской организации совхоза имени Молодогвардейцев Возвышенского района;

Трудовую деятельность начал в 1986 году экономистом секретарем комитета комсомола в совхозе.

Инженер по комплектации оборудования «Казводстройматериалы» города Алматы, начальник коммерческого отдела оптово-посреднической фирмы «Казвнешобмен» Госснаб КазССР города Алматы (1991-1993);

Начальник производственно-коммерческого подотдела, главный специалист коммерческого отдела республиканской контрактной корпорации акционерного общества «Казвнешконтракт» (1993-1994);

Коммерческий директор фирмы «Ма0сат» города Алматы (1994-1995);

Специалист отдела внеторговых операций валютного управления АБ «Бизнесбанк» города Алматы (1995-1997);

Начальник отдела ЗАО «Продкорпорация» города Астана (1997-2000);

Директор представительства ЗАО «Продкорпорация» (2000-2004);

Аким Акжарского района Северо-Казахстанской области (с 02.2004-10.2008);

Аким Кызылжарского района Северо-Казахстанской области (10.2008-05.2011);

Аким района М. Жумабаева Северо-Казахстанской области (06.2013-06.2015);

Руководитель Управления государственной инспекции труда Северо-Казахстанской области (с 06.2015) С июля 2020 года назначен акимом Уалихановского района Северо-Казахстанской области.

Награды: орден «Құрмет» (2006); медали: «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 10 жыл» (2001), «Қазақстан Конституциясына 10 жыл» (2005), «Еңбек даңқы» (2010); Благодарственное письмо Президента Республики Казахстан.

САҒАНДЫҚОВА Гүлбану Төлегенқызы (1966).

Родилась в г.Петропавловске Северо-Казахстанской области.

С 1990 года работала врачом-стоматологом, затем заведующей райздрав отделом. С 2009 года занимает должность заместителя главного врача районной больницы.

В 2012 году Гүлбану Төлегенқызы присвоена первая квалификационная категория организатора здравоохранения.

За безупречную трудовую деятельность награждалась грамотами и благодарственными письмами акима Северо-Казахстанской области и акима района Магжана Жумабаева, отмечена нагрудным знаком «Отличник здравоохранения». Является депутатом районного маслихата.

СЕЙТАХМЕТОВА Марьяш Советқызы (1959).

Родилась в Советском районе Северо-Казахстанской области. 1979-1985 гг. учеба в Целиноградском Государственном медицинском институте. С 1985-1986 гг. интернатура по фтизиатрии в областном противотуберкулезном диспансере в г.Петропавловск. С 1986 года врач-фтизиатр Булаевской ЦРБ-тубдиспансер. С 1997 года главный врач противотуберкулезного диспансера района Магжана Жумабаева. С июня 2021 года заведующая отделением реабилита-

ции и восстановительного лечения постковидных и бронхолегочных заболеваний областного центра фтизиопульмонологии (г.Булаево). За многолетний и добросовестный труд была отмечена грамотами Министерства здравоохранения Республики Казахстан, Почетными грамотами и благодарностями акима Северо-Казахстанской области, акима района Магжана Жумабаева.

ФИЦ Владимир Арнольдович (1955).

Родился в с. Андреевка, ныне Тайыншинского района Северо-Казахстанской области (быв. Чкаловского района Кокчетавской области).

1972-1977 гг. тракторист совхоза «Советский» Возвышенского района Северо-Казахстанской области; служба СА Ленинградский военный округ; тракторист совхоза «Советский»; секретарь комитета комсомола совхоза «Советский»;

1977-1997 гг. заведующий организационно-инструкторским отделом с. Возвышенка ЛКСМ Казахстана; заведующий Возвышенским бюро по трудоустройству населения; директор Возвышенского районного центра занятости населения;

1997-2004 гг. директор Булаевского районного центра занятости населения; заведующий отделом оперативной работы аппарата акима Булаевского района; директор КГКП «Коммунальник» Булаевского городского акимата; аким города Булаево района Магжана Жумабаева;

2005-2013 гг. главный инженер ТОО «СолМунай» района Магжана Жумабаева;; аким города Булаево района Магжана Жумабаева;

С 2013 года по настоящее время директор филиала района Магжана Жумабаева КГУ «Северо-Казахстанский государственный архив управления культуры, архивов и документации акимата Северо-Казахстанской области»

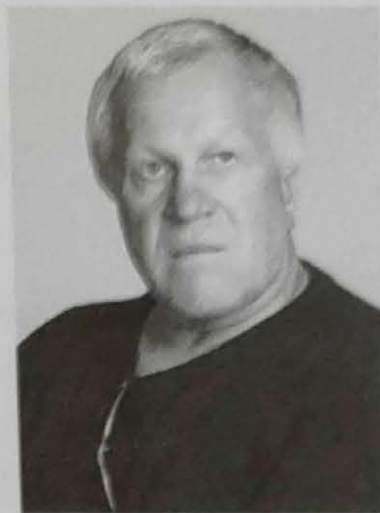
Является председателем комиссии партийного контроля при филиале партии «Nur Otan» района Магжана Жумабаева.

ЧАПЛЫГИН Геннадий Васильевич (1947).

Родился в г. Татарске Новосибирской области РФ. С 1969 года начал работать осветителем на телевидении в г. Петропавловске до

1972 года. С 1972 года по 1977 год работал фотокором в районной газете "Путь Ильича" и по совместительству руководителем фотокинокружка Булаевского районного Дома культуры. В 1982 году поступил в Московский государственный институт культуры, который закончил в 1987 году по специальности «Культурно-просветительная работа». Два года был директором фотокиношколы искусств при телеканале ТВ «Ишим» в городе Петропавловске. С 1982 г. – до развала СССР был членом координационного совета общества друзей кино и федерации непрофессиональных кинематографистов СССР.

Четырежды лауреат СССР в области самодеятельного творчества. Многократный участник республиканских, всесоюзных и международных кинофестивалей и фотовыставок. Участник I съезда общества друзей кино СССР. Член координационного Совета Федерации непрофессиональных кинематографистов. В 1985 г. студия получила звание «Народный». Воспитанники фотокиностудии «Юность» с 2000 года постоянные участники республиканских и международных Дельфийских игр по трём номинациям фотография, кино и тележурналистика. Фотокиностудия имеет многочисленные награды районного, областного и республиканского и международного значения. Отмечен нагрудным знаком «Мәдениет саласының үздігі».

СЕДЬМАЯ ГЛАВА

ЗА 30 ЛЕТ
НЕЗАВИСИМОСТИ
КАЗАХСТАНА

НАРОДНЫЙ ЛЮБИМЕЦ

Сапаров Алтынбек Сейпілұлы родился и вырос в селе Ноғайбай (Қызыл) района Мағжана Жумабаева (1968). После окончания средней школы учился в Омском сельскохозяйственном институте, где граничил с Омском – бывшей Казахской Землей Российской Федерации.

В 1994 году начал свою трудовую деятельность заведующим отделением совхоза «Қарақоға». Позже был назначен заместителем директора этого хозяйства. Однако в связи с ликвидацией совхозов и приспособлением времени к рыночным отношениям Алтынбек совместно с братьями создал отдельное предприятие. Так родился ТОО «Ноғайбай» (1995). Основное направление – зерновое хозяйство.

В 1996 году Алтынбек Сейпілұлы возглавил крестьянское хозяйство «Ноғайбай». Его дед Ноғайбай в свое время был знаменитым судьей от Қызылжар до Омбы. Алтынбек с 2003 года продолжил свою деятельность в качестве генерального директора этого предприятия. К счастью, без доходов не обошлось. Правительство оценило кропотливый труд. Награжден орденом «Құрмет», юбилейной медалью «Қазақстан Конституциясына 10 жыл». Избирался депутатом районного, областного маслихатов.

С начала своей работы ТОО «Ноғайбай» проявило себя только с хорошей стороны. В первый момент начался посев зерновых культур, затем открылась конная ферма. Мельница установлена.

Местное население единогласно поддержало благородную инициативу Алтынбека, выпустив «руку за рукав, голову за воротник». Генеральный директор не смотрел. На месте старых домов построили новые жилые дома, украсили улицу, внутри села было светло, как ночью. Открыт необходимый для населения магазин, введен в эксплуатацию «дом отдыха» для населения (2016), в котором расположены актовый зал на 200 человек и библиотека. Начала функционировать медицинская амбулатория, оснащенная новым медицинским оборудованием. Здесь две палаты, аптека и приемная врача, процедурный кабинет и т.д.

Алтынбек Сейпілұлы глубоко разбирался в тонкостях конкуренции в сельском хозяйстве, поэтому, учитывая, что с одним зернохозяйством далеко не уедешь, взял из Алмании симментальский племенной крупный рогатый скот. Для этого построили современный оборудованный комплекс. Крепко взялись за молочное хозяйство. В 2012 году из города Булаево запустили элеватор емкостью 30 000 тонн.

Проблема питьевой воды была одной из главных проблем этого села. Поэтому был проложен водопровод Қарақоға-Ноғайбай и подведен к каждому дому.

Мини-футбольное поле с искусственной травой и детская игровая площадка также стали достоянием общественности. За три года по квоте построено 9 новых домов для переселенцев из южных областей. Им было предусмотрено рабочее место. В планах - строительство новой современной средней школы, общественной бани, нескольких жилых домов.

Установлен памятник обелиск участникам Второй мировой войны.

В 2000 году село Красное юридически переименовано в село Ноғайбай би. А сельский округ Ноғайбай би (с центром в селе Надежка) был образован в 2019 году. В округе сосредоточено 6 населенных пунктов. Это Надежка, Қарағанды, Ноғайбай, Дүйсеке, Еремеевка и Бинаш. Численность населения смешанного округа - 1640 жителей: казахов, русских, татар, белорусов, украинцев, немцев.

Познакомим с краткой историей. В 1907 году начали прибывать переселенцы из России. Их отправили в Сибирь. На станцию Есіл-көл Омской области. Недалеко от деревни, которую мы изображаем. Русских имен тогда не было. В селе жили казахи. Назывался Бақай. Переселенцы зашевелились и сменили имя Надежка.

К счастью, казахские исторические имена постепенно возвращаются. Как будто представители других этносов начали понимать, что справедливость должна торжествовать. Как приятно, что на границе с Россией мелькает величественное имя нашего деда Ноғайбай би!

«Ноғайбай Батырбекұлы (1834-1917) – образованный, прославленный и умный, признанный праведностью в регионах Омбы и Қызылжар. Он единогласно вырезал ценность и решил спорить с единственной мотивацией за дружбу братья-миротворцов, за лучшие мыслящие деятели, сражавшиеся друг с другом за мир страны, за ее счастливое будущее « – так написана в монументе, воздвигнутом на Ноғайбай ате от имени потомков.

Естественно, что внук Ноғайбай би Алтынбек Сейпілұлы верно служит своей стране. Уважение к дорогам предков, бескорыстное служение своему народу – черта характера Сапаровых.

В 2018 году Алтынбек Сейпілұлы был удостоен премии «Жомарт жүрек» по программе Елбасы «Рухани жаңғыру» – справедливая оценка его заслуг.

Не случайно А.Сапаров получил на республиканском конкурсе премию «Народный любимец» в номинации «Лучший фермер года». Большая честь не только для района Магжана Жумабаева, но и для Северо-Казахстанской области. На церемонии награждения в Нұр-Сұлтанде Алтынбек Сапаров вместе со знаменитым певцом Димашем Кудайбергеном, чемпионкой по фигурному катанию Елизаветой Турсынбаевой, российским художником Никасом Сафроновым и молодым талантливым певцом Ержаном Максимом.

Ведь старый поселок, в котором жил Алтынбек Сейпілұлы Сапаров, превратил в современный. Сотни человек нашли свое рабочее место. Если более ста лет назад в страну проникли представители других этносов, то в эти дни они приглашают своих братьев и решают все, что им нужно.

Есть ли больше счастья? Желаем, чтобы честный труд Сапаровых, беззаветно служивших своему народу, горел и блистал звездой.

ПОКРОВИТЕЛЬ НАРОДА

РАФАЛЬСКИЙ Анатолий Брониславович (1955).

Место рождения: КазССР, Кокчетавская область, Чкаловский район, с. Зеленый Гай.

Образование, специальность (квалификация), лицензии: Целиноградский сельскохозяйственный институт (1975-1980)

Специальность «Ученый агроном»

Агроном-семеновод колхоз «Звезда Коммуны» (1980-1981);

Главный агроном колхоза им. Куйбышева (1981-1990);

Председатель колхоза им. Куйбышева (1990-1996);

Директор АО «Агрос Ясная Поляна» (Реорганизация колхоза им. Куйбышева), (1996-1999);

Директор ТОО «Ясная Поляна СК» (Реорганизация АО «Агрос Ясная Поляна»), (1999-2005)

Директор ТОО «Тайынша Астык» (ранее ТОО «Ясная Поляна СК»), (2005-2016)

Директор ТОО «СК АГРО 2050» (с 2016 год – н.в.)

Депутат Северо-Казахстанского областного маслихата, Председатель комиссии по вопросам охраны здоровья населения, его социальной защиты, образования, культуры и делам молодежи (с 03.2016).

Ордена: «Құрмет» (05.12.2008), «Парасат» (12.2016);

Медали: Бронзовая медаль ВДНХ (17.07.1987); юбилейные медали: «Астана» (17.08.1998), «10 лет Независимости республике Казахстан» (03.09.2001), «10 лет Конституции Казахстан» (25.08.2005).

Анатолий Брониславович гордость польской диаспоры в Казахстане. Он патриот Северного Казахстана.

Удивительно: у коллег из окружения Рафальского нет уязвимости. Почему? Ведь он не только улучшает свое положение, но и хочет, чтобы другие жили богатым бытом. Если не верите, то посмотрите на возглавляемые им коллективы, которые хоть и переживают период мирового кризиса. Дело в том, что они доверяют Рафальскому. Поэтому они работают сплоченно и живут дружно.

В 1990 году 35-летний квалифицированный главный агроном был избран его земляками председателем правления.

В 2016 году он вспомнил эту историю: «Когда мне доверили руководство хозяйством, - сказал Анатолий Рафальский, - ферма полыхала: туберкулез и бруцеллез. Считаю, приняли тогда верное решение - полностью ликвидировать стадо. А в 1992-м завезли из Рязанской области 300 телок черно-пестрой породы. С них, собственно, и началось наше животноводство».

В ходе разработки данной книги о районе Магжана Жумабаева мы с Анатолием Брониславовичем встретились в селе Советское. Попросили ответить на вопросы о деятельности компании «СК Агро 2050».

- Когда я руководил компанией в Тайыншинском районе, - начал разговор Анатолий Брониславович, - хороших специалистов было много. В 2016 году руководство области попросило меня заняться хозяйством села Советское района Магжана Жумабаева. История этого хозяйства интересна и содержательна. Однако уже несколько лет предприятие застаивается. Нет работы, нет зарплаты. Большинство населения эмигрировало. Поэтому надо было рассмотреть один хороший трюк.

Совхоз был на передовой по всем показателям. Кадры сильные, социально-экономические, культурно-бытовые по своему климату были похожи на поселок зарубежных стран. Он был одним из лучших хозяйств в республике. Мы были по соседству. Поэтому, опираясь на многолетний опыт руководства хозяйством, я могу сказать, что идея по улучшению застоявшегося предприятия мне очень понравилась».

В нашем обществе сложилась одна вредная привычка. Если со стороны приходит человек, чтобы руководить коллективом, то появляются противники. Так и было в селе Советское. С момента закрытия совхоза хозяйство не развивалось, имеющиеся ресурсы истощались, теперь должна развиваться по-новому. Неоднократно проводились собрания. Наконец жители выразили доверие Рафальскому. В первый год документы были оформлены, а в 2017 году новый директор приступил к работе.

«В хозяйстве имеется только 10 тыс. га зерновых культур, - продолжил А. Б. Рафальский, - в настоящее время мы выращиваем 32 тыс. га. Десятки лет пахотные земли пролежали без ухода. Мы провели соответствующие работы по агротехническим технологиям. Благодаря этому мы начали собирать по 16-20 центнеров с гектара. В свое время в этом хозяйстве работал комбикормовый завод. Мы взялись за его восстановление. Мы также запустили элеватор. Мы можем

хранить 30 тысяч тонн зерна. Сушка и т.д. необходимый процесс выполняется самостоятельно. Занимаемся животноводством. От мясное хозяйство перейдем на молочное. Опыт есть. Построим комплекс дойных коров, как в компании «Тайынша Астык».

Решаем кадровый вопрос. Дело в том, что финансы можно зарабатывать, но специалистов не хватает. Им нужно создать бытовые условия. Но команда у меня накопилась. К примеру, два-три года назад, сильно переживали, как мы будем делать снегозадержку на 16 тысячах гектаров.

Мы хорошо справились с разработкой качественных семян. Продажа семян зерновых культур и качественного молока – два наших основных направления. Развиваем мясное животноводство. Ведь в этом совхозе работал мясокомбинат. Мы восстановим его».

P.S. Этим мы ставим точку в нашей статье о знаменитом предпринимателе А.Б.Рафальском. Ведь мы будем писать о его нравственных делах и достигнутых грандиозных успехах в Тайыншинском районе.

ГРАЖДАНИН, ПРОДОЛЖИВШИЙ ПУТЬ СТАРШЕГО БРАТА

Оразғали Бөкелбайұлы Құдасбаев никогда не думал, что приедет в село, будет трудиться и жить. В 2011 году его брат Амантай внезапно скончался. Он был уважаемым человеком, верно служившим своему народу. Работал главным бухгалтером Возвышинского (ныне Мағжан Жұмабаева) районного управления сельского хозяйства, секретарем парткома совхоза «Ұзынкөл», директором совхоза «Андреев», начальником управления сельского хозяйства Жамбылского района, председателем Возвышинского райисполкома, директором совхоза «Возвышин». В 1995 году Амантай ага основал ТОО «Земля Возвышинское». Мы взяли интервью у директора О.Құдасбаев.

А.С.: - Вы вернулись из столицы в село. Не пожалеете?

О.Құдасбаев: - Частное хозяйство организовал мой брат Амантай в 1994 году. До этого был директором совхоза «Возвышен». В 2011 году умер мой брат, пришлось продолжить партнерство, которое брат создал, сформировал своими руками. На площади 16 тысяч

гектаров посеем зерновые культуры. В хозяйстве держим казахскую племенную белоголовую корову, лошадей и овец. Имеем 4,5 гектара сенокосных угодий.

А.С.: - Что вы скажете о положении людей в вашем подчинении?

О.Құдасбаев: - Мы ежегодно повышаем заработную плату. В настоящее время среднемесячная заработная плата составляет 120-135 тыс. тенге. Попробуем оценить труд рабочих. На сегодняшний день постоянно работают 110 человек. В летние месяцы он достигает до 150 в зависимости от сезонных работ. В конце года, кроме стимула, у нас 13-я зарплата. Каждый рабочий получает по одной тонне корма. Не забываем и о материальной помощи. Улучшились жилищно-бытовые условия. Помогаем и в получении транспорта. Финансово стимулируем юбиляров. Дадим соответствующую помощь дому погибших.

А.С.: - Расскажите, пожалуйста, о жизни товарищества?

О.Құдасбаев: - За последние десять лет на модернизацию техники (комбайнеров, тракторов, автомашин) мы потратили около 2 млрд тенге. Работаем с компанией «КазАгроФинанс». Уже в этом году мы заключили контракт на 500 млн тенге. И кредит, и техника окупаются.

Труд крестьянина всегда тяжелый. Ведь его успех во многом зависит от погоды. Даже если не выпадает дождь - трудно, если выпадает много - препятствие. Или, может быть, снегопад, когда урожай созревает.

Однако рот нельзя протирать травой. За последние десять лет мы собрали в среднем по 14-25 центнеров с гектара.

А.С.: - Вы ведь помогаете не только своим работникам, но и местным жителям.

О.Құдасбаев: - Обязательно. Мечеть и баня, построенные моим братом, работают. В 2012 году я построил двухэтажный офис. Раньше это было старое здание, оставшееся от совхоза.

Выделяем средства на ремонт школы, детского сада. Украшаем улицы. В прошлом году мы потратили 10 млн тенге. Чествуем ветеранов во время праздника. Своими силами мы начали строить дом для специалистов. Будем продолжать в дальнейшем.

Бросить службу в Астане и приехать в село - просто сказать. Занимал руководящую должность в крупной строительной компании. Дети моего брата были слишком молоды в то время. Недавно его первый внук окончил аграрный университет. Помогает мне, учу предпринимательству.

Президент РК Н. Назарбаев знакомится с продукцией ТОО "BIG-ELIT" на Международной выставке "Промстриндустрия - 2005" в Астане.

А.С.: - Расскажите о незабываемой встрече в вашей жизни?

О.Құдасбаев: - В 2004 году по поручению Елбасы в Омске мы установили памятник Чокану Валиханову. Тогда я был директором фирмы «Монумент». Ответственная работа была поручена мне. Мы справились за два месяца. С первым президентом я встретился в Омске. На церемонии поминаения памятника.

В 2005 году занимал руководящую должность в крупной строительной компании в Астане. Построили новый завод. Глава государства Нурсултан Назарбаев ознакомился с нашим делом на выставке.

А.С.: - Вы дважды встречались с Елбасы?

О.Құдасбаев: - В третий раз я присутствовал, когда Нурсултан Абишевич приехал в Петропавловск и встретился с предпринимателями. Эти три истории навсегда остались в моей памяти, незабываемые моменты.

ПАТРИОТ

Побывал во всех областях, четырех уголках страны – в границах с Россией, Узбекистаном, Кыргызстаном, Монголией, Туркменистаном, Китаем. Тем не менее, в небольшом поселке на границе с Омской областью я не видел человека, который, как и Чернышов Вячеслав Павлович, занимается предпринимательством и живет своей жизнью, предан своей родной земле.

Что касается биографии Вячеслава Павловича, то в 1985 году он окончил Целиноградский сельскохозяйственный институт и по

специальному направлению устроился старшим экономистом в совхоз «Александровский». Затем главный экономист, с 1996 года директор ТОО «Александровское».

Он решительно взялся за применение передовых технологий, современной техники, рациональных методов, как в животноводстве, так и в земледелии. Из них 590 голов крупного рогатого скота 300 дойных коров были своевременно обработаны в соответствии с графиком и увеличены с ростом смертности. Приобретая племенных казахских белоголовых быков, они успешно справлялись с процессом разведения, скрещивая их с местным скотом. Реализовал передовые технологии в земледелии. Посеял новые семена пшеницы. Также взялись за подсолнечник, рапс и сою.

Мы с секретарем районного маслихата Магжана Жумабаева, уважаемым Толегеном Абилямжиновым, входя в село Александровка, были приятно удивлены тем, что улицы были очищены от снега.

- У вас очень чисто, - сказал я Вячеславу Павловичу.

- Спасибо, - улыбнулся директор ТОО.

На самом деле, это был не сельский округ, который организовывал уборку снега, а господин Чернышов.

Вячеслав Павлович ежегодно оказывает спонсорскую помощь не только своему селу, но и соседним селам Караганды, Таманское. Объем помощи за последние годы составляет десятки миллионов тенге. Он всегда оказывает благотворительную и спонсорскую помощь учащимся в организации горячего питания, развитию спорта,

заботе о ветеранах, проведении праздничных мероприятий, ремонте трассы и др. Свои средства потратил на прокладку асфальта на 3 километра дороги от села «Возвышенка».

Благоустройство села, регулярные поставки питьевой воды населению, поддержание фельдшерской амбулатории также находятся на плечах товарищества «Александровское». Так, он перечислил на приобретение медицинского оборудования 643 тыс. тенге. На ремонт спортивного зала Александровской средней школы было потрачено 600 тысяч тенге. Кроме того, он заботился о средних школах в соседних селах (Караганды, Таманское). Только в 2017 году он выделил 25 млн. тенге. Кроме благотворительной акции «Дорога в школу», «День пожилого человека», «День Победы», он спонсирует областной Дом ребенка-сироты.

Видя ситуацию в селах, задавался вопросом: «А что там будет делать наше правительство?», вопрос вернулся к кончику моего языка.

«На протяжении 30 лет, - пишут в Фейсбуке от имени коллектива «Александровской основной школы», - Вячеслав Чернышов постоянно помогает в проведении дорогостоящего ремонта, закупке необходимой техники, начиная от посадочной емкости. Так, в 2020-2021 учебном году на ремонт туалета и водопровода было выделено 2 миллиона тенге».

В преддверии нового учебного сезона текущего года предприниматель вложил в школу 936 тыс. тенге и выделил по 30 000 тенге на приобретение школьной одежды для детей каждому работнику, работающим в товариществе.

По правде говоря, Вячеслава Павловича я считал «богатым человеком». Ошибался. Оказалось, что у него всего 6-7 тысяч гектаров площадей зерновых культур. Правда, есть крупный рогатый скот.

И вот после этого Вячеслава Павловича Чернышова как не назовешь патриотом Родины?!

МУДРЫЙ ПЕДАГОГ

В ходе подготовки данной книги о районе Магжана Жумабаева удалось встретиться с заслуженным педагогом страны, обладателем ордена «Знак Почета» и нескольких медалей, «почетным гражданином района Магжана Жумабаева», ветераном Геннадием Федоро-

вичем Дубовиком. 87-летний пожилой учитель остался под неизгладимым впечатлением «Настоящий учитель - это человек: скромная, культурная, умная и спокойная душа».

«В декабре 1971 года, - говорил Геннадий Федорович, - когда я работал директором специализированной школы в г. Петропавловске, приказом начальника областного учебного отдела переведен начальником учебного отдела района Магжана Жумабаева. Тогда кадровый вопрос решала область, а не район».

Геннадий Федорович родился в 1934 году в белорусском городе Столбцы. В двенадцать лет переехал с семьей в Северный Казахстан. В 1951 году окончил Петропавловский педагогический институт по специальности география. С сентября 1952 года Геннадий Федорович был принят на работу в начальную школу «Белоглин». С августа 1953 года перешел в среднюю школу «Соколов». В августе 1958 года Геннадий Федорович был заведующим средней школы «Октябрь» Булаевского района, в мае 1961 года переведен директором средней школы «Семипол». В 1967 году он вступил в члены КПСС. В мае 1969 года Г.Ф.Дубовик работал директором средней школы «Зәкір», а в октябре 1971 года - директором Петропавловской специализированной школы. В декабре 1971 года Геннадий Федорович Дубовик был назначен заведующим Булаевским районным отделом народного образования и проработал до выхода на пенсию в апреле 1999 года.

Ветеран награжден орденом «Знак Почета», юбилейной медалью, посвященной 100-летию В.И.Ленина, знаками «Отличник просвещения», «отличник 10-ой пятилетки», почетными грамотами Северо-Казахстанского областного отдела образования, почетными грамотами Президента Республики Казахстан, акима района Магжана Жумабаева. С 2011 года Геннадий Федорович является «Почетным гражданином района Магжана Жумабаева».

ОР-АҒА

Если бы речь шла о жизненном пути Ор-аға, то была бы найдена тема для одной серьезной книги. За три месяца и 17 дней до начала Второй мировой войны, еще не успев осмотреться, малышка лежала в горячих объятиях матери и даже не подозревала, что наступила страшная пора. Многие из наших соотечественников, которые в

1930-х годах ездили в вагонах, проходящих станции Көкшетау, Тайынша, Булаев, а также ездили в села в густом лесу Сибири, где нашли убежище.

Ор-аға тоже родился в поселке «Новый Труд» Чулымского района Новосибирской области (Россия). Допустим, жазмыш (предопре-

ние). Это же дело Аллаха, записанное в очаг человека. В рождении, так и в смерти. А в 25 лет он окончил Новосибирский сельскохозяйственный институт и через три года добился своего. Это – Судьба. Почему? Ведь каждый человек претендует на выживание. Борется, если это необходимо. Его собственное сердце может взять желаемую потребность, вложив в нее свои знания, ум, силы.

Оралбай Шәріпұлы тоже был в том возрасте, когда приехал в Северный Казахстан. Это правда, что он поставил перед собой высокую цель. Кто бы это ни был, вне поля зрения. Много раз, наверное, обманывали своей добротой. Но в человечестве нет учителя, который был бы старше жизни. Его не могли не омрачить такие менталитетные тенденции, как несправедливость, предательство, недалекость, «от ноги к ноге», «от камня к камню» на казахской земле. Наоборот, его подкосило. Как бы то ни было, в суровые сибирские морозы и холодный ветер, привыкший к терпению, закаленности и стойкости, не сдавался никому. Помощи не просил.

Таким образом, в разгар напряженного труда прошло двенадцать лет. В самый неожиданный момент Ор-аға был назначен председателем райисполкома Мағжана Жумабаева.

В те времена социально-бытовые проблемы быстро решаются. «В этом году, если не успеем, то в следующем», – как сейчас, речи нет. «Партия сказала – закон!». Лозунг один. Если ты вовремя не услышишь, ты ответишь головой.

Признанный за особые заслуги, Сағандыков вскоре был утвержден председателем Северо-Казахстанского облисполкома в ка-

честве заместителя. Возглавлял плановую комиссию. Работа хоть и была из волос, но упрямо дышала. С таким же серьезным характером, иногда улыбался и выполнял свою задачу.

В начале 1990 года руководители области назначили Ор-ага директором совхоза имени Магжана Жумабаева. По прибытии в район он узнал, что его ждет грандиозное дело. Правительство постановило отпраздновать 100-летие великого казахского поэта Магжана Жумабаева.

Впервые на родной земле Магжана собрались поэты и писатели, государственные деятели и госчиновники. Магжану Жумабаеву установили памятник и открыли сквер.

В 1992 году Оралбай Шәріпұлы организовал делегацию в первый курултай казахов во всем мире. В юртах Магжана Жумабаева разместятся гости из Турции. В этом тоже был свой секрет. В 1960 году, когда Магжан был реабилитирован, в Турции впервые были издан сборник стихов поэта.

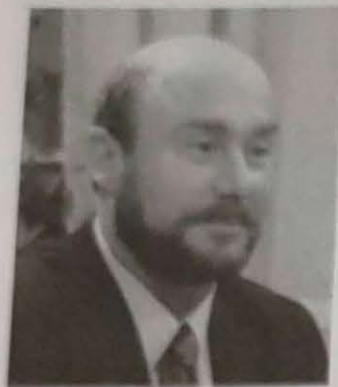
Сейчас на груди Оралбая Сагандыкова блещут ордена «Знак Почета», «Октябрьская революция» и десятки медалей. Получил «Благодарственное письмо» от главы государства, звание «Почетный гражданин района Магжана Жумабаева», звание «Почетный гражданин Северного Казахстана» и др.

Ақлима Берікқызы БӘКІРОВА в бизнесе уже 19 лет, начинала

с малого: торговала на рынке города Булаево, затем открыла свой первый магазин «Елочка», после чего выстроила магазин одежды «Жансая» - один из крупных магазинов города Булаево. Благодаря ее решительности и организаторским способностям не заставил ждать себя новый проект: ко дню Независимости Республики Казахстан в 2013 году А.Б.Бакирова открыла ресторан «Насыр», банкетный зал которого рассчитан на 150 мест. Через год она снова порадовала земляков. У ресторана появился второй этаж, рассчитанный на 300 мест. А. Б. Баки-

рова занимается и благотворительностью, считает своим долгом помогать многодетным семьям.

ТУНИЦКИЙ Николай Борисович начал трудовую деятельность после окончания Московской сельскохозяйственной академии имени Тимирязева, по специальности ученый-агроном. Работал главным агрономом райспецхозобъединения имени Таманской дивизии, секретарем парткома агрофирмы «Советская». С 1998 года является директором ТОО «Таманское». Более 26 лет Николай Борисович руководит одним предприятием и сумел сохранить свой коллектив устойчивым, результативным и работоспособным,

выполняющим поставленные задачи. В трудные 90-е годы ему удалось сохранить предприятие и всю социальную инфраструктуру села: здесь имеются детский сад, имеется Дом культуры, работает центральная котельная, сохранены сети водоснабжения.

Н.Б.Туницкий трижды избирался депутатом областного маслихата, курировал вопросы отраслей народного хозяйства и агропромышленного комплекса, вел большую общественную работу как депутат.

За высокие показатели в труде Николай Борисович награжден медалью «Ерен еңбегі үшін».

ГЛУШКО Анатолий Петрович начал свою трудовую деятельность в качестве инженера по животноводству в совхозе «Авангард».

С 1998 года по сегодняшний день работает директором ТОО «Чистовский».

В хозяйстве соблюдаются все агротехнические мероприятия, высокая технология возделывания полей, большое внимание уделяется механической обработке паровых земель, внесению минеральных удобрений.

С 2011 года хозяйство, возглавляемое Глушко А. П., начало заниматься развитием животноводства. Имеется поголовье КРС, овцы, закуплен молодняк казахской белоголовой породы.

А. П. Глушко - депутат районного маслихата, постоянно оказывает финансовую помощь детскому дому, школам, участникам Великой Отечественной войны и пенсионерам. В сельском округе уделяет большое внимание вопросам благоустройства, ремонта и очистки дорог.

Награжден Почетной грамотой Президента, медалью «Ерен еңбегі үшін».

ТЕМІРХАНОВА Сауле Зейнішқызы – кандидат филологических наук, ветеран педагогического труда Медвежинской средней школы, района Магжана Жумабаева

Родилась в 1949 году, в 1971 году закончила Петропавловский государственный педагогический институт. Трудовую деятельность начала в Хлебоборобской восьмилетней школе. С 1980 года начала работать в Медвежинской средней школе, а с 1994 года – директором данной школы.

Обладатель премии акима области в номинации «За лучшую исследовательскую работу». Награждена Почетной грамотой Министерства образования РК, Почетной грамотой Акима области, Почетной грамотой управления образования СКО, Почетная грамота Акима района, РОО.

ТОО «САЛАХАДИН»

Хозяйство, возглавляемое Бари Сотоевичем Амоевым, является одним из самых стабильных хозяйств в районе, добивается высоких урожаев в растениеводстве. Ежегодно проводится здесь обновление машинно-тракторного парка.

Б. С. Амоев имеет награды: орден «Құрмет», нагрудный знак «Еңбек Данқы» 1 степени, медаль «10 лет Астаны», орден «Достық» 2 степени, медаль «Қазақстан Конституциясына 10 жыл».

ТОО «ПОЛУДИНСКОЕ»

Директор – Мирахмед Зиядолы-оглы Гасанов. ТОО «Полудинское» образовано в 1999 году как филиал ТОО «Кара-Яз». В 2009 году преобразовано в самостоятельное ТОО «Полудинское».

Сегодня ТОО располагает земельными угодьями в 15 тысяч га. Основной культурой возделывания являются твердая и мягкая пшеница и ячмень. В целях развития животноводческой отрасли закуплено около двухсот баранов и более двадцати голов крупнорогатого скота.

В 2021 году в ТОО открыли современный молочно-товарный комплекс на 600 голов.

ТОО «ҮЛГІЛІ-АГРО»

Директор – Куатбеков Данияр Дәуітұлы. Посевная площадь зерновых культур - 11146 га. Хозяйство, руководимое Куатбековым Д. Д., добивается высоких урожаев в растениеводстве, имеет статус племенного хозяйства по разведению КРС красно-степной породы.

По личным качествам Куатбеков Д.Д. доброжелателен, принципиален, умеет отстаивать свою точку зрения, требователен к себе и коллегам, пользуется большим уважением в коллективе.

ТОО «АГРОКОМПЛЕКС-СУЛЫШОК»

В 1997 году Қайрат Сапарғалиұлы Жәнібеков открыл крестьянское хозяйство в селе Сулышок, которое занималось выращиванием зерновых культур, в 2012 году хозяйство стало фермерским. Здесь соблюдаются все агротехнические мероприятия, высокая технология возделывания полей, большое внимание уделяется механической обработке паровых земель, внесению минеральных удобрений, обновлению машинно-тракторного парка. За три последние годы хозяйством приобретено различной сельскохозяйственной техники на сумму более 60 млн. тенге. Все это позволяет добиваться хорошей урожайности. Зерновые культуры размещены на площади 1010 га, масличные - 500 га. На протяжении многих лет в ФХ «Жанибеков и К» стабильным остается численность работающих, постоянно растет заработная плата. С 2012 года хозяйство занимается разведением животноводства. На сегодняшний день поголовье КРС в хозяйстве составляет 123 головы, в том числе 73 головы – породы герефорд. Расширяется производственная база механизации животноводства, совместно со специалистами проводится работа по воспроизводству стада. Фермерское хозяйство вносит значительный вклад в развитие социальной сферы села. Хозяйство за счет собственных средств провело ремонт сельского клуба в селе Сулышок. Қайрат Сапарғалиұлы постоянно оказывает благотворительную финансовую помощь школе, ветеранам, при проведении спортивных соревнований, население села ежегодно обеспечивает грубыми кормами.

СЕЛЬСКИЕ ОКРУГИ РАЙОНА МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА

АВАНГАРДСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Авангард ауылдық округі) — административная единица в составе района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр — село Полтавка. 21 июня 2019 года в состав сельского округа было включено село Рощино площадью 5,94 км² из состава Успенского сельского округа.

Аким Авангардского сельского округа - **КОНЮШЕВСКИЙ Александр Андреевич.**

Население — 1277 человек (2009, 1855 в 1999, 2090 в 1989).

Образование

На территории округа действуют 2 школы: в селе Полтавка — средняя школа, в селе Достык — основная школа. В школах открыты мини-центры для детей дошкольного возраста. Имеются 2 сельские библиотеки.

Здравоохранение

Сёла округа обслуживают 3 фельдшерско-акушерских пункта. В Полтавском медицинском пункте функционирует кабинет стоматолога, имеется аптека, машина скорой помощи. Два раза в год обеспечивается выезд передвижной флюорографии.

Экономика

Общая площадь земель сельскохозяйственного назначения - 21240 га, в том числе пашни - 17264 га, пастбищ - 4733 га. В округе осуществляет деятельность товарищество с ограниченной ответственностью «Алтын жер СК», которое занимается растениеводством и животноводством. В округе функционируют 4 продовольственных магазина. Индивидуальный предприниматель занимается производством древесного угля, два индивидуальных предпринимателя занимаются разведением животноводства. В селе Рощино осуществляет деятельность товарищество с ограниченной ответственностью «Береке СК» — воспроизводство племенного молочного стада[5]. В сельском округе 2 отделения почтовой связи, телефонная станция на 300 абонентов. В округе имеется возможность подключения к интернету «Мегалайн» посредством доступа по технологии EV-DO.

Состав В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Полтавка, село	1097	945	709
Рощино, село	426	327	212
Достық, село	567	583	356

СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ АККАЙЫН (каз. Аққайың ауылдық округі) — административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр — село Октябрьское.

Аким Аккайынского сельского округа - **ИСМАХАМБЕТОВ Ермек Бейсембаевич.**

Население — 1432 человека (2009, 2328 в 1999, 3196 в 1989).

Здравоохранение

Медицинскую помощь населению оказывают 4 действующих медицинских пункта. Еженедельно ведет прием врач — терапевт Центральной районной больницы. Имеется машина скорой помощи.

Образование

Сфера образования представлена средней школой в селе Октябрьское, неполной средней школой в селе Хлебобороб. В школах функционируют мини — центры для детей дошкольного возраста. В округе действуют две библиотеки с книжным фондом 17241 экземпляров, 2 центра досуга в сёлах Октябрьское и Гаврино. В спортзале Октябрьской средней школы для взрослого населения работает спортивная секция по волейболу.

Экономика

Основой экономики округа является сельское хозяйство. В округе функционируют 8 товариществ с ограниченной ответственностью и 4 крестьянских хозяйства, которые занимаются возделыванием зерновых культур. В округе действует цех по переработке древесины. Работают 4 частных магазина, которые обеспечивают население товарами повседневного спроса. Действуют 3 цеха по обжигу древесного угля.

Состав

В 2013 году в состав округа вошла территория ликвидированного Гавринского сельского округа. До 2018 года округ назывался Октябрьским. В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Гаврино, село	892	643	327
Заросшее, село	254	218	100
Мичурино, село	226	203	105
Октябрьское, село	1175	776	585
Суворовка, село	313	237	74
Хлебобоб, село	336	251	241

СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ АЛТЫН ДЭН (каз. Алтын дән ауылдық округі) - административная единица в составе района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Советское. Расстояние до районного центра составляет 60 км, до областного центра - 153 км.

Аким сельского округа Алтын дән - **ФОРШ Валерий Яковлевич**.

Население - 2652 человека (2009, 3221 в 1999, 3793 в 1989). На территории округа имеется Советская врачебная амбулатория, один медицинский пункт.

Образование

В округе функционируют 2 школы. В Советской средней школе обучаются 191 учащийся, в предшколе 12 учеников, функционирует интернат на 50 мест. При школе действует мини-центр с полным днем пребывания, две группы на 50 детей. На территории школы расположен хоккейный корт. В Придорожной неполной средней школе обучается 21 учащийся, в предшколе 4 учащихся, 7 детей в мини-центре]. На территории школы установлена игровая площадка и расположен хоккейный корт. В округе имеется Дом культуры. Работает сельская библиотека, книжный фонд составляет более 12273 экземпляров, в том числе 3525 на государственном языке.

Экономика

На территории округа работают агроформирования: 5 товариществ с ограниченной ответственностью, 18 крестьянско-фермерских хозяйств. Действуют 15 торговых точек, салон по приему платежей за сотовую связь, 1 кафе-столовая, 1 аптека, 4 организации по перевозке

грузов, 1 шиномонтаж. Частным извозом для доставки жителей сельского округа в районный центр, город Петропавловск или по заявке занимаются 2 человека, работает убойная площадка. Имеется мини-цех по переработке древесины. Имеется газозаправочная станция «Рока» в селе Советское. В магазинах можно произвести оплату за покупку с помощью QR-кода или банковской карты. Услуги по доставке почты, выдаче пенсии, оплате за телефон и нотариальные действия, налогов с физических лиц оказывает отделение почтовой связи.

Состав

До 2018 года округ назывался Советским. Село Селекті упразднено в 2017 году. В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Придорожное, село	571	559	500
Селекті, село	448	230	74
Советское, село	2774	2432	2078

СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ БАЙТЕРЕК (каз. Байтерек ауылдық округі) — административная единица в составе района Мағжана Жұмабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр — аул Байтерек. Сельский округ Байтерек находится в 35 км от районного центра. Аким сельского округа Байтерек - **ИСМАХАМБЕТОВА Гүлмира Бисембайқызы**.

Население — 1422 человека (2009, 1966 в 1999, 2332 в 1989[2]).

Образование

В систему образования округа входят 2 общеобразовательные школы: средняя школа в селе Байтерек и Колосовская неполная средняя школа в селе Новотроицкое. При школах работают мини-центры для детей дошкольного возраста.

Здравоохранение

В 3 населенных пунктах округа функционируют медицинские пункты. С целью оказания специализированной помощи населению ведется прием больных с выездом врача в сельский округ из центральной районной больницы согласно графика (1 раз в месяц).

Экономика

В округе зарегистрировано 25 сельхозформирований различных форм собственности. Из них 4 товарищества с ограниченной ответственностью и 8 крестьянских хозяйств, 13 индивидуальных предпринимателей с общей площадью земель 27753 га, в том числе пашни 18518 га, пастбищ 9483 га[3]. В селе Байтерек функционирует электронно-цифровая телефонная станция. Жители села Рявкино, Береке, Новотроицкое пользуются телефонной связью радиодоступа. В сельском округе функционирует 5 предприятий торговли.

Состав

В состав сельского округа была включена часть территории ликвидированного Новотроицкого сельского совета (село Новотроицкое). До 2018 года округ назывался Фурмановским.

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Байтерек, аул	1030	955	781
Береке, село	318	310	214
Новотроицкое, село	523	445	345
Рявкино, село	461	256	82

БАСТОМАРСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Бастомар ауылдық округі) - административная единица в составе района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр — село Бастомар. Аким Бастомарского сельского округа - **ҚАЙЫРЖАНОВ Марат Қанатұлы**.

Население - 1540 человек (2009, 2285 в 1999, 2903 в 1989).

Образование

В округе работают две средние школы, два мини-центра для детей дошкольного возраста, три фельдшерских пункта, две библиотеки. Ведутся секции по волейболу, футзалу, настольному теннису и хоккею. Имеются и функционируют две хоккейные коробки в селах Бастомар и Писаревка, в селе Бастомар установлены уличные тренажеры.

Экономика

Основой экономики округа является сельское хозяйство. Основной отраслью является выращивание зерновых и масличных культур. Посевная площадь крестьянских хозяйств составляет 8283 га зерновых, 2015 га масличных и 7788 кормовых. В округе животноводством занимаются 4 крестьянских хозяйства: «Атабай», «Жанат», «Калиниченко», «Бейбарыс» и 2 индивидуальных предпринимателя. На элеваторе Писаревское — Агро построена сушилка на биотопливе.

Состав

21 июня 2019 года в состав сельского округа была включена территория площадью 296,43 км² ликвидированного Писаревского сельского округа (села Веселовка, Писаревка, бывший аул Байшилик, бывшее село Комсомол, бывший поселок Писаревка).

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Бастомар, село	931	706	564
Байшілік, аул	291	276	116
Веселовка, село	468	408	302
Екатериновка, село	451	271	33
Комсомол, село	8	-	-
Писаревка, село	732	624	525
Писаревка, станционный поселок	22	-	-

ВОЗВЫШЕНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Возвышен ауылдық округі) - административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Сельский округ образован в 1997 году. Административный центр - село Возвышенка, который расположен в 63 км от районного центра, 156 км от областного центра. Аким сельского округа - **СОКОЛОВ Виктор Васильевич**.

Население

В округе проживают 3184 человека (2009, 4946 в 1999, 6690 в 1989[3]).

Образование

В округе функционируют 2 школы — средняя школа в селе Возвышенка и основная школа в селе Александровка. Средняя школа в селе Возвышенка имеет пришкольный интернат на 40 мест, общее количество учащихся в школе составляет 307, педагогические кадры — 60 учителей. В основной школе села Александровка обучаются 25 детей, педагогические кадры — 12 учителей. В селе Возвышенка функционирует детский сад «Бобек» на 75 мест. В селе Александровка имеется миницентр при школе на 16 мест.

Здравоохранение

В селе Возвышенка имеется сельская врачебная амбулатория. Профосмотром охвачено взрослое население округа, работает аптечный пункт. В селе Александровка имеется медицинский пункт, работает 1 фельдшер и 1 санитарка.

Культура

В селе Возвышенка действует Дом культуры и 2 библиотеки. При доме культуры функционируют 2 этнокультурных объединения — белорусский «Белая Русь» и казахский «Шанырақ», а также работают вокальная группа «Поющие сердца» и танцевальная группа «Ассорти», эстрадная группа и детская вокальная группа «Улыбка».

Спорт

При школе села Возвышенка функционируют различные спортивные секции. Имеется стадион, 2 спортивных зала для игровых видов, хоккейный корт, борцовский и теннисные залы, а также футбольная мини-площадка с искусственным покрытием.

Инфраструктура

Источником водоснабжения является Булаевский групповой водопровод. Водоснабжение населения осуществляется через внутреннюю разводящую сеть. Имеется 7 точек раздачи воды (ИП «Шкурин И. А.»). К разводящей сети водоснабжения подключены 13 производственных объектов и 300 жилых домов. Для удовлетворения потребности населения в пассажирских перевозках в округе действует 1 областной автобусный маршрут. Кроме того частным извозом для доставки жителей сельского округа в город Петропавловск и райцентр занимаются 2 предпринимателя (ИП «Лесин», ИП «Байгабулов»). Ведется работа по телефонизации сел округа, услугами связи «Казахтелеком» в сельском округе пользуется 711 абонентов, работает интернет. На территории округа функционирует сельское отделение почтовой связи СКОФ АО «Казпочта», имеется банкомат АО «Народный банк Казахстана». Снабжение бытовым газом осуществляет ТОО «РОКА».

Сельское хозяйство

Площадь сельскохозяйственных угодий составляет — 55 417 га, в том числе пашня — 47 607 га, пастбище 6 520 га. Преобладающая культура посевных площадей — зерновые. Также имеются посевные площади масличных культур, картофеля и овощей. Население занимается развитием животноводства. поголовье частного сектора на конец 2019 года составляет: КРС — 576 голов, в том числе коров — 304 голов, лошадей — 420 голов, свиней — 751 голов, овец и коз — 1598 голов, птиц — 11 467 штук. Также скот имеется и в сельхозформированиях округа. Для переработки сельскохозяйственной продукции в селе Возвышенка имеется мельница по выпуску ржаной муки на базе КХ «Фиксель». Для переработки мясной продукции в с. Возвышенка имеется убойная площадка ИП «Фиксель», которая также производит мясные полуфабрикаты.

Состав

21 июня 2019 года в состав сельского округа была включена территория площадью 290,03 км² ликвидированного Александровского сельского округа (село Александровка, Алуа, бывшее село Григорьевка)[5].

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Александровка, село	835	704	455
Алуа, село	327	214	146
Возвышенка, село	4479	3430	2407
Григорьевка, село	23	111	-
Изобильное, село	521	357	82
Малая Возвышенка, село	297	241	94

КАРАКОГИНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Қарақоға ауылдық округі) - административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административ-

ный центр - село Қарақоға. Аким сельского округа - Мұқашев Жан-болат Хазизұлы.

Население

В округе проживает — 2501 человек (2009, 2876 в 1999, 3608 в 1989).

География

Сельский округ граничит с Исилькульским районом Омской области Российской Федерации. На территории округа находится международный автомобильный пункт пропуска Каракога. С российской стороны находится международный автомобильный пункт пропуска Исилькуль. По территории округа проходит ветка Южно-Уральской железной дороги.

Образование

В округе функционируют 3 школы — Каракогинская средняя школа на двух языках обучения с интернатом на 50 мест и 2 начальные школы. В них обучается 319 учащихся. Действуют 2 мини-центра, в селе Каракога функционирует ясли-сад «Балапан» на 75 мест.

Здравоохранение

В селе Қарақоға имеется врачебная амбулатория. В селах Үлгі, Чистое имеются медпункты.

Культура

Имеются 3 библиотеки. В селе Үлгі действует частный центр досуга населения. На территории села Каракога функционируют мусульманская мечеть и православная церковь «Приход Блаженной Матроны». В сельском округе в селах Қарақоға, Үлгі, Чистое имеются детские игровые площадки. Имеются две хоккейные коробки в селах Қарақоға и Үлгі. Действует 3 спортивных зала. Имеется тренажерный зал при Каракогинской средней школе.

Экономика

Площадь сельхозугодий составляет 24 тысячи гектаров.[4] Площадь пашни — 17 тысяч гектаров. На территории сельского округа развиваются 2 товарищества с ограниченной ответственностью — «ЖНВ», «Нур Агро 2050». 2 крестьянских хозяйства — «Қарақоға» и «Теміров». Действуют 32 субъекта малого и среднего бизнеса. Действуют кафе, салон красоты, парикмахерская. Имеются перерабатывающие предприятия: цех по производству пластиковой тары, по производству растительного масла, деревообрабатывающий, мельница, пекарня. Работают убойный цех, шиномонтажная мастерская. Протяженность дорог составляет 35,9 км, в том числе 3,5 км дороги с твердым покрытием, 29,4 км грунтовые.

Состав

Поселок Остановочный пункт 2726 км был ликвидирован, село Новоуспенка было ликвидировано 2002 года. 21 июня 2019 года из состава сельского округа было исключено село Ногайбай площадью 1,74 км² и передано в состав сельского округа Ногайбай би.

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Қарақоға, село	2798	2176	1962
Новоуспенка, село	42	5	-
Үлгі, село	347	367	327
Остановочный пункт 2726 км, станционный поселок	9	-	-
Чистое, село	412	328	212

КОНЮХОВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Конюхов ауылдық округі) - административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Конюхово, которое расположено в 120 км от областного центра, в 45 км от районного центра. Аким сельского округа - **БАЙ-ТАҚОВ Қайыргелді Акбарұлы**. Население - 770 человек (2009, 1414 в 1999, 2054 в 1989).

География

Сельский округ граничит с Тюменской и Омской областями Российской Федерации. В селе Конюхово расположена пограничная застава «Каскат» Департамента Пограничной службы КНБ по Северо-Казахстанской области, на территории округа расположены 2 упрощенных пункта пересечения границы «Куломзино РК – Новоказанка РФ» и «Куломзино РК – Кисляки РФ».

Образование

Сфера образования представлена основной школой в селе Конюхово и начальной школой в селе Куломзино. В Конюховской основной школе обучается 33 учащихся, из них 8 учащихся из села Ку-

ломзино, мини-центр с полным днем пребывания посещают 16 детей. На территории школы расположен хоккейный корт, стадион, детская игровая площадка. Организован ежедневный подвоз учащихся с 5 по 9 классы из села Куломзино в Конюховскую основную школу. В Куломзинской начальной школе обучается 9 учащихся, в мини-центре с полным днем пребывания — 7 детей.

Экономика

В сельском округе имеются 2 магазина и 3 киоска, которые обеспечивают население товарами первой необходимости, а также 2 медпункта. Ежемесячно округ посещает терапевт из районной поликлиники. По селу Конюхово работает разводящая сеть, в 79 дворах произведено подключение воды в дом, жители села Барашки обеспечиваются водой из пункта раздачи воды, жители села Камышлово - из открытого водоема, по селу Куломзино работает разводящая сеть. В округе функционирует сотовая связь Билайн, имеются отделение почтовой связи, библиотека, организовано автобусное сообщение Конюхово-Булаево-Петропавловск. В селе Конюхово организован круглогодичный закуп молока, который производит ИП «Пальчик». Отрасль сельского хозяйства представлена 8 крестьянскими хозяйствами и 1 товариществом с ограниченной ответственностью, которые занимаются возделыванием зерновых культур и развитием животноводства.

Состав

Село Воскресенка было ликвидировано в 2008 году. В 2013 году в состав округа вошла часть территории ликвидированного Пролетарского сельского округа (село Барашки)[6]. 21 июня 2019 года было ликвидировано село Барашки.

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Барашки, село	201	141	75
Воскресенка, село	113	72	-
Камышлово, село	388	249	88
Конюхово, село	1066	812	468
Куломзино, село	286	212	139

ЛЕБЯЖИНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Лебяжье ауылдық округі) - административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Лебяжье.

Аким Лебяжинского сельского округа - **ОМАРОВА Шырайлым Рыспайқызы**.

Население - 979 человек (2009, 1330 в 1999, 1736 в 1989).

Образование

Сфера образования представлена двумя государственными образовательными учреждениями: в селе Лебяжье - основная школа, в которой обучаются 45 учащихся, в Красно-Казахстанской неполной средней школе - 43 учащихся. При школах функционируют 2 миницентра на 50 мест с полным днем пребывания. Работают спортивные секции, развит национальный вид спорта: казакша курес, жекпе - жек, конно- спортивные соревнования. Для занятия спортом в зимний период имеются хоккейные корты в селе Куралай и селе Лебяжье.

Здравоохранение

На территории округа функционирует два медицинских пункта. Имеется аптека. Для перевозки больных и доставки до районного центра имеется машина скорой помощи.

Культура

В сельском округе имеется украинский этно-культурный центр «Паллисса». В округе действуют 2 сельские библиотеки и 2 школьные библиотеки. Ведется работа совета ветеранов, совета общестственности. Функционирует старинная православная церковь «Приход Пророка Илии», одна из самых старых в области. Официально ее постройку датируют 1826 годом. Рядом с церковью когда-то располагалась Лебяжья крепость-звезда, построенная в 1752 году. Восьмиконечная звезда, расположенная на окраине села, имеет размеры около 300 метров в поперечном сечении, втрое больше римского Колизея. От крепости остался огромный ров глубиной в 2 метра, а над ним двухметровый вал.

Инфраструктура

По Лебяжинскому сельскому округу протяженность автодорог местного пользования составляет 13 км с асфальтовым покрытием и 32 км дороги районного значения с асфальтовым покрытием. Работают пункты раздачи воды в сёлах. В селе Лебяжье проложена водоразводящая сеть.

Состав

Село Ахметжан было ликвидировано в 1998 году. 21 июня 2019 года было ликвидировано село Круглое.

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Ахметжан, село	14	-	-
Круглое, село	161	65	21
Құралай, село	592	487	308
Лебяжье, село	969	778	650

СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ МАҒЖАН (каз. Мағжан ауылдық округі) - административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Жастар.

Аким сельского округа Мағжан - **ТЕМІРХАНОВ Темірболат Әділұлы.**

Население - 660 человек (2009, 1151 в 1999, 1667 в 1989).

Образование

В систему образования округа входят 2 общеобразовательные школы: средняя школа в селе Сарытомар, Молодежная неполная средняя школа в селе Жастар. В школах открыты мини-центры для детей дошкольного возраста. В селе Сарытомар находится музей Мағжана Жумабаева, где проводятся экскурсии, приезжают дети со всего района. Функционирует мечеть, Дом Культуры в селе Сарытомар, действует национально-культурный центр «Туган-жер».

Экономика

В округе зарегистрировано 27 сельхозформирований различных форм собственности, из них 4 товарищества с ограниченной ответственностью и 23 крестьянских хозяйств с общей площадью земель сельхозназначения 23133 га, в том числе пашни 18368 га, пастбищ 4733 га[4]. В сельском округе работает отделение почтовой связи, те-

лефонная станция на 110 абонентов. Есть возможность подключения к интернету «Мегалайн» посредством радиодоступа по технологий EV-DO на скорости 1,5 м/6 секунду. В сельском округе функционируют 4 предприятия торговли.

Состав

До 2018 года сельский округ назывался Молодежным. В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Жастар, село	1208	735	381
Сарытомар, село	459	416	279

МОЛОДОГВАРДЕЙСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Молодогвардейск ауылдық округі) – административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр – село Молодогвардейское, расположенное в 93 км от районного центра и в 138 км от областного центра.

Аким Молодогвардейского округа – **СТЕЦЕНКО Олег Леонидович**.

Население – 1521 человек (2009, 2380 в 1999, 3224 в 1989).

Сельское хозяйство

Общая площадь сельского округа составляет 66 356 га, в том числе земли сельхозназначения – 64560 га, пашни – 54503 га. На территории сельского округа осуществляют сельскохозяйственную деятельность 6 товариществ с ограниченной ответственностью и 20 крестьянских хозяйств[4]. В округе возделываются зерновые и масличные культуры, высаживается картофель, высеваются однолетние и многолетние травы. Плодоовощная продукция выращивается в частном секторе.

Социальная инфраструктура

На территории сельского округа действует 10 субъектов малого и среднего бизнеса, в том числе: 7 магазинов, ИП «Попандопол И.В.» по разведению лошадей, ИП «Попандопол В.М.» по организации горячего питания, ИП «Мурталимов Ж.Т.» по предоставлению прочих услуг. Водоснабжение округа осуществляется из районной водоразводящей сети. Подача воды населению осуществляется через 24 водозаборные

колонки в селе Молодогвардейское и 18 в селе Золотая нива.

Образование

В сельском округе действует два образовательных учреждения, в которых обучаются 74 учащихся. При школах работают мини-центры с полным днем пребывания на 50 мест. Функционируют два хоккейных корта, спортивные залы при школах, работают спортивные секции по баскетболу, волейболу, спортивным лыжам.

Здравоохранение

Лечебная сеть округа представлена двумя медицинскими пунктами, в которых трудятся: 1 медсестра и 6 работников технического персонала. Медицинские осмотры по округу выполняются согласно плану. По графику не реже одного раза в месяц из Возвышенской врачебной амбулатории приезжает бригада врачей — терапевт и педиатр.

Культура

В округе работает две сельских библиотеки. Книжный фонд художественной и отраслевой литературы библиотеки составляет — 30604 (16500) экземпляров, количество абонентов — 651 (228) читателей. В округе имеется один досуговый центр в селе Золотая нива.

Состав

21 июня 2019 года в состав сельского округа была включена территория площадью 360,00 км² ликвидированного Золотонивского сельского округа (село Золотая Нива, бывшее село Восточное, бывший поселок Ждановский).

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Восточное, село	39	-	-
Ждановский, станционный поселок	47 ^[7]	-	-
Золотая Нива, деревня	1734	1145	712
Молодогвардейское, село	1394	1235	809
Молодогвардейский, станционный поселок	10	-	-

СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ НОҒАЙБАЙ БИ (каз. Ноғайбай би ауылдық округі) - административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Надежка. Аким сельского округа - **ВАСИЛЬЕВА Эльвира Леонтьевна**.

Население - 2719 человек (2009, 3748 в 1999, 4800 в 1989).

Образование

В округе действует 5 образовательных учреждений: Надеждинская средняя школа, Карагандинская средняя школа, Еремеевская начальная школа, Дюсекенская начальная школа, Бинашская неполная средняя школа. При школах функционируют мини-центры для детей дошкольного возраста. Организован подвоз детей из Дюсекенской и Еремеевской школы в Надеждинскую среднюю школу.

Культура

В сельском округе имеется 4 библиотеки. Действует казахско-русский национально-культурный центр «Достык» в селе Надежка. Культурный досуг населения обслуживают 2 центра досуга в селе Надежка и в селе Караганды.

Экономика

Общая площадь округа составила 564434 га, посевная площадь сельского округа — 40093 га. Ведущей отраслью экономики является сельскохозяйственное производство, главное направление — производство зерна, мяса и молока. На территории округа ведут агропромышленную деятельность 7 товариществ с ограниченной ответственностью, 23 крестьянских хозяйств, 5 фермерских хозяйств, а также 26 индивидуальных предпринимателей в сфере животноводства. На территории округа действуют 12 субъектов малого бизнеса[4]. Доминирующее положение занимает сфера торговли. Магазины товаров повседневного спроса действуют в селах Еремеевка — 3, Бенаш — 1, Надежка- 5, Караганды-3. Лечебная сеть округа представлена 6 медпунктами. Для удовлетворения потребности населения в пассажирских перевозках действует один автобусный маршрут Надежка-Петропавловск. Население пользуется сотовой связью Билайн.

Состав

До 13 декабря 2018 года округ назывался Надеждинский. 21 июня 2019 года в состав сельского округа было включено село Ногайбай площадью 1,74 км² из состава Каракогинского сельского округа. 21 июня 2019 в состав сельского округа была включена территория

площадью 298,57 км² ликвидированного Карагандинского сельского округа (село Карагандинское).

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Бинаш, село	309	321	286
Дүйсеке, село	364	351	231
Еремеевка, село	295	270	218
Қарағанды, село	2343	1593	1077
Надежка, село	1366	1067	807
Ноғайбай, село	123	146	100

ПОЛУДИНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Полудино ауылдық округі) - административная единица в составе района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Полудино. Аким сельского округа - **ҚАЛИЕВ Мәдениет Мәкенұлы**.

Население — 1908 человек (2009, 2545 в 1999, 3463 в 1989).

Экономика

Общая площадь округа — 35814 га, посевная площадь пашни — 16750 га[4]. В округе зарегистрировано 7 сельхозформирований различных форм собственности. Развитием животноводства занимаются товарищество с ограниченной ответственностью «Полудинское», Гасанов М. З., крестьянское хозяйство «Калиева К. Е.». На территории округа имеется 10 магазинов, 1 пекарня, 1 АЗС, деревообрабатывающий цех. Работает 26 индивидуальных предпринимателей.

Образование

В систему образования округа входят 2 общеобразовательные школы: одна средняя в селе Полудино (200 учащихся), 1 неполная средняя в селе Ганькино (50 учащихся). В школах функционируют

мини-центры для детей дошкольного возраста. В Полудинском доме культуры функционируют 2 сельские библиотеки взрослая и детская. В селе Полудино находится Центр поддержки детей, находящихся в трудной жизненной ситуации (Полудинский детский дом). Количество воспитанников — 41[5].

Здравоохранение

Медицинскую помощь населению в округе оказывает 2 медицинских пункта. Проводятся профосмотры населения, флюорографическое обследование, оказывается неотложная медицинская помощь. Имеются аптечные пункты, автотранспорт.

Инфраструктура

Населенные пункты сельского округа обеспечены питьевой водой. Организацией подачи воды занимается индивидуальный предприниматель «Водник», вода подается круглосуточно. Населенные пункты телефонизированы, подключены к сети Интернет.

Культура

В округе работает Совет общественности, информационно — пропагандистская группа, Совет ветеранов. В селе Полудино имеется хоккейный корт, при школах функционируют спортивные залы.

Состав

В состав сельского округа вошла часть территории ликвидированного Новотроицкого сельского совета (поселок Ганькино). 21 июня 2019 года было ликвидировано село Скворцовка.

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Ганькино, село	396	300	221
Ганькино, станционный поселок	189	169	165
Полудино, село	2377	1790	1492
Скворцовка, село	501	286	30

ТАМАНОВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Таманск ауылдық округі) - административная единица в составе района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Таманское. Аким сельского округа - **ВЕТЕР Гүлнар Хасенқызы**.

Население - 1376 человек (2009, 2049 в 1999, 2980 в 1989).

Образование

В сельском округе функционируют три школы: Таманский комплекс школа-ясли-сад, Майбалыкская основная школа, Пулеметовская начальная школа. При Пулеметовской и Майбалыкской школах действуют мини-центры для детей дошкольного возраста. Обеспечен подвоз учащихся из села Пулеметовка. В школах работают различные кружки, спортивные секции по баскетболу, волейболу, настольному теннису, тяжелой атлетике.

Культура

Функционируют три библиотеки в селе Таманское, селе Майбалык, селе Пулеметовка. В округе работает Совет ветеранов, Совет общестственности.

Экономика

На территории сельского округа функционируют 4 товарищества с ограниченной ответственностью, 11 крестьянских хозяйств. Территория земель сельского хозяйства составляет 61527 га, в том числе пашни — 52039 га[4]. На территории сельского округа функционируют 5 магазинов, которые обеспечивают население товарами повседневного спроса. В селе Таманское работают промышленные объекты: мельница, пекарня. Пекарня обеспечивает хлебом население сёл Таманское, Пулеметовка, Сейфолла. Население села Майбалык обеспечивает хлебом индивидуальный предприниматель «Кухаренко». Питьевая вода забирается из разводящей сети группового водопровода. В сельском округе пользуются услугами связи «Казактелеком». Функционируют 3 медицинских пункта. Почтовое отделение АО «Казпочта» оказывает услуги по доставке почты, приему посылок и писем, выдаче пенсии, оплате за коммунальные услуги, за нотариальные действия и налоги с физических лиц.

Состав

В состав сельского округа вошла территория ликвидированного Сейфуллинского сельского совета (села Сейфолла, Летовка). Село Летовка было ликвидировано. В 2013 году в состав округа вошла территория ликвидированного Майбалыкского сельского округа[5].

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Летовка, село	200	85	-
Майбалыққ, село	1007	599	411
Пулеметовка, село	242	212	190
Сейфолла, село	621	511	183
Таманское, село	910	727	592

УЗЫНКОЛЬСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Ұзынкөл ауылдық округі) - административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Ұзынкөл. Аким сельского округа - **ТҰРСЫМБАЕВ Асқар Айтбайұлы**.

Население - 960 человек (2009, 1257 в 1999, 1719 в 1989).

Образование

В сельском округе имеется средняя школа в селе Ұзынкөл, действует мини-центр с полным днем пребывания для детей дошкольного возраста, группа предшкольной подготовки. Обеспечен подвоз детей в школу из сел Шаңдақ и Қоскөл.

Здравоохранение

В округе работают два медицинских пункта, где оказывается первичная медико-санитарная помощь. Врачи Возвышенской врачебной амбулатории регулярно проводят консультации и профилактический осмотр населения.

Экономика

Основу экономики сельского округа составляет аграрный сектор. Площадь земельных угодий 25302 га, пашни 22521 га, 1768 га пастбищ. В округе функционируют 6 товариществ с ограниченной ответственностью. Стабильно работает телефонная связь и почтовый пункт АО «Казпочта». Функционируют 5 магазинов. Централизованное водоснабжение населенных пунктов в округе представлено РГП «Есиль-Су».

Состав

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Қоскөл, село	269	210	166
Ұзынкөл, село	1063	774	625
Шаңдақ, село	387	273	169

УСПЕНСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Успенка ауылдық округі) - административная единица в составе района Магжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Успенка. Аким Успенского сельского округа - **ЖҮСІПОВ Жәлел Қыздарбекұлы**.

Население - 957 человек (2009, 1478 в 1999, 2254 в 1989).

Образование

В систему образования округа входят 2 общеобразовательные школы: средняя в селе Успенка, неполная средняя в селе Сулышок. В школах открыты мини-центры для детей дошкольного возраста.

Здравоохранение

На территории сельского округа функционируют 3 медицинских пункта. С целью оказания специализированной помощи сельскому населению организован выезд врачей из районной больницы в сельский округ. Имеется свой автотранспорт.

Культура

На территории сельского округа работают информационная пропагандистская группа, Совет ветеранов, женсовет. Работают 2 библиотеки в селах Успенка, Сулышок.

Экономика

В округе зарегистрировано 30 сельхозформирований различных форм собственности, из них 10 товариществ с ограниченной ответственностью, 12 крестьянских и 8 фермерских хозяйств[4]. Водоснабжение населенных пунктов округа осуществляется из магистрального водопровода. В сельском округе функционируют 3 предприятия торговли: 1 магазин, 2 киоска, которые обеспечивают население сель-

ского округа товарами повседневного спроса. Функционирует отделение почтовой связи.

Состав

21 июня 2019 года из состава сельского округа было исключено село Рожино площадью 5,94 км² и передано в состав Авангардского сельского округа.

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Қоскөл, село	188	122	78
Сулышоқ, село	249	256	162
Уваковское, село	331	269	114
Успенка, село	1455	831	603
Успенка, станционный поселок	31	-	-

ЧИСТОВСКИЙ СЕЛЬСКИЙ ОКРУГ (каз. Чистов ауылдық округі) административная единица в составе района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области Казахстана. Административный центр - село Чистовское. Аким Чистовского сельского округа - **ХАСЕ-ОВ Рашид Төлеуұлы**.

Население - 1980 человек (2009, 2415 в 1999, 3637 в 1989).

Образование

В сельском округе функционируют две школы. В Чистовской средней школе имеется интернат на 50 мест. Функционирует мини-центр. В Пролетарской начальной школе имеется мини-центр на 10 мест. В округе функционируют 3 центра досуга, 3 сельские библиотеки.

Здравоохранение

Имеются 1 врачебная амбулатории, 2 медицинских пункта, аптека, работает зубоветеринарный кабинет.

Состав

В 2013 году в состав округа вошла часть территории ликвидированного Пролетарского сельского округа (села Пролетарка, Тельманово). Село Моховое ликвидировано в 2013 г. 21 июня 2019 года года было ликвидировано село Тельманово.

В состав округа входят такие населенные пункты:

Населенный пункт	Население, человек (1989)	Население, человек (1999)	Население, человек (2009)
Моховое, село	182	144	9
Пролетарка, село	701	563	428
Тельманово, село	141	81	33
Тищенко, село	361	227	151
Украинка, село	123	92	62
Урожайное, село	469	280	188
Чистовское, село	1660	1109	1109

РУКОВОДИТЕЛИ РАЙОНА МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ

ОМАРОВ Қайрат Қайроллаұлы (1979)

Родился в селе Прекрасное ныне Айыртауский район (Володар) Северо-Казахстанской области (быв. Кокчетавская).

Окончил Кокшетауский филиал Карагандинской юридической академии «Фемида», Кокшетауский институт экономики и менеджмента.

По специальностям бакалавр экономики, юрист.

Трудовую деятельность начал с 1996 года учителем Прекрасненской

неполной средней школы Айыртауского района.

2004-2007 гг. работал ведущим, главным специалистом управления юстиции района имени Габита Мусрепова;

2007-2008 гг. главным специалистом управления юстиции Айыртауского района;

2008-2012 гг. начальником отдела по району имени Г.Мусрепова филиала РГП «ЦОН»;

2012-2015 гг. занимал должность заместителя акима района по экономике и сельскому хозяйству аппарата акима района имени Габита Мусрепова;

С 2015-2018 гг. руководителя управления сельского хозяйства Северо-Казахстанской области.

С 12 ноября 2018 года назначен на должность акима района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области.

ҚҰСАНОВ Серік Амангелдіұлы (1983)

Родился в селе Боевое Есиль-кульского района Омской области.

В 2004 году окончил Северо-Казахстанский государственный университет имени М.Козыбаева по специальности экология и природопользование.

2005-2008 гг. работал в коммерческих структурах;

2008-2012 гг. работал главным специалистом по делопроизводству аппарата акима Талшикского сельского округа Акжарского района, отдела сельского хозяйства района Магжана Жумабаева, главным специалистом по субсидированию и кадрам отдела сельского хозяйства района Магжана Жумабаева;

2012-2019 гг. руководитель отдела жилищно-коммунального хозяйства, пассажирского транспорта и автомобильных дорог района Магжана Жумабаева.

С 2019 года назначен акимом города Булаево.

С 17 марта 2020 года назначен заместителем акима района Магжана Жумабаева по экономическим и оперативным вопросам.

ШӘРІПОВ Азамат Сайранұлы (1988)

Родился в селе Куломзино ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области.

Имеет два высших образования: в 2009 году окончил Северо-Казахстанский государственный университет им. М.Козыбаева по специальности «Туризм», в 2013 году по специальности «Юриспруденция».

Трудовую деятельность начал в 2009 году по молодежной практике техническим исполнителем государственного учреждения «Аппарат акима Лебяжинского сельского округа района Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области», затем работал специалистом по социальной работе.

2011-2013 гг. главным специалистом государственного учреждения «Отдел культуры, развития языков, физической культуры и спорта района Мағжана Жумабаева СКО»;

2013-2015 гг. главный специалист по спорту государственного учреждения «Отдел физической культуры и спорта района Мағжана Жумабаева СКО»;

2015-2016 гг. главный специалист-секретарь судебного заседания суда района Мағжана Жумабаева;

2016-2018 гг. аким Октябрьского сельского округа района Мағжана Жумабаева.

2018 по 2021 гг. руководитель аппарата акима района Мағжана Жумабаева.

26 апреля 2021 года назначен на должность заместителя акима района Мағжана Жумабаева по социальным вопросам.

ТОҚЫЖУНОВ Дәурен Маратұлы (1987)

Родился в селе Мироновка Тайыншинского района Северо-Казахстанской области.

Образование высшее: в 2009 году окончил Северо-Казахстанский Государственный университет имени Манаша Козыбаева по специальности «Бакалавр финансов», в 2012 году окончил Кокшетауский университет имени А. Мырзахметова по специальности «Юрисприденция».

2011-2017 гг. работал на различных должностях государственной службы; 2017-2021 гг. занимал руководящие должности заместителя руководителя управления предпринимательства и туризма, и заместителя акима Мамлютского района по вопросам экономики и финансов.

11 февраля 2021 года назначен заместителем акима района Магжана Жумабаева по сельскому хозяйству.

ӘБІЛМӘЖІНОВ Төлеген Әлжанұлы (1966)

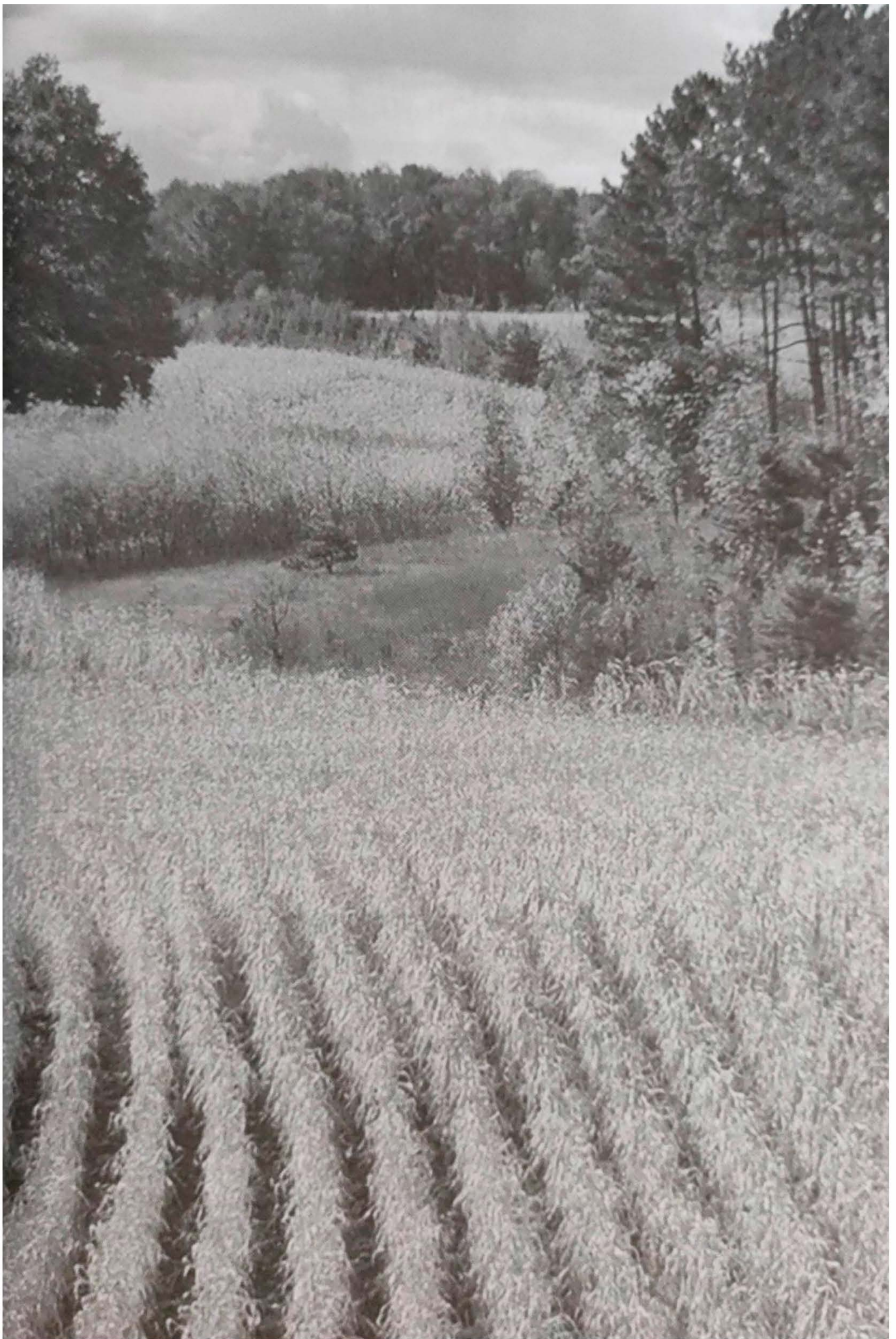
Родился в селе Сарытомар ныне район Мағжана Жумабаева Северо-Казахстанской области. Окончил в 2008 году Северо-Казахстанскую юридическую академию по специальности юрист. В 1984-1986 гг. служил в рядах Вооруженных Сил СССР.

Трудовую деятельность начал в 1988 году в совхозе «Молодежный» агрономом отделения. С 1990-1997 гг. работал бригадиром полеводства, управляющим отделением совхоза «Молодежный». С 1997-2002 гг. был главой крестьянского хозяйства. С 2003-2012 гг. года работал акимом Молодежного сельского округа.

С 2012 года по настоящее время работает в должности секретаря маслихата района Мағжана Жумабаева пятого, шестого и седьмого созывов.

За вклад в социально-экономическое развитие и участие в общественной жизни района Төлеген Әлжанұлы награжден юбилейными медалями «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 10 жыл», «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 20 жыл», «Қазақстан Республикасының мәслихаттарына 20 жыл», «Қазақстан Конституциясына 25 жыл», нагрудным знаком «Алтын қыран», Почетной грамотой Сената Парламента Республики Казахстан, благодарственными письмами и почетными грамотами Ассамблеи народа Казахстана, областного филиала партии «Nur Otan» акима области и акима района.

ПОЗНАВАТЕЛЬНАЯ ГЛАВА

УЧАСТНИКИ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

Всего за годы войны из Северо-Казахстанской области было мобилизовано около 100 тысяч человек, в том числе 8 тысяч человек из района М. Жумабаева. С войны не вернулось 45364 североказахстанцев, из района М. Жумабаева – 4982 человека.

РАТУШНЫЙ ГРИГОРИЙ ИВАНОВИЧ,
с.Полтавка. Проходил службу на Западном и Белорусском фронтах.

РАТУШНЫЙ ДМИТРИЙ ИВАНОВИЧ,
с.Полтавка. Награжден орденами Красной Звезды и Славы 3-й степени, медалями «За отвагу» и «За боевые заслуги».

РАТУШНЫЙ НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ,
с.Полтавка. Награжден медалью «За победу над Японией»

ГАВРИЛОВ М.М.

служил в воздушно-десантных войсках, награжден орденами и медалями. Был участником Парада Победы. После войны долгое время работал заместителем редактора газеты «За коммунизм» Возвышенского района.

БРАТЯ ГОРЕЛОВЫ – с. Чистое.

Орденская книжка Горелова И. Е. о награждении орденом Отечественной войны 1-ой степени. 1985 г.
Справка Горелова И. Е. о ранении в ходе боев за г. Будапешт. 1946 г.

АХМЕТОВ КЕНЖЕБАЙ

- ветеран войны и труда, награжден орденом «Трудовое Красное Знамя», медалью «За доблестный труд в Великой Отечественной войне»

АЖАТОВ НҮРКЕН

награжден двумя медалями «За Отвагу», двумя медалями «За боевые заслуги», орденом Отечественной Войны 1-ой степени.

МУСАБАЕВ М. Ж.

воевал в составе 317-ой отдельной артиллерийской дивизии. Благодарность Мусабаяеву М. Ж. от Верховного Главнокомандующего. 17 января 1945 г.

ГРОЗДОВ ИВАН МИХАЙЛОВИЧ

награжден орденом «Отечественной войны 2-ой степени», медалью «За Победу над Германией».

ИЧЕРВОНИ ФЕДОР ФЕДОРОВИЧ,

с. Таманское. Служил в 49-ом гвардейском полку минометчиком, радистом. Награжден орденом Отечественной войны 2-ой степени, медалью «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина».

КОМОГАЕВ ГРИГОРИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ,

с. Октябрьское. Награжден медалями «За Отвагу», «За освобождение Кенигсберга», «За взятие Японии», орденом Отечественной войны 2-ой степени.

КУРДИН НИКИТА СТЕПАНОВИЧ

награжден орденом Отечественной войны 1 и 2 степеней,
орденом Красной Звезды.

КЛИМОВ ПЁТР КУЗЬМИЧ

награжден орденом Красной звезды, медалями «За отвагу»,
«За оборону Сталинграда».

КОСТЕНКО МИХАИЛ ПАВЛОВИЧ

награжден орденом Красной звезды и медалью
«За взятие Берлина».

ИБРАЕВ УЗБЕК

награжден орденом Красной звезды, медалью «За Отвагу».

КОНОНОВ ВЛАДИМИР СИДОРОВИЧ

награжден орденом Красной звезды, медалями «За оборону
Ленинграда», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта».

КОДАЧИГОВ МИХАИЛ ПЕТРОВИЧ

награжден орденом Красной звезды, медалями «За Отвагу»,
«За оборону Кавказа»

КОЛЕСНИКОВ ПАВЕЛ ГРИГОРЬЕВИЧ

воевал в составе Западного фронта. Награжден медалью
«За оборону Москвы»

КОГДИНА ДОРА ОСИПОВНА

награждена медалями
«За оборону Москвы», «За Отвагу»

КОРЖАВИН АЛЕКСАНДР ВАСИЛЬЕВИЧ

ветеран войны и труда. Председатель колхоза «Красная
крепость», директор совхоза «40 лет Казахстана»

ГУСЬКОВ ЛЕОНИД ПЕТРОВИЧ

награжден орденом «Красная Звезда», медалями «За отвагу»,
«За боевые заслуги», «За Победу над Германией»,
«За освоение целинных земель».

ЕГОРОВ ВИКТОР МАТВЕЕВИЧ
награжден медалями «За Боевые заслуги» и «За Победу над Германией».

КЛИМЕНКО ФЕДОР ИСААКОВИЧ
уроженец с. Полудино, служил в 99-ой Воздушно-десантной дивизии, участвовал в боях на Карельском, Украинском фронтах. Награжден орденом «Славы» 3 степени

ЕГОРОВ СЕРГЕЙ ИВАНОВИЧ
награжден орденами Отечественной войны 1,2,3 степеней, медалью «За победу над Германией».

ПОДГАЙНАЯ ТАИСИЯ ПАНТЕЛЕЕВНА
служила в 179-ом истребительном полку на Западном фронте, 172-ом авиационном полку на Белорусском фронте. Награждена орденом Отечественной войны 2 степени, медалями «За боевые заслуги», «За взятие Кенигсберга»

ФИЗОВ АЛЕКСЕЙ САВЕЛЬЕВИЧ
воевал в 29-ой стрелковой дивизии 64-ой Армии. Принимал участие в Сталинградской битве. Отличник Просвещения Казахской ССР, журналист, историк-краевед

МАТУС ПАВЕЛ ГРИГОРЬЕВИЧ
ветеран войны. Награжден медалью «За освобождение Кореи». Майбалыкский с\о

НАЙМАНБАЕВ ҚАЙЫРЛЫ
участвовал в освобождении Украины, Польши, Белоруссии, Курской области. Участник штурма Берлина. Награжден орденом Отечественной войны, медалями «Освобождение Варшавы», «За взятие Берлина»

АБДИН Ш. А.,
артиллерист, воевал на 2-ом Украинском фронте. Победу встретил в Будапеште

ЛАПКО ПЕТР НИКИФОРОВИЧ,
разведчик, воевал на 4-ом Украинском фронте. Освобождал Чехословакию, Венгрию.

КУРБАЦКИЙ В.Е.,

участвовал в освобождении Кореи от японских захватчиков

ЛУТЧЕНКО Н.К.,

механик-водитель танка Т-34, участвовал в боях под Курском, Прохоровкой. Боевой путь закончил в Берлине

ПШЕНБАЕВ СӘКЕН ПШЕНБАЙҰЛЫ

награжден орденами Отечественной войны 2 степени, Красной звезды, медалями «За взятие Берлина», «За взятие Кенигсберга»

Жүнісбаев Темірхан Жүнісбайұлы награжден Орденом Отечественной войны. Успенский с\о

САФОНОВ ВАСИЛИЙ ИВАНОВИЧ

ветеран войны, награжден орденами Отечественной войны I степени, Славы III степени. Успенский с\о

ЛИСТРАТКИН ПАВЕЛ ГРИГОРЬЕВИЧ

награжден Орденом Славы I степени. Успенский с\о

ЗЛЕНКО ИВАН ЕФИМОВИЧ

награжден орденами Славы I и II степени. Успенский с\о

МЫСКОВ ВЛАДИМИР ИГНАТЬЕВИЧ

участник Великой Отечественной войны, участник штурма Берлина. Успенский с\о

АФАНАСЬЕВ ДМИТРИЙ НИКАНОРОВИЧ

награжден орденом Красной Звезды, медалью «За отвагу». с.Полудино

АФОНИН БОРИС АЛЕКСЕЕВИЧ

награжден орденом отечественной войны, медалью «За оборону Ленинграда». с.Полудино

БОРОДИХИН ДМИТРИЙ ПАВЛОВИЧ

награжден орденом Славы 3 степени, медалями. ст. Ярмы

БУРВИН ПЕТР ТРОФИМОВИЧ

награжден орденом Славы 3-ей степени, медалью «За отвагу». с.Раевка

БЕЛОВ АЛЕКСАНДР ИВАНОВИЧ
награжден орденом Отечественной войны 2 степени, медалями.
с.Полудино

ГАЛЛЕЕВ ХАСАН ГАЛЕЕВИЧ
награжден орденом Красной Звезды, медалями. с. Полудино

ДРОЗДОВ МИХАИЛ ИВАНОВИЧ
награжден орденом Красной звезды, медалями. с. Ганькино

ИВОНИН ВАСИЛИЙ ЯКОВЛЕВИЧ
награжден орденом Красной звезды, медалями. с.Ганькино

КОЛОМОЕЦ ВЛАДИМИР МАКАРОВИЧ
награжден орденом Красной Звезды, медалью «За отвагу»
с.Полудино

КРАВЧЕНКО ПЕТР ДМИТРИЕВИЧ
награжден орденом Славы 3 степени, орденом Красной звезды,
медалями «За отвагу», «За оборону Кавказа». с.Раевка

ЛИЗУН МИХАИЛ ИВАНОВИЧ
награжден орденом Красной звезды. с.Скворцовка

МАСЛОВ ВИКТОР АЛЕКСАНДРОВИЧ
награжден орденом Красной звезды, медалью «За доблесть и
отвагу». с.Полудино

ЕСЕМБЕКОВ ОРАЗГАЛИ
ветеран войны и труда, награжден медалями.

ЖЕБРИКОВ ИВАН СТЕПАНОВИЧ
награжден орденом Отечественной войны II степени
Саласюк Алексей Степанович награжден орденом
Отечественной войны II степени

ШЕСТАКОВ МИХАИЛ ДМИТРИЕВИЧ
воевал награжден орденами Красной Звезды, Отечественной
войны 2 степени, медалями «За боевые заслуги», «За оборону
Сталинграда», «За освобождение Варшавы»

МИРОШНИКОВ ИВАН ФЕДОРОВИЧ
награжден орденом Отечественной войны 2 степени, медалями

ҚАРАМҒОЖИНОВ МҰХАМЕДЖАН БЕРКИМБАЙҰЛЫ,
ветеран войны, Ұзынкөл с\о

КУЗИН ВАСИЛИЙ НИКИФОРОВИЧ,
ветеран войны, Ұзынкөл с\о

МАРТАЕВ БАЛАБАҚАС НАУРЫЗБАЙҰЛЫ,
ветеран войны, Ұзынкөл с\о

НЕФЁДОВ АЛЕКСЕЙ ТИМОФЕЕВИЧ,
уроженец с.Гаврино. Награжден орденом Отечественной войны 2
степени и медалью за «За победу над Японией»

ТАТАРЖИЦКИЙ ДАНИЛ АНТОНОВИЧ
ветеран войны, проживший 105 лет, с. Успенка

ИЛЮЩЕНКО МАКСИМ ХАРИТОНОВИЧ
награжден тремя орденами Красной Звезды и орденом
Отечественной войны 2 степени.

УЧАСТНИКИ ВОЙНЫ АФГАНИСТАНА

В 1979 г. Советский Союз принял решение об оказании демократической республике Афганистан военной помощи путем ввода на его территорию контингента советских войск. Эта война продлилась 10 лет. В ходе боевых действий советская сторона за годы войны в Афганистане потеряла более 14433 военнослужащих и 20 гражданских лиц погибшими, 298 пропавших без вести, 54 тыс. раненых и 416 тыс. больных. Из Булаевского района интернациональный долг в Афганистане выполняли 54 человек. Погибло 7 военнослужащих: Бунковский А.И., Гертер А.Я., Ишханов В.Ю., Лешенко Д.А., Миллер В.К., Орлов А.Ю., Сусол Н.М.

ГЕРТЕР АНАТОЛИЙ ЯКОВЛЕВИЧ,
уроженец, с. Чистое

ИШХАНОВ ВЛАДИМИР ЮРЬЕВИЧ
выполнял интернациональный долг в Афганистане. Служил водителем БТРа, смертельно раненый вывез боевых товарищей из-под обстрела. Награжден Орденом Красной Звезды.

ЛЕШЕНКО ДМИТРИЙ АНАТОЛЬЕВИЧ,
уроженец с. Надежка. Погиб при выполнении интернационального долга в Афганистане в 1981 г.

ОРЛОВ АЛЕКСАНДР ЮРЬЕВИЧ
выполнял интернациональный долг в Афганистане. Закончил Рязанское военное училище, служил командиром парашютно-десантного взвода. Погиб в 1987 г. Грамота Орлова А.Ю. 1986 г. Решение о переименовании улицы в честь Орлова А.Ю. 1991 г. Извещение о смерти Орлова А.Ю. 1987 г.

СУСОЛ НИКОЛАЙ МИРОНОВИЧ

выполнял интернациональный долг в Афганистане. Награжден Орденом Красной Звезды. Выписка из приказа о гибели Сусол Н.М. Решение о награждении Сусол Н.М. орденом Красной звезды. 1990 г.

МИЛЛЕР ВАЛЕРИЙ КЛЕМЕНТЬЕВИЧ

выполнял интернациональный долг в Афганистане. Служил командиром отделения. Погиб в 1980 г.

АКСЕНОВ БОРИС ВАСИЛЬЕВИЧ

подполковник медицинской службы в запасе, выполнял интернациональный долг в Афганистане с 1984-1986 гг. в составе Баграмской дивизии.

ЛЫКАСОВ СЕРГЕЙ АНАТОЛЬЕВИЧ

выполнял интернациональный долг в Афганистане с 1981-1983 гг. Служил в 201-й Гатчинской мотострелковой дивизии. Награжден медалью «За боевые заслуги».

ДЮКОВ ВИТАЛИЙ НИКОЛАЕВИЧ

выполнял интернациональный долг в Афганистане с 1983-1985 гг. Имеет боевые награды

ДОРОШЕНКО АЛЕКСАНДР ПАВЛОВИЧ

выполнял интернациональный долг в Афганистане с 1982-1984 гг. Служил в г. Кабул. Имеет награды

ГУСЬКОВ ПАВЕЛ ВЛАДИМИРОВИЧ

выполнял интернациональный долг в Афганистане с 1986-1989 гг. Служил в артиллерийских войсках командиром огневого взвода. Награжден медалью «За боевые заслуги»

ЛЫКАСОВ АЛЕКСАНДР АНАТОЛЬЕВИЧ

выполнял интернациональный долг в Афганистане с 1986-1986гг. Был старшим разведчиком, снайпером. Награжден медалями «За боевые заслуги», «За отличия в воинской службе 2 степени».

ДОСОВ АБЫЛҒАЗЫ ЖҰМАЖАНҰЛЫ,

уроженец с. Ленино. Выполнил интернациональный долг в Афганистане с 1979-1981 гг. Служил водителем БТРа. Награжден юбилейными медалями.

ҚАСЕНОВ ОМАР ЕРБОЛАТУҰЛЫ (1963).
Служил в Афганистане, был тяжело ранен, имеет боевые награды.

РУФФ ВИКТОР РЕЙНГОЛЬДОВИЧ (1960).
Служил в Афганистане в минометных войсках.

НИКОНОВ ИГОРЬ СЕМЕНОВИЧ (1969-1999).
Служил в Афганистане в батальонной разведке. Был тяжело ранен, награжден боевыми орденами и медалями.

СИТАЛО ГЕННАДИЙ ГРИГОРЬЕВИЧ (1960).
Закончил Саратовское авиационное училище. С 1987 по 1989 служил в Афганистане, был ранен, имеет боевые награды.

ДЕМЕНСКИЙ ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ,
уроженец с. Надежка. Выполнял интернациональный долг в Афганистане.

ДЕМЕНСКИЙ НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ,
уроженец с. Надежка. Выполнял интернациональный долг в Афганистане. Награжден грамотами и наградами.

КОПАЧ ВЛАДИМИР ВИКТОРОВИЧ,
уроженец с. Надежка. Выполнял интернациональный долг в Афганистане. Награжден медалями «За отвагу» и «За боевые заслуги».

ОМАРОВ ОРАЗБЕК СӘУКЕНҰЛЫ,
уроженец с. Надежка. Выполнял интернациональный долг в Афганистане. Награжден знаком «Отличник Советской Армии»

КОВТУНЕНКО СЕРГЕЙ НИКОЛАЕВИЧ,
уроженец с. Надежка. Выполнял интернациональный долг в Афганистане.

КОНДРАТЕНКО ЕВГЕНИЙ ИВАНОВИЧ,
уроженец совхоза «Ұзынкөл». Погиб при выполнении боевой задачи на ракетном корабле «Муссон» 16 апреля 1987 г.

«АЛТЫН АЛҚА»

2017-2021 гг.

Ахаева Г.К.

Бекенова А.Р.

Бозаева Н.

Джиенбекова Н.У.

Жарқайынова К.К.

«КҮМІС АЛҚА»

2017-2021 гг.

Абдалова Н.А.

Әбішева А.Ж.

Асанова С.М.

Бондаренко Т.А.

Ғанимет М.

Дубровская Е.Н.

Илеупаева Р.А.

Кислинская А.А.

Кольцова Н.В.
Меңдібаева А.С.
Секенова А.Р.
Сомова Р.Н.
Оразова К.К.
Юнг Н.М.

КАВАЛЕРЫ ОРДЕНА «ЗНАК ПОЧЕТА»

Курапов Николай Гаврилович
Кириленко Мария Ивановна

КАВАЛЕРЫ ОРДЕНА «ЛЕНИНА»

Кириленко Мария Ивановна
Курлов Василий Николаевич
Нусинов Анатолий Натанович
Курапов Николай Гаврилович

КАВАЛЕРЫ ОРДЕНА «ОКТЯБРЬСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ»

Курапов Николай Гаврилович

**КАВАЛЕРЫ ОРДЕНА
«ТРУДОВОГО КРАСНОГО ЗНАМЕНИ»**

Боридько Алексей Дмитриевич
Слонов Степан Егорович

ЛАУРЕАТЫ ГОСПРЕМИИ СССР

Слепко Надежда Васильевна

ЛАУРЕАТЫ ГОСПРЕМИИ КАЗССР

Пузько Анатолий Захарович

ОРДЕН «ҚҰРМЕТ»

Пішенбаев Қайрат Сәкенұлы
Амоев Бари Сотоевич
Бубенко Владимир Степанович
Сапаров Айдарбек Сейпілұлы
Сапаров Алтынбек Сейпілұлы

Гасанов Мирахмед Зиядалы оглы
Языков Петр Иванович
Туницкий Николай Борисович

ОРДЕН «ДОСТЫҚ»

Амоев Бари Сотоевич I-степени
Амоев Бари Сотоевич II-степени

МЕДАЛЬ «ЕРЕН ЕҢБЕГІ ҮШІН»

Сағандықов Оралбай Шәріпұлы
Жәнібеков Қайрат Сапарғалиұлы
Юстус Виктор Фридрихович
Сафонов Николай Павлович
Қапышев Ісләмбек Мұхтарұлы
Гамзин Павел Андреевич
Давлетбаев Сағыбек Қасымұлы
Жигалов Николай Владимирович
Туницкий Николай Борисович
Сихвард Александр Эдуардович
Штах Анатолий Александрович

ОРДЕН «ЕҢБЕК ДАҢҚЫ» III-СТЕПЕНИ

Айтжанов Ермек Шахметұлы

«ПОЧЕТНАЯ ГРАМОТА РК»

Макеев Александр Иванович
Баймұратов Канат Ермекұлы
Физов Алексей Савельевич
Қуатбеков Данияр Дәуітұлы
Мұқанов Бейсембай Болташұлы
Кухаренко Валентина Петровна
Құржықов Әшім
Глушко Анатолий Петрович
Омаров Дүйсентай Сәукенұлы

НАГРУДНОЙ ЗНАК «ЕҢБЕК АРДАГЕРІ» МОН РК

Пуненко Геннадий Георгиевич
Пуненко Любовь Никифоровна
Жұмабаев Нұрлан Жұмабайұлы

«ПОЧЕТНЫЕ ГРАЖДАНЕ РАЙОНА МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА»

1. Біләлов Серік Сұлтанғазыұлы
2. Бубенко Владимир Степанович
3. Дубовик Геннадий Федорович
4. Заев Сергей Сергеевич
5. Елубаев Қайрат Меңдібайұлы
6. Есембеков Темирғали Оразғалиұлы
7. Зенченко Василий Дмитриевич
8. Квашин Иван Иванович
9. Қазанов Болат Сатыбалдыұлы
10. Маслов Валерий Иванович
11. Молдахметов Зейнолла Молдахметұлы
12. Олжабаев Зейнолла Олжабайұлы
13. Омаров Дүйсентай Сәукенұлы
14. Опышко Алексей Кириллович
15. Сағандықов Оралбай Шәріпұлы
16. Сихвардт Александр Эдуардович
17. Уваров Валерий Васильевич
18. Оразалин Аманбол Мұхаметқалиұлы
19. Физов Алексей Савельевич
20. Фиц Владимир Арнольдович
21. Шайбель Андрей Андреевич
22. Шайхутдинов Еренгаип Маликович
23. Нұрпейсов Жанат Ғазизұлы
24. Сапаров Айдарбек Сейпілұлы

ПЕРВЫЕ СЕКРЕТАРИ БУЛАЕВСКОГО РАЙКОМА КОМПАРТИИ КАЗАХСТАНА

БУЛАЕВСКИЙ РАЙОН (1928-2000)

Палехин И.Т. (1928-1929)

Скляренок Макар Лукич (1929-1933)

Берестин Иван Филиппович (1934-1937)

Айрапетян Артем Хачатурович (1937)

Гончаров Петр Семёнович (1938-1940)
Калинин Андрей Андреевич (1940-1942)
Поцелуев Андрей Сидорович (1942-1945)
Бойченко Виктор Федорович (1945-1951)
Курлов Василий Николаевич (1951-1962)
Петухов Леонид Зиновьевич (1962-1964)
Шалимов Гавриил Иванович (1965-1967)
Цыганков Алексей Александрович (1967-1973)
Төлебеков Қасым Қажыбайұлы (1973-1981)
Квашин Иван Иванович (1981-1989)
Ақжігітов Сағандық Ақжігітұлы (1990-1991)

**ПРЕДСЕДАТЕЛИ ИСПОЛКОМА
БУЛАЕВСКОГО РАЙОННОГО СОВЕТА**

Чеховской (1928-1929)
Шидловский Георгий Николаевич (1930)
Беликов (1931)
Клешня Марк Акимович (1932-1933)
Воробьев Иван Антонович (1933-1936)
Шерстобитова Мария Николаевна (1936-1937)
Еременко Федор Сергеевич (1937-1939)
Коротков Григорий Георгиевич (1939-1940)
Бабанин Михаил Никифорович (1940-1942)
Петров Александр Петрович (1942-1943)
Девятко Даниил Иосифович (1943-1949)
Живулина Наталья Александровна (1949-1950)
Гагарина Валентина Ивановна (1951-1952)
Қизатов Жәлел Қизатұлы (1952-1957)
Бейсембаев Хамит (1957-1958)
Кундеренко Алексей Яковлевич (1958-1963)
Сотниченко Петр Гаврилович (1963-1965)
Қаскеев Ғазис Исатайұлы (1965-1972)
Юдаков Виталий Михайлович (1973—1974)
Квашин Иван Иванович (1974-1981)
Сағандыков Оралбай Шәріпұлы (1981-1987)
Исабеков Серік Жұмағұлұлы (1987-1990)
Ваганов Александр Павлович (1990-1992)

**ГЛАВЫ БУЛАЕВСКОЙ РАЙОННОЙ
АДМИНИСТРАЦИИ**

Ваганов Александр Павлович (1992-1994)

Кендюх Иван Гаврилович (1994-1995)

АКИМЫ БУЛАЕВСКОГО РАЙОНА

Кендюх Иван Гаврилович (1995-1997)

Жигалов Николай Владимирович (1997-1999)

Білалов Серік Сұлтанғазыұлы (1999-2000)

АКИМЫ РАЙОНА МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА

Білалов Серік Сұлтанғазыұлы (2000-2003)

Әблезов Қарыбай Тілеубергенұлы (2003-2006)

Айнабеков Ержан Тоқтасынұлы (2006-2008)

Сапаров Айдарбек Сейпілұлы (2008-2010)

Бубенко Владимир Степанович (2010-2013)

Пішенбаев Қайрат Сәкенұлы (2013-2015)

Бегманов Асқар Абдуғалиұлы (2015-2018)

Омаров Қайрат Қайроллинұлы (2018 - н.в.)

СЕКРЕТАРИ МАСЛИХАТА БУЛАЕВСКОГО РАЙОНА

Гриновский Александр Иосифович (1994-2000)

Секретари района Магжана Жумабаева

Гриновский Александр Иосифович (2000-2002)

Бичев Борис Алексеевич (2002-2003)

Гюнтнер Владимир Гельмундович (2003)

Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы (2012 - н.в.)

**ПЕРВЫЕ СЕКРЕТАРИ ВОЗВЫШЕНСКОГО РАЙКОМА
КОМПАРТИИ КАЗАХСТАНА**

ВОЗВЫШЕНСКИЙ РАЙОН (1967-1997)

Мағазов Қилаш Мағазұлы (1967-1970)

Зенченко Василий Дмитриевич (1970-1978)

Бубнов Геннадий Михайлович (1978-1985)

Викторов Евгений Иванович (1986-1990)

ПРЕДСЕДАТЕЛИ ИСПОЛКОМА ВОЗВЫШЕНСКОГО РАЙОННОГО СОВЕТА

Жүзенов Еңсеген Едилұлы (1967-1969)
Мағазов Қилаш Мағазұлы (1970-1978)
Смағұлов Шаймұрат Смағұлұлы (1978-1981)
Құдасбаев Амантай Бүкілбайұлы (1981-1987)
Оразалин Аманбол Мұхаметқалиұлы (1987-1992)

ГЛАВЫ ВОЗВЫШЕНСКОЙ РАЙОННОЙ АДМИНИСТРАЦИИ

Оразалин Аманбол Мұхаметқалиұлы (1992-1995)
Акимы Возвышенского района
Оразалин Аманбол Мұхаметқалиұлы (1995-1996)
Әмрин Кемеңгер Қожахметұлы (1996-1997)
Секретари Возвышенского районного маслихата
Скибский Николай Васильевич (1994-1997)

ПЕРВЫЕ СЕКРЕТАРИ КОНЮХОВСКОГО РАЙКОМА КОМПАРТИИ КАЗАХСТАНА

КОНЮХОВСКИЙ РАЙОН (1944-1963)

Сыромятников Павел Андреевич (1944-1945)
Кийко Алексей Иванович (1945-1948)
Камалетдинов Масгут Валиевич (1949)
Марков Виталий Васильевич (1949-1959)
Шалимов Гавриил Иванович (1959-1962)
Набиулин Анис Гатаулович (1962-1963)

ПРЕДСЕДАТЕЛИ ИСПОЛКОМА КОНЮХОВСКОГО РАЙОННОГО СОВЕТА

Чупрасов Петр Васильевич (1944-1949)
Высовень Михаил Федорович (1949-1950)

Филиппенко Петр Яковлевич (1950-1955)
Мишкарев Н.С. (1956-1957)
Қаскеев Ғазис Исатайұлы (1957-1963)

ПЕРВЫЕ СЕКРЕТАРИ ПОЛУДИНСКОГО РАЙКОМА КОМПАРТИИ КАЗАХСТАНА

ПОЛУДИНСКИЙ РАЙОН (1936-1963)

Вишневский Яков Абрамович (1936-1938)
Ахременко Иван Фёдорович (1938-1939)
Кияница Андрей Петрович (1939-1941)
Горохов Степан Петрович (1941-1943)
Иванов Виктор Александрович (1943-1944)
Дворников Александр Яковлевич (1944-1948)
Севастьянов Дмитрий Александрович (1948-1950)
Камалетдинов Масгут Валиевич (1951-1954)
Дружинин Николай Анатольевич (1954-1959)
Лосев Константин Семенович (1959-1962)
Фомичев Павел Дмитриевич (1962-1963)

ПРЕДСЕДАТЕЛИ ИСПОЛКОМА ПОЛУДИНСКОГО РАЙОННОГО СОВЕТА

Стариков Николай Александрович (1935-1938)
Шустов Алексей Осипович (1939-1942)
Русанов Антон Павлович (1942-1943)
Құрманов Рамазан (1943-1944)
Марков Семен Никифорович (1945-1952)
Засыпкин Константин Константинович (1953-1956)
Брикунов Алексей Андронович (1956-1962)

СПИСОК ДЕПУТАТОВ БУЛАЕВСКОГО РАЙОННОГО СОВЕТА НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ

21-ГО СОЗЫВА (1992)

Алешин Геннадий Иванович
Ахмадулин Камиль Рагипович
Бәкеев Бақыт Бірімжанұлы

Балғожинов Елубай Мәжікенұлы
Бахметьев Михайл Федорович
Бейсембаев Ерғали Қарабекұлы
Белокуров Федор Федорович
Богатенко Сергей Александрович
Бондарь Алексей Ефимович
Ваал Александр Антонович
Глушко Александр Михайлович
Глушко Татьяна Николаевна
Гнидин Виктор Антонович
Гончар Нелли Федоровна
Гриновский Александр Иосифович
Грязнов Иван Васильевич
Гюнтнер Сергей Ролянович
Давыдов Сергей Васильевич
Дефлер Анна Яковлевна
Диринг Виктор Антонович
Кинцель Валерии Эммануилович
Кириченко Петр Михайлович
Кирхгеснер Мария Ивановна
Кожеева Мария Евлампиевна
Крестинин Михайл Васильевич
Крец Виктор Андреевич
Кудашкин Николай Максимович
Лило Василии Яковлевич
Логвинова Алевтина Августовна
Молдыбаева Күлзада Тоқсамбайқызы
Мұқанова Сәулеш Дімкешқызы
Назин Иван Антонович
Николаева Галина Анатольевна
Овчаренко Николай Витальевич
Омаров Дүйсентай Сәукенұлы
Осипов Владимир Федорович
Оралов Сапар Баймұратұлы
Попов Геннадии Васильевич
Прокопченко Анатолий Дмитриевич
Прокофьев Николай Константинович
Реберг Валентин Яковлевич
Рерих Владимир Дмитриевич

Роот Егор Готфридович
Самарцев Григорий Викторович
Семенов Николай Витальевич
Середа Валерий Сергеевич
Сихвардт Александр Эдуардович
Синельников Василий Евгеньевич
Скиба Валентина Михайловна
Сұрағанов Сансызбай Қапышұлы
Сушич Виталий Иосифович
Тарануха Тамара Яковлевна
Татарин Надежда Викторовна
Тепляков Николай Иванович
Тимченко Алексей Иванович
Тоцкий Александр Прокопьевич
Тұнғатов Жұманғали Сентібайұлы
Өтеуленова Балқия Сағандыққызы
Холодилина Ольга Дмитриевна
Хоренженко Виктор Данилович
Шепелев Вячеслав Михайлович
Янке Роман Федорович

МАСЛИХАТ-СОБРАНИЕ ДЕПУТАТОВ ВОЗВЫШЕНСКОГО РАЙОНА I-ГО СОЗЫВА (1994-1997)

Скибский Николай Васильевич - жиналыс хатшысы

Әбділманов Нұрахмет Сабырұлы
Әміренов Сағындық Ілиясұлы
Бойко Лида Николаевна
Гусев Анатолий Александрович
Данияров Жұмабай Ғалижанұлы
Демин Алексей Иванович
Ысқақов Мәулетхан Аманжолұлы
Клименко Людмила Петровна
Кочимова Екатерина Яковлевна
Крот Степан Андреевич
Романюта Николай Иванович
Рыбкин Владимир Алексеевич
Руди Владимир Андреевич
Слободян Владимир Владимирович
Сиволап Иван Николаевич

Төлепов Серік Рахымжанұлы
Старкова Любовь Сергеевна
Харченко Зинаида Владимировна
Шарипов Валерий Бекетович
Яшин Александр Юрьевич
Петрашина Лидия Александровна
Құсайынов А.К.

ИЗ ИСТОРИИ МАСЛИХАТА РАЙОНА МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА

7 марта 1994 года в Республике Казахстан состоялись выборы в местные представительные органы – маслихаты-собрания депутатов первого созыва (1994-1999 гг.).

Это были первые, по-настоящему конкурентные выборы в стране. В Булаевском и Возвышенском районах на тот момент было образовано по 24 избирательных округа, избрано соответствующее количество депутатов. Первая сессия районных маслихатов-собрания депутатов первого созыва состоялась 30 марта 1994 года. Секретарем Булаевского районного маслихата-собрания был избран Гриновский Александр Иосифович, Возвышенского – Скибский Николай Васильевич.

В 1997 году произошло объединение двух районов: Булаевского и Возвышенского. Соответственно, объединились и маслихаты районов. Численность депутатов составила 47 человек. Среди них – руководители крупных предприятий, работники транспорта и связи, сельского хозяйства, здравоохранения, образования и культуры, профсоюзные деятели и др. Многие из них успешно реализовали себя в бизнесе, внесли немалый вклад в экономику и социальную сферу района. Это Гриновский А. И., Гончар Н. Ф., Крот С. А., Амоев Б. С., Демин А. И., Искаков М. А., Слободян В. В., Харченко З.В., Бектасова Р. С.

15 января 2012 года состоялись выборы пятого созыва депутатов всех уровней. По 13 избирательным округам баллотировались по 3 кандидата в депутаты районного маслихата. Выборы проводились на 69 участках, были избраны 13 депутатов, которые работают в 21 сельском округе и городе Булаево.

На первой организационной сессии были образованы три постоянные комиссии, зарегистрировано депутатское объединение в виде депутатской фракции, членов НДП «НурОтан». Депутат Казанов Б.С.

возглавил работу депутатской фракции. Секретарем маслихата единогласно был избран депутат Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы.

МАСЛИХАТ-СОБРАНИЕ ДЕПУТАТОВ БУЛАЕВСКОГО РАЙОНА I-ГО СОЗЫВА (1994-1999)

Гриновский Александр Иосифович - жиналыс хатшысы

Гончар Неля Федоровна

Сысоева Наталья Анатольевна

Ратушная Валентина Яковлевна

Балғожинов Елубай Мәжікенұлы

Бойко Лидя Николаевна

Клиппель Александр Валентинович

Тупиков Михаил Александрович

Букин Виктор Николаевич

Бухарев Николай Михайлович

Грязнов Иван Васильевич

Фрешер Владимир Эдмундович

Қалиев Серік Шамшоллаұлы

Давыдов Сергей Васильевич

Серигов Валерий Леонидович

Николаец Николай Иванович,

Логвинова Алевтина Августовна

Жигунова Кульзан Рамазановна

Бектасова Роза Сәкенқызы

Хабдулин Сәбит Қазбекұлы

Слободян Владимир Владимирович

Клименко Людмила Петровна,

Демин Алексей Иванович

Харченко Зинаида Владимировна

Ысқақов Мәулетхан Аманжолұлы

ДЕПУТАТЫ МАСЛИХАТА БУЛАЕВСКОГО РАЙОНА 2-ГО СОЗЫВА (1999-2003)

Гриновский Александр Иосифович - мәслихат хатшысы

Бичев Борис Алексеевич - мәслихат хатшысы

Петрашина Лидия Александровна

Сысоева Наталья Анатольевна
Қанышева Көкаршын Тырасбайқызы
Якушев Владимир Петрович
Шәкімов Мүкәрам Шәкімұлы
Фрешер Владимир Эдмундович
Логвинова Алевтина Августовна
Сериков Валерий Леонидович
Сивгаль Любовь Григорьевна
Слободян Владимир Владимирович
Давыдов Сергей Васильевич

**ДЕПУТАТЫ МАСЛИХАТА РАЙОНА
МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА
3-ГО СОЗЫВА (2003-2007)**

Гюнтнер Владимир Гельмундович - мәслихат хатшысы
Сағандықов Оралбай Шәріпұлы
Ширяева Евгения Васильевна
Стельмашонок Василий Александрович
Шпис Алексей Иванович
Сағдеев Манарбек Жексенбайұлы
Шақанова Алла Мұхаметжанқызы
Шәкімов Мүкәрам Шәкімұлы
Сысоева Наталья Анатольевна
Қанышева Көкаршын Тырасбайқызы
Якушев Владимир Петрович
Сивгаль Любовь Григорьевна
Сериков Валерий Леонидович

**ДЕПУТАТЫ МАСЛИХАТА РАЙОНА
МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА
4-ГО СОЗЫВА (2007-2012)**

Гюнтнер Владимир Гельмундович - мәслихат хатшысы
Жұмашев Болатхан Жақсылықұлы
Барсуков Александр Михайлович
Уваров Валерий Васильевич
Харченко Зинаида Владимировна

Әміренова Бикен Қайырбайқызы
Сапаров Алтынбек Сейпілұлы
Шәкімов Мүкәрәм Шәкімұлы
Сағдеев Манарбек Жексенбайұлы
Омаров Дүйсентай Сәукенұлы
Құсанов Амангелді Темірғалиұлы
Штах Анатолий Александрович
Якушев Владимир Петрович

**СПИСОК ДЕПУТАТОВ МАСЛИХАТА
РАЙОНА МАҒЖАНА ЖУМАБАЕВА
5-ГО СОЗЫВА (2012-2016)**

Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы - мәслихат хатшысы
Әміренова Бикен Қайырбайқызы
Баймұратов Қанат Ермекұлы
Глушко Анатолий Петрович
Демин Алексей Иванович
Илюшин Владимир Александрович
Қазанов Болат Сатыбалдыұлы
Омаров Дүйсентай Сәукенұлы
Потапенко Владимир Александрович
Сағындықова Гүлбану Төлегенқызы
Хабдулин Сәбит Қазбекұлы
Хайдарова Жәния Абайқызы
Чернышов Вячеслав Павлович

**СПИСОК ДЕПУТАТОВ МАСЛИХАТА
РАЙОНА МАҒЖАНА ЖУМАБАЕВА
6-ГО СОЗЫВА (2016-2020)**

Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы - мәслихат хатшысы
Бәкіров Ермек Жәңгірұлы
Қазанов Болат Сатыбалдыұлы
Құсанова Анар Амангелдіқызы
Кондратов Валерий Карпович
Лунин Андрей Михайлович
Оспанов Әлібай Қажымұратұлы

Сағындықова Гүлбану Төлегенқызы
Симбирцева Людмила Константиновна
Талкачев Александр Дмитриевич
Теміров Сәбит Әшімұлы
Хайдарова Жәния Абайқызы
Чернышов Вячеслав Павлович

**СПИСОК ДЕПУТАТОВ МАСЛИХАТА
РАЙОНА МАГЖАНА ЖУМАБАЕВА
7-ГО СОЗЫВА (2021-2025)**

Әбілмәжінов Төлеген Әлжанұлы - мәслихат хатшысы
Әубәкіров Жанат Тұрғынұлы
Бәкіров Ермек Жәңгірұлы
Крот Олег Степанович
Қайшыбеков Дәурен Бауыржанұлы
Қалиев Самрат Арманұлы
Лунин Андрей Михайлович
Мұсатаев Қанат Мерекеұлы
Рамазанова Гүлфира Шарифоллақызы
Сағындықова Гүлбану Төлегенқызы
Хайдарова Жәния Абайқызы

ДЕПУТАТЫ СЕВЕРО-КАЗАХСТАНСКОГО
ОБЛАСТНОГО МАСЛИХАТА
ОТ РАЙОНА МАҒЖАНА ЖУМАБАЕВА

1 созыв

Туницкий Николай Борисович
Торгашов Александр Сергеевич
Уваров Валерий Васильевич
Ибраев Өсербай Әубәкірұлы

2 созыв

Туницкий Николай Борисович
Голенкова Людмила Петровна

3 созыв

Сихвардт Александр Эдуардович
Туницкий Николай Борисович

4 созыв

Сихвардт Александр Эдуардович
Қуатбеков Данияр Дәуітұлы

5 созыв

Сапаров Алтынбек Сейпілұлы
Амиев Бари Сатоевич

6 созыв

Сапаров Алтынбек Сейпілұлы
Фиксель Иван Антонович

7 созыв

Сапаров Алтынбек Сейпілұлы

СТИХИ О РОДНОМ КРАЕ

Вера ЕГОРОВА

Позови меня в край озерный,
Где прошло сквозь стога и жнивье
Голенастое и непокорное
Деревенское детство мое.
Позови за село Медвежку,
В ожерелье тихих озер.
В камышах чуть приметную стезю
Помню я и найду до сих пор.
Просижу до утра по соседству
С птичьим шорохом, с чутким зверьем...
Только ты позови меня в детство,
В босоное детство мое.

Татьяна ЕГОРОВА

Помнишь, милая малая Родина,
Городишко в березовых колках,
Сколько прожито, сколько пройдено?
А невзгод и бед было сколько!
Я опять к тебе подъезжаю.
Элеватор увидев вдали,
Вдруг с волнением вспоминаю
Теплый дождь, что над нами лил.
Детство, бабушку, старенький скверик
И подружек-сестричек соседских...
Почему-то хочется верить,
Что опять будет все, как в детстве.
Только городу сотня лет,
Да и мне уже пятый десяток.
И в Булаево больше нет,
Нет того, чем жила я когда-то.
Город старый и юный мой!

Помнишь май и сирень цвела...
И какой я была смешной,
И какой хорошей была!
Рядом юные пробегают.
Да, ты прежний, мой городишко!
И сирень опять расцветает,
И девчонки спешат к мальчишкам.

ХРОНИКА

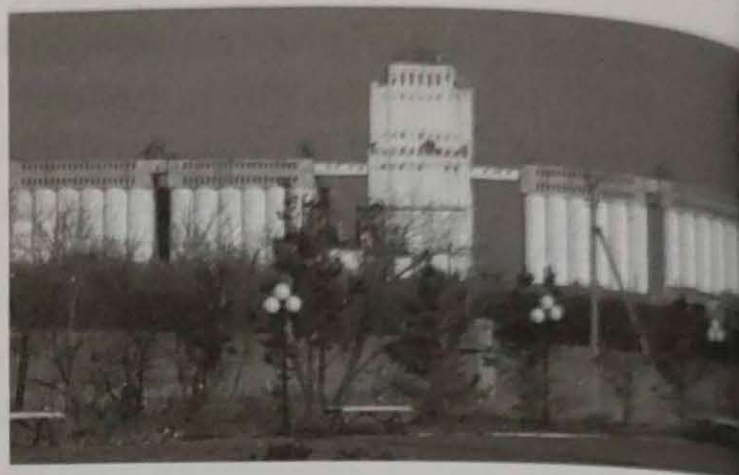
Важнейших событий и знаменательных дат в истории района Мағжана Жумабаева

1991

Государственной комиссией был принят пешеходный мост через железную дорогу г. Булаево с хорошей оценкой качества. Мост построили за три летних месяца.

Третья учебная четверть для ребят аула Куралай началась в стенах новой школы. Новое двухэтажное здание на 192 места выстроено коллективом ПМК-4.

Создан районный архив - специальное учреждение, призванное улучшить работу с населением по обеспечению запросов социально-правового характера.

улучшению работы социально-правового характера с населением.

1992

На первом Всемирном курултае казахов представить Северо-Казахстанскую область было доверено нашим землякам.

Главным событием съезда стало выступление Президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева на площади ВДНХ, где были установлены юрты со всех регионов республики.

В своей юрте представители совхоза имени Мағжана Жумабаева (директор У.Ш.Сагандыков) принимали гостей из Турции.

Коллектив учителей и учащихся школы №7 (БСШ №3) праздновал 25-летний юбилей. В 1956 году школа располагалась вблизи водонапорной башни по улице "40 лет Октября" (Юбилейная). Третья учебная четверть для детей села Куралай началась в стенах новой школы. Новое двухэтажное здание на 192 места построено коллективом ПМК-4.

Создано специальное учреждение - районный архив по обеспечению запросов,

В краю озер и лесов Тюменской области прошли Дни культуры для североказахстанцев. Булаевскую делегацию тепло и сердечно встречали в Сладковском районе, в богато украшенной юрте.

1993

К 100-летию Мағжана Жумабаева кабинет министров Республики Казахстан принял постановление "О подготовке и проведении 100-летия со дня рождения Мағжана Жумабаева". На родине поэта прошли торжественные мероприятия, посвященные юбилею М. Жумабаева. Среди гостей были писатель Сафуан Шаймерденов, внучатая племянница поэта Улжан Жумабаева, племянник Гадильша Кахарманов.

На родине Мағжана побывала С.А.Назарбаева. Почетная гостья посетила школьный музей, осмотрела экспозиции. Встретилась с женским активом района, где еще раз было подтверждено, что женщины - это гарант мудрости и духовного согласия в обществе.

В БСШ №1 состоялось торжественное открытие историко-краеведческого музея.

Общественность республики широко отмечала 100-летие со дня рождения казахского поэта, писателя Султанмахмута Торайгырова. Члены делегации из Булаевского района при посещении могилы С.Торайгырова взяли горсть земли для передачи в музей Магжана Жумабаева.

Фермер из г. Булаево С.Попцов побывал в гостях у английских фермеров. Он жил и работал непосредственно в их семьях, чтобы лучше узнать, как поставлено производство продукции, ее переработка и хранение.

1994

Стальной артерии целины исполнилось 40 лет. К ноябрю 1955 года строители завершили укладку 40-го километра узкоколейной железной дороги.

К 100-летнему юбилею похорошело Булаево, так как все жители активно занимались благоустройством. На торжественное мероприятие прибыли делегации из областного центра, Исилькульского района РФ, знаменитые земляки. 16-ти булаевцам были повязаны алые ленты и присвоено звание "Почетный гражданин города".

1995

В честь 55-летия Победы в Великой Отечественной войне согласно Указу Президента Республики Казахстан все участники второй мировой войны награждены юбилейными медалями.

С 1 июня паспортный стол приступил к выдаче удостоверений личности и паспортов гражданина Республики Казахстан. На сессии раймаслихата рассмотрели вопрос "О ходе приватизации государственной собственности и защите интересов населения". Всего за 1992-1995 годы приватизированы 7123 квартиры.

1996

К 60-летию Северо-Казахстанской области прошел праздник в г. Булаево, посвященный этой дате. На нем чествовали знаменитых земляков, ровесников области.

В районной мечети состоялся молебен по жертвам декабрьских событий 1986 года и дан обед.

Районная газета "Путь Ильича" стала выходить под новым названием "Вести".

Спортсмены нашего района приняли участие в сельском областном спортивном празднике "Ак бидай-1996", заняв первообщекмандное место в конном спорте, третье - в волейболе.

1997

В соответствии с Указом Президента Республики Казахстан в районе создана комиссия по проведению Года общенационального согласия и памяти жертв политических репрессий.

23 мая Возвышенский район был упразднен, а его территория присоединена к Булаевскому району. В Каракоге ко дню рождения пророка Мухаммеда открылась мечеть.

Делегация района побывала на праздновании 200-летия Сладковской волости.

Хороший подарок получили булаевцы к новому году. Коллектив НГЧ переоборудовал производственное помещение под баню.

1998

Памятной медалью "Астана" за значимый вклад в социально-экономическое развитие республики, в обустройство и строительство новой столицы награждены А. И. Гриновский, Н. В. Жигалов, А. Э. Сихвардт,

А. Б. Кудасбаев. В с. Сарытомар состоялось празднование 105-й годовщины со дня рождения Мағжана Жумабаева. При Новоникольской церкви в г. Булаево открылась воскресная школа.

1999

Аким Северо-Казахстанской области представил активу нового акима района С. С. Билялова. В г. Булаево создана парторганизация партии "Отан". Ее председателем избрана Б. С. Утеуленова, исполнительным директором - С. С. Заев. Накануне Дня независимости Республики Казахстан в г. Булаево открыта новая мечеть, украсившая центральную улицу города.

2000

Победе в Великой Отечественной войне - 55 лет. В честь этого события в Астане прошел военный парад, в котором принял участие наш земляк, ветеран ВОВ А. С. Физов.

35-летие отметил Полудинский детский дом. В гости к детям приехали с подарками руководители области, района, шефы.

К 100-летию со дня рождения С. Муканова в районном Доме культуры дал концерт государственный академический инструментальный оркестр народных инструментов имени Курмангазы.

Почетной грамотой акима области награжден С. С. Билялов, аким района, за большую организаторскую работу в обеспечении весенне-полевой и уборочной кампаний, достижение стабильных результатов в животноводстве. Булаевскому району по итогам этой работы присуждено первое место среди районов области. Также С. С. Билялов от акима Северо-Казахстанской области получил благодарственное письмо за творческий подход к благоустройству и озеленению г. Булаево и сел района. В областной сводке по итогам благоустройства Булаевский район - на втором месте.

Президент РК подписал Указ о переименовании Булаевского района в район Мағжана Жумабаева. Состоялось торжественное открытие бюста великому общественному деятелю казахского народа, поэту, земляку М. Жумабаеву.

2001

Указом Президента утверждена программа "Расцвет Казахстана - расцвет Астаны". В Астане состоялся четвертый съезд ветеранов Казахстана.

Накануне Международного женского дня Президент встретился с делегацией женщин, среди которых была наша землячка Татьяна Егорова.

На чемпионате Республики Казахстан по пауэрлифтингу мастер спорта международного класса Андрей Казаков и его воспитанники завоевали 4 медали. 13-кратный чемпион Казахстана, 3-кратный чемпион Азии, серебряный призер чемпионата мира Андрей Казаков, заняв первое место, установил 4 рекорда Казахстана.

По итогам трехмесячника по благоустройству нашему району присуждено первое место с выплатой денежной премии в сумме 500 тысяч тенге.

Областную эстафету "Независимый Казахстан - уютный дом для всех" принял район М. Жумабаева. Творческие коллективы - более 100 участников художественной самодеятельности отстаивали честь района на сцене казахского драматического театра.

В честь 10-летия Независимости республики за высокие достижения в развитии сельскохозяйственного производства, благоустройство населенных пунктов на торжественном собрании работников сельского хозяйства в г. Петропавловске наш район награжден Почетной грамотой акима области.

Обнародован Указ Президента об учреждении юбилейной медали в ознаменование 10-летия Независимости Республики Казахстан. Этой медалью была поощрена большая группа магжановцев, внесших значительный вклад в развитие и становление государственности и укрепление суверенитета РК.

2002

По итогам второго этапа трехмесячника по благоустройству первое место в области с наградой 300 тысяч тенгприсуждено району М. Жумабаева.

Булаевской школе-гимназии №1 присвоено имя Батыра Баяна.

2003

Год поддержки села.

В Москве Президенты Беларуси, Казахстана, России и Украины подписали заявление об образовании единого экономического пространства.

В Омске прошел форум приграничных областей России и Казахстана.

В районе Магжана Жумабаева с рабочим визитом побывала делегация Исилькульского района.

Широко отмечалось 110-летие со дня рождения поэта Магжана Жумабаева. В торжествах участвовали видные казахстанские писатели, поэты, деятели культуры.

Астана стала духовным центром планеты - здесь прошел съезд мировых и традиционно-национальных религий.

Аким Северо-Казахстанской области побывал на презентации школы-интерната в а. Байшилик и вручил директору ключи от автомашины ГАЗель.

В с. Молодогвардейское открылась мусульманская мечеть.

В Астане прошла 10-я сессия Ассамблеи народа Казахстана.

2004

Год России в Казахстане.

Указом Президента Республики Казахстан акимом Северо-Казахстанской области назначен Т. А. Мансуров.

50 лет освоения целинных и залежных земель. 22 наших земляка награждены юбилейной медалью "50 лет целине".

В РДК состоялась концертная программа "Венок дружбы", представленная художественным коллективом Исилькульского района.

Магжановцы приняли участие в фестивале приграничных территорий России и Казахстана под девизом "Да будет дружба искренней и честной".

Булаевцы торжественно отметили 110-ю годовщину со дня основания города.

2005

Диплом Министерства здравоохранения РК вручили акимату села Советское за занятое третье место в республиканском конкурсе "Здоровый аул". В области село заняло III место.

Директор ТОО "Совет СК" А. А. Штах награжден медалью "Ерен еңбегі үшін".

Ветераны ВОв получили ключи от благоустроенных квартир. Полуразрушенное здание за короткий срок превратилось в 8-квартирный жилой дом.

Руководителю народной фотокиностудии "Булаевец" Г. В. Чаплыгину вручена премия акима области за достижения в развитии самодеятельного фотокинотворчества.

2006

Состоялось открытие обновленного здания прокуратуры, отвечающего современным требованиям.

В с. Возвышенка открылась мусульманская мечеть, построенная на спонсорские средства главы КФХ "Возвышенское" А. Б. Кудасбаева.

1 сентября в Чистовской и Советской школах открылись пришкольные интернаты.

В канун Дня независимости в с. Полудино после капитального ремонта открылся Дом культуры. В с. Возвышенка проведена реконструкция пустующего здания под детский сад на 75 мест.

Введен в эксплуатацию новый противотуберкулезный диспансер: стационар на 50 коек, поликлиника на 90 посещений в смену. Все кабинеты оснащены современным оборудованием. Здесь имеются рентген-диагностический комплекс, флюорографический кабинет, клиническая, бактериологическая лаборатории, физио, зубоврачебный кабинеты.

2007

Завершено строительство первого участка разводящей сети водопровода протяженностью 6,2 км.

Открылся центр обслуживания населения. Общая площадь 800 кв.м, три просторных операционных зала с 18 окнами для обслуживания населения.

В г. Булаево открылись 4 магазина и гостиница.

В с. Чистовское прошла презентация культурно-развлекательного центра "Ажар", в котором есть кафе-бар, теннисный и бильярдный столы, шахматы, шашки.

В с. Возвышенка открылась общественная баня.

Н. Б. Туницкий, директор ТОО "Таманское", награжден медалью "Ерен еңбегі үшін".

В Карагугинской и Возвышенской средних школах открылись пришкольные

интернаты, рассчитанные на 50 мест каждый.

Состоялась презентация обновленного районного Дома культуры.

Прошла презентация обновленного офиса узла почтовой связи. Созданные условия для персонала дали возможность еще более эффективно работать на благо населения района.

Члены кружка "Умелые руки" Колосовской школы приняли участие в республиканском слете юных техников и рационализаторов, а также в республиканской выставке "Творчество юных" в Алматы. Ребята блестяще защитили свои экспонаты и получили дипломы, призы и ценные подарки за достигнутые успехи в техническом творчестве и рационализаторской деятельности.

По высоким стандартам работает частный предприниматель В. Г. Сарсенбаев. На итальянском оборудовании выпускает продукцию цех по производству мебели. В хлебопекарне и кондитерском цехе работают на современном оборудовании настоящие профессионалы.

Предпринимателям нашего района присвоено звание "Лауреат": в номинации "Лучший предприниматель в сфере производства" - И. В. Кухаренко, в номинации "Лучшая женщина - предприниматель" - В. П. Кухаренко.

В соответствии с Президентской программой в с. Хлеборобное введена в строй новая школа, оснащенная современным оборудованием.

В дни празднования 10-летия Астаны аким района А. С. Сапаров вручил юбилейные медали ветеранам ВОВ, ряду руководителей госучреждений и сельхозформирований, представителя культуры, ветеранам труда.

2008

На родине Мағжана Жумабаева состоялись праздничные мероприятия, посвященные

115-летию со дня рождения великого поэта. В торжествах приняли участие аким области Серик Билялов, депутаты Парламента, видные общественные деятели.

Вышел первый номер районной газеты "Мағжан жұлдызы" на государственном языке.

Сданы в эксплуатацию магазин оптово-розничной торговли "Сладкое королевство", офис районного филиала партии "Нұр Отан", мельничный комплекс "Атнес зерно", 8 многоквартирных домов, расширена и обустроена площадь им. Магжана Жумабаева.

В г. Булаево и населенных пунктах района проведен средний и текущий ремонт дорог на сумму 12 млн. тенге, освещены центральные улицы города.

За вклад в развитие государственного языка и пропаганду языковой политики аким района А. С. Сапаров был удостоен Почетной грамоты акима области. Такую же грамоту получил А. Э. Сихвардт - депутат областного маслихата.

В районе открыто 7 национально-культурных центров.

Аким Северо-Казахстанской области С. С. Билялов занял первое место в рейтинге региональных акимов по индексу доверия и авторитета, составленном Ассоциацией социологов и политологов на основании опроса населения.

Району Магжана Жумабаева исполнилось 80 лет со дня образования.

В районе стартовала областная зимняя спартакиада "Север-2008", в которой наш район стал победителем и получил главный приз - автомашину ГАЗель.

За особые заслуги перед Отечеством орденом "Құрмет" награжден аким района А. С. Сапаров, орденом "Достық" второй степени - Б. С. Амоев, директор ТОО

"Салахадин", медалью "Ерен еңбегі үшін" - Н. В. Жигалов, директор ТОО "ЖНВ".

В РДК с большим успехом прошел концерт народной артистки РК Розы Рымбаевой.

Хороший подарок получили жители и дети сел Успенка и Узункуль. При местных средних школах были открыты первые в районе мини-центры дошкольного воспитания.

В рамках реализации программы развития здравоохранения центральная районная больница получила 7 новых автомобилей неотложной помощи.

2009

"Ақ Бидай-2009" прошел на обновленном стадионе в с. Возвышенка. Соревнования проходили по 10 видам спорта.

"Дорожная карта" в действии. Проведен капитальный ремонт Полтавской СШ, Полудинского и Фурмановского домов культуры, текущий ремонт Булаевской школы-гимназии им. Б. Баяна.

В Авангардском и Писаревском сельских округах построены врачебные амбулатории, инфекционное отделение центральной районной больницы.

На оживленных перекрестках улиц г. Булаево заработали первые светофоры. Широким фронтом ведутся работы по ремонту дорожного покрытия дорог районного и областного значения.

Открылся городской парк культуры и отдыха "Достық". В торжественном мероприятии принял участие аким области С. С. Билялов.

В с. Полтавка состоялось открытие новой врачебной амбулатории. С. С. Билялов вручил главному врачу ЦРБ сертификат на 360 тысяч тенге для оплаты учебы будущего врача сельской амбулатории.

На привокзальной площади г. Булаево состоялась встреча делегаций первых

студенческих строительных отрядов.

23 июля 1959 года поезд с первым студенческим стройотрядом прибыл на станцию Булаево. Это событие вошло в историю района и

отмечено памятным знаком, который воздвигнут на привокзальной площади.

Мемориальный знак был сооружен в 1986 году по решению ЦК ВЛКСМ в честь 25-летия студенческих строительных отрядов.

К этому событию проведена работа по реконструкции и благоустройству привокзальной площади и прилегающей к ней территории.

В канун Дня независимости в селах Полудино и Возвышенка состоялось торжественное открытие новых объектов социальной инфраструктуры. В Полудино проложено 10,5 км водоразводящих сетей, смонтирована насосная станция, построен два резервуара, установлены 53 колонки.

В с. Возвышенка по программе "Дорожная карта" произведен капитальный ремонт площадки водонапорных сооружений открыт новый детский сад, благоустроены и освещены улиц села.

2010

Дипломом "Лучшее предприятие года" награждено ТОО "Совет СК" (директор А. А. Штах), которое успешно работает в течение многих лет.

Директор Булаевского маслозавода В. Т. Пальчик награжден дипломом "Лучший предприниматель года". Качественная продукция маслозавода пользуется большим спросом у населения.

Директор Булаевской центральной библиотеки Б. С. Утеуленова награждена дипломом "Лучший работник социальносферы". В 2009 году библиотека приняла участие в акции "Бір ел - бір кітап" и как лучшая в области получила Гран-при.

В районе функционируют 9 этнокультурных объединений:

казахских, славянских, немецких, украинских. Одно из них - "Сударушка" открыто в а. Байтерек.

Юбилейную медаль в ознаменование 65-летия Победы в Великой Отечественной войне получили 1549 лиц, проживающих в районе.

Аким области С. С. Билялов побывал с рабочей поездкой в районе и присутствовал на открытии автовокзала в Булаево.

Автовокзал на собственные средства построил предприниматель В. Коняев.

Исполнилось 100 лет со дня основания аула Сулышок. Этородина многих знаменитых людей. Среди них доктора и кандидаты наук, военные. К приезду гостей аул преобразился. На торжестве жители села награждались сувенирами в номинациях "Лучший двор", "Лучший ученик", "Лучший спортсмен", "Лучший предприниматель".

В День 15-летия Конституции РК на центральной площади Булаево состоялась церемония открытия аллеи Славы. В летописи времени по праву занимают свое место те, кто оставил неизгладимый след в памяти людской. Это Герои Советского Союза Н. В. Кологойда, С. Я. Киреев, полный кавалер ордена Славы А. А. Пуненко, Герои Социалистического Труда В. Н.

Курлов, К. Х. Тюлебеков, С. Е. Слонов, И. И. Миллер, А. Н. Нусинов, И. М. Лизунов, Ф. В. Константинов, М. И. Кириленко, Н. Г. Курапов, В. А. Попов, А. Д. Боридько.

В целях укрепления межгосударственного партнерства и налаживания добрососедских отношений состоялся матч по волейболу в с. Советское между командой физкультурно-спортивного общества "Урожай" Полтавского района Омской области и сборной командой нашего района. Победила команда казахстанцев.

Директор Булаевского маслозавода В. Т. Пальчик удостоен медали "Алтын сапа" и диплома третьей степени за сливочное

масло "Крестьянское" в региональном конкурсе-выставке "Лучший товар Казахстана".

Реконструировано здание Булаевского районного управления СКОФ АО "Народный банк Казахстана".

В селе Пулеметовка открылся мини-центр.

Состоялась отчетно-выборная конференция районного совета ветеранов. С первых шагов своей деятельности организация ветеранов заявила о себе как об авторитетной и влиятельной силе.

Адиль Сапарбеков, учащийся Возвышенской средней школы, стал участником республиканского фестиваля литературного творчества "Биік ойлар аспаны" и привез из Алматы диплом третьей степени.

В Булаево открыто внешкольное учреждение Дом творчества. В отремонтированном здании начали работать кружки музыкальных инструментов, картинга, спортивного авиамоделирования.

2011

Получен рекордный урожай – 25 ц/га, валовой сбор составил более 1 млн. тонн. Объем валовой продукции увеличился в 1,6 раза. Приобретено новой сельхозтехники на сумму более 1 млрд. тенге. В рамках индустриально-инновационного развития и с целью дальнейшей диверсификации сельского хозяйства успешно реализуются 11 инвестпроектов, в том числе 9 – по развитию мясного животноводства. Всего в текущем году закуплено 1136 голов КРС, в том числе из-за пределов области – 638 голов. Одним из крупных проектов является закуп 431 головы симментальской породы мясного направления из Германии ТОО «НурСен-Агро».

Реализуются два инвестпроекта по переработке сельскохозяйственной продукции: строительство элеватора

в г.Булаево ТОО «Булаев Астык» по хранению и очистке зерна емкостью 15 тыс. тонн, линии по очистке и сушке рапса вместимостью 10 тыс. тонн за счет собственных средств агрофирмой «Майбалык».

Повысились пенсионные выплаты гражданам на 9 %, спецпособия, пособия по инвалидности, потере кормильца, по возрасту увеличены на 7 %.

По рейтингу среди лесных учреждений области «Булаевское ГЛУ» заняло призовое место.

В соответствии с программой «Фонд поколений» оказывалась социальная помощь в связи с рождением детей.

Команда электриков района заняла второе место в областных, а затем и в республиканских соревнованиях. Главному инженеру В. А. Елисееву было присвоено звание «Заслуженный энергетик Казахстана».

В селе Қарақоға открылся православный храм в честь святой блаженной Матроны Московской. Чин освящения возглавил епископ Костанайский и Петропавловский Анатолий. Ему сослужили благочинный православных приходов Северо-Казахстанской области протоиерей Сергей, настоятель храма всех святых г. Петропавловска протоиерей Виталий, настоятель Никольского храма св. пророка Ильи села Лебяжье протоиерей Виктор, а также церковный хор собора Петра и Павла г. Петропавловска. Была отслужена первая Божественная литургия.

Медвежинской школе, основанной в год отмены крепостного права в России (1861 г.), пережившей царствование Александра Второго, Николая Второго, в год 20-летия Независимости РК исполнилось 150 лет.

2012

Благодатные мощи святых преподобномучениц великой княгини

Елизаветы Федоровны (Романовой) и ее верной сподвижницы Инокини Варвары были доставлены в Новоникольский храм г. Булаево.

На совместном заседании палат Парламента РК Глава государства выступил с Посланием народу Казахстана «Социально-экономическая модернизация – главный вектор развития Казахстана».

Депутат Мажилиса Парламента Республики Казахстан, член Комитета по международным делам, обороне и безопасности А. Б. Тасбулатов провел встречу с представителями общественности по разъяснению основных положений Послания Главы государства народу Казахстана.

В с. Бастомар состоялся районный спортивный праздник «Север». По итогам соревнований чемпионами зимней спартакиады стала сборная команда г. Булаево.

На областном конкурсе юных вокалистов «Звезды Приишимья» Женя Абдалова и Лиза Лузина стали лауреатами в своих возрастных группах. Новые таланты учатся в Булаевской школе искусств, директором которой является С. Д. Кузьменко.

12 лет в с. Советское работает филиал немецкого культурного центра «Видергебурт». Его руководитель Т. П. Николаенко была делегирована на съезд немцев Казахстана и награждена благодарственным письмом господина А. Ф. Дэдэра (председателя ассоциации немцев Казахстана).

По случаю 25-летия ветеранской организации СКО прошел юбилейный пленум. Юбиляры получили Почетные грамоты и благодарственные письма. Председателям советов ветеранов аким области вручил ключи от автомобилей.

В Булаевском кафедральном Свято-Никольском православном храме

состоялось архипастырское Богослужение. В Северном Казахстане 2 кафедральных православных храма. Один из них – в г. Булаево.

В День единства народа Казахстана за активное участие в общественно-политической жизни, значительный вклад в укрепление дружбы и межнационального согласия благодарственные письма были вручены этнокультурным объединениям «Туган-Жер», «Видергебурт», «Сударушка».

7 мая Казахстан отмечал 20-летие Вооруженных сил. В День Батыра у памятника воину-освободителю состоялся митинг и был зажжен вечный огонь. В Сарытомаре прошли традиционные магжановские чтения, участниками которых были представители Северо-Казахстанской, Костанайской, Акмолинской, Павлодарской областей и Омской области РФ.

2012 год ознаменован юбилейной датой – 20-летьем Государственных символов Республики Казахстан.

Отметил 15-летний юбилей «Государственный центр по выплате пенсии Министерства труда и социальной защиты населения Республики Казахстан».

В музейном комплексе «Резиденция Абылайхана» прошепервый областной конкурс экскурсоводов «Пробуждая прошлое, формируя будущее». Приз зрительских симпатий получила Гульфира Рамазанова, возглавляющая историко-краеведческий музей района.

В районном филиале партии «Нур Отан» прошло обсуждение программной статьи Главы государства Нурсултана Назарбаева «Социальная модернизация Казахстана: 20 шагов к Обществу Всеобщего Труда».

Год XXX олимпийских игр вписал в летопись спортивной жизни района новые победы и имена чемпионов. 420 спортсменов приняли участие в областных соревнованиях по 42 видам спорта. На зональных и финальных

соревнованиях завоеваны 73 медали, в том числе 35 золотых, 24 серебряных и 14 бронзовых.

В северной части города состоялось торжественное открытие детского сквера. Это стало подарком для булаевцев ко Дню Конституции РК.

Делегация деловых кругов Омской области в очередной раз прибыла в СКО с визитом.

В районе гости имели возможность ознакомиться с организацией племенного репродуктора ТОО «НурСен-Агро».

Нурсултан Назарбаев совершил рабочую поездку в СКО. Главе государства была показана привокзальная площадь, название которой соответствует названию парадных ворот Петропавловска. Элементом дизайна стал памятник великому казахскому поэту, публицисту и просветителю Магжану Жумабаеву.

Министр здравоохранения Салидат Каирбекова побывала в Фурмановском и Новотроицком ФАПах, на стройплощадке, где возводится новая поликлиника.

В рамках проведения мероприятий, посвященных Году первичных профсоюзных организаций, объявленному Федерацией профсоюзов Республики Казахстан, районный совет профсоюза работников образования провел собрание, где были подведены итоги этой акции.

На XVIII отчетно-выборной партийной конференции партии «Нур Отан» от районной парторганизации на XV областную конференцию были избраны 20 делегатов.

Нурсултан Назарбаев стал лауреатом премии «Человек года».

Магжановцы широко отметили 1 декабря новый государственный праздник – День Первого Президента.

Азамат Шарипов, исполнительный секретарь МК «Жас Отан», удостоился чести быть делегатом второго Республиканского съезда молодежного крыла «Жас Отан»,

который проходил под девизом «Мечтать. Трудиться. Верить».

Депутаты Мажилиса Парламента РК Роман Ким и Турсунбек Омурзаков побывали в районе и посетили объекты производственного и социального характера.

На чемпионате мира по тяжелой атлетике достойно выступил воспитанник тренера Алибаева Э. К. Казов Айдар.

В Полудинском детском доме прошел благотворительный праздник под девизом «Доброта во благо детям». От имени Президента благотворительного фонда «Бөбек» С. А. Назарбаевой и спонсоров дети получили подарки и сладости.

2013

Булаевскому историко-краеведческому музею, самому молодому в области, исполнился один год. Сотрудники музея за это время успели собрать более 2000 экспонатов.

Сельский спортивный праздник «Север-2013» проведен в с. Каракога. Чемпионами зимней спартакиады стала сборная команда Карагугинского сельского округа.

Торжественно отметили 30-летний юбилей педагогический коллектив и учащиеся Булаевской средней школы №2.

Член республиканской информационно-пропагандистской группы, председатель комитета связи и информатизации Министерства транспорта и коммуникаций РК Р. Р. Нуршабеков встретился с общественностью района и провел личный прием граждан в приемной НДП «Нур Отан». В ходе встречи члены ИПГ разъясняли Послание Президента страны «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства».

В апреле в Булаевском Доме культуры в рамках всеказахстанского форума «Судьба страны – моя судьба» состоялся районный форум, на котором магжановцы единодушно выразили свою солидарность с политическим курсом Лидера нации Н.А. Назарбаева.

120-летие великого земляка Мағжана Жумабаева Казахстан встречал республиканским фестивалем искусств «Весна Мағжана». Поэты, певцы, мастера сцены со всего Казахстана посетили Родину Мағжана – а. Сарытомар и музей.

Учащиеся Булаевской средней школы №3 участвовали в археологической экспедиции на территории Ханты-Мансийского автономного округа РФ.

Астане 15 лет. В день рождения столицы на городской площади состоялся праздничный концерт с фейерверком.

Состоялись выборы акимов сельских округов. На 22 должности акимов сельских округов и г. Булаево претендовали 6 человек. Выборы прошли четко и организованно. Состоялись встречи на родной земле с замечательными земляками, академиками З. М. Молдахметовым и Е. М. Шайхутдиновым.

Состоялась XIX внеочередная партийная конференция районного филиала НДП «Нур Отан». Делегаты конференции единодушно избрали председателя районного филиала партии акима района К. С. Пшенбаева.

В с. Советское состоялось торжественное открытие бюста Героя Социалистического труда, знатного животновода М. Ю. Кириленко.

В честь Дня семьи в районном Доме культуры прошло мероприятие «Семья – жизни нить».

ГКП «Центральная районная больница» заняла второе место в Северо-Казахстанской области и 9 место в Казахстане по совокупности показателей

финансово-экономической деятельности. Заслуги коллектива были отмечены элитарными знаками почета: медалью и национальным сертификатом «Лидер отрасли». Главный врач районной больницы В. В. Уваров награжден орденом «Қазақстан даңқы» (Слава Казахстана).

В Астане на международном научно-техническом форуме «В науку со школьной скамьи» в рамках программы «ЭКСПО-2017 глазами детей» ученик 8 класса Колосовской НСШ Лило Олег вместе с ребятами из г. Петропавловска представлял Северо-Казахстанскую область. Олег победил в номинации «Космические технологии и телекоммуникации» с передвижной космической лабораторией «Луна».

2014

В г. Булаево открылся новый ресторан «Насыр» с банкетным залом на 150 мест.

Накануне нового года в г. Петропавловске прошел конкурс санных упряжек. Первое место заняла и получила сертификат на 500000 тенге тройка из района Мағжана Жумабаева.

Торжественное собрание, посвященное 25-летию вывода войск из Афганистана, состоялось в районном Доме культуры. Ветеранам афганской войны были вручены юбилейные медали, цветы и памятные подарки. К юбилею был выпущен альбом-каталог «Ветераны афганской войны».

По итогам областного зимнего спортивного праздника «Север-2014» команда района заняла третье общекомандное место и завоевала приз в размере 200 тыс. тенге.

В офисе партии «Нур Отан» состоялось праздничное заседание «круглого стола», посвященное 20-летию создания маслихатов РК.

В г. Булаево открылась новая поликлиника. В торжественном открытии нового

социального объекта приняли участие заместитель премьер-министра Гульшара Абдыкаликова, министр здравоохранения Салидат Каирбекова.

В День защитника Отечества открыт памятник воинам-интернационалистам, который органически вписался в комплекс аллеи Славы.

Выпускник Булаевской средней школы №3 Нурсултан Жакупов стал обладателем Кубка мира по кикбоксингу, который прошел в Венгрии.

Сельский спортивный праздник «Ак бидай-2014» прошел с. Возвышенка.

Победителем спартакиады стала сборная команда Возвышенского сельского округа. Командам, занявшим призовые общекомандные места, вручены кубки и спортивный инвентарь.

Жители Полтавки отпраздновали 120-летие села. В этот день открыли музей в школе, экспонаты которого собраны жителями села.

Совещание с районным активом провел аким Северо-Казахстанской области Е. Х. Султанов. Глава региона посетил животноводческий комплекс в ТОО «НурСен-Агро», колледж профессиональной подготовки и сервиса, новую поликлинику.

Екатерина Швец, ученица школы-гимназии им. Батыра Баяна, стала победителем Международного конкурса «Кенгуру-2014» по математике и была награждена путевкой в Международный математический лагерь (г. Москва).

ТОО «ЖНВ» приняло участие в инвестиционном проекте по переработке мясной продукции по программе «Дорожная карта» - хозяйство открыло в селе Лебяжье цех по переработке мясной продукции и изготовлению полуфабрикатов.

В год 60-летия целины установлен памятный знак «Студенческая целинная

стройка – 1959 год» в селе Золотая Нива (в прошлом – совхоз «Ждановский»).

В селе Молодогвардейское супруги Дударевы открыли новый магазин «Малинки».

Архиву района Магжана Жумабаева исполнилось 25 лет. Архивисты района провели работу по сбору документальных материалов учредительных, исполнительных, представительных органов власти, управленческой деятельности учреждений, организаций предприятий района и документов.

Ко Дню Независимости приурочены знаменательные события. Аким района К. С. Пшенбаев побывал на торжественно открытии трех объектов, сданных в эксплуатацию.

Индивидуальный предприниматель А. Б. Бакирова открыла второй этаж ресторана «Насыр», теперь здесь могут принять до 400 посетителей.

В ТОО «Тын Жер» запущена новая линия по приемке, сушке, подработке, хранению и отгрузке зерна.

В этот день состоялось открытие хоккейных кортов в сельских округах и г. Булаево.

В Москве прошел Всероссийский слет студенческих отрядов, посвященный 55-летию движения и 10-летию Российских студенческих отрядов. Участником слета была руководитель отдела внутренней политики района Р. И. Касенова.

2016

16 января в с. Бастомар состоялся районный зимний спортивный праздник «Север». Открытие проходило на новом пластиковом хоккейном корте;

В преддверии празднования «Наурыз мейрамы» в г. Булаево были торжественно открыты два новых объекта: семейное

кафе «Юлия» и аптечный пункт в магазине «Низкоцен»;

С 5-7 апреля в с. Бесколь проходили соревнования по баскетболу среди девушек. Чемпионами области стала команда учащихся Советской СШ района Мағжана Жумабаева;

В честь 25-летия независимости РК на центральной площади г. Булаево, депутатами районного маслихата были посажены саженцы сосны;

1-2 июля в с. Возвышенка проходил летний спортивный праздник «Ак-бидай-2016»; Рабочая поездка в района Мағжана Жумабаева мажилисмента О.Н. Оксикбаева, который посетил колбасный цех ИП «Абильмажинов», магазин «Низкоцен», РДК и историко-краеведческий музей г. Булаево;

В канун празднования Дня Астаны ИП «Мансурбаев Р.С.» в г. Булаево был открыт комплекс, включающий в себя – закусочную, аптеку и магазин;

Ко Дню Конституции РК был открыт новый стадион в с. Байтерек Фурмановского сельского округа;

Ко Дню Конституции РК жители района Мағжана Жумабаева получили особенный подарок.

В издательстве «Северный Казахстан» вышла книга «Поет земля Мағжана». Это издание – результат многолетней работы творческого клуба «Подлесок»;

В рамках месячника заботы о пожилых и престарелых людях в а. Сулышок Успенского с/о состоялось открытие детской игровой площадки;

На региональном форуме молодежи «Тәуелсіздіктің жас жұлдыздары» лауреатом номинации «Молодой герой» стал житель района Мағжана Жумабаева Иван Горбаль;

3 декабря в г. Петропавловск во Дворце спорта имени Олимпийского чемпиона

Александра Винокурова чествовали учащихся достигших высот в спорте в 2016 году, а также их тренеров и руководителей спортивных организаций. Так грамотой акима области был награжден за высокий вклад в развитие спорта области Управления образования был награжден тренер по волейболу, учитель физической культуры Бастомарской СШ Иванов Д.Ю., воспитанницы которого являются победительницами и призерами республиканских соревнований и международных турниров в городах Хромтау, Актобе, Нефтекаменск. Помимо этого нашему району были вручены Почетные грамоты и кубки за занятое 3 место в областных детских зимних спартакиадах «Жұлдызша» и «Ақшақар»;

В рамках празднования 25-летия Независимости РК за многолетнюю и добросовестную работу, большой вклад в развитие средств массовой информации региона аким области вручил Почетную грамоту шеф-редактору газеты «Вести» района Мағжана Жумабаева Ольге Владюк;

В честь Дня Первого Президента РК за многолетний добросовестный труд, значительный вклад в развитие экономики района Мағжана Жумабаева решением сессии маслихата района Мағжана Жумабаева присвоено звание Почетный гражданин района Опышко Алексею Кирилловичу из с. Караганды и Омарову Дюсентаю Саукеновичу из г. Булаево; Начальник электросетевого участка района Мағжана Жумабаева С.А. Флям отмечен нагрудным знаком Казахстана Электроэнергетической ассоциации «Заслуженный энергетик»;

В с. Возвышенка в преддверии празднования 25-летия Независимости РК открылся новый объект. Проект «Мельница «РОЖ-500» ИП «Фиксель» реализован в рамках программы «Карта переработки сельскохозяйственной продукции СКО»;

В рамках празднования Дня независимости РК директор Департамента развития информации Министерства

здравоохранения и социального развития РК С.В. Шубина посетила ряд объектов в г. Булаево, осмотрела выставку лучших работ мастеров прикладного искусства;

За участие в республиканском конкурсе по социальной ответственности бизнеса «Парыз-2016» награждены дипломами: ТОО газета «Вести» - как лучшее социально-ответственное предприятие, директор Н.Ф.Гончар, ТОО «Булаевский элеватор» - за лучший коллективный договор, директор Д.Т.Есембеков;

В г.Петропавловск прошел гала-концерт областного смотра-конкурса «Елімнің бақытын тербеткен Тәуелсіздік» посвященный 25-летию Независимости РК. В областных конкурсах – «Лучший музей области», «Лучшая медиатека», «Лучший архив», «Лучшее учреждение культуры села - 2016» второе место и сертификат на 300`000 тыс. тенге выиграл историко-краеведческий музей района Мағжана Жумабаева. «Лучший архив года» второе место и сертификат на 300`000 тыс. тенге удостоился архив района Мағжана Жумабаева.

2018

В 2018 году построен спортивный комплекс ангарного типа в городе Булаево на сумму 109,6 млн. тенге. В октябре 2018 года начато строительство двух жилых домов на 36 квартир в г.Булаево.

90-летие района Мағжана Жумабаева; Звание «Воспитатель года - 2018» удостоена воспитатель мини-центра «Ақбота» К.И.Сапарова;

В районном Доме культуры состоялся областной конкурс красоты «Кәктем аруы» («Красавицы Весны») приурочено к празднованию 125-летию великого поэта, писателя, педагога и публициста Мағжана Жумабаева;

Постановлением Президиума казахстанского совета ветеранов органов

внутренних дел и Национальной гвардии от 25 апреля 2018 года за вклад в работу ветеранских организаций, воспитание молодых сотрудников полиции в духе казахстанского патриотизма, повышение их профессионального мастерства, в связи с юбилейными датами и празднованием 73-й годовщины Победы в Великой Отечественной войне, Президиум казахстанского совета ветеранов органов внутренних дел и Национальной гвардии наградил Емельянцева Валерия Владимировича нагрудным знаком «Почетный ветеран МВД»;

10 лет районной газете «Мағжан Жұлдызы»;

125-лети со дня рождения Мағжана Жумабаева;

1 августа город Булаево посетила инициативная группа ветеранов всесоюзных студенческих строительных отрядов из областного центра;

С 24 по 26 октября в рамках областной спартакиады «Құлагер» на базе ФОК «Болашақ» села Бесколь Кызылжарского района прошел чемпионат Северо-Казахстанской области по волейболу среди девушек 2003-2004 года рождения. Команда района Мағжана Жумабаева завоевала золотые медали и стала чемпионом области;

12 ноября в Районном Доме культуры состоялся концерт Казахского государственного академического оркестра народных инструментов имени Курмангазы;

Ко Дню Первого Президента Республики Казахстан в селе Каракога был открыт новый социальный объект – магазин повседневного спроса «Фортуна»; В канун празднования 27-летия независимости Республики Казахстан в селе Ногайбай состоялось открытие медицинского пункта;

2019

В 2019 году в рамках Государственной программы развития продуктивной

2020

занятости и массового
предпринимательства на 2017-2021
годы «Еңбек» для переселенцев из
трудноисбыточных регионов построено
36 жилых домов, в том числе в городе
Булаево-22, с. Ногайбай-11, с. Косколь-1,
с. Узынколь-2 на общую сумму 252,38 млн.
тенге.

В декабре 2019 года сдан в эксплуатацию
двухэтажный 18-ти квартирный жилой дом в
г.Булаево на сумму 233,88 млн. тенге.

13 августа 2019 года Новоникольский Храм
г.Булаево посетил Глава Православной
Церкви Казахстана, митрополит
Астанайский и Казахстанский Александр.
В храме он провел Божественную Литургию,
встретился с акимом района Омаровым К.К.
и бас имамом Шимпаевым Ж.У.

В 2020 году объем строительных работ
составил 3,9 млрд. тенге или 71,5% к уровню
2019 года. Ввод в эксплуатацию жилья
составил 9012 кв. метров жилья или
131,0 % к уровню 2019 года.
Обеспеченность жильем на одного человека
составила 22 кв.м.

Реконструкция центрального парка
«Достык»

Строительство сквера по улице
С.Муканова В сентябре 2020 года сдан
в эксплуатацию двухэтажный 18-ти
квартирный жилой дом в г.Булаево ул.
Луговая, дом 30 на сумму
211,4 млн. тенге.

В рамках Государственной программы развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы «Еңбек» для переселенцев из трудноисбыточных регионов в едином архитектурном стиле построено 48 многоквартирных жилых домов на сумму 337,7 млн. тенге, в том числе г. Булаево – 8, с. Советское-10, с. Сулышок -18, с. Октябрьское – 6, с. Возвышенка – 1, с. Надежка-5.

По программе «Развитие объектов спорта» в г. Булаево ведется строительство крытого ледового катка на сумму 86, 0 млн. тенге.

2021

Выборы депутатов маслихата район
7 созыва

Строительство крытого ледового корта в
Булаево.

Открытие Реабилитационного
постковидного центра в г. Булаево.

Ремонт Дома культуры в с. Советское.

Реконструкция парка «Достық» в городе
Булаево.

Средний ремонт дорог по улицам Алии
Молдагуловой, Зеленая, Киреева,
Первомайская, Пионерская, Чкалова,
Т.Мусаева города Булаево.

Средний ремонт внутрипоселковых дорог в с.
Возвышенка, с. Советское,
с. Полудино.

Строительство внутрипоселковых
водоразводящих сетей и площадки
водонапорных сооружений в с.Полтавка,
Надежка и с.Октябрьское.

Закладка капсулы под новую мечеть в
г. Булаево.

Участие в акции «Марофон добрых дел».

Проведение сельхозярмарки в районе.

Участие в сельхозярмарках в
г.Петропавловск и г. Нур-Султан;

Участие в областном турнир по
греко-римской борьбе (Зарап Сункар
(Карагугинская СШ) занял I место,
награжден поясом чемпиона, и золотой
медалью.

Участие в летней спортакиаде "Ақ бидай".
Команда района заняла почетное второе
общекомандное место.

Награждение лауреатов премии
"Жомарт жүрек".

От нашего района в номинации
"Жылдың үздік қамқоршысы"
был представлен Анатолий Брониславович
Рафальский ("СК Агро 2050"), а в номинации
"Туған өлке" – Вячеслав Павлович
Чернышов (ФХ "Александровское").

Мазмұны Содержание

ҰЛЫ МАҒЖАН ЕЛІНДЕ НА РОДИНЕ ВЕЛИКОГО МАГЖАНА	1
Солтүстік Қазақстан облысы әкімі Қ.Ақсақаловтың АЛҒЫСӨЗІ.....	5
ЖАЛПЫ АҚПАРАТ.....	8
Бірінші бөлім БЫЛАЙ – БУЛАЙ	45
Екінші бөлім ҚАЗАҚ ЖЕРІНЕ ЭТНОС ӨКІЛДЕРІНІҢ ЕНУІ.....	51
Үшінші бөлім БАТЫР БАЯН – ТАРИХИ ТҰЛҒА.....	61
Төртінші бөлім МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ – ҰЛЫ АҚЫН.....	67
Бесінші бөлім ЖАРҚЫРАҒАН ЖҰЛДЫЗДАР	75
Алтыншы бөлім ТАНЫМАЛ МАҒЖАНДЫҚТАР	93
Жетінші бөлім ТӘУЕЛСІЗДІКТІҢ 30 ЖЫЛДЫҒЫНДА	126
ТАНЫМДЫҚ БӨЛІМ	158
МАҒЖАН ТУРАЛЫ ШЫҒАРМАЛАР	172

ПРЕДИСЛОВИЕ	179
К. АКСАКАЛОВ, аким Северо-Казахстанской области	
ОБЩАЯ ИНФОРМАЦИЯ	182
Глава первая	
БЫЛАЙ – БУЛАЙ	205
Глава вторая	
ПРЕДСТАВИТЕЛИ ЭТНОСОВ КАЗАХСКОЙ ЗЕМЛИ	211
Глава третья	
БАТЫР БАЯН – ГЕРОЙ КАЗАХСКОГО НАРОДА	222
Глава четвертая	
МАГЖАН ЖУМАБАЕВ – ВЕЛИКИЙ ПОЭТ КАЗАХСКОГО НАРОДА	226
Глава пятая	
НЕ ПОГАСШИЕ ЗВЕЗДЫ ГЕРОИ СОВЕСТСКОГО СОЮЗА	232
ГЕРОИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО ТРУДА	238
Глава шестая	
ЗНАМЕНИТЫЕ МАГЖАНОВЦЫ	251
Глава седьмая	
ЗА 30 ЛЕТ НЕЗАВИСИМОСТИ КАЗАХСТАНА	306
ПОЗНАВАТЕЛЬНАЯ ГЛАВА	352
СТИХИ О РОДНОМ КРАЕ	378
ХРОНИКА	380
ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА	398

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

Герои Труда – североказахстанцы

/Справочно-биографическое издание. – Петропавловск,
2012 г. – 176 с.

Северо-Казахстанская область. Энциклопедия. – Алматы: Издательство «Арыс»,
2004. – 672 с.+48 с. цв.иллюстраций.

«Время.События. Люди.» - Изд. «Северный Казахстан»,

2015 г. (Рабочая группа: Г.Ш.Рамазанова, Л.П.Заева, О.С.Владюк, Е.Т.Темиргалин).

«Солтүстік Қазақстан облысы

Мағжан Жұмабаев ауданының мәслихаты».

Қазақ және орыс тілдерінде. Журнал, Булаев қаласы. 2019 жыл.

Елена Перепелица, Валентина Курочкина.

«Мужество и любовь».

«Северный Казахстан, 2019 г.

Татьяна Егорова. **«Продолжение Веры».**

«Северный Казахстан», 2013 г.

«Поет земля Магжана». Сборник стихов.

«Северный Казахстан», 2016 г.

А.В.Кадомцев.

«Отчёт о поездке в киргизские степи европейской и азиатской России с целью исследования условий и причин развития и распространения скотских падежей».

С.Петербург, 1877 г. с. 88-107.

М.Н.Соболев.

«Памятная книжка Акмолинской области на 1916 год».

Омск, 1916 г. с. 29.

«Герои Советского Союза — казахстанцы» - двухтомник; Составители:

Белан П.С., Калита Н.П. Издательство «Казахстан», Алма-Ата, 1968 г.

Солтүстік қазақстандық Енбек Ерлері.

Солтүстік Қазақстан: тарихтағы тұлғалар. Өмірбаяндық анықтама.

Герои труда североказахстанцы.

Северный Казахстан: личности в истории.

Биографический справочник.

- Петропавл, 2012.-175с.

Первые руководители Северо-Казахстанской области и районов.

Справочно-биографическое издание. - Петропавл, 2010.- 344с.

Герои Советского Союза – казахстанцы.

Том 1: А-Л.-Алма-Ата: «Казахстан», 1968. - 474с.

Герои Советского Союза – казахстанцы.

Том 2: М-Я .- Алма-Ата: «Казахстан», 1968. - 437с.

Герои Великой Победы – казахстанцы:

в двух томах. Т.1 - Астана, «Фолиант», 2016.- 439с.

Герои Великой Победы – казахстанцы:

в двух томах. Т.2 - Астана, «Фолиант», 2016.- 471с.

Қазақ Совет Энциклопедиясы

/Бас.ред. Б.Аяған. - Алматы: «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясы, 2007.- 688 бет. - Т.9. Ү-І. – 408б.

Об утверждении перечня рыбохозяйственных водоемов и (или) участков местного значения.

tengrinews.kz.

Проект «Законы Казахстана». — Постановление акимата Северо-Казахстанской области от 8 февраля 2018 года № 31. Зарегистрировано Департаментом юстиции Северо-Казахстанской области 13 февраля 2018 года № 4568.

Казахстан. Национальная энциклопедия.

- Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2005.-Т.ІІ

Қазақстан . Ұлттық энциклопедия.

/Бас. ред. Б.Аяған. - Алматы: «Қазақ энциклопедиясының» Бас редакциясы, 2007. - 688 бет. - Т.5.К-Қ. - 6.508.

Автор Мағжан Жұмабаев ауданы туралы
кітап жазғанда сүбелі үлес қосқандары үшін:
С.Әріпхан, С.Нұрқайдарова, А.Жантемірова,
Ф.Досова, Е.Елубаев (сурет), Т.Егорова,
Д.Мағауянова, Н.И.Лобач, Т.Б.Қарабаев,
Н.Ф. Гончар, А. Жүніспаева, Ғ. Қаржауова
т.б. алғысын білдіреді.

ҰЛЫ МАҒЖАН ЕЛІНДЕ НА РОДИНЕ ВЕЛИКОГО МАҒЖАНА

тарихи-танымдық кітап
историко-познавательная книга

Автор А. Сәулебек
Редактор С. Песнев
Дизайн Г. Мақсурина
Корректор О. Песнева

«Кәусар» баспасы

010000. Нұр-Сұлтан қаласы. Мәскеу көшесі, 40. 409-офис.

Тел.: 8 776 198 63 51, 8 777 323 25 47, 8 776 191 69 98

Тапсырыс № 6472. Таралымы: 1000 дана

Пішімі: 70x100 ¹/₁₆

Тапсырыс берушінің дайын файлдарынан басылды.

